

みんなのポジトリ

国立民族学博物館学術情報リポジトリ National Museum of Ethnology

Lexicon

メタデータ	言語: eng 出版者: 公開日: 2009-04-28 キーワード (Ja): キーワード (En): 作成者: メールアドレス: 所属:
URL	http://hdl.handle.net/10502/00008535

Lexicon

Note: [Z] stands for Zhangzhung.

ཀ

ཀ་གྲུ།[Z] མི་འགྱུར་བའམ་འགྱུར་བ་མེད་པ། unchanging, permanent, lasting

ཀ་རྒྱུ།[Z] གྲུ་འདུད་པ། to whom all bow, to whom all incline, to whom all pay
reverence to

ཀ་དག། ཐོག་མ་མེད་པ་ནས་ངེས་པ་གོས་མ་མྱོང་བ། pure, unsullied, untainted,
immaculate from the beginning of beginningless time

ཀ་པང་།[Z] གྲུ་གསལ་བ། perfectly clear, clarifying all (cf. *ka sangs*)

ཀ་མ་རྒྱ།[Z] ① མཁས་པ། scholar, learned person, skilled ② མེད་གཤམ་།
the lotus flower

ཀ་མ་ལི།[Z] གླིང་སྟེ་རེ། knife and axe

ཀ་ཡ།[Z] ལུས། the body

ཀ་ལ།[Z] མ་གཡོས་པའམ་གཡོ་བ་མེད་པ། immobile, unmoving, unwavering, stable,
fixed

ཀ་ལ་ཤ།[Z] བདུད་ཆེ། nectar, ambrosia, amrita, soma

ཀ་ལན་རྟ།[Z] སྤྱུ་མཆིལ་པ། the sparrow

ཀ་ཤ།[Z] ཡིད་མ་ཆགས་པ། non-attached in mind, unattached in mind, not

attracted to

ཀ་སངས།[Z]   ཀུན་སྒྲུང་བའམ་ཀུན་གསལ་བ།   perfectly apparent, visible, perfectly clear

ཀང་ཀ།[Z]   ① ཤེལ།   crystal, glass   ② བྱ་ཚོད།   the vulture

ཀང་ཀ་རི།[Z]   མན་ཤེལ།   crystal, glass

ཀན།[Z]   དགྱིལ་མཚུབ།   the middle finger

ཀན་དོད།[Z]   ཡར་སྐྱེ་བའམ་འཕེལ་བ།   to grow, to multiply, to increase

ཀམ།[Z]   སོག་པ།   the shoulder blade, the scapula

ཀར་ནེ་ར།[Z]   མེ་ཏོག་དཀར་པོ་ཞིག   a white flower

ཀར་བེབྱ།[Z]   འབྲས།   rice

ཀས་མ་ཏུལ།[Z]   ① སྤང་ཤམ།   a loin cloth   ② སྒྲིང་ཆིངས།   a belt, a girdle

ཀུ་མ།[Z]   འཇི།   a class of demons, ghosts

ཀུ་ཁྱིག།[Z]   མི་མ་ཡིན་གྱི་རིགས་ཏེ་ཐེ་ཏུ་རང་།   a class of non-humans, the *the'urang* demons

ཀུ་བྱི་མང་གེ། Ku byi mang ke རང་ལྔ་གི་གཞུང་ལས་འབྱུང་བའི་རྩ་འཁུལ་གྱི་ལྷ། the name of a deity in Zhangzhung sources, with magical powers. He is the size of a thumb and speaks all languages. He is a friend and ally of the chief of the Ge khod gods.

ཀུ་མ་ར་རྩ།[Z] རི་རྒྱལ་བང་རིམ་གསུམ་པར་གནས་པའི་ལྷ་ཡི་རྒྱལ་པོ་ཞིག། A king of the gods who dwells on the third level of Mount Sumeru

ཀུ་ཡིག།[Z] སྟོན་པ་གཤེན་རབ་མི་པོའི་བཀའ། the Word or speech of Master gShen rab

ཀུ་ཡུག།[Z] ཁོར་ཡུག། environment, surroundings

ཀུ་ར།[Z] ཀུན་ནམ་ཚང་མ། all, every

ཀུ་སྤ།[Z] ཀུན་གཞི། the fundamental consciousness, the foundation, the base consciousness

ཀུ་རྩང།[Z] ① རྩང་། the wild ass, or onager ② རྩ། a horse

ཀུང་སྤ།[Z] སེར་སྤ། avarice, covetousness, miserliness, meanness

ཀུན།[Z] མཇུབ་མོ། a finger

ཀུན་དགའ། ཤིང་མོ་འབྲུག་གི་མིང་། the name of the female Wood Dragon year

ཀུན་རྩ། ཤིང་མོ་ཕག་གི་མིང་། the name of the female Wood Pig year

ཀུན་སྒྱུ་ཉེ།[Z]   ཀུན་མ་རྒྱུ་བ།   to steal, to rob

ཀུན་རྫོགས།   ལྷགས་པོ་རྟ་ཡི་མིང་།   the name of the male Iron Horse year

ཀུན་གཞི།   ① སེམས་ཀྱི་གནས་ལུགས།   the true nature of mind, the real manner
of being of the mind   ② རྣམ་མཁའ།   the sky, the heavens, space, ether
③ རྣམ་ཤེས་ཚོགས་བརྒྱད་ཀྱི་ནང་གསེས་ཀུན་གཞིའི་རྣམ་ཤེས།   the fundamental consciousness
amongst the group of eight consciousnesses

ཀུན་རྩ།[Z]   སྒྲིབ་པ་ཀུན་བྱང་བ།   purified of all veils or obscurity

ཀུན་སྤྲོ།[Z]   འདུ་ཤེས།   perception, consciousness, concept, idea

ཀུན་སངས།[Z]   ཀུན་སྣང་།   all appearances, all that is manifest

གཏེ།[Z]   ⇨   གཏེ།

གཏེ།[Z]   དགར་པོ།   white

གཏང་།[Z]   ཐོག་ཁའམ་སྒྲིང་།   above, on top, on

གཏང་རྒྱུ།[Z]   ཁ་དང་གཏིང་།   the surface and the depths, on top and below

གོ་འཇམས།   དམ་འཛིན་རྣམ་མཁའ་གསལ་འཛིན།   adherence, grasp firmly, persistence;
tight, taught, tense, hard, inflexible

གོ་དོང་།   རྩ་དོང་།   a water hole, a pool, a well

ཀོང་ཅེང་།^[Z] རྩི་མ་མེད་པ། pure, unsullied, immaculate

ཀོར་རྩ་ན།^[Z] རྩ་གནས་སའི་སྤྱི་བོ། the crown, the apex of the central channel

ཀོག་ཅེ།^[Z] ① བགས་ཤུན་ནམ་པགས་པ། skin, peel ② མཆོར་པ། the spleen

ཀོག་ཅེ་པད།^[Z] སྤྱི་ག་རྩའི་ཡན་ལག་རྩ་གྲུ་པའི་མཆོར་རྩ། the spleen channel, or nadi, that is a branch of the life channel, or central channel

ཀོང་ཅེ་འཕུལ་རྒྱལ། Kong tse, King of Magic དཀར་ནག་བྲག་གསལ་བཞེངས་མཁའ་སྤྱན་པ་གཤེན་རབ་ཀྱི་ཡོན་བདག་ཅིག། a benefactor of Master gShen rab who built the White, Black & Variagated Temple

ཀོང་ཆ་དབང་ལྷན། བཅུན་མེ་ཀོང་བཟའ་ཁྱི་ལྷ་མ་ལ་འབྲུངས་པའི་སྤྱན་པ་གཤེན་རབ་ཀྱི་སྲས། a son of Master gShen rab and Queen Khri lcam of the Kong family

ཀོང་གཟའ་ཁྱི་ལྷ་མ། སྤྱན་པ་གཤེན་རབ་མེ་མོའི་ལྷ་མ་ཞིག། Khri lcam of the Kong family, one of Master gShen rab's spouses

ཀོར་ཅེ།^[Z] རང་དོན། for the benefit of oneself

ཀྱི་རི།^[Z] འཁོར་ལོ། the wheel

ཀྱིར་ལུང།^[Z] ཐེ་ཚོམ་གྱི་བད། an expression of doubt

ཀྱི་མིན་ཀར།^[Z] རྒྱལ་པར་དག་པའི་སྤྱད་པ། perfectly pure conduct, action

ཁྱེཙ།[Z]   ཕོ་མོ།   male and female, sex, the sexes

ཀླམ་ཀླམ།   ཐར་ཐོར།   scattered, strewn

ཀྲི་སྐྱ་ཤར།   རི་དྲགས་བྱེ་བྲག་པ་ཞིག   a species of deer or wild animal with cleft
hooves

ཀུ་ཀུ་བྲེས།[Z]   ཙུ་སྒྲན་ཞིག   a medicinal herb

ཀུག་ཡིག   རང་ཁྱེད་གི་ཡིག་རིགས་ཤིག   a style of Zhangzhung writing

ལྷ་སྒྲང་།   མི་ཡི་ནད་རིགས་ཤིག   a type of human sickness, illness, disease

ལྷ་རལ།   ལྷགས་ཕོ་སྤྱེལ་གྱི་མིང་།   the name of the male Iron Monkey year

ལྷ་ཡི་ཀས་ཏང་།[Z] Klu li kas trang   མི་མ་ཡིན་གྱི་རྒྱལ་པོ་ཞིག་གི་མིང་།   the name of
a king of the non-humans

ལྷ་སེ།[Z]   ཕོ་འམ་ཁྱོད།   a man or a husband

ལྷང་ཅང་།[Z]   རྩོག་རྩལ།   rough or rude speech, vulgar language

ལྷང་སེ།[Z]   གཞོན་ནུ་ཕོ་དང་མོ།   youthful, young men and women, adolescent boys
and girls

ལྷངས།   ① རང་བཞིན་ནམ་ངོ་བོ།   nature, self nature, true nature, essence
② རི་ལྷང་།   a mountainous region

ལྷན་ཀ་ ལྷན་ཀ་དང་དོན་འདྲ། criticism, blame, fault; a dispute, an argument,
a problem

སྒྲིལ་ལ་བོར། སྒྲིལ་ལ་ལས་སུ་བཞག་པ་འཇམ་ལས་ཤོར་དུ་གྱུར་པ། to put off, to
procrastinate

ཁྱོད་རྒྱས། ① མེས་པུ་ཉིད་ཀྱི་ཁྱོད་ནས་སྐྱེས་སྤྱོད་རྒྱས་ལྟུང་ཞིང་རྒྱས་པ། the arising and
development of existing phenomena from the realm of the primordial mind
② དཔེ་བཞུགས་ཞིག་གི་མཚན་ the title of a text

ཁྱོད་སྒྲོམ། འབད་རྩོལ་རྒྱལ་པ་ལ་མི་བཞུགས་པར་གནས་ལུགས་མཛོན་དུ་གྱུར་པའི་སྒྲོམ།
meditation accomplished without coarse effort, bringing about the manifestation of the
true nature of phenomena

ཁྱོད་དུ་གྱུར་པ། ① མཛོན་དུ་གྱུར་པ། manifest, apparent ② དེང་ཐོབ་པ། to
attain a state of clarity, confidence and freedom in deity meditation

ཁྱོད། བཏང་བ། དཔེར་ན་སྟོན་པས་ཕྱག་རྒྱ་ཁྱོད། to release, to let go, ex. the Master
let go of a mudra

མྱ།[Z] ཡིག་མགོ་འཇམ་ཡི་གེའི་དབུ་འདྲེན། the head letter, the sign or symbol at the
beginning of a text

དཀར་སྐྱེད་ཀྱི་ཐེ། ⇨ **ཐེ་སྟོན་རུང་གསུམ་ཡ་དུག** the three baskets and
six branches

དཀར་ནག་བཟླ་གསལ། ཀོང་ཙོ་འཕུལ་རྒྱལ་གྱིས་བཞེངས་པའི་གཞལ་ཡས་ཁང་ཞིག the

temple built by Kong tse, King of Magic

དཀར་གསུམ།

༡ ཞོ་ ལུ་ མར།

༢ ཞོ་ འོ་ མར།

the three white substances:

yoghurt, cheese or buttermilk, butter

yoghurt, milk, butter

དཀྱིལ་ཕུ་ལྷེར། [Z] dKyel phu wer ཅང་ཁུང་གི་ལྷ་ཞིག a Zhangzhung deity

བཀ་ད་སའི་ཐང་། ས་རྩེན་པ་སྟེ་བཀ་དན་མེད་པའི་ཐང་། the bare earth, eg. to sit on the bare earth, without a mat

བཀའ་སྒྲོམ། དཔེ་ཆ་འཛོལ་སྒྲོད་སྒྲམ་ཞིག a box for Tibetan long-leaved books or volumes

བཀའ་བསྒྲོ། ① ཐཱ་ཧྲི་བཀྲང་བ། to pronounce the vows, ex. to oblige demons to refrain from doing harm ② བཀྲོན་འབྲི་དང་མཚམས་བཅད་པ། to eliminate the harm emanating from demons

བཀའ་སྟེགས། སྟོབ་དཔོན་གྱིས་བོན་འཆད་སའི་བཞུགས་ཁྲི། the throne from where the master teaches Bon

བཀའ་བརྟེན། སངས་རྒྱལ་གྱི་བཀའ་ལ་བརྟེན་ནས་མཛད་པའི་བསྟན་བཅོས། treatises written based on the teachings of the gShen rab

བཀའ་གཞུང་ཉན་བཤད་གྱི་ཐུ།   ⇨   འཁོར་ཐུ་བཞི།

བཀྲ་ཅོག་གི་བ།   མིག་ངོར་ཕྱི་ཡུལ་གྱི་སྒྲུང་བ་འཆར་སྤངས་ཞིག   a manner of appearing,
in the visual field, of external objects or phenomena

བགྱིད་ངང་།   སེམས་ཅན་སངས་རྒྱལ་གྱི་ས་ལ་འཁྲིད་ནས་འདྲེན་པ།   to lead and guide
sentient beings to the level of Buddhahood

རྒྱ།[Z]   མཁལ་མ།   the kidneys

རྒྱ་ཆད་པ།   མན་ངག་གི་བརྒྱུད་པ་ཆད་པ།   to interrupt an instruction lineage

རྒྱ་ཐུར།[Z]   མཁལ་མ་འི་ཐུ།   the kidney channel

རྒྱ་རུར།[Z]   རྒྱ་བའི་དབང་པོ།   the organ or faculty of hearing

རྒྱ་འཕྱར།   རྒྱ་འཕྲེན་ནས་ཞབས་འདྲེན།   shame, disgrace, a person who gives a
bad name, who causes public embarrassment (ordinary and honorific forms)

རྒྱ་འབྲོས།   གཡུང་དྭགས།   domestic animals

རྒྱ་ཉེ།[Z]   མི་མ་ཡིན་གྱི་གཞན་དཔལ་བྱད་རིགས་ཤིག   the harmful energy that comes
from non-humans or a type of imprecation

རྒྱ་ཐུ།[Z]   ལྷགས།   the tongue (honorific)

རྒྱ།[Z]   ལུས།   the body

ཀོ་གུམ།[Z]   གཟུགས་ཁམས།   the realm of form, the physical realm

ཀོ་ཐུང་། rKo thung   ① ལུས་ཐུང་བ།   short, or short in body   ② རི་རབ་ཤར་
གླིང་གི་གཡོན་གྱི་གླིང་པ་ར།   the island to the left of the continent to the east of Mount Ri
rab

ཀོ་པོ།[Z]   དངོས་པོ།   matter, material, substance, an article, a thing, an
inanimate object

ཀོ་ཐུང་།[Z]   ① ལུས་ཐུང་།   the body, form, the body heap, the physical
aggregate   ② ཁམས།   elements, nature, energy   ③ གཟུགས།   the body,
form (honorific)   ④ སྡོད་བཅུད།   the container and the contents, the vessel and
what it contains, the world and living beings

ཀོ་བུན།[Z]   གཟུགས་ཅན།   having a body, a form

ཀོ་མན།[Z]   ལུས་མེད་པ།   bodiless, formless

ཀོ་མིན།[Z]   གཟུགས་མེད།   bodiless, formless (honorific)

ཀོ་ཅན།[Z]   ལུས་ཚད།   body size, height

ཀོ་ཅེ།[Z]   ཁོག་པ།   the belly, stomach, abdomen, innards

ཀོ་ཇད།[Z]   ⇨ ཀོ།

ཀོ་ཡ།[Z]   གཟུགས།   form, the body (honorific)

རྟོ་རི།[Z] ⇒ རྟོ།

རྟོ་རིང། rKo ring ① ལུས་རིང་བ། tall, long in body ② ཤར་གླིང་གི་གཡས་ཀྱི་
གླིང་ཕྱན། the island to the right of the continent east of Mount Sumeru

རྟོ་རུང།[Z] རྩུང། a container, a vessel

རྟོ་ལོང། ཕྱག་རྩོག་གི་རྣམ་འགྱུར། an attitude or expression of jealousy

རྟོ་སང།[Z] rKo sang ལུས་འཕགས་པོ། superior or noble body, the continent to
the east of Mount Sumeru

རྟོ་མེག།[Z] ① དབུགས་ཀྱིས་བསྐྱུས་པའི་གཟུགས། living, breathing beings in the
Form Realm ② ལུས་ཀྱི་དབང་པོ། the sense faculties, the physical organs

རྒྱ།[Z] རྒྱ་པོ་ལམ་གཙོ་པོ། lord or cheif, head, principal

རྒྱ་ཐོས། རྟོ་ཞོན་ཏེ་ཐོས་པ། to escape on horseback

རྒྱ་ལིག།[Z] རྣམ་མིད། the world, existence, phenomena

རྒྱུང་འཕགས། rKyang 'phags བོན་གྱི་གདུང་རུས་ཤིག། a Bonpo lineage, family or
clan

རྒྱུང་མ།[Z] ⇒ རྩ་ལྔ།

རྒྱེ་དེ།[Z] བཙམ་ན། a class of non-human deities

སྐྱེལ།[Z]   ① ལྕུ།   the tongue   ② སྐྱེ་བ་དང་རྩྭ་ལྟུང་།   birth and the magic associated with it

སྐྱེལ་གཙོད།[Z]   སྒྲུང་སྤྱིད་གྱི་རྒྱན།   ornaments of the world of appearances, of manifest phenomena

སྐྱེལ་ཞི།[Z]   སྤྱིད་པ།   existence, the universe, the world

སྐྱེ་རི།[Z]   ལྕུ་འེད་བར་པོ།   the faculty and the organ of taste, the tongue

སྐྱེ་ཤག་[Z]   སྐྱེ་མཆེད་དྲུག་གི་ནང་ཚན་གྱི་ཡུལ་ལམ་བོན་གྱི་ལྷ་མོ།   the goddess of the object of one of the six sense fields or faculties

སྐམ་ཞིག་ sKam zhig   བོན་གྱི་གདུང་རུས་ཤིག་   a Bonpo lineage, family or clan

སྐྱུ་གསུམ།   the three bodies   ① བོན་གྱི་སྐྱུ།   the body of Bon   ② འོངས་སྤྱོད་རྫོགས་པའི་སྐྱུ།   the perfect body of Enjoyment   ③ ཅིར་ཡང་སྐྱུལ་པའི་སྐྱུ་དང་གསུམ།
the body of all Emanations

སྒོད།[Z]   སོ།   a tooth, teeth

སྒོར་ཚོམ།   ལྷ་འེག་ཚོ་བོ་དང་དེའི་འཁོར་དང་བཅས་པ།   the chief of a group of gods and his entourage

སྒོས་ཐང་།   ལས་དབང་གིས་བཞག་པའི་ཐོབ་ཐང་།   power, role, position or rights due to karmic action

སྒོ་ལ་འདེབས་པ། ལས་སྒོས་བྱེད་པ་ལམ་བཞོན་པ་གཏོང་བ། to entrust, to establish;
to arrange, to put in place, to order

སྒྲི།[Z] མི་མ་ཡིན་གྱི་རིགས་གཉན། gnyan, a powerful class of non-humans

སྒྲ་འགམ། རལ་གྱི་སོ་གཉིས་པ། a double-edged sword

སྒྲ་ལུག། གངས་རྒྱང་འཕྲུབ་པ། a violent glacial wind mixed in with snow

སྒྲི་འཇིགས། འཇིགས་སྒྲག་གི་སྒྲབས་ལུས་ཀྱི་བ་སྒྲ་ལྔ་ཞིང་གི་སྒྲགས་འདར་བ། to have one's
hair standing on end and one's skin crawling with fear

སྒྲིན་འདངས།[Z] ① ལྷ། water ② སེར་བ། hail

སྒྲི་རྒྱང་། འཚར་ལོངས་ཀྱི་རྒྱས་སྒྲོབས། the power, the strength, the capacity of
growth, of development, of growing up

སྒྲི་ནི་ར།[Z] མེ་ཏོག་གི་རིགས་ཤིག། a species of flower

སྒྲི་རི།[Z] ⇨ སྒྲ་ཞི།

སྒྲིས་སྒྲས།[Z] ས་དང་གནས། a place, a spot

སྒྲེལ་སྒྲེལ་ཤིམ།[Z] sKyel skya shim མི་མ་ཡིན་སྒྲོས་རྗེ་བླང་དཀར། sKos rje Drang
dkar, of the Phywa non-human spirits

སྒྲེལ་སང།[Z] བརྩད། essence, juice

སྒྲེལ་སྟོན། རོན་གནད་དམ་འགག་ཅུ། an essential or crucial point

སྒྲེས་བྱུང་། མི་འམ་ཅི་ཞིག། a *kinnara*, a mythical semi-human, with a horse's head and a human body

སྒྲིས་ཅན། སྒྲིས་ནས་འཆི་རྒྱ་མེད་པ། born and undying, not mortal, deathless

སྒྲོ་སྒྲེན། ① སྒྲོ་སྒྲོབས་རྒྱུང་བ། of low intellect, weak-minded ② ཡིད་འབྲུམ་ས་པ། of restricted intelligence, timid

སྒྲོ་ངས། སེམས་སྒྲོ་ཞིང་ལུས་ངལ་བ། sad in mind and exhausted in body

སྒྲོ་བ། བྲ་མ། calumny, slander

སྒྲོ་ལ་ངས། ⇨ སྒྲོ་ངས།

བསྒྲུལ་བ། བསྒྲོར་བ། to make turn, to turn, to go around, to circumambulate

ཁ་

ཁ།[Z] ① རྒྱ་པོ། black ② དྲག་པོའི་སྒྲ། a loud noise or sound

ཁ་སྒྲོམ།[Z] རྒྱ་པར་དག་པའི་གསུང་དང་དག་པ་གསུང་གི་ལྷ། perfectly pure speech; the god of pure speech

ཁ་ངས། དྲག་པོའི་ཆོག་གམ་ཆོག་སྒྲོམ་པོ་སྒྲུབ། to speak with loud or forceful, splendid

words

ཁ་ཆེས། ཁ་འཛིན་ནམ་ཚོད་འཛིན། to measure, to control, to keep to the right
measure in action

ཁ་ཏེ་ཡི། [Z] Kha te we ཀླུ་མ་བླུ་མ་སྒྲུང། the Khrums smad constellation

ཁ་ཏ་ཡིད་པོ། གནམ་ས་ངག་ཁ་ནས་བཤད་ཅིང་རང་གིས་ཉམས་སྲུ་མི་ལེན་པ། to mouth the
oral transmission or teachings, while not practicing them

ཁ་ཏིང་ཤག། [Z] བགཟམས་ཀྱི་མོ་འམ་བགཟམས་ཀྱི་བཟའ། a female noxious spirit or the
spouse of a noxious spirit

ཁ་སྟེ་སྲུ་ཡ། [Z] སྟོན་པ་གཤེན་རབ་ཀྱི་སྟོབ་མ་ཞིག། a student of Master gShen rab

ཁ་ཐམ། [Z] ⇨ ཡག་ཐམ།

ཁ་ཐིམ་པ། ཁ་རྩལ་པ་འམ་ཟད་པ། to close up; to be exhausted, used up

ཁ་བྱུན། [Z] འཛོམས་པ། to overcome, to annihilate, to eliminate, to efface

ཁ་དད། དད་པ་ཡོད་ལྟལ་བྱེད་པ། to pretend to have faith, confidence

ཁ་མདའ། མི་ཁའམ་ངན་སྒྲུལ། slander, gossip, scandal, criticism

ཁ་ནིག། [Z] རྒྱག་པོ། black

ཁ་སྤྱང་། ཁ་མཁས་སམ་ཁ་བདེ་པོ། eloquent, glib, loquacious

ཁ་འཕྱར། ⇨ ཁས་འཕྱེས་པ།

ཁ་སྤྱབ། གླུ་རྒྱུས་དང་དུད་འགྲོ། nagaor water spirits; animals

ཁ་མུང་།[Z] ① ལྷག་ཚ། ink ② འོ་མ། milk

ཁ་ཅོ།[Z] མདྲང་། a spear, a lance

ཁ་རྩང་། ཁ་སང་། yesterday

ཁ་ཅེ།[Z] རྫོད་བལ། sharp, pointed, keen, acute, cutting, fierce

ཁ་ཆར། ལེན་ཕྱན་དང་ཆ་ལག། a chapter, a section; a part

ཁ་ཕུ་རོད། ཁེངས་བསྐྱངས་པའི་བད། an exclamation of humility, modesty,
self-effacement; diminishing pride

ཁ་ཡར་མེ་ཕུད།[Z] Kha yar me phud ཞང་ཞུང་གི་གྲུབ་ཐོབ་ཅིག་གི་མཚན། the name
of a realised being, a siddha of Zhangzhung

ཁ་ཡུག།[Z] Kha yug ཞང་ཞུང་གི་ས་གནས་ཤིག་གི་མིང་། a place name in Zhangzhung,
near Mt Ti se

ཁ་ཡོ་སྒྲེམས། ཆ་སྒྲེམས་པ། ཡོ་དང་མཉམ་པ། མཐོང་མན་མེད་པ། equal, impartial,
level, to equalise; equal in height; to straighten out, to divide equally

ཁ་རག^[Z] Kha rag ཁང་ཁུང་གི་ཡུལ་ཞིག་གི་མིང་། a place name in Zhangzhung

ཁ་རི^[Z] རིག་པ་འཛམ་སྒོ། the mind or intellect

ཁ་རེས། རེས་མོས་ཀྱིས་ཁ་འཁོར་བ་འཛམ་རེས་མོས་བྱེད་པ། to alternate, to do alternately,
to do in turn

ཁ་རོན།^[Z] ཁྲོ་ལྷགས། bronze

ཁ་རྩང་།^[Z] རི་ནག་པོ། black mountains

ཁ་ལེ།^[Z] ① ཤིང་གི་རིགས་ཤིག་ a species of tree ② ཁྱེད་ག་ a husband, a
man

ཁ་ལོང་བ། ལས་ཀ་སོགས་གྲུབ་ཟིན་པ། བྲངས་ཚད་ལོན་པ་འཛམ་བྲངས་ཚད་བ། to
complete, to finish; to arrive at the right number; to have the right amount

ཁ་ལོན་པ། ⇨ **ཁ་ལོང་བ།**

ཁ་ཤག^[Z] སྒྲ་ཡི་ལྟ་མོ། goddesses of sound

ཁ་སངས།^[Z] གསུང་དབྱངས། melodious speech

ཁ་སྒོ།^[Z] Kha slo རི་རབ་ལྗོ་སྒྲིང་གི་གཡལ་ས་ཀྱི་སྒྲིང་ཕྱན། the island to the right of the
southern continent of Mount Sumeru

ཁ་གསེར་ཁ་གཡུ། བོན་འཆད་པའི་སྐྱབས། ཆེ་རྟགས་སུ་དཔོན་གསལ་གྱི་ཞལ་གཡལ་ས་གཡོན་

དུ་གསེར་དང་གཡུ་བརྩལ་པ།   when explaining Bon, to place gold and turquoise to the right
and left of the mouth of the *dpon gsas* priest, as a sign of greatness of the teachings

ཁག།[Z]   ཞལ་ལམ་ཁ།   the mouth (hon. and non-honorific)

ཁང་།[Z]   མཇིང་པ།   the neck

ཁམ།[Z]   ཞལ་དུ་གསོལ་བ།   to offer victuals to wrathful deities

ཁི།   Kham   ⇨   དཔའ་བོ་འབྱུ་ལྔ།

ཁམ་ཁམ།[Z]   ཞལ་དུ་ཟུལ།   the manner or way of eating, to gulp down, to
wolf down (of wrathful deities)

ཁམ་པོ་ཆེ།   རོན་མེད་གྱི་ཆོག་སྒྲུབ་པོ།   boastful, meaningless words

ཁས་ཉིས་པ།   ཉམས་དམས་པ།   to become weak, to become exhausted, to
degenerate

ཁས་བྱལ།   ཅུལ་དང་རྒྱས་སྟོབས་མཆོག་ཏུ་མངའ་བའམ་འགུན་རྒྱ་བལ་བ།   to possess skill and
powerful capacity; to be unmatched, unrivaled, heroic

ཁས་འཕྱུས་པ།   རོན་མེད་ཁ་བཤད།   to speak nonsense, to say meaningless words

ཁི་ཁར།[Z]   འོད་ཟེར།   a ray of light

ཁི་ཙང་།[Z]   ཅི་ཡང་ངམ་གང་ཡང་།   anything, everything

ཁི་ཁི།[Z]   གསལ་བ།   clear, bright, luminous, limpid

ཁིར།[Z]   རྒྱུད་པ།   the waist

ཁིར་གྱུབ།[Z]   བདལ་བྱུབ།   vastness, expanse, even spread

ཁིར་ཏིབ།[Z]   འཆར་བ་དང་རྒྱུབ་པ།   rise and fall, arise and decline, shining and going dark

ཁིར་ཁི།[Z]   ① གསལ་བ།   to be clear, clear   ② འབྱེད་པ།   to open, to differentiate, to classify, to reveal   ③ རྣམ་ཤེས།   conscience, consciousness, conscious principle   ④ འོད་ཟེར།   a ray of light   ⑤ འཁོར་ལོ།   a wheel, a *cakra*

ཁྱེ་འཕྲིག།   ① ཐོ་ཚོམ་ཟེ་བ།   to have doubts   ② འོག་པར་ཕྱོགས་པ།   to go in the wrong direction, to take the wrong path   ③ ཡང་དག་པར་མ་མཐོང་བ།   to not see with purity, to not see clearly

ཁྱེ་བ།   འདྲ་བ་འཕམ་འཛོམས་པ།   to come together, to assemble

ཁྱེ་ཚུར་ཅན།   གདོན་རིགས་ཤིག།   a class of demons or evil spirits causing disease and harm to practitioners

ཁྱེ་ཡ།[Z]   ཕྱ་དང་གཡང་འགྲུག་པའི་འཁོད་རྒྱུ་གྱི།   an invocation, a call to invite long life and good fortune

ཁྱེ་རྒྱངས།   ལྷག་པ།   mist, fog

ཁྱམ་^[Z] ཁམས་སམ་རང་བཞིན། energy, element, component, constituent;
natural; the natural disposition of phenomena

ཁྱམ་ཞི།^[Z] ཁམས། element, energy, component, constituent, health, condition

ཁི་རྒྱལ། ⇒ **ཁིར་རྒྱལ།**

ཁི་ཙར།^[Z] གདུག་རྩུབ། violent, harsh, brutal

ཁི་ཡ།^[Z] མཐའུ་རྩུང། the little finger

ཁིང་ཙེ།^[Z] ཁདོག། colour, hue

ཁིར་རྒྱལ། རང་མཐོང་ཆེ་བ། self esteem, pride

ཁོ་མ། རྡིལ་བུ། a bell

ཁོ་མོ། འབྲོང། the wild yak

ཁོག་ཙེ།^[Z] གྲོད་པ། the stomach

ཁོང་འབྲུལ། སྒོ་རྒྱའམ་ཁོག་རྒྱ། intellectual or mental capacity

ཁོང་གྲོང་བ། རྒྱུད་རྩུབ་པ་སྒོ་དོག་པ། rough, crude and narrow-minded, difficult to
get on with

ཁོང་མོ། ཕོ་མོ། male and female, sex, the sexes

ཁོང་གཡུང་། གཤེས་རྒྱད་འཇམ་པ། རྫོང་ཆེ་བ། gentle, mild in character, open-minded, tolerant

ཁོང་ལི་ཁབ།^[Z] དར་དཀར་གྱི་གུར། a tent of white cloth

ཁོད།^[Z] ① འདུལ་བ། to discipline, to train, to overcome ② ལུས་མིང་ཞིག། Khod, a clan name

ཁོད་སྦྱོད།^[Z] ལྷན་གྲུབ spontaneous, natural, massy

ཁོད་ཙམ།^[Z] སྟོབས། strength, power

ཁོད་ཙམ་གྱིན།^[Z] མི་འཇིགས་པའི་སྟོབས། the power of fearlessness

ཁོབས་འོག། མངའ་འོག་སྟེ། དཔེར་ན་ཁོབས་འོག་ཏུ་འདུས་པ། under the dominion of, for example to take over territory, to bring under control

ཁོར།^[Z] བསྐོར་བ། to revolve, to make turn, to go around, to circumambulate

ཁོར་མོ། རོལ་ཆ་གཤམ་པ། the Bon po *shang* bell

ཁོལ་ཕྱི། མཐོ་པོ་དང་དམན་པ། high and low, height

ཁྱད་བོན། ཁྱད་པར་གྱི་ཤེས་བྱ། special, specific objects of cognition, knowledge

ཁྱེབ་པ་ལག་རིང་། Khyab pa lag ring སྟོན་པ་གཤེན་རབ་མི་བོར་དོས་འཇུགས་སམ་འགྲན་ཁྱེ། བྱེད་པའི་བདུད་གྱི་གཙོ་བོ། the principle demonic rival to Master gShen rab Mi bo

ཁྱིམ་ལྷ། རང་ལྷ་འཕེལ་དུང་ཚང་གི་ལྷ། the god of the home or the hearth

ཁྱིར་རི།^[Z] ⇨ **ཀྱི་རི།**

ལྷ་ཇི། ལྷ་གཡག་གམ་གཡག་ཐུག་ a yak bull

ལྷང་།^[Z] ① གསེར་སྤང་བྱེད་ལ་རྒྱ་བ་གསུམ་དུ་བསྐྱབས་པ་བྱས་པའི་དྲ། a magical *dzwa*
developed over a period of three months using half a measure of gold ② ⇨

པོན་གྱི་གཤུང་བརྒྱུད་ཆེ་བྱུག་ ③ འདབ་ཆགས་ཤིག་ a bird, the garuda

ལྷང་གྲུར། ལྷང་གཤོག་བརྒྱུད་བ་འདྲ་བའི་རྒྱ་པིབས། a roof in the shape of a garuda
with extended wings

ལྷང་དོར་གེ་ཅུ། རྩོག་གི་རིགས་ཤིག་ a type of helmet

ལྷང་བྱིད།^[Z] Khyung byid རང་ལྷང་གི་ཡུལ་སྡེ་ཞིག་གི་མིང་། the name of a locality,
a region in Zhangzhung

ལྷང་བ་མཚོ་རྒྱལ། Lady Khyung mTsho rgyal རང་ལྷང་རྒྱལ་པོ་ལིག་མི་རྒྱའི་ལུ་མ་མམ་ཇེ་
མོ། the spouse or lady of Lig mi rkya, king of Zhangzhung

ལྷང་ཅུ། ལྷང་གི་རྩ་དབྱིབས་ཅན་གྱི་དབུ་རྒྱན་ཞིག་ a head ornament in the shape of a
garuda horn

ལྷང་རྒྱབས། གར་འཆམ་ཞིག་ དཔེར་ན་ལྷང་འཕུར་འགྲོས་གྱི་གར། a style of dancing,
as for example, the dance of the "flight of the garuda"

ལྷང་ལུང་དཔལ་མཁའ་མཁར། རང་ལྷང་རྒྱལ་པོའི་རྒྱལ་མཁའ་མཁར། the Silver Fort of Khyung lung, the royal fortress of the king of Zhangzhung

ལྷང་སྒྲག། ལྷང་གི་བྱ་སྒྲོལ་བརྒྱན་པའི་གོས་ཤིག། a robe adorned with garuda feathers

ལྷུང་ལམོར།[Z] ལྷུང་ནམ་ཨ་མཚོག། the ear

ལྷུར་ལྷུར།[Z] ལྷུར་མིད་དུ་གཏོང་བ། to swallow without chewing, to gulp down

ལྷོ་ཐང་། ལོ་བཅུ་ནས་བཅོ་ལྔ་སྟོར་གྱི་བུ། a boy between the age of ten and fifteen

ལྷོལ་ལེ། ལྷོ་འཁྱུང། regret, sorrow

ལྷམ་ཤིང་། ཉེས་ཐོ་འགོད་སའི་ཤིང་བྱང་། དེའི་སྟེང་དུ་ཉེས་ཐོ་འགོད་པ་ལ་ལྷམ་ལ་འདེབས་པ་ཟེར།
a wooden board, marked with a crossed sign, for criminal announcements, ex. to write about a crime on the board is called [*khrams la 'debs*] to put it up on the board

ལྷི།[Z] ① ལེམས། mind ② ལྷངས་ཀྱི་ལྷི། ten thousand ③ ལེམས་ཅན། sentient beings, living beings

ལྷི་བྱ།[Z] ལྷི་སྐྱལ་ལམ་སྐྱེ་བ། an incarnation; or birth

ལྷི་སྐྱན་ཆེན་པོ། ལུང་མེད། girl, woman

ལྷི་ཐོག་སྤར་ཅ། Khri thog sPar tsa ⇒ **འཛམ་གླིང་མཁའ་མཁས་པའི་རྒྱན་དུ་ག**

ལྷི་མར།[Z] རང་ལྷང་གི་རྒྱལ་པོའི་ཞིག་གི་མཚན། the name of a king of Zhangzhung

ཁྱིམ་ཁྱེས།[Z]   རྣམ་ཤེས།   conscience, sensory perception, perceptive function,
awareness, discriminative cognition

ཁེད་པ་མ་ཡིན་པ། [Z]   མེད་པ་མ་ཡིན་པ།   to be not inexistant, to exist

ཁྱིམ་ཉིད།[Z]   ① ཁྱིམ་ཉིད།   the primordial mind   ② ཁྱིམ་ཉིད།   living
beings, sentient beings   ③ ཁྱིམ་ཉིད།   a fathom, a cubit, the measure from the
elbow to the tip of the middle finger

ཁྱིམ་ཉིད།[Z]   ཡིད།   the mind, the intellect, powers of perception and imagination

ཁྱིམ་ཉིད།[Z]   ཆོ་ལོ།   the period of existence, of human life

ཁྱིམ་ཉིད།[Z]   ① ཁྱིམ་ཉིད།   living beings, sentient beings   ② ཁྱིམ་ཉིད།
ten thousand

ཁྱིམ་ཉིད།[Z]   ① ཁྱིམ་ཉིད།   ethical discipline, ethical conduct, moral law,
morality, monastic vow   ② ⇨ ཁྱིམ་ཉིད།

ཁྱིམ་ཉིད།[Z]   ① ལག་རྩ།   the forearm   ② ལག་རྩ།   fruit   ③ ལག་རྩ།
ཉིད།   the mind, the primordial mind (hon.)

ཁྱིམ་ཉིད་རྒྱལ་བ། Khri gtsug rgyal ba   ཁྱིམ་ཉིད་རྒྱལ་བ་རྒྱུང་བའི་མཆན།
Master gShen rab's ordination name

ཁྱིམ་ཉིད།[Z]   འགྲོ་བ།   to go, to proceed, to walk

ཁྲི་ཤེར་ལེ། Khri wer le ཁྲང་ཁྲུང་གི་རྒྱལ་པོ་ཞིག་གི་མཆོན། the name of a king of Zhangzhung

ཁྲི་ལོ་གནམ་གྲགས། Khri lo gnam grags སྟོན་པ་གཤེན་རབ་ཀྱི་ཡུལ་གཤམ་། the name of Master gShen rab's *gshang* bell (hon.)

ཁྲི་སེག།[Z] ① སྟོག་ life, the life principle, the life force, vital essence
② རྩོ། heat, warmth ③ དབུགས། breath, respiration

ཁྲི་སྦྲུལ།[Z] འདོད་ཆགས། sexual desire, sexual passion, carnal desire, lust

ཁྲི་ཡུ་ར་ཅ།[Z] Khri 'u ra tsa སྟོན་པ་ཞལ་བཞུགས་པའི་སྐབས་སུ་འོལ་མོ་ལྷུང་རིང་དུ་ཡོད་པའི་
སྟོན་པ་ཞལ་བཞུགས་པོ་ཞིག་ an evil king who lived in Ol mo lung ring at the time of Master gShen rab

ཁྲིགས་ཅན། གོ་རིམ་ཡོད་པ། having order, being in steps or stages, having an hierarchical order

ཁྲིན། མི་མ་ཡིན་གྱི་རིགས་ཤིག་ a class of non-human spirits

ཁྲུ་ཏོན།[Z] འཇིག་པ། to be destroyed, to be devastated, to decay, to fall into ruins, to disintegrate

ཁྲུ།[Z] ① ⇨ ཁྲུན་ཞི། ② བརྟོན་པ། to break through, pierce, burst, come forth, appear, be revealed, come out, leak

ཁྲུན་ཞི།[Z] བསྐལ་པ། era, eon, kalpa

ཁྲུ་མཉམ་། འཇེས་པ། mixed together, mixed

ཁྲོ་མྱ། [Z] སྒྲུ་ལ། a snake, a serpent

ཁྲོ་ཅེ། [Z] འབྲས་བུ་འོན། the Bon of Fruition

ཁྲོ་གསལ། ཁྲོ་བའི་ལྷ། a fierce, wrathful, awesome, ferocious, terrible, or angry deity

མཁའ་གྲོང་དབྱིངས་གསུམ། སེམས་ཉིད་ལ་ལྷོག་པའི་ཆ་ནས་བཤད་པ་སྟེ། ཐོགས་རིག་བཀག་པའི་ཆ་ནས་མཁའ། མཚན་མའི་དངོས་པོས་སྒྲོང་པའི་ཆ་ནས་གྲོང་། ཀྱན་གྱི་འབྱུང་གནས་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་དབྱིངས་བཅས་སོ།། three terms used to explain or distinguish the nature of primordial mind, 1) sky, in that it is unimpeded and intangible ; space, in that it is empty of objects with characteristics; realm, in that it is the source of all (phenomena)

མཁའ་གསང་། ཡབ་ཡུམ་གྱི་གསང་གནས། the secret places, the sexual organs of the father and mother

མཁས་པ་མི་བཞི། the Four Scholars ① སྟོང་རྒྱུང་མཐུ་ཆེན། sTong rgyung the Great Magician ② ཤ་རི་དབུ་ཆེན། Sha ri dbu chen, Sha ri Big Head ③ ལྷུ་ཚ་མཁར་བུ། lCe tsha mKhar bu, mKhar bu, son of lCe ④ གྱིམ་ཚ་མ་རྒྱུང་། Gyim tsha rMa chung, Little rMa, son of Gyim

མཁོ་མཐུན། མཁོ་བའི་ཡོ་བྱད། necessary tools, utensils

མཐུན་ཚིག་། དག་ཚིག་ གསུམ་ལ་མཐུན་ཚིག་གཅིག་ three dag tshig make one mkhyen tshig ++++++(see dag tshig) (in poetics)

མཁྲིགས་དོ།   མེ་དོ།   flint, flint stone

འཁོར་ལྗེ་བཞི།   ལྷན་པ་གཤེན་རབ་མི་བོའི་འཁོར།   Master gShen rab Mi bo's retinue

① རི་ཁྲོད་ཅོག་པུའི་ལྗེ།   the community of sitting meditators   ② བཀའ་གཞུང་ཉན་བཤད་
གྱི་ལྗེ།   the community of students and teachers of the written teachings   ③ བླ་
དགོན་དགའ་མུང་གྱི་ལྗེ།   the community of ascetics dwelling in caves   ④ ཤིང་རྩུང་མི་
རྟག་སྒྲོམ་པའི་ལྗེ།   the community of meditators on the impermanence who dwell under
trees

འཁོར་མ་སྒྲུབས་ཆེན།   མོ་ག་གི་རིགས་ཤིག   a type of helmet

འཁྲིག   ① མཚང་བ་དང་འགག་པ།   to block, to block up, to obstruct, to stop up
② བཀྲིག་པ།   to tie, to bind, to fasten

འཁྲིལ་ཆེན།   ལུ་མོ་ཡོས་གྱི་མིང་།   the name of the year of the Female Water Hare

འཁྲིལ་པ།   ལུ་མོ་བྱི་བའི་མིང་།   the name of the Male Water Bird year

འཁྲུལ།   ཁོག་གཡོ་ཆེ་བ།   greatly perfidious, crafty, devious, crooked, wicked

འཁྲིམ་པ།   འོངས་སུ་སྤྱོད་ཐུབ་པ།   to be able to enjoy to the full

འཁྲུག་ལྗེ་བ།   གོ་རིམ་འཁྲུགས་པ་རྣམས་གོ་རིམ་མཐུན་པར་བསྒྲིགས་པ།   to reorganise and
put in order disorganised or mixed up elements

འཁྲུལ་གཞི།   སེམས་ཉིད་གྱི་གནས་ལུགས་མ་ཉོགས་ན་སེམས་ཅན་གྱི་འཁྲུལ་པ་སྣ་ཚོགས་འབྱུང་བའི་
གཞི།   the basis of the origin of the various errors, mistakes, bewilderingments,

hallucinations of living beings who do not realise the true nature of primordial mind

གཤོ

ག་ག།^[Z] ① སེམས་སྐྱོད་པ། mental agitation or excitement ② དགའ་བ།
to like, to love, to appreciate

ག་ཅི།^[Z] འགག་པ་འཇ་ཞིག་པ། to obstruct, to stop, to hinder; to destroy

ག་ལྗང་། ག་ལུ་མདོག་ the colour turquoise

ག་རུར་བ། ལུ་གཤེད་སྐྱེད་པ་ཞིག་ an age of famine

ག་བ། ཐང་ཆད་པ། to be exhausted, tired, worn out

ག་ལྟག་ སེམས་ལ་སྐྱོ་སྣང་བྱུང་བ། to be sad and weary, to be tired of, fed up with;
to be annoyed

ག་ཚར།^[Z] རྒྱུ་བྱ། the phoenix

ག་རྩུང་། ལྷགས་ཀྱི་རྩུང་ཅུ་ཞིག་ a small hook

ག་ཡ།^[Z] སྐར་མ་རྒྱུ་ལ། the eighth constellation in Hindu and Buddhist
astronomy

ག་ས།^[Z] དགའ་བ། to love, to like

གཤམ་ ཅ་རྒྱུང་སྒོམ་པའི་སྐབས་ཚུལ་བཞིན་བསྒོམ་མ་ཤེས་ནས་ནད་ལྔ་བ། sickness arising from not knowing how to meditate properly when practicing meditation on the channels and winds

གཤམ་ཅི།^[Z] འགག་པ། to get blocked up, to be stopped up, to be obstructed

གངས་སྒྲན། གངས་རི་ལ་བཞེན་བཅའ་བའི་སྒྲན་མོ། a class of female spirits who dwell in the snow mountains

གངས་རི་མཚོ་གསུམ། the three: the snow mountain, the lake and the aromatic medicinal mountain ① གངས་ཏི་སེ། the snow mountain, Ti se ② མ་པང་གཡུ་མཚོ། the turquoise lake, Ma pang ③ སྒོས་རི་དང་ལྷན་དང་གསུམ། the aromatic incense mountain

གན་ཏམ།^[Z] ཡོན་ཆབ་བམ་རྒྱུ་ཡི་མཆོད་པ། libation, water offering

གཤམ་ཁུང་། གསང་སྤྱོད་བྱེད་པའི་གནས་སམ་ཡིབ་སའི་ཁུང་བུ། a secret place of hiding; a hole to hide in

གཤམ་ཆེན། རུས་སྤྲལ། a tortoise, a turtle

གཤམ་ཅི། ① ལྷག་ཆ་བྱེད་བཀའ་ཞིག་ a type of ritual instrument, or implement, an attribute of a deity ② ལོ་སྒྲོར་ལ་སྤྱོད་བའི་རྩིས་རིགས་ཞིག་ one kind of calculation concerning the annual cycle

གར། མི་མ་ཡིན་གྱི་རིགས་ཤིག་ gar, a class of non-human spirits

གར་སྤྱང་སྤྱངས་པ། Gar Khyung spungs pa གར་ཁྱུང་གི་མཁའ་སྤྱང་གི་མཚན།
the name of a scholar-yogin of Zhangzhung

གར་བྲབ། བྲབ་གྱི་རིགས་ཤིག། a type of armor, or coat of mail

གར་གཙོག། [Z] འཁྱོང་། the wild yak

གར་སྤྱིན། འབྲུང་བྱེད་གྱི་སྤྱིན་མུ། liquid glue made from animal hide

གར་མ། དབང་གནད་སྐབས་སྒྲ་མ་དང་སྒྲོབ་མའི་བར་བརྒྱུར་མཁན། the intermediary
between the lama and disciple during initiation, who communicates and explains

གར་མ་ལི་ཤོ། བཟོ་བྱ་མཁས་པ་ཞིག་གི་མིང་། Gar ma li sho, the name of a skilled
artisan

གར་ཚོམ། རོལ་ཆ་དང་ལྷན་དུ་གར་བསྟར་བ། to dance while playing a musical
instrument

གར་གསལ། ལྷ་དང་མི་མ་ཡིན་གྱི་རིགས་ཤིག། a type of deity or non-human spirit

གལ་ཏ། བྲག་མ་མགོ་སྒྲེལ་ཅན། a saddle bag with two pouches, on either side of
the neck of the horse

གལ་དུ་བསྟར་བ། རྒྱུ་བྱེད་དུ་འཕྲོན་པའམ་གལ་སྔ་གལ་ལྷོ་དུ་བསྟར་བ། to lead a river in
the opposite direction; to make it turn to the right or left

གལ་མདོ། གལ་ཆེ་བའི་དོན་གནད་དམ་མདོ་རྩ། an important point or axiom

གལ་དམིགས།   གནད་འགག་ཆེན་པོ།   very important, crucial

གལ་བརྩུང་།   ལྷགས་ཀྱ་རྩུང་དུ་ཞིག   a small hook

གིང་གོ།[Z]   སྐྱེ་འགོ།   living creatures, sentient beings, human beings

གྲ་གོ།[Z]   ① ཡི་གོ།   letters, writing   ② ཡུལ་ཞིག་གི་མིང་།   a place name
in Western Tibet

གྲ་གོ་གྲ་ཡིང་།[Z]   གྲ་ཡི་རྒྱལ་པོ་ཞིག་གི་མིང་།   the name of a king of the klu water
spirits

གྲ་ཅི།[Z]   དུལ།   silver

གྲ་ཏ།[Z]   རག།   brass

གྲ་ཏིང་ཤག།[Z]   གཉན་མོ་ལ་གཉན་བཟུང་།   a female gnyan deity, or the spouse of a
gnyan

གྲ་དུག།[Z]   ① དགྲ།   the cardinal number nine   ② གུས་འདུད།   respect,
reverence

གྲ་རྩ།[Z]   ལྷུ་ཅ།   coral

གྲ་ནམ།[Z]   ནང་།   inside, interior

གྲ་མུན།[Z]   མེད་ཁམས།   the realm of non-existence

གུ་ཁྱུན།[Z]   ཁྱུན་པ།   darkness, obscurity, gloom

གུ་ཐེར།[Z]   འོ་ལ་མོ་ལུང་རིང་ལ་ཡོད་པའི་ཡུལ་ཞིག   Gu wer, a place in Ol mo lung
ring

གུ་ཡིག་ཏན།[Z]   བཀའ་བརྟེན་ནམ་སྟོན་པའི་བཀའ་ལ་བརྟེན་ནས་བརྩམས་པའི་དཔེ་གཞུང་།
treatises based on the Word of the Master, or bKa' brten

གུ་ཡེ།[Z]   ① གུན།   all, every   ② ཟུགས་འབྲུལ་པ་མེད་པ།   not confused in
mind

གུ་ར།[Z]   ① འཁོར་བ།   the cycle of existence, to turn (spontaneously, by itself)
② གཞན་དབང་།   dependant on exterior forces, dependant on other   ③ འདུ་བྱེད་པ།
mental activity, deliberate action, conditioned, compounded thing, made up of
associated elements, to create karmic patterns, to create conditioning factors
④ ཡོན་ཏན།   qualities, skill, attributes, accomplishments, capabilities, talents

གུ་རིབ།[Z] Gu rib   རེང་ལུང་པའི་རུས་རྒྱུད་ཅིག   a clan or family of Zhangzhung

གུ་རིབ་གྱེར་རྒྱུད་།[Z] Gu rib Gyer rgyung   རེང་ལུང་སྐར་རྒྱུད་ཀྱི་སློམ་ཞིག   a lama of
the Oral Transmission of Zhangzhung

གུ་རུབ།[Z] Gu rub   ① རུས་མིང་ཞིག   the name of a clan or family   ② རེང་
ལུང་གི་ཡུལ་ཞིག   a place name in Zhangzhung

གུ་ལ།[Z]   གུ་ལང་གི་འབྲི་ཚུལ་གཞན།   an alternative spelling for gu lang

གུ་ལང་།[Z]   གསེར།   gold

གུ་ལིང་།[Z]   སྒྲིང་ཕྱན།   island, small island

གུ་ལེ།[Z]   གཡུ།   a turquoise

གུ་རྟི།[Z]   རུང་།   a conch shell

གུང་།   འཐུང་བ།   to drink, to imbibe

གུང་མིག།[Z]   ཁང་པ།   a house

གུང་སྒྲིག།[Z]   གུན་འདུས་པ།   all-assembling, completely unifying, embodying all,
union of all

གུབ།[Z]   ཞུམ་པ།   cowardly, timid, apprehensive

གུས་འདུག   གུས་འདུད།   respect, homage, esteem, bowing respectfully to all

གེ།[Z]   ① རྩེ།   erect, upright, upwards   ② བདུད།   a class of demons

གེ་ཁོད།[Z]   ① ཞང་ཞུང་ནས་དར་བའི་སྐྱབས་ཀྱི་ཚོག་དང་།   ཡི་དམ།   a mantric ritual
that spread from Zhangzhung; the tutelary deity Ge khod   ② བདུད་འདུལ་བ།   to
defeat, to overcome, to discipline demons

གེ་གམ།[Z]   བདུད།   a class of demon

གོ་ཏ།^[Z] བདུད། a class of demon

གོ་ཏིང་ཤག།^[Z] བདུད་མོ་འཇ་བདུད་བཟའ། a female demon, or the spouse of a demon

གོ་སུ།^[Z] བདུད། a class of demon

གོ་རྩིམ།^[Z] ⇨ གོ་རྩིག

གོ་ནེ།^[Z] རིན་པོ་ཆེ་འི་ཕྱ་མེན། a striped, variagated precious stone

གོ་མ་སང་གི་བྱ། སང་གི་ གོ་ཞེས་པ་བདུད་དང་། མ་སང་ནི་མི་མ་ཡིན་གྱི་རིགས་ཤིག་ཡིན་
ཞིང་། དེ་གཉིས་བཤོས་པས་སང་གི་འཇ་གོ་མ་སང་གི་བྱ་བྱུང་ཞེས་བྲགས། Seng ge or Ge ma sang,
the snow lion, born as son of the demon Seng ge and his mother, Ma sang, a kind of
non-human spirit

གོ་ཡོ།^[Z] བདུད་འདུལ་བའི་སྒྲགས་འཇམ། the recitation of a mantra or spell that
overcomes demons

གོ་ཤན།^[Z] བདུད། a class of demon

གོ་རྩིག།^[Z] དཔག་ཚད། a geographical mile, 4000 fathoms

གོན་སྐུར།^[Z] སྐྱང་འོག། above and below

གོར་གྱ།^[Z] འབྱུང་འཕྱག། emerging and entering(?)

གོ་རྒྱུ། [Z] མོས་པ། devotion, faith, adoration, veneration

གོ་ཐུག་ཏུ་ར། [Z] ཤེས་པར་གྱིས་ཞེས་པའི་དོན། signifying "understand it!",
"comprehend it!"

གོ་བན། ① གོ་ཆའི་ཅོད་པན་ཏེ་ཕྱོག་གི་དར་ལྟུ། the crowning glory of armour, the pennant of a helmet ② བན་འཇམ་གྱི་རོལ་ཆ་ཞིག། an ancient musical instrument

གོ་བྱ། མཚན་སྲུང་གི་གོས་ཤིག། a garment that protects against weapons

གོ་ལམ། བརྗོད་བྱ་ཕྱི་བའི་དོན། the basic meaning, the fundamental significance

གོ་ལ་ཐོས་ལོ། ཆོག་གོ་ཐོས་ཅམ་ལས་དོན་མ་རྟོགས་པ། to hear only the words,
without understanding their meaning

གོང་སྒོལ། གོས་ཀྱི་གོང་ང། a collar

གོང་བུ་སུམ་འབྲུལ། རིའི་ལ་ཉག་གསུམ་ཁ་ཐུག་ཏུ་བྱུང་བའི་ས། the meeting point of
three mountain passes

གོང་རས། དགྱིལ་ལ་ཁོར་གྱི་མཐའ་སྒོར་རམ་སྒྲེ་མོ། the rim, edge, or outer area of a
mandala

གོང་ལག། རྒྱལ་པོའི་སྒྲི་སྟོད་ཀྱི་གྲོན་ཆས་ཤིག། an upper garment worn by a king

གོང་གསུམ་གྱི་རྒྱུང་། གོང་བུ་སུམ་འབྲུལ་ལས་བྱུང་བའི་རྒྱུང་། wind rising at the
junction of three mountain passes

གོད་པ། ① རིས་སྤྱུ་ཆད་པ། to distinguish, to privilege one group, to be partial, to be biased ② གཏོར་བརྒྱུ་དང་གི་གོད་བྱུང་བ། to be ruined, to lose wealth, when animals die of sickness

གོར་བྱ། ཏ། a horse

གུ་བྲལ། ཁ་འཁོར་རམ་སོ་སོར་གྲུས་པ། to scatter; to disperse

གུ་ཚོ།[Z] བརྒྱད་ཁྲི། eighty thousand

གུག་རྒྱུ།[Z] རི་རབ་བྱང་གླིང་གི་གཡས་སུ་ཡོད་པའི་གླིང་ཕྱན། an island to the right of the continent north of Mount Ri rab

གུག་སྒྲེ།[Z] རྟེན་འབྲེལ། interdependant causation, interdependant arising, causation, interdependant connection

གུང་།[Z] རན་དང་ན་ཚ། disease, sickness, illness

གུད།[Z] ① བརྒྱད། the cardinal number eight ② སྟོབས་པོ་ཆེ་དང་དམག་དཔོན། an athlete; powerful, strong; an army general, a wrestler

གུད་ཁྲི།[Z] བརྒྱད་ཁྲི། eighty thousand

གུད་མོ། ལྷ་སྤྱང་མོ་མེགས་ཤིག། a type of female religious protector

གུབས། ལྷབས་སམ་རྒྱས་ཚད། a measure of power, capacity, strength

གྲི་གྲིན།^[Z] གཡོ་བ། to move, to oscillate; movement, instability in mediation

གྲི་བྲན།^[Z] གཞོད་པར་བྱེད་པའི་དབྲ། an enemy who brings misfortune

གྲིན།^[Z] ① ཐོབ་པ་འཕུ་བ་པ། to obtain, to get or to enable, can ② འདྲ་བ། to be like, to be similar, to be identical to ③ བརྟན་པ། firm, steadfast, solid, safe

གྲིམ་ཚ་མ་ཚུང་། Gyim tsha rMa chung, Little rMa, son of Gyim ⇨ **མཁའ་སྐྱེ་བཞི།** one of the Four Wise Men

གྲིར།^[Z] རྩུ་མ། intestines, entrails, guts

གྲིལ།^[Z] འབྱེལ་བ། to move slowly, to wind, to whirl round, to swirl, to coil up

གྲེ་ཏེ་སངས།^[Z] Gye te sangs ⇨ **དཔོན་གསལ་མན་ངག་ལུང་གི་པོན།**

གྲེར།^[Z] Gyer ① བོན། Bon ② དབྱངས་འཐེན་པ། to sing, to recite, to sing a melody

གྲེར་སྒོ། བོན་སྒོ། a Bon Portal

གྲེར་སྒོ་བཞི། the Four Portals of Gyer, or Bon ① ལྷ་གསལ་མཆོད་པའི་སྒོ། the Portal of offering to the *gSas* gods ② སེལ་དང་སྒྲུབ་ཀྱི་སྒོ། the Portal of purifying and washing ③ ཐར་དང་སྒྱུད་ཀྱི་སྒོ། the Portal of liberation and ransom ④ ལྷ་གསལ་གཞན་གྱི་སྒོ། the Portal of the *phyra*, *g-yang* and *gnyan* rituals

གྲེར་རོར།^[Z] གཤེན་རབ། gShen rab, a teacher, one who explains Bon

གྱིར་བྱུང་བྱངས།[Z]   ⇨   མཐོ་ཐོག་སྤྱི་རྒྱུག་མཛོད་གྱི་བོན།

གྱིར་ནི་བྱངས།[Z]   ⇨   འཕན་ཡུལ་རྒྱས་པ་འབྱམ་གྱི་བོན།

གྱིར་སྤྱངས།[Z]   བོན་གསུང་པའི་སྟོན་པ་འཇམ་སྟོབ་དཔོན།   a teacher or master of studies
who teaches Bon

གྱིར་སྤྱངས་སྤྱང་བཞེར་ལོད་པོ། Gyer spungs sNang bzher lod po   འང་ཁྱེང་སྟན་
རྒྱུད་གྱི་སྒྲ་མ་གྲུབ་པ་ཐོབ་པ་ཞིག   a realised lama of the Oral Transmission of Zhangzhung

གྱིར་སྤྱངས་བཅད་པོ།[Z] Gyer spungs btsad po   འང་ཁྱེང་སྟན་རྒྱུད་སྒྲ་མ་ཞིག་གི་མཚན།
the name of a lama of the Oral Transmission of Zhangzhung

གྱིར་མན་ཏ།[Z]   ཆབ་དཀར་དྲག་པོ་སྤྲགས་གྱི་བོན།   Bon of the White Water Fierce
Mantra

གྱིར་མི་ཉི་འོད། Gyer ma Nyi 'od   བོན་གྱི་གཏོར་སྟོན་གཙོ་བོའི་གྲས་ཤིག   one of the
principal treasure-finders of Bon

གྱིར་སྤ།[Z]   བོན་ཅན་ནམ་ངོས་གཟུང་གི་གཞི།   the basis of recognition, the subject for
discussion in philosophical debate, including the reason and the "probandum"

གྱིར་སྤར།[Z]   སྟོང་དང་འོག   above and below, on top and underneath

གྱིར་ཅོ།[Z]   དམ་ཚིག་ཉམས་པའི་བོན་པོ།   a Bon po who has lost his vows

གྱིར་རོ།[Z]   གཤེན་པོ་འཇམ་བོན་པོ།   a priest or a Bon po lama

གྱུར་བྱད།^[Z] ཐེ་ཚོམ། doubt, hesitation

གྱུག་རྒྱུ།^[Z] རི་རབ་བྱང་གླིང་གི་གཡོན་གྱི་གླིང་ཕྱན། the island to the left of the continent to the north of Mount Meru

གྱུང་ཁིངས། ར་རྒྱལ། pride, arrogance, conceit, egotism

གྲ་གོ།^[Z] འཛིན་རྟོག་གམ་རྣམ་རྟོག། clinging thoughts or discursive thoughts

གྲ་ཇིལ།^[Z] སེར་བ། hail, hail stones

གྲ་བྱིན།^[Z] མཚོན་ཆ། weapons

གྲ་ཁེར།^[Z] ⇨ གྲ་ཇིལ།

གྲན།^[Z] དག། enemy

གྲམ་ལྷམ།^[Z] རལ་གྲི། a sword

གྲས་ཐབ། ཐེ་ཚོམ་མམ་སྒྲོ་འདོགས། doubt, hesitation; exaggeration, overestimation, fabrication; a mistaken affirmation, a misleading statement, ex. to affirm that "a rabbit has horns"

གྲི་ཐོད། གྲི་གི་བྱུང་བའི་མིའི་ཐོད་པ། a skull of a person who has died a violent death

གྲི་གསལ། འདྲར་ཚོག་ནས་བྱུང་བའི་གྲི་འབྲི་འདྲར་བའི་ལྷ། gods that overcome "knife demons" that occur in funerary rituals

གྲུབ་སྟོ།   གྲུབ་པ་ཐོབ་པའི་རྟགས་སུ་དགུང་ལོ་དྲུག་ཅུ་ཡར་བཞུགས་པའི་དུས་སུ་འབྱུངས་པའི་ཚམས་སྟོ།
teeth that grow after the age of sixty years as a sign of attainment or realisation

གྲོལ་གཞི།   སེམས་ཉིད་ཀྱི་དག་ཆེན་པོའི་རང་བཞིན་དེ་རྟོགས་ན་སངས་རྒྱལ་གྱི་ཡོན་ཏན་ལྷག་མ་ལུས་
པ་འབྱུང་བའི་གཞི།   the basis for the arising of all the qualities of enlightenment after
having realised the nature of the great pure primordial mind

གྲོལ་ལམ།   ལྷ་སྒྲོམ་དམིགས་གཏད་དང་བྲལ་ཞིང་འབྲས་བུ་ཡི་ཤེས་སུ་གྲོལ་བར་བྱེད་པའི་ལམ།
the path that liberates in wisdom, the fruit that is free from view, meditation and
visualisation, or concentration on an object

གླང་།[Z]   གླང་པ།   the brain

གླང་མུ་ནེ་མེར།[Z] Glang Mu ne we   ཞང་ཞུང་གི་གླུབ་ཐོབ་ཅིག་གི་མཚན།   the name of
a realised being, a siddha of Zhangzhung

གླང་ཞིག། Glang zhig   གཏུང་རུས་ཤིག   a clan or family name

གླང་ར།[Z]   ⇨   **གླང་རེ།**   an alternative spelling for Glang ra

གླང་རེ།[Z]   གཤང་།   the flat Bon po *gshang* bell

གླང་རེ་རྩམ།[Z]   ཀླུ་ལ་བྱུང་པའི་སྒྲ།   a sound that penetrates everywhere, a sound
that permeates everything

གློ་གཟེར།   མི་ནད་གློ་གཟེར་ཅན་ཞིག   a human ailment, that gives pain in the lungs

སྒྲོག་འབྲུ། སྒྲོག་འབྲུག་པ་ a flash of lightening

སྒྲོག་ཅན། རྒྱ་མོ་སྐྱུ་ལ་གྱི་མིང་། the name of the year of the Female Water Snake

སྒྲ་ཏིང་ཤག།[Z] རྒྱ་མེད་མིང་། a thigh-bone trumpet

དགལ་བྱེད། ས་མོ་ཁྱི་ཡི་མིང་། the name of the year of the Male Earth Dog year

དག་བསྐྱེན་ཐེག་པ། the Vehicule or Way of the Virtuous Lay Practitioners

⇒ ཐེག་གཏིང་ཐེག་པ་རིམ་དགུ།

དགོངས་བརྒྱུད། ཆོག་དང་ཡི་གེ་ལ་མ་སྟོན་པར་རིག་པ་ཐབས་དང་རྩལ་གྱིས་སྤྲུལ་ལ་བརྒྱུད་པ། Mind or thought transmissions, through pure mental methods and magic, without words or writing

དགོངས་བརྒྱུད་དགུ། the Masters of the Nine Thought Transmissions

- ① ཡེ་ཉིད་གྱི་སྟོན་པ། the Primordial Teacher   ② ཐུགས་རྗེའི་སྟོན་པ། the Compassionate Teacher
- ③ སྐྱུ་ལ་པའི་སྟོན་པ། the Teacher of Emanations
- ④ ཆད་མེད་འོད་ལྔན། Immeasurable Light   ⑤ འཕྲུལ་གཤེན་སྒྲུང་ལྔན། Magical gShen, the Shining
- ⑥ བར་སྒྲུང་ཁྲུག་ལ། Cuckoo of Space   ⑦ བཟང་ཟ་རིང་བཙུན། Lady bZang, Ring btsun
- ⑧ འཆི་མེད་གཙུག་ལྷུད། Immortal gTsug phud
- ⑨ གསང་བ་འདུས་པ། Secret Assembly

དགོངས་བད། ཆོག་ལ་མ་བརྟེན་པར་དགོངས་པའི་སྟོབ་སྟོན། mind teachings not dependant upon words; symbols

དགའ་ལྷ་ ⇒ འགོ་བའི་ལྷ་ལྷ་

མགོ་བགྲ། འདྲ་མཚུངས། འདྲེས་པ། བསྐྱེ་བ། in philosophical argument, to propose a second, parallel argument in order to refute the first proposition; to mix together; to mix

མགོ་ལོ། མགོ། the head

མགོ་ལོ་ཚོད་པོ། འདྲེ་སྲིན་གྱི་མགོ་མཚོན་མི་ཐུབ་པ། to be unable to overcome, lit. to "press down the head" of a demon, an evil spirit

མགོན་བཙུན་ལྷ། mGon btsun Phywa ① ལྷ་རིགས་ཀྱི་ལྷ་འདི་ཞིང་ཁམས་ཞིག་ the heaven of the phywa class of gods ② གྲུ་ཚོམ་སྤང་བའི་ལྷ། gods of the paradise of Abundant Appearance, Abundant Manifestation, in the Form Realm

འགན་སྒྲིལ། སྒོ་སྒྲིགས། the door panel

འགའ་ཉི་ཤག། འཛིན་བྱེད་སྒྲུམ་པ། tongs, a tool for seizing hold of an object

འགའ་བྱུང་། རེ་འགའ། some, a few, certain; sometimes, from time to time

འགྱི་གར།[Z] གྲངས་མེད། countless, uncountable, numberless

འགྱི་གར་ཅུ།[Z] སྤང་དབྱེལ་གཉིས་བཤོས་པའམ་འཚོས་པ། to live together or to consummate marriage as husband and wife

འགྱི་ཅུ།[Z] བྱེ་བྲག་ special, particular, difference, diversity

འགྱི་རི།[Z] དགེ་བ། good, virtue

འགོ་རོད། [Z]   རང་བཞིན།   self nature, nature, essential nature, characteristics

འགྲུ་རྩེད། [Z]   རྟོན་རྩིས།   one of the twenty close branch negative emotions

འགྲུ་ཡ། [Z]   ① ཡང་དག་པ།   perfect, pure, perfectly pure   ② དམ་ཚིག།
vow, oath, promise

འགྲུ་ཡེ། [Z]   སེམས་ཉིད།   the primordial mind

འགྲུ་རུ་ལི་སྤར་ཡ། 'Gu hu li spar ya   ⇨   འཛམ་གླིང་མཁའ་ས་པའི་རྒྱན་རྒྱལ།

འགོ་བའི་ལྷ།   མི་སོ་སོར་རང་བཞིན་ལྷན་སྐྱེས་སུ་ཡོད་པའི་མགོན་སྐྱབས་ཀྱི་ལྷ།   the protector
deities that are born spontaneously with each individual person

འགོ་བའི་ལྷ་ལྷ། the Five Gods of the Body   ① ཕ་ལྷ།   ཕ་སྤྱི་ཕྱོགས་ནས་མགོན་པའི་
ལྷ།   the father god, who protects from the paternal lineage's side   ② མ་ལྷ།
མ་སྤྱི་ཕྱོགས་ནས་མགོན་པའི་ལྷ།   the mother god, who protects from the maternal lineage's
side   ③ ཞང་ལྷ།   ཞང་པའི་ཕྱོགས་ནས་མགོན་པའི་ལྷ།   the uncle god, who protects
from the maternal uncle's side   ④ དག་ལྷ།   རང་གི་དག་ཕྱོགས་ནས་མགོན་པའི་ལྷ།   the
enemy god, who protects an individual against from the enemy   ⑤ སློག་ལྷ།   རང་
གི་ཚེ་སློག་སྐྱོབ་པའི་ལྷ།   the god of the life, who protects the life of an individual

འགྱིང་དཀར།   ལས་དཔོན་གྱིས་སློབ་ཀྱི་བརྩོན་བྱེད་འཁར་དབྱུག   the white 'gying, a
staff held by the person who orders or assigns work or a task

འགྱིང་ཐོད།   ལ་ཐོད།   a turban, a head cloth

འགྲུ་རི།[Z]   ལྷ་མ།   an illusion, a magical illusion

འགྲུས་སྤྱུམ།   ཕན་ཚུན་འཁོན་འགྲུས་བྱུང་བར་གྲོས་བཤེས་ནས་མཐུན་ཐབས་བྱེད་པ།   དཔེར་ན་
སྤོན་པ་གཤེན་རབ་ཀྱིས་མི་དང་ས་བདག་ཁྱུ་གཉིན་བར་འགྲུས་བསྤྱུམ་པའི་ཐོན་གསུངས།   to be reconciled
after discussion of a mutual grief or a hostile situation; for example, when Master
gShen rab pronounced the Bon of reconciliation between men, lords of the earth, water
spirits and mountain deities.

འགྲུ།   ⇨   ཡ་ལྷག་འགྲུ།

འགྲུ་ཞིག 'Gru zhig   ཐོན་གྱི་གཞུང་རུས་ཤིག   a clan, a lineage of Bon

གྱུན་ཐུན།   འབྲུ་དང་རྩ་འབྲས་ཟ་བའི་འདབ་ཆགས།   birds that feed on grain, grass and
fruit (ie. no insects or meat)

མི་དེ།[Z]   བཅོན།   a class of btsan deity or spirit

མོད་རྒྱུང་།   ཤིན་རྒྱ་གཞུལ་དགའ་བ།   very hard to overcome, to discipline, to tame

མོད་ལྷུམ།   སྤྲགས་ཀྱི་གསང་ལུམ།   a secret female partner in tantric teachings

མོད་གཡུང་།   སྒོམ་གྱི་སྐྱབས་སུ་སེམས་མོད་པ་དང་བྱིང་བ།   mental agitation and
torpor when in meditation

གྱུ།[Z]   ① རྒྱུ་ལོ་ལོ་གཙོ་བོ།   lord or cheif, head   ② རུས་རིགས་ཤིག   rGya, a
clan or family name   ③ བཅོན།   a class of spirit

ཁྱམཁར་བ་ཚོད། ⇨ ཁང་ཁུང་སྒོ་ཕུག་བར་གསུམ།

ཁྱཚོད། མཚོང་ཡུལ་གྱི་ཁྱུ་ཁྱོན་ཆེ། the extent of a vast field of vision

ཁྱཚོད་པ། ཐེ་ཚོམ་ཚོད་པ་ལམ་ཐག་ཚོད་པ། to eradicate or to cut doubt or hesitation

ཁྱུ་ལག་ཕྱད། ཁྱུ་མི་ཆད་པའི་དོན། དཔེར་ན་འགྲོ་དོན་ཁྱུ་ལག་ཕྱད། uninterrupted, continuous, without stopping, ex. to work for the sake of beings, uninterruptedly

ཁྱུ་ཤག།[Z] rGya shag མིང་གི་ལྷ་མོ། goddesses of names and designations

ཁྱུ་སབ། ལྷག་ཕྱན་གྱིས་བསྐྱེས་པའི་རྩ་བ། an enclosure woven of fine willow branches

ཁྱུ་སེ།[Z] མཛོད། a treasure, a treasure trove, a store

ཁྱུང་བྱ། མདོས་དང་སྤྱད་གྱི་ཡོ་ཆས་ཤིག མི་གཟུགས་མཚོན་བྱེད། a wooden tablet, an instrument used in the *mdos* and ransom rituals; a substitute for a human figure

ཁྱུང་ཞགས།[Z] མིག། the eye

ཁྱུ་ལ་ཐེབས། ཁྱུ་ལ་ཚབ། a regent, a person who stands in during the minority of a king, or a lama; his or her representative

ཁྱུ་ལ་ཐོན་ཐོད་དཀར། rGyal Bon White Turban སྟོན་པ་གཤེན་རབ་མི་ཐའི་ཡབ། the father of Master gShen rab Mi bo

ཁྱུ་ལ་མེད་མ། rGyal med ma སྟོན་པ་གཤེན་རབ་མི་ཐའི་ལུ་མ་ཞིག། one of gShen rab

Mi bo's spouses

ཁྱལ་གཟིགས་གསལ་ཅུང་། ལྷང་གཞིར་ལོད་པའི་དངོས་སྟོབ་དང་། ཞང་ཞུང་སྟོན་ཀྱི་
གྲུབ་ཐོབ། བོད་ཁྱལ་གྱི་རལ་པའི་མཆོད་གནས་ཀྱང་མཛད་མཁན་ཞིག། rGyal gzigs gSas chung, a
direct disciple of sNang gzher Lod po; a realised being or siddha of the Oral Lineage of
Zhangzhung, who acted as priest for the Tibetan emperor Khri Ral pa can in the 9th
century CE

ཁྱལ་སྟོན། ཁྱལ་པའི་འཁོར་དང་ལོངས་སྟོན་ཆབ་སྲིད་བཅས། the retinue, possessions,
territories and political dominion of a king

ཁྱལ་བསམ། གདུག་འདྲེ། a malicious, poisonous, demon or ghost

ཁྱུ་ཅིང་།[Z] འདུས་བྱས། composite, compiled, conditioned

ཁྱུ་ཡི་བོན། གཙོ་བོར་གནས་སྐབས་ཀྱི་ཕན་བདེ་བསྐྱབ་པའི་ཐབས་བརྟེན་བྱར་སྟོན་པའི་བོན་ཏེ།
དཔེར་ན་མོ་ཅིམ་གཏོད་པུད་ཀྱི་བོན་ལྟ་བུ། the Bon of Cause, the Bon that teaches principally
methods for accomplishing temporary welfare, well-being or common good, ex. the
Bon of divination, astrology, rituals and diagnosis

ཁྱུ་ཨོད།[Z] ཐབས། method, means, way, skillful means, technique

ཁྱུག་ཆེན། རྒྱག་པ། bandit, brigand, robber

ཁྱུང་།[Z] ① ལྷ། a deity ② སྟོབ་དཔོན། a master of studies

③ སྟོག། lightening ④ སྟོད་བྱེད་ཀྱི་ཁྱུ། the active causal force of production, or
generation; the father

རྩུང་ཡར།[Z]   རྩུང་གི་རུས་རིགས་ཤིག   rGyung yar, the name of a clan or family of Zhangzhung

རྩུང་ཡར་མུ་ཁོད།[Z]   ① དྲན་པ་ནམ་མཁའི་ཡབ་ཀྱི་མཚན།   rGyung yar Mu khod, the name of the father of Dran pa Nam mkha'   ② རྩུང་གྲུ་རུ་ཅན་གྱི་རྩུ་ལ་པོ་ཞིག་གི་མཚན།   the name of a king of Zhangzhung "with bird horns".

རྩུན་མིན།[Z]   འདུས་མ་བྱས་པ།   uncompounded, unconditioned

ལྗི།[Z]   ལྗི།   the tongue

སྒྱག་ཅུ།[Z]   འཆབ་པ།   to conceal, to hide, to keep secret

རྩུ་ཤི།[Z]   ལམ།   a path, a road, a way, a route

རྩུང་ལང་པ།[Z]   ཡོད་ཚད་དམ་གང་ཡོད།   all there is, whatever there is

སྒྱད།[Z]   སྒྱས་པ།   to hide, to hide away, to conceal, to bury

རྩུམ་[Z]   སྒྲ།   the nose

རྩུམ་ཞི།[Z]   ① སྒྲི་དབང་པོ།   the organ of smell, the olfactory sense faculty
② རྩུན་དུ་ཞུགས་པ་ལམ་རྩུན་དུ་གནས་པ།   to dwell, to live, to reside, to stay permanently, always, continuously (hon. & ord.)

རྩུམ་རི།[Z]   ① ལམ།   a path, a road, a way, a route   ② སྒྲ།   the nose

སྒྲུམ་ཤལ།^[Z] དྲིལ་ལྷ་མོ། goddessess of smell, goddesses of the olfactory sense
faculty

སྒྲུམ་ཤིམ།^[Z] དྲིཞིམ། perfume, a delicious smell, a sweet smell

སྒྱ། ⇒ དུམ་ཚ་སྒྱ།

སྒྱ་བུ། དེན་པོ་ཆེའི་དེགས་ཤིག། a precious substance

སྒྲང་གྲིལ། ཡུགས་བསྐྱེམས་སམ་མཉམ་བསྐྱེབས། collected together, all brought
together, total

སྒྱམ་བྱེར། མཁས་པའི་བཟོ་སྟོན་པ། to pretend to be wise, to show oneself off as
learned

སྒྲུམ་བྱ་འབྱ། ཁྱིའུ་ས་ནས་ཅ་འབྱ་སྒྲུག་པ། birds that peck and gather weed and
grain on the earth, ie. non carnivorous

སྒྲིར་བྱ། བསམ་ཤེས་མེད་པའི་མིའམ་རང་འདོད་ཅན། a thoughtless, inconsiderate
person; an egotistical, selfish person

སྒྲོ། ⇒ ཞང་པོ་སྒྲོ།

སྒྲོ་འགལ། སྒྲོ་ཐིམ། the thresh hold

སྒྲོ་ལྗང། སྒྲོ་མོད་དམ་སྒྲོ་ལྗང། the lintel of a door

སྒྲོ་དབྱེ། ལྷགས་ཀྱི་ཚེ་གནས་འབྱུང་བའི་སྒྲོ་དབྱེ་བ་སྟེ། དཀྱིལ་འཁོར་གྱི་སྒྲོ་དབྱེ་བ། to open the door(s) or gate(s) at the end of a tantric ritual; to open the door(s) to a mandala

སྒྲོ་བཞི་མཛོད་ལྔ། the Four Portals and the Treasury, making Five altogether

- ① དཔོན་གསལ་མན་ངག་ལུང་གི་བོན་ནི། རྩོགས་ཆེན་གྱི་གཞུང་། the Bon of Oral Transmission of the *dbon gsas* priests, ie. the fundamental texts of the Great Perfection
- ② ཆབ་ནག་སྲིད་པ་རྒྱུད་ཀྱི་བོན་ནི། མེ་ཕྱིས་གཏོ་དཔྱད་ཀྱི་བཀའ། the Bon of the Black Waters the stream of Existence, ie. the teachings on divination, astrology, rituals and diagnosis
- ③ ཆབ་དཀར་དྲག་པོ་སྒྲགས་ཀྱི་བོན་ནི། གསང་སྒྲགས་ཀྱི་རྒྱུད་སྟེ། the Bon of White Waters, the Terrible Spells, ie. the collection of tantras of the Secret Spells
- ④ འཕན་ཡུལ་རྒྱས་པ་འབྱམས་ཀྱི་བོན་ནི། ཡར་ཕྱིན་ཐེག་པའི་གཞུང་། the Bon of the Extensive Hundred Thousand of 'Phan yul, ie. the fundamental texts of the vehicle of the Perfection of Wisdom
- ⑤ མཐོ་ཐོག་སྤྱི་རྒྱུ་མཛོད་ཀྱི་བོན་ནི། སྲིད་པ་ཆགས་འཇིག་ལ་སོགས་པའི་བོན་སྟེ། the Bon of the Universal Teachings, Treasury of the Summit, ie. the collection of Bon on the origin and destruction of universe, or existence etc.

སྒྲོང་བསྐྱར། ལག་དུ་རྩོབར་མ་ཆད་པར་གཡུག་བརྒྱུད་བྱེད་པ། to juggle with stones

སྒྲོམ་ལུ། སྒྲོམ་ཆེན་པའི་ལུ་མེ་ཞིག་ a type of meditation hat used by hermits, "great meditators"

སྒྲོས་བཅན། རྩེ་བྲག་པའམ་སྒྲོར་པའི་དབང་དུ་བཏང་བ། དཔེར་ན་སྤྱི་བཅན་ཁྲམས་གསུམ་སེམས་ཅན་དང་། སྒྲོས་བཅན་གོང་ཙེ་འཕྲུལ་རྒྱུལ། to propose a specific category and an individual (in that category), ex. when Master gShen rab taught, in general, the living beings in the three realms and in particular Kong rtse 'phrul rgyal.

སྦྱིད་ཐག་ ལྷགས་ཀྱི་རྒྱང་ལག་སྦྱོག་བྱེད་ཀྱི་ཐག་པ། a hobble to tie up the legs of cattle

སྒྲུ་མོ།   གཏན་རྒྱུ་གས།   reason, logic, evidence, proof, axiom, logical argument

སྒྲུ་ལྟེ་འབབ་པ།   མི་ཁ་བརྒྱུད་པ།   to gossip, to chatter, to spread scandal, to slander

སྒྲུ་མ།   ཕ་མེས་དུས་ནས་མགོན་སྐྱབས་བྱེད་མཁའན་གྱི་མི་མ་ཡིན་གྱི་རིགས་ཤིག།   a class of non-human protectors of the ancestors, protector since ancestral times, see also *dgra lha*

སྒྲུ་བ་མ།   གངས་རྟི་མེའི་འགྲམ་དུ་གནས་པའི་ཞང་ཞུང་གི་སྐྱེད་མ་ཞིག།   sGra bla ma, a Zhangzhung female protector who dwells beside Gangs Ti se

སྒྲུ་འཛིན།   ཤིང་མོ་སྐྱེལ་གྱི་མིང་།   the name of the Wood Snake year

སྒྲུ་འོད་ཟེར་གསུམ།   sound, light and rays, these three   ① སྒྲུ་ནི་བར་དོའི་གནས་སྐབས་སུ་འབྲུག་སྟེང་ལྷིར་བ་ལྷ་བུའི་སྒྲུ།   sound, like a thousand claps of thunder, when in Bar do   ② འོད་ནི་ཁ་དོག་གི་རྒྱུ་པ་ཅན།   light, of different colours   ③ ཟེར་ནི་དབྱིབས་གཟུགས་གྱི་རྒྱུ་པ།   rays, in various shapes and forms

སྒྲིན་བྱ།   བྱུང་པོ།   clever, intelligent, sharp-witted, bright

སྐྱུ་བ་ལྷ་མོ།   གསང་སྐྱུགས་སྐྱུ་བ་པའི་མཆོད་ལྷ་མ་ཉི་གསང་ཡུམ།   a female companion for the practice of Secret Teachings; a secret consort

སྐྱོན་མེའི་སྒྲོ།   མིག་སྒྲོ།   the aperture of the eye, the eye

སྐྱོམས་མདོ།   མཚང་རའི་རུས་ཁོག་གཉིས་ཀྱི་མཚམས་གསང་གནས་ཀྱི་ཐད།   concerning the secret place, between the two bones of the pelvis

བཀྲ་བས། ཡི་གེར་བཏབ་པའམ་བྲིས་པ། to write down

བརྒྱུད་རྒྱུད་ བརྒྱུད་པའི་རྩ་བའམ་ཁྱུངས། the root or origin of a lineage, or family

བསྐྱར་ལམ། the path of transformation ཐ་མལ་གྱི་སྐྱེང་བ་དག་སྐྱེང་དུ་བསྐྱར་བའི་ལམ།
དཔེར་ན་དུག་ལྔ་ཡི་ཤེས་ལྔར་བསྐྱར་བ། the path of transformation of ordinary phenomena
into pure phenomena, ex. to transform the five poisons into the five wisdoms

༥།

༥།[Z] ལྔ། the cardinal number five

༥་དུག[Z] དུག། the cardinal number six

དཔེ་བཞི། the Four Prides ① ཡུལ་དང་གནས་གྱིང་བོ། the pride of land and place of dwelling ② འཁོར་དང་ལོངས་སྤྱོད་གྱིང་བོ། pride of close retinue and possessions, wealth, riches ③ འཇིག་རྟེན་ཡོན་ཏན་གྱིང་བོ། pride of knowledge and qualities with regard to the world ④ ཆེ་བླག་བདུད་གྱིང་བོ། the demonic pride of greatness

ད་ར་ཅུ།[Z] གཉིས་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ། the number two hundred and fifty

ད་རི།[Z] སྟོང་པ། empty; to be empty, to be vacant, to be void

དག་ཅེ།[Z] དབྱིབས། shape, form

ངང་ཉིད།   གཤམ་ལུགས་སམ་གནས་ལུགས།   the true nature of existence, essential condition, fundamental, inherent or intrinsic nature, the actual way of being

ངང་སྒྲོམ།   རྩོལ་བ་ཤས་ཆེར་མི་དགོས་པར་རང་བཞིན་གྱིས་འབྱུང་བའི་སྒྲོམ།   meditation that arises naturally, spontaneously, without having to make a big effort; making only a little effort

ངང་ཐག།   སེམས་ཀྱི་ངང་རྒྱ་དམ་རྒྱ་ཐག   disposition, nature, character of mind; the mental continuum

དན་རྟོག།   མི་དགོ་བའི་ཕྱོགས་ཀྱི་རྟོག་པ་འཕམ་བསམ་ངན།   unvirtuous, bad or evil discursive thoughts or intentions

ངམ།   བདུད།   a class of demon

ངར།[Z]   ཀླང་པ།   foot, leg

ངར་ཡུན།[Z]   གློ་རྩ།   the lung channels or nadi

དུ་འབར།   ཁྲོས་བཞིན་དུ་དུ་བ།   to cry in anger, to weep angrily

དུར་མོ།   མེ་ལྷགས།   flint, flintstone

དེ་རེ།[Z]   རོས།   དཔེར་ན་རྩིགས་པའི་རོས་ལྟ་བུ།   face, surface, for example on the face of the wall

དོ་གང་།   ལྷང་བའི་དོ་བོ་འཕམ་དོས།   essence, the intrinsic nature of phenomena

ང་གཉིས།   ⇨   ང་མ་གཉིས།

ང་ཐོད།   གདོང་ལྷགས་མཐུག་པོའམ་ངོ་ཚ་མེད་པ།   thick-skinned (lit. thick-skinned face), shameless, amoral

ང་བོ་རིག་སྟོང་།   སེམས་ཅན་ཀླན་གྱི་རྒྱུད་ལ་རང་རྒྱུ་སྤྱོད་པའི་སེམས་ཀྱི་ཡིན་ལྷགས་གསལ་སྟོང་དབྱེར་མེད།   གཞི་ཡི་བོན་སྒྲུ་ཡང་ཟེར།   the ultimately real manner, or true nature of being of the mind that is inherent or self arising in the mental continuum of all living beings, non distinct from clarity and emptiness, or luminosity-emptiness; also called the basic, essential, fundamental body of Bon

ང་སྒྲན་པ།   གདོང་ལེན་བྱེད་པ།   to oppose, to refute, to rebuff

ང་མ་གཉིས།   མགོ་བདེ་བྱེད་པ་སྟེ་ཕྱོགས་གཉིས་ཀ་ཡིན་བྱུང་བ།   to be smart, to be clever, to cheat, ie. to pretend to be on both sides, to be hypocritical, ex. to create dissention between people

ང་ར།[Z]   བྱད་དམ་ཞལ།   face; appearance, symmetry, beauty, shape, aspect, outline, countenance

ངོད།   ཐམས་ཅད།   all, every

མངན།   ① མཐུ།   strength, magic power   ② སྟོན།   a fault, a bad quality

མངའ་དབུལ།   ① གོ་སའི་དབང་ཆ་ལུལ་བ།   to offer the power of a (high) position, post   ② ལྷ་ཁང་མཆོད་རྟེན་ལ་རབ་གནས་བྱེད་པའམ་ཞལ་བསྟེ་བྱེད་པ།   to consecrate a temple, or a stupa, or to "warm" the face (of a statue or a painting of a deity), to "open

its eyes", upon completion

མངལ་སྐྱམ།   བྱད་མེད་ལ་ཕུ་བུ་སྐྱེ་བའི་རྒྱན་ཆད་པ།   to be sterile, to be unable to bear
children

མངོན་ཆ།   མཆོད་རྗེས།   substances, materials for making offerings

རྩ་སྒྲ།   རྩ་གས་མོ་སྒྲུང་གི་མིང།   the name of the Female Iron Bull year

རྩ་མང།   ཤིང་པོ་རྩ་ཡི་མིང།   the name of the Male Wood Horse year

རྩམ་ཚན།   མངན་བགྲང་བ།   to recite someone's faults, one after the other

རྩམ་པའི་ལྷག་ཤ།   རྩ་གས་ཀྱི་རྒྱུད་ཐེ་ནས་འབྱུང་བའི་དུད་འགྲོ་ཕོ་རིགས་ཚོད་པའི་ལྷག་པའི་ཤ།
meat of the nape of the neck of wild male creatures, as occurring in the Spells section of
the Tantras.

རྩམ་གསས།   འཇིག་རྩམ་དང་ཁྲོས་པའི་རྩལ་གྱི་ལྷ་ཞིག   a diety with a ferocious or angry
or wrathful aspect

རི་ཅི།^[Z]   རྩམ་ས་སམ་མཐོ་ཚད།   height, thickness, depth

རྩོག་གུ་ལུ།   རི་དྲགས་རྩ་བའི་ནད་ཅིག   a disease of the wild antelope

རྩོས་ཐོགས་པ།   དམ་ཚིག་ཚུལ་བཞིན་སྒྲུབ་པ་ལམ་སྲུང་བྱ་བ།   to be able to keep or
maintain one's vows in accordance with the proper manner (of doing things)

སྤྲོ་བསམ་བྱི་མནོ། འདས་དང་མ་འོངས་ཀྱི་དོན་བསམ་གཞིག་བྱེད་པ། to think on the meaning of present and past (time), to reflect on the past and plan for the future

སྤྲལ་ཆར།[Z] སྤྲལ་བསྤྲལ། suffering, pain, misery, frustration

སྤྲགས་སེམས། སྤྲགས་སྤྲེ་དང་སེམས་སྤྲེ་གཉིས་ཀྱི་བསྡུས་མིང་། an abbreviation for both collections, the Mantra Section and the Mind Section of the Great Perfection teachings

སྤྲབ། འགག་པ། to cease; to be blocked, to be obstructed; to deny, to hinder

སྤྲ་བམ། ཁ་དོག་སྤྲན་པོ་བྱས་པའི་སྤྲོད་གོས་ཤིག an upper garment made of blue material

སྤྲག་སེ།[Z] འཁོན་འཛིན། grudge, resentment, malice, quarrel

ཅ

- ཅན།**^[Z] རིན་པོ་ཆེའི་ཁྲི། a throne made of precious materials
- ཅན་རི།**^[Z] གཏོར་མ་བཞག་སའི་ཁྲི། a base or 'throne' on which to place sacrificial cakes
- ཅ་ལྷི།**^[Z] བྱིས་པ། a child, an infant
- ཅག་པར།** སྐྱལ་ཚོལ་གྱི་རིགས་ཤིག། a type of cymbals
- ཅང་མེད།** ལམ་ལྷ། gods of the road, or pathway
- ཅར་ཤོག།** ཅིག་ཆར་ཏེ་ལྷན་ཅིག་པ། instantaneous, simultaneous, sudden
- ཅི་སྐྱང་།**^[Z] ཆོག་འཇམ། gentle, soft words
- ཅི་ཇམ།**^[Z] འཛིན་ཆགས་སམ་ཞེན་འཛིན། avaricious, avidity, greed
- ཅི་ཏང་།**^[Z] ལྷུང་། the *kyung* bird, or garuda
- ཅི་ཏན།**^[Z] འཇིག་རྟེན། the (external, physical) world, the universe
- ཅི་སྡོག།**^[Z] འདོད་ཁམས། the realm of desire
- ཅི་སྡོག་ནེ་སད།**^[Z] འདོད་པའི་ལྷ། the god of desire

ཅི་པར།[Z]   ① ལྷ་མ། lama, master, teacher   ② རོད་ཤར་བ། the shining
of light, to light up, to shine

ཅི་ལྷུག།[Z]   ལོ་ཏོག། the harvest

ཅི་རུད།[Z]   འབྲི་བ། ཡི་གེ་འབྲི་བ། to write, to draw, to write letters

ཅུ།[Z]   འཁྲེད། slant, across, transversely, obliquely

ཅུ་གང་། བཞིན་ནམ་ཉི་འབྲེལ། kith and kin, kinsmen, kinsfolk, parents, close
relatives, relations

ཅུ་གུང་།[Z]   ⇨ ཅུ་གང་།

ཅུ་གྲང།[Z]   བཅོ་བརྒྱད། eighteen

ཅུ་ཏིག།[Z]   བརྒྱ་གཅིག། eleven

ཅུ་ནེས།[Z]   བརྒྱ་གཉིས། twelve

ཅུ་སྒྲིས།[Z]   བརྒྱ། ten

ཅུ་སྒྲིས་གྲང།[Z]   ⇨ ཅུ་གྲང།

ཅུ་བིང་།[Z]   བཅོ་ལྔ། fifteen

ཅུ་ཅོ།[Z]   བསྟན་པ་འཇམ་སྟོན་པ། to show, to teach, to show the way

ཅུ་ཅེ་ཉི་ཤེས། [Z] ① བཅུ་གཅིག eleven ② ⇨ ཅུ་ཅེ།

ཅུག་ཤེལ། [Z] རང་བཅུད། inner essence, inner contents, the contents in the container, animate beings, ex. living beings in the physical world

ཅུག་ནོ། [Z] འདོད་ཆགས། desire, sexual passion, lust

ཅུང་ནོ། [Z] འདོད་སྤང། desire, desirous craving

ཅུད་ཤེལ། [Z] དཀྱིལ་མའམ་དབུས་མ། central, middle, middling, main, principal

ཅུར་ནི། [Z] སྤྲན་རིགས་ཤིག a type of medicine

ཅེ་མིག། [Z] རོང་མ། forefather, founder, former, previous

ཅོ་གྱིམ་བུ་ལན་ཚ། Co gyim bu, son of Lan བོད་རྒྱལ་གྱི་སྐུ་གཤེན་དང་མཁས་གྲུབ་ཞིག་གི་མཚན། the name of a Bon po priest, a scholar-yogin of the Tibetan sPu rgyal imperial period

ཅོ་བ་བོན་མོ། Lady Co, Bon mo དུས་རབས་བརྒྱད་པའི་ནང་དུ་བྱུང་བའི་མཁས་གྲུབ་གཉིས་ལྔ་ན་གྱི་མཁའ་འགྲོ་མ་ཞིག a Bon dakini, or sky-goer scholar-yogini of the eighth century

ཅོག་ལུ། དར་དཀར་ཆགས་ལྗེབ་པའི་ལྗེ་མོ་ཞིག a hat made of folded, pleated white silk

ཅོག་བཞག། སྒོ་མ་གྱི་སྐྱབས་སུ་སེམས་རང་སོར་བཞག་པའམ། བཅོ་བཅོས་མ་བྱས་པར་བཞག་པ། to leave the mind as it is, in its own place during meditation, to leave it without constructs or mental fabrication

ཙག་བ། ལྷ་མཁའ་དཔོན་གསལ། a lama or priest of Bon

ཙང་ཆེན། གནའ་རབས་ཀྱི་རྩ་ཆེན། a great *cong*, an ancient musical instrument

ཙད་པ།^[Z] འཇོམས་པ། to come together, to gather, to assemble, to unite

ཙད་སྒྲད་ནི།^[Z] བནས། a place, a spot, a locality

ཙན།^[Z] སྒྲ། hair

གཅིག་བརྒྱུད། གདམས་ངག་སྒྲ་མ་གཅིག་ནས་གཅིག་ཏུ་བརྒྱུད་པ། to transmit oral instructions from one lama to another

གཅིག་ཆར་བ། ① རྫོགས་ཆེན་གྱི་ལམ་སློར་ཞུགས་པའི་གང་ཟག་ལ་སྒྲ་མས་བརྒྱུན་པ་ཙམ་གྱིས་དངོས་གཞི་རྫོགས་པ་ཆེན་པོ་ལ་ངོ་འཕྲོད་དེ་སློམ་པའི་གང་ཟག་ an individual who meditates after successfully receiving introduction to the actual basis of the Great Perfection, by just being shown a sign by the lama, at the beginning of the disciple's entry on the path of the Great Perfection, a practitioner of the sudden path to enlightenment
② ཉན་ཐོས་གཅིག་ཆར་བ། a listener, a hearer, of the sudden path to enlightenment

གཟུག་དག། རལགས་པ། to confess, to apologize

གཟུན་གྱི། ཆན་གྱི། scissors, a pair of scissors

གཟུན་པ། ① གནད་དུ་བསྟུན་པ། to pierce, to hit the vital point ② འདུལ་བ། to discipline, to subdue, to overcome

གཅོད་མཐོང་། གྲིབ་གཡོག་མེད་པར་མཐོང་བ། to see nakedly, to see without any hindrance, shadow or obscuration

གཅོང་། མདོས་གྲུང་སྐབས་དབྱངས་ཀྱི་རིགས་སྟེ། སྐད་གཅོང་དགུ་ཡོད། a type of melodious chant during ransom rituals of which there are nine different *gcong* melodies

གཅོའུ། *gCo'u* གཏའ་ཁྱི་བཙན་པོའི་སྐུ་གཤེན་ཞིག a priest of *gNya' khri btsan po*

གཅོས་པ། འོན་ཆས་པ། to get old, to age, to become aged

བཙའ་ཀ། འཕྱ་སྒྲོང་། to ridicule, to mock, to disparage, to deride, to scoff at

བཙའ་ཡོས། འབྱ་བཏོས་མ། parched grain

བཙུང་ལེན། ཟས་མི་སྦྱོང་པར་སྒྲན་དང་ཤྲག་པ་སོགས་ཀྱི་བྱ་བའི་བཙུང་ཙམ་གྱིས་འཛོལ། to 'take the essence', an ascetic practice when the practitioner lives without food, by imbibing only the essence or juice of medicinal substances or juniper

ཕྱགས་འདུལ། ཤི་གཤེད་དང་འབྲལ་བར་བྱེད་པའི་འདུར་གྱི་ཚྭ་གཞིག a funerary ritual that separates the murderous demon executioner, from the dead person

ཕྱམ་ལྟ། གཞན་ལ་ངོ་བསྟོད་གྱི་ཚྭ་སྒྲུབ། to pronounce words of praise for, or to others, to another person

ཕྱི་རྟེན། སྐད་འདོགས་པ་འམ་སྒྱུན་བརྗོད་པ། to accuse maliciously, to criticise, to point out faults

ལྷིབས་ལྷུར། ཡག་ཤིང་། an item of apparel of a protector deity

ལྷུ་ཚ་མཁར་བུ། mKhar bu, son of lCe ⇒ མཁས་པ་མི་བཞི།

ཀ

ཀ་ཚོ། ཅ་ལག་གམ་ཡོ་ཆས། things, stuff, items, objects

ཀ་ཚོ་ཚོ་བསྐྱེགས། ཅ་ལག་བསྐྱེགས་གསོག་གྱིས་ཤིང་བད། an injunction meaning
'gather up your things'

ཀ་སྐྱེད་པ། ཤན་སྐྱེད་པ། to compare, to distinguish

ཀ་བ། འགྲོ་བ་འཇམ་ཐོན་པ། to go, to proceed, to leave

ཀ་ལ། [Z] རམ་པ་འཇམ་དྲག་ཤུལ་གྱི་སྒྲ། a furious, ferocious, terrible, savage, fierce
sound

ཀག་སྒྲོག། ལྷམ་སྒྲོག། boot straps, boot laces

ཀག་ནན། སྒྲི་རགས་ཤིག། a kind of belt, a girdle

ཀག་བུ། ལྷམ། boots

ཀག་ཤིང་། ① བདེན་རྒྱུན་ཤན་འབྱེད་མཚན་བྱེད་ཀྱི་ཕུག་མཚན། a symbol, an attribute
that exemplifies the distinction between truth and falsehood ② སྒྲོན་པ་འེ་ཕུག་

མཚན་བདེན་གཉིས་བྱང་འབྲེལ་མཚན་བྱེད་བདེན་ཞིག་ a symbol, a ritual instrument, an attribute of the Master, symbolising the unity of the Two Truths

ཆགས་བཅོལ། ལྷམ་བུ་རྩ་ལ་སྤང་ནས་ནེམ་ནེམ་མཚན་པ། to squeeze and pummel woolen cloth after soaking it in water

ཆགས་ཕྱི། བསྟེན་བསྐྱར་རམ་ཞབས་ཏོག་ service, assistance, attendance

ཆངས་སྤྲད། མཛུབ་མོ་ལྔས་བཅང་བའི་ཆེས་ཤལ་ཡོད་པའི་ཟན་གྱི་སྤྲད་ཆས་ཤིག་ an substance used in ransom rituals with the imprint of all five fingers on it

ཆད་ཉིག་ ག་སྟོག་ ready, prepared

ཆབ་དཀར་དྲག་པོ་སྤྲགས་གྱི་ཐོན། ⇒ སློ་བཞི་མཛོད་ལ།

ཆབ་ནག་སྤིད་པ་རྒྱུད་གྱི་ཐོན། ⇒ སློ་བཞི་མཛོད་ལ།

ཆབ་གསོལ་བ། སློག་གཅོད་གྱི་ཉེས་ཁྲིམས་པ་བ། to sentence to death by drinking water

ཆར་ཅི།^[Z] བརྩོན་འགྲུས། diligence, zeal, effort, exertion, perseverance

ཆིག་ཆོད། རྫོགས་ཆེན་ལུགས་ལ་སེམས་གྱི་གནས་ལུགས་བསྟོམ་པ་གཅིག་ལུས་གོ་ཆོད་པ། to need only to meditate on the true nature of mind in the Great Perfection tradition

ཆུ་ཅ། འཇུང་ཆུ། drinking water, drink

ཕུདྲི།^[Z] རིམས་ནད། an infectious disease, a plague, an epidemic

ཕུདྲིག།^[Z] བརྒྱ་གཅིག་ eleven

ཕུདྲིང་རོན།^[Z] གླུ་མོ་ལམ་གླུ་བཟའ་ཞིག་ a female water spirit, or the spouse of a water spirit

ཕུ་མིག་མདའ་བྲངས། སྟོན་པ་གཤེན་རབ་མི་པོས་ཀོང་པོ་ལ་ཕེབས་དུས་བྲག་ལ་མདའ་རྒྱབ་སྟེ་
མདའ་ལྷལ་དུ་ཕུ་ཐོན་པས་ཕུ་མིག་མདའ་བྲངས་ཞེས་མཚན་གསོལ། 'The spring revealed by an
arrow', the name given to the event when Master gShen rab went to Kong po and shot
an arrow into a rock, and water came gushing out from the spot where the arrow struck.

ཕུང་ལྷི། ① བུ་ཆའི་རིགས་རྒྱུད། a lineage descending from a younger brother,
all of whose elder brothers have died ② གྲིས་པ་ཕུང་དུ་ནས་འཆི་ཁྱེར་གྱི་གཤོན། a
demon that kills and carries off small children

ཕུད།^[Z] ① དྲླེལ་མ། central, middling, middle ② མི་མ་ཡིན་གྱི་རིགས་ཤིག་
a class of non-human

ཆེ་གོ། གཅེན་པོ། an elder brother

ཆེམ།^[Z] སྒྲ་ཆེ་བའི་བར། དཔེར་ན་འབྲུག་སྒྲ། referring to a loud sound or noise, ex.
a clap of thunder

ཆོ། ཡ་ཡི་རུས་བརྒྱུད། the paternal lineage, the bone lineage

ཆོ་ངན། ལྷ་ངན་གྱི་འཕོད་སྐད་དམ་སྒྲིང་ག། a cry of pain or suffering, a moan or

wailing sound

ཚུགས་པའི་ཚེ་ཚེ་ལོ་བ་རྣམས་ཀྱིས་ཁ་ནས་ལབ་རྒྱུའི་ཚིག་ words of
exclamation spoken by *cho lo* players, while playing the game of dice

རྩ་འབྲེག་ ཁྱི་ར་ཕག་མོགས་ཀྱི་རྒྱང་པའི་ཕྱི་རྩིང་གི་སྒྲ་ཚོམ། the tuft or clump of hair at the
back of the paws or hooves of dogs, goats and pigs

ཚེ་རབས། ལོ་རྒྱུས་སམ་བློང་རབས། history, story or legend of origin

ཚེ་ལོ། ལོ་སྒྲུབ་བརྒྱ་གཉིས་ཀྱི་མཚན་དོན་ཡོད་པའི་རྩེད་ཆས་ཤིག་ *cho lo*, a game that
symbolises or is based upon the astrological cycle of twelve years

ཚེ་ལོ་གདམ། ཚེ་ལོ་རྩེད་པའི་སྐབས་སུ་རྩོད་པ་བཏབ་པ། to swear, to curse while
playing the game *cho lo*

ཚོག་མ། རྩ་ལྷ་མེར་གྱི་འབྲས་བུ་ཞིག་ the fruit of the herb '*u mer*

ཚར། ལྟོས་ཤིག་ look!

མཆེན་མོ། ལྷགས་པོ་བྱི་བའི་མིང་། the name of the year of the Male Iron Bird

མཆོག་ཅན། རྩ་མོ་བྱ་ཡི་མིང་། the name of the year of the Female Water Bird

མཆོང་། ལེན་དང་ལྗེ་ཚན། a chapter, a part, a section

མཆོང་གྲུར། སྙིང་། the heart

འཆི་མེད་གཙུག་ཕུད། 'Chi med gTsug phud ⇒ དགོངས་རྒྱུད་དགྲ།

འཆོར་མེད། མི་འདོར་བའི་དོན་ཏེ། དགོངས་པ་འཆོར་མེད་གཟུངས་དང་ལྡན། signifying non-abandoning; ex. the possessing, the holding on to and not forgetting

ཇ།

ཇ་རིལ། ཐམས་ཅད། all, every

ཇ་ལེན། ལྷགས་རྒྱ། a hook, an iron hook

ཇག་རོ་གསས་མཁའ། [Z] Jag ro gSas mkhar ཇང་ཇུང་སྐན་རྒྱུད་ཀྱི་སྐྱམ་ཞིག a lama of the Oral Transmission of Zhangzhung

ཇབ་རྒྱུད། ཇུབ་རྒྱུད་གི་འབྲི་རྒྱུ་ལ་གཞན། an alternative spelling for *byab chung*, silly, stupid, childish, meaningless

ཇར། [Z] གཟའ། the planets

ཇི་ཏན། [Z] འཇིག་རྟེན། the world, the universe, the destructible physical world

ཇི་ཕྱོག་དཀར་པོ། Ji phrom the White ཏུས་རབས་བརྒྱད་པའི་ནང་བཞུགས་པའི་བོད་ཀྱི་གྲུབ་ཐོབ་གྲགས་ཅན་ཞིག a famous realised being who lived in Tibet in the 8th century CE

ཇིལ་པ། [Z] ཁོན་རྒྱུ་ལ་བ། stagnant, putrid well water

ཇིག་ལིག་[Z] ཇུ་འཕྲུལ། magic, magical display, magical transformation,
miraculous power

ཇིང་། རོལ་ཆ་ཅིང་། the transverse flute, *cing*

ཇིལ་ཞི།[Z] རིག་པ། the faculty of touch, sensation; to touch, to feel

ཇུ།[Z] བྱུང་བ། to be arisen, to be born from, to have coming out of, to have
appeared from, derived from

ཇུ་གང་།[Z] ⇨ ཇུ་གང་།

ཇུ་ཏིག་ ⇨ **ཇུ་ཐིག་** divination cords, divination using cords

ཇུ་ཐིག་ ཞང་ཞུང་གི་རྩོམ་ཐོང་མོ། a divination system from Zhangzhung

ཇུ་པོ་ཇུ་ཐྱི།[Z] རིག་པ་འཇམ་སེམས་། the primordial mind, the mind

ཇུ་ཅེ།[Z] འོངས་སྤྱོད་དམ་འདོད་ཡོན། objects of enjoyment, objects of desire,
desirable things, earthly goods and pleasures, wealth, riches, luxuries

ཇུ་ཐེར་།[Z] ཆོར་བའམ་ལུས་ཀྱི་ཆོར་བ། feeling, sensation, physical sensation, bodily
sensation

ཇུ་སྒྲིག་[Z] ཇོ། stone

ཇོ་བདན། དག་སྦྱུང་བ། to engage in virtuous action, spiritual practice

མཇིང་ཕུར། བྱའི་གཤོག་རུས་ཀྱི་ཕུག་ཆ་ཞིག   an attribute, an instrument made from
the bone of a bird's wing

འངག་མིག།   ལྷ་འངག་མ།   reed, of the family of grasses

འངམ་རིང་།   དཔྱིད་རྒྱ་གསུམ་གྱི་དུས་ཡུན།   the period of the three months of spring

འངའ་ལུས།   རྫོགས་པ་ཆེན་པོའི་གདམས་ངག་ཉམས་སུ་སྒྲངས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཕུང་པོ་འོད་ལུས་སུ་
གྱུར་བའམ་མི་མངོན་པར་གྱུར་པ།   to disappear, or to transform the physical body into a
mass of light body, based on the practice of oral instructions of the Great Perfection

འཕྱག་པ།   ⇨   ལྷག་འཕྱག་ལྗོག་གསུམ།   the three premises in a logical
argument

འཕུམ་པ།   བླ་སྒྲུབ་གིས་གཤོག་པ་སྐྱུ་ནས་འཕུར་སྐབས་ཤིག   a divebomb, when hawks
and eagles fold their wings in flight to attack

འཇོལ་ཉོག།   བཟང་ངན་སྒྲུང་དོར་མི་བྱེད་པ།   to make no distinction between good and
bad, acceptance and avoidance

འཇོལ་བེར།   བེར་གྱི་རིགས་ཤིག   a type of cloak or robe

རྩེ་ཕུར།   རྩེ་ངར་ལས་བཟོས་པའི་ཕུར་པའི་ཕུག་ཆ་ཞིག   a ritual dagger made from the bone
of the forearm

རྩེས་བརྟག་ས།   རྩེས་གཙོད་པ་སྟེ་ཀང་རྩེས་ཕུད་གཙོད་པ།   to investigate, to follow traces,
footprints

རྩེས་སྤྱད། བཙུན་པ་དང་བྱང་སྤོང་པར་དགོས་པའི་ཡོ་བྱད། a tool or instrument needed by monks and hermits

ལྷང་ར།[Z] ཞང་ཞུང་གི་ཡུལ་ཞིག། lJang ra, a place in Zhangzhung

ལྷིས་སམ་ལྷིས།[Z] ཅི་ཡང་མེད་པ། nothing, nothing at all, non-existence

ལྷོན་ལྷི།[Z] རྣམ་མཁའ་ནས་བྱུང་བའི་ཐོག། meteorites that fall from the sky

ཉ།

ཉི་ཏི།[Z] ཞང་ཞུང་གི་ཡུལ་ཞིག་གི་མིང་། Nyi ti, the name of a place in Zhangzhung

ཉ་སྒྲུལ། ཉ་དང་གནམ་སྒོང་ཚེས་བརྒྱད་ཉིར་གཉིས་རྣམས་སུ་སྤྱང་བའི་བསྐྱེན་གནས་ཀྱི་སྒྲུལ་པ།
vows or precepts kept on the full moon day, on the new moon day, the eighth and
twenty-second days of the month by lay practitioners

ཉ་པོ། དག་བགེགས་ཀྱི་གཞུགས་བརྟན། the image of an enemy or obstructing spirit

ཉ་ཞི།[Z] སྤིད་པ། existence, the world, the realm of existence, conditioned
existence, states of being

ཉ་རེ། ⇨ ལེན་གྲུ།

ཉ་ལོ་སྔ།[Z] ① ཡེ་ཐོག་མཁའ་མ་གདོད་མ། from the beginning, from primordial
times, from the beginning of beginningless time ② སྔོན་མའི་སྔོན་མ། before the

time before, before the beginning, before the first instant

ཉག་ཐག འོད་ཀྱི་ཐག་པ་ཕྱ་མོ། fine threads of light

ཉམས་བརྒྱུད། གླ་རབས་རིམ་བཞིན་དཔོངས་རྟོགས་ཀྱི་ཉམས་ཕྱོད་གཅིག་ནས་གཅིག་ཏུ་བརྒྱུད་པའི་
གདམས་ངག། oral instructions that are passed in order from one person to another in a
teaching lineage, based on mind and mystical experience

ཉམས་སྟོད། ཉམས་ཚོད་དམ་ཚོད་ལྷ། a test, a trial, an experiment

ཉི་འཁོར།[Z] ཉི་ཟེར། a ray of sunlight, a sunbeam

ཉི་གས། རྒྱབ་ལ་ཉི་བའི་ཉི་མ། the sun when it is just about to set

ཉི་སྒྱ།[Z] གཡོ་སྒྱ། dishonest, cunning, cheating

ཉི་ཉིག།[Z] ཉིན་ཞག། one day and one night, the cycle of twenty-four hours

ཉི་པང་སད།[Z] ཉི་མའི་ལྷ། sun gods

ཉིང་འབྲ། གཏིང་རིང་བའམ་ཚན་ཆེ་བ། deep or large

ཉི་བཟུར། བྱིམ་ནང་དུ་གར་བའི་ཉི་འོད་ཕྱ་མོ། fine beams of light that shine through
the skylight, inside the tent or the house in Tibet, used to tell the time of day or night
and the state of the weather

ཉི་ར། ཉི་མ་བསྟོ་སའི་སྒོར་ར་རྒྱང་དུ། a small courtyard for taking the sun, for sunning

oneself

ཉི་འོ་^[Z] ཉི་མ། the sun

ཉི་མེ་ཉི་ཟླ་^[Z] ཉིན་ཟླ། midday, noon

ཉི་ལོ་^[Z] ཡེ་མྱིང། primordial existence

ཉིང་ག་ཅན། མི་ཤ་བྲམ་ལན་གྱི་མི། a cannibal, an eater of human flesh

ཉུ་ལེ། དག་སྟོང་དང་རྩ་ལ་ཁྲིམས་ལ་བར་དུ་གཅོད་པའི་མི་མ་ཡིན་ཞིག། a non-human who interrupts or obstructs virtuous and ethical behavior

ཉུག་འབྲང་།^[Z] རླུན་ཞིག་གི་མིང་། the name of a medicine

ཉུང་མེན།^[Z] ⇨ ཙ་ལྷ།

ཉུང་བླག་^[Z] ① ཀླང་པ། a foot, a leg ② ⇨ ཙ་ལྷ།

ཉུང་ས།^[Z] སྐན་མོ། an old woman, an elderly lady

ཉེ་བརྒྱུད། བརྒྱུད་རིམ་རིང་བརྒྱུད་ལ་མི་བསྟོམ་པར་གདམས་ངག་བརྒྱུད་རྩལ་ཞིག། a lineage transmission that does not take into account the usual order of a long transmission

ཉེ་དྲུང་། ① ཉེ་འབྲེལ། closely related, closely linked, intimately linked

② མདུན་ནམ་ཉེ་འབྲེལ། in front of, in the presence of, nearby, near to, close to

ཉི་ལོ།^[Z] ① མཉམ་ཉིད། equanimity, state of equanimity ② སྒྲིམ་ས་འཇུག་གམ་བསམ་གཏན། meditative stabilisation or absorption, meditative concentration

ཉི་ལོ་ཡོ།^[Z] ① ཉིང་ངེ་འཛིན། samadhi, the state of mental concentration, states of undistracted meditative absorption, profound meditative concentration
② སྐྱ་གསུམ་གྱི་རྩ་སྒྲགས། the basic mantra of the three bodies or *kaya*

ཉི་ལོ་རྩ་ར།^[Z] རྫོགས་སྐྱ། the body of perfection

ཉི་ལོ་ཡུད་དཔལ།^[Z] དབུས་མའི་རྩ། the central channel

ཉོབ་བེ། ལུ་འམ་སྡེ་ཚན། a chapter, a part, a section

གཉན། ① རུས་རིགས་ཤིག་ gNyan, the name of a clan or family ② མི་མ་ཡིན་གྱི་རིགས་ཤིག་ a class of non-human

གཉལ། བོན་གྱི་གཏུང་རུས་ཤིག་ a clan or family of Bon

གཉལ་ལ།^[Z] ཡེ་ཤེས། wisdom, primordial wisdom

གཉལ་ལངས། རན་ལང་དུ་ཤོར་བ། to indulge, to be spoiled, to slip into a bad habit, to fall into bad ways or habits

གཉིགས། འབྲེག་པ་འམ་གཏུབ་པ། དཔེར་ན་གྱི་ཡིས་གཉིགས། to cut, to chop, to slit, for example, to cut with a knife

གཉིས་ཀ་མ་ཡིན་པའི་སྡེ། ⇨ སྡེ་སྡོད་བྱུང་གསུམ་ཡ་ཏུག

གཏུག་མ།   བཅོས་བསྐྱད་དང་བྲལ་བའི་རང་གཤིས།   natural disposition, free from fabrication and contamination, from pollution, from being tainted

མནེད།   ནད་རིགས་བྱེ་བྲག་པ་ཞིག   a kind of disease, sickness

རྩེ་ཁོང་།^[Z]   ཉོན་མོངས་ལས་གྲོལ་བ།   to be free, to be liberated from conflicting emotions

སྐྱག་པ།   རྩེ་སུ་སྐྱགས་པའམ་རྩེ་སུ་འགྲོ་བ།   to follow, to catch up, to pursue

སྐྱེ་མ།   ① རེ་བསྐྱལ་ལ་ཉན་འཛོག་མི་བྱེད་པ།   to not listen to another person's request or suggestion   ② གང་བྱུང་བཤད་པ་ལ་ཡིད་ཆེས་མི་བྱེད་པའི་ཞེས།   polite language, used when not believing someone who is speaking nonsense (hon.)

སྒྱི།   རྒྱི་ཡི་འབྲི་རྩུ་ལ་གཞན་ཞིག   an alternative spelling for *snyi*, a snare, a trap, a booby trap

སྒྱིང་བྲིན།   ཆོ་སྒྲོན་གྱི་གཞོད་ལེན།   harm or evil retribution from previous existences, from previous lives

སྒྱིང་ལོག་པ།   བརྩེ་བ་དང་བྲལ་ཞིང་སྤང་སེམས་སྐྱེས་པ།   to give rise to hateful, loveless thoughts

སྒྱེལ།   ནུས་མིང་ཞིག   sNyel, a family name

སྒྱོ་མེན།^[Z]   མིང་།   name

བསྐྱང་ཆ་པོ།   **ཉམ་པ་ཆེན་པོ།**   shameless, brash, brazen, boastful, pushy, insolent,
cocky, swaggering, upstart

ཏ

ཏ་ག།[Z] ཐམས་ཅད། all, every

ཏ་ག་གྱིན།[Z] བཞན་པ། to dwell, to live, to reside

ཏ་གེ།[Z] འདོད་པ། to desire, to want, to wish, to crave; desire, sexual desire, craving, wanting

ཏ་ཡོ།[Z] རྒྱལ་དག། perfectly pure, total purity, impeccable, authentic

ཏ་ཡོན།[Z] འཁྲོད་པ། regret, grief, sorrow, repentance, remorse

ཏ་གི།[Z] སྐར་མ་ས་རི། the Sa ri constellation

ཏ་སྒྲ།[Z] ① དེ་ལྟ་བུ། like this, such as ② འདོད་སྒྲ་འཕམ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ།
all that is to desired, all one desires, all enjoyments, all good things, all objects of
enjoyment, every wish, everything desirable

ཏ་ག། རྟོག་གེབ། a logicien, a dialectician, a hair-splitting philosopher

ཏ་ཅ་ཚུན།[Z] རྐྱེད་ཤིང་འཛུགས་པ། to plant seedlings, saplings

ཏ་ཅོ།[Z] སྤྱོད་པ། conduct, action

ཏ་ཏ་ག།[Z] ① དེ་ལྟར་རམ་དེ་བཞིན། like this, like that, alike, in the same way, in
that fashion ② ཐད་ཀར་རམ་ཁ་ཐུག། direct, straightforward, face to face, to

coincide, to correspond   ③ ལྟ་བུ།   to look, to observe, to regard, to consider; view, point of view, perspective, belief

ཏཱོག་[Z]   སྒྲིང་འོག་གཤམ་ཐོག་མཐའ།   above and below, at the beginning and at the end, first and last, all without exception

ཏཱོད།[Z]   ཐམས་ཅད།   all, every

ཏཱོད།[Z]   རང་བཞིན།   nature, natural disposition, essence; intrinsic, natural, essential, spontaneous

ཏཱི།[Z]   འོད།   light, luminosity

ཏཱི་ར་ཙ།[Z] Ta pi ra tsa   ཞང་ཞུང་སྐྱེས་སྤྱི་སྤྱོད་པའི་གྲུབ་ཐོབ་ཞིག   an accomplished being of the Oral Transmisson of Zhangzhung

ཏཱི་ཁྱི་ཙ།[Z] Ta pa hri tsi   དུས་རབས་བརྒྱད་པའི་ནང་དུ་བྱོན་པའི་ཚེ་ལོ་ཞང་ཞུང་སྐྱེས་
སྤྱོད་ལ་ཉམས་ལེན་གནང་བའི་སྤྱོད་པ་   a lama of the eighth century, a practionner of the Great Perfection, the Oral Transmisson of Zhangzhung

ཏཱ།[Z]   ལྷོང་ཕྱག   a thousand

ཏཱི།[Z]   ཕྱི།   exterior, outside, outer

ཏཱ་མ་ནུ།[Z] Ta ma nu   ལྷ་ཡི་རྒྱལ་མོ་གཟི་བྱིན་མ།   Splendid Queen, a female water spirit

ཏ་ཙ།[Z] རི་ཟ། gandharva, smell-eater, scent-eater, denizon of the sky

ཏ་རྩོན།[Z] འཇིག་རྟེན། the world, the universe, the physical world, the destructible base

ཏ་ར།[Z] རྩོག་ཆགས་གུམ་པ། a badger

ཏ་ར་ཡི།[Z] ལྷ་ར་མ་དབོ། the dBo constellation

ཏ་ར་ལ་ཏ་ཏི།[Z] Ta ra la ha ti རང་ལྷུང་གྲུབ་ཐོབ་ཅིག་གི་མཚན། the name of a realised being of Zhangzhung

ཏ་རི་ང་རྩལ།[Z] རིགས་རྩལ། the six realms of existence, the six classes of beings

ཏ་ཡང་།[Z] ① རྟོག་པ། discursive thought, notion, concept, thought construction, mental elaboration ② ལྷང་དོར་བྱེད་པ། to distinguish, to discriminate, to choose what to take up and what to abandon, to make a moral choice

ཏ་ཡི།[Z] ཡིན་པ། to take, to get, to fetch, to gather

ཏ་ཡེ་ཡི།[Z] ལྷ་ར་མ་ལག། the Lag constellation

ཏ་སོན།[Z] ཁ་ཁའམ་སོ་སོ། each, separate, distinct, individual

ཏང་ང།[Z] མཐའ་ཡས་པ། without limit, limitless, without end, uncountable, boundless, infinite

ཉང་པ།[Z]   ལྷོང་པལ།   a thousand

ཉང་ཚན།[Z]   མཚན་མ།   a sign, a characteristic, an attribute, a mark, a feature, a defining characteristic

ཉན་པ།[Z]   རྟེན་གཞི།   the base, the foundation, a support

ཉལ།[Z]   ① རུས་པ།   a bone   ② ལྷགས།   iron

ཉལ་གྱི་སྒྲིཙ།[Z]   ལྷགས་མཛུང་།   an iron lance, a spear, a pike

ཉལ་པ།   ལྷག་ནད་ཅིག།   a disease in sheep

ཉལ་མར།[Z]   བཟང་པོ།   good, fine, excellent

ཉལ་ཟང་།[Z]   ① ལྷགས་དམར།   copper, hot iron   ② མི་ནག།   a black man, an evil man   ③ ལྷགས་ཀྱ།   a hook

ཉལ་རྒྱང་།   ལྷགས་རི།   an enclosure, a wall, a fence

ཉི་ཀ།[Z]   ① ཡུག་གམ་སྒྲུག་མ།   interior, interior space, a hollow, a cavity; the innermost part of a house where treasures are kept   ② བདེན་པ།   true, truth

ཉི་ཀ་གྱེར།[Z]   ⇨   ཆབ་ནག་སྒྲིང་པ་རྒྱུད་གྱི་བོན།

ཉི་ཁུན།[Z]   ཀུན་གཞི།   the 'all-ground', the fundamental basis of consciousness, the basic store of all consciousness, one of the eight consciousnesses

དྲི་ཡ།^[Z] གྲུ་མ་བྱེན། all-knowing, omniscient

དྲི་ཡ།^[Z] མི་མ་ཡིན་གཞན། the non-human *gnyan*, the lords of the highland

དྲི་ཁོར།^[Z] འཁོར་འདས་གཉིས་སུ་བྱེ་བའི་འཁོར་བ། the cycle of existence as distinct from the transcendence of sorrow

དྲི་བྲ།^[Z] བྲ། a cubit, the distance from the elbow to the tip of the fingers

དྲི་བྲུག།^[Z] ཡིད་ཚེས་པ། to be satisfied, to be content

དྲི་བ།^[Z] དོན་དམ་པ་འམ་དོན་ངོ་མ། ultimate, real, veritable; the real truth

དྲི་བ།^[Z] བྲངས། number, ammount

དྲི་བ་དུ་དྲི།^[Z] བྲང་དུ་ལྷ། the cold hells

དྲི་ལྷ།^[Z] ཐང་པའི་ལམ། the path to liberation, the way to enlightenment

དྲི་བྱ།^[Z] གནམ་ལྷུགས། meteoric metal, meteoric iron, a thunderbolt

དྲི་ཉ་བི་ཙུར།^[Z] དུལ་བ་ཉི་ཚོ་བ། one of the intermediate hell realms, between the hot and the cold hells

དྲི་ཏང་།^[Z] ཐང་གཅིག། one moment, a very short period of time

དྲི་དྲི་མ་མིན།^[Z] མཐའ་གཅིག་རྒྱ་མ་ངེས་པ། ultimately, absolutely uncertain,

undetermined, dubious

ཉི་ཉིན།[Z]   ཡོན་ཏན།   quality, characteristic, good quality, accomplishment,
attribute

ཉི་རྒྱུད།[Z]   ཅི་ཡང་ངམ་གང་ཡང་རུང་བ།   anything will do, anything goes, whatever

ཉི་དང།[Z]   རྒྱ་མཚོའི་དགྲིལ།   the middle of the ocean

ཉི་རྒྱ་ལོབ།[Z]   རྒྱ་ཆེ་བ།   great, vast, enormous, huge

ཉི་ན་དུ།[Z]   དམུལ་བ།   the hell realms, the infernal regions

ཉི་ནེ།[Z]   རུ་སྐྱེས་སམ་མེ་ཉོག།   a water flower, a lily

ཉི་པག་མིན།[Z]   དཔག་མེད།   immeasurable, unfathomable, without limit,
measureless, myriad, infinite

ཉི་ཤ།[Z]   ① ཤ་མོ།   fine, delicate, tiny, tenuous   ② ཤ་མའམ་དབྱེན་བརྒྱུག།
calumny, slander, divisive talk, cheat, malicious; discord, dissention, dispute, schism

ཉི་ཤུང།[Z]   ཤུང་པོ།   heap, pile, mass, component, aggregate

ཉི་ཐུ།[Z]   ཐུད་ཀ།   half

ཉི་ཐུ།[Z]   ཐུ།   outside, exterior

ཉི་ཤ།^[Z] སྤིང་ཕན། an island, an ile

ཉི་ཤ་སྒྱུམ།^[Z] ཕ་རྒྱལ་སམ་ཉོན་མོངས་ཇེ་རྒྱས་སུ་སོང་བ། the coarsening of subtle and proliferating emotional structures, the densification of the subtle unfolding of the conflicting emotions

ཉི་བད།^[Z] བཅུད། the essence, the sap, quintessence, elixir, essential nutriment; the contents, ie. living beings in the universe

ཉི་བྲ། བྲིབ་ཞིག་ a species of bird

ཉི་བྲང་།^[Z] བྲང་། North

ཉི་བྲིབ།^[Z] འབྱུང་བའམ་དངོས་པོའི་གཞི། the origin or the basis of matter, of gross phenomena, of things, of perceivable entities

ཉི་མུ།^[Z] ① ཀུན། all, every ② སྤྱགས་ཉིད། the mind, the primordial mind (hon.)

ཉི་མུར།^[Z] མང་པོ། many, a lot, numerous

ཉི་ཙ་ལྷན།^[Z] བཞག་ས་པ། to dwell, to stay, to reside, to be present

ཉི་ཙན།^[Z] མཚན་ཉིད། mark, characteristic, attribute, sign, definition

ཉི་ཙག་གྲིན། སྤོང་ཟད་པའམ་འཇིག་པ། the extinction, the wearing out of, or the destruction of the receptacle or vessel, ie. the world or the universe

ཏི་ཙན།^[Z]   ཚོར་བ།   to feel, to have a sensation, to perceive, to be aware of;
feeling, sensation, perception, awareness, of mental and physical phenomena

ཏི་ཙེ།^[Z]   གངས་ཏི་སེ།   Mt Ti se, Kailash

ཏི་ཞི།^[Z]   བྲངས་ཀ།   a number, a count

ཏི་ཡུ།^[Z]   ཡུད་གཅིག་   an instant, a brief moment

ཏི་ཡེ།^[Z]   ཐམས་ཅད།   all, every

ཏི་ལ་ཡ།^[Z]   ཤིང་ནགས།   a forest, woods

ཏི་ལོད།^[Z]   ཚོ་ལོ།   life, the length of life, the number of years a human being
lives, one's allotted existence

ཏི་རེ།   སེམས་མ་ཡིངས་པར་གནས་པ།   to dwell with the mind in concentration,
without distraction

ཏི་ཤན།^[Z]   ཤེས་རབ།   wisdom, sublime knowledge, discriminating awareness

ཏི་སེ།^[Z]   གངས་རིན་པོ་ཆེ།   the 'Precious Snow Mountain', ie. Mount Ti se,
Kailash

ཏི་སྒྲུལ།^[Z]   ལྷ་ཡི་བརྩུད་དམ་སྤིང་པོར་གྱུར་པའི་ཆེན་བ།   the moon that is of the essence of
water, or liquid elixir

ཉི་ཟླེས།[Z]   ལྷ་ཡི་བུ་ཅུང།   the essence of water, liquid elixir

ཉིག།[Z]   གཅིག   the cardinal number one

ཉིག་ཉི།[Z]   ཡང་དག་པ།   perfect, true, correct, impeccable, authentic, genuine

ཉིག་མི་མིན།[Z]   རྒྱ་དེག་མ།   one second

ཉིང་།[Z]   ① ལྷ་ལམ་རྒྱན་གཤེར།   water, liquid, moisture   ② སྒྲིན་པོ།   blue
 ③ རྩང་པ།   the bladder   ④ དུལ།   silver   ⑤ གཡུ།   turquoise
 ⑥ རྩལ།   blood

ཉིང་ཁྲོ།[Z]   ལྷ་པོ།   a river

ཉིང་ཁྲུང་།[Z]   ལྷ་རྩོགས།   the bank of a river or a stream, the water margins; the
 main flow of a river

ཉིང་རྒྱས།[Z]   འདབ་ཆགས།   a bird, lit. 'having wings'

ཉིང་ངན།[Z]   སྒྲོས་ངད་ཅན་གྱི་ལྷ་པོ།   a perfumed river, waters perfumed like
 incense

ཉིང་ངེ།[Z]   ལྷ་རྩམ།   the depth of water

ཉིང་ཅུ།[Z]   ལྷན་གཤེར་རྩམ་ལྷ།   moisture or liquid, water

ཉིང་ཉིང་།[Z]   ལྷ་ས་ངན།   an evil omen, a bad sign, an inauspicious sign, an

ominous sign; an exclamation on perceiving an ominous sign

ཉིང་ནམ།^[Z] ⇒ ཉིང་ཅུ།

ཉིང་ནམ་རྒྱལ་མོ། རྒྱལ་ཡི་ལྷ་མོ། Queen Ting nam, the goddess of water

ཉིང་ནི་སྒྲམ།^[Z] རྒྱལ་ཡི་ཐ་རྒྱལ་མ། water waves, waves of water

ཉིང་ནི་ར།^[Z] མི་ཏོག་གི་རིགས་ཤིག། a species of flower

ཉིང་ནི་ར་ཤོ།^[Z] མི་ཏོག་གི་རིགས་ཤིག། a species of flower

ཉིང་མི་ལི།^[Z] རྒྱ་རྒྱུང་འབྲེས་པ། water and wind mixed together

ཉིང་བུན།^[Z] གཡུ་བུན། mist, haze

ཉིང་མུ་ལེ།^[Z] Ting mu le གླུ་མ་ཞིག་གི་མིང་། the name of a star or a constellation

ཉིང་མུར།^[Z] ① རྒྱ། water, liquid ② བྲག། blood

ཉིང་ཙར།^[Z] བྲག། blood

ཉིང་ཅུག།^[Z] མགོ་བརྒན་ཅན་གྱི་མི་འམ་ཅི། therianthropos, a *kinnara*

ཉིང་ཞི།^[Z] ① དཔུལ། silver ② རྒྱ། water ③ གཡུ། turquoise
④ རྒྱལ་སྤྱིང་གཡོན་གྱི་སྤྱིང་ཕྱན། the island to the left of the continent to the west of Mt

Sumeru

ཉིང་ཁུང་།[Z] ཁུང་ཕྱེན། a blue *khyung* bird, a blue garuda

ཉིང་ཐེར།[Z] སྟོབས་ཆེན། powerful, strong

ཉིང་ཡི།[Z] རླུང་ཕྱེན། "blue" wind

ཉིང་ཡིང་། རིན་པོ་ཆེ་ཞིག་ a precious stone or substance

ཉིང་ལང་སྤངས།[Z] མེ་ཏོག་ཅིག་ a species of flower

ཉིང་ཤེལ།[Z] སྒྲན་འབྲས་ཤིག་ a medicinal berry or fruit

ཉིང་ཤོ།[Z] རླུང་དུ་འབབ་པའི་ཆུ། water that falls unceasingly, water that ever
flows

ཉིང་ཤོག་ལོག།[Z] ཆུ་ཤོག་ལ་དུ་བསྐྱུར་བ། to divert or change the course of a
river

ཉིང་ཤོ་ཐ་ཏེ།[Z] Ting sho wa te རི་རབ་སྤྲོང་གི་ཆུ་མེག་ཅིག་གི་མིང་། the name of a
spring on Mt Sumeru

ཏུ་ཏོག།[Z] དང་པོ། first, initial

ཏུན་བྱ།[Z] བྱ་ལ། a curve, a cycle, a round, a turn; the crook of the arm

རྩྭ་མོ།[Z]   རྩོ།   heat, warmth

རྩ།[Z]   ① འདེབས་པ་འཇམ་བཟབ་པ།   to plant, to establish   ② གཏིང་།   the
bottom, the depths

རྩར་ཅི།[Z]   འབྲིབ།   to lessen, to diminish, to reduce

རྩར་ཅུད།[Z]   གངས།   a number

རྩར་ཅེ།[Z]   ལྷག་མཐོང་།   insight into emptiness, penetrating insight, clear seeing,
ample vision, wider vision, sublime seeing, *vipaśyana*, one of the two aspects of
meditative practice, the other being *śamatha*

རྩལ།[Z]   མཚོལ་གྱིབ།   contamination, dirt, filth, pollution, weakness bringing
vulnerability to external negative energies

རྩལ་ཞི།[Z]   བག་ཆགས།   karmic trace, residu, impression, latency, habitual
tendency, habitual pattern, from experiences in the past

རྩེ་ཅི།[Z]   གཏིར།   treasure

རྩེ་ཐུ།[Z]   སེམས།   the mind

རྩེ་ཤེན།[Z]   རྣམ་ཤེས།   conscience, consciousness, sense faculty, mental faculty

རྩྭ་ཅི།[Z]   སྐད་ཅིག་མའི་ཆ་ཤས་སྐད་ཅམ་གཅིག   a split second, a part of a second

རྟག་རྟག་[Z] རྟག་ཅིག་མ། one second

རྟག་མ། འཁར་དབྱུག་གི་བར་རྟིང་། an old term for a stick, a staff, a stave

རྟང་གྱེར་རྒྱུང་།[Z] Tong gyer rGyung ཞང་ཞུང་གི་གྲུབ་ཐོབ་ཅིག་གི་མཚན། the name of a realised being of Zhangzhung

རྟོམ་ཚལ། རོམ་མ་རྟོགས་པ་འོལ་ཚད་གྱི་ལས་སྟོན། an approximate, random, forced or insistent action or activity without understanding its meaning

རྟོར་ཅི།[Z] རོར་བ། to be mistaken, to mistake, to be in error, to err, to get wrong

རྟོལ་སྐྱེས། སྟོབྱར་དུ་བྱུང་བ། to suddenly appear, arise

བླག་ཤ།[Z] བདུད་སྒྲིན། a class of demon, evil beings

བླང་།[Z] འདུ་བའམ་བསྐྱུས་པ། to assemble; to gather, to bring together

བླླ་གི།[Z] ལྷ་ར་མ་སྒྲིན་རྒྱུག། the sMin drug constellation, the Pleiades, Karttika

བློ་ཤེན།[Z] ཤེས་རབ། wisdom, discriminating awareness, transcendental knowledge

བུ་ཞི།[Z] རིན་ཆེན། precious, of great value

བློ། Tre བོན་གྱི་ལཱུང་རུས་ཤིག། a Bon po clan or family

ཁྲིམ་ནད།   མི་ལ་ཕོག་པའི་སྐྱོན་ནད་ཅིག   a cancerous disease that attacks human beings

ཁྲིམ་སམ།   སྐྱོན་རིགས་ཤིག   one type of medicine

གཏྲ་འཆའ་བ།   ཉིང་ངེ་འཛིན་གྱིས་ཡུལ་ལ་དམིགས་པ་གཏྲ་བ།   to visualise the object (of meditation) through meditative concentration, *samadhi*

གཏྲ་ནས་སྐྱབས་པ།   ⇨   **གཏིང་ནས་སྐྱབས་པ།**

གཏྲ་ཡར།   བྱང་ཚོག་ལ་མཁོ་བའི་སྤྱིན་རྗེས།   offering substances needed during rituals for the dead, designed to send them to good rebirths

གཏར་རྩོ།   མེས་ཚོག་པའི་རྩོ།   a weapon, like a cannonball, made using stones heated in fire

གཏར་ཚན།   ལྕགས་དང་རྩོ་སྤྱིག་པའི་མེ།   fire that burns iron and stone

གཏིང་ཙོང་།   དག་དཀའ་བའི་སྒྲིབ་པ།   obscurations or veils that are difficult to purify, to eliminate, to get rid of

གཏིང་ཐུག   མཐར་ཐུག་པ།   ultimate, final, the very last

གཏིང་དད།   སེམས་གཏིང་ནས་དད་པ་ཡོད་པ།   to have faith, to have confidence, from the bottom of one's heart, from the depths of one's mind, to have complete faith, to trust utterly

གཏིང་ནས་སྤྱགས་པ།   **གཞི་རྩ་ནས་མེད་པ་བཟོས་པ།**   to destroy to the very foundations, to eradicate, to uproot, to annihilate

གཏིང་ལྗུང་།   **རྩ་བ་ནས་གཅོད་པ་ལམ་གཏིང་ནས་བཏོན་པ།**   to cut off at the root, to eradicate, to uproot

གཏིང་མེར།   **གཞི་རྩ་ལམ་རྒྱུང་གཞི།**   the ground and root, the base, basis, foundation; the primary cause

གཏུམ་པ།   **མེ་ཤོར་ཡི་མིང་།**   the name of the year of the Male Fire Horse

གཏིར་ལཱིན།   **ལྷགས་མོ་ཡོས་ཀྱི་མིང་།**   the name of the year of the Female Iron Hare

གཏོ།   ① **ཕན་བྱེད་ཀྱི་ཐབས་དང་རྣམ་པ་ལེགས་ཆ་བཅས།**   a method, a capacity, a quality, that is a useful, beneficial means   ② **གཞོན་པ་བཅོས་ཤིང་ལྷ་འདྲེ་ལ་བཟན་ཡོན་འབྲུལ་བའི་ཆོ་ག་**
ཞེས།   a ritual for making offerings and presents to gods and demons in order to attenuate, or avert, their harmful actions

གཏོ་རྒྱལ་ཡེ་མཁྱེན།   **gTo rgyal Ye mkhyen**   the Master of the Past, who taught at the time when the life span of human beings was one thousand years, see **དུས་གསུམ་སྟོན་པ།**

གཏོ་སྒོ།   **གཏོ་ཡི་ཆོ་ག་**   **gto** exorcism or ransom rituals for averting harm from gods and demons

གཏོ་སྒོ།   **གཏོ་ཆོག་གི་བོན་བཞག་སའི་སྒོ་བ།**   a hide bag in which the Bon books of the

gto rituals are placed

གཏོ་བུ་འབུམ་སངས། *gTo bu 'bum sangs*   སྟོན་པ་གཤེན་རབ་ཀྱི་སྐུ་ཡི་སྲས་ཤིག   one
of Master *gShen rab*'s sons

གཏོང་བཞག།   ཚོད་འཛིན་པ་ལམ་སྒྲུང་དོར་བྱེད་པ།   to keep to the right measure, to
discriminate, to choose, to know what to accept and what to reject

གཏོད།   བྲག་ལ་གནས་པའི་མི་མ་ཡིན་ཅིག   a class of non-human beings dwelling in
the rocky mountains

གཏོར་ཐེབ།   གཏོར་སྦྱང་དམ་ཆབ་གཏོར་གྱི་ཡོ་བྱད།   receptacles used for sacrificial
cakes or for the water offering ritual

གཏང་བྲལ།   སོ་སོའམ་འདྲུ་འབྲལ།   the gathering in and spreading out, ex. of
deities during the creation and dissolution stages of meditation

རྟ་རྒོ། [Z] *rTa rgo*   རང་ལྷུང་གི་གནས་འིའམ་སྒྲུང་།   a holy mountain, or soul mountain
of Zhangzhung

རྟ་གཞོན།   རྟ་མོ་རྟ་ཡི་མིང་།   the name of the year of the Male Water Horse

རྟགས་སྐྱབ།   ལྷ་ཡི་སྐུ་མདོག་ཕྱག་མཚན་སོགས་ཕྱི་ཆ་ལྷགས་ཀྱི་བདེ་རྟགས་རྣམས་དོན་དང་སྐྱུར་ཏེ་
བསྟོན་པ་ལམ་སྒྲུབ་པ།   to praise or to practice (visualisation) of a deity, combining the
exterior marks and signs, such as colours and attributes, together with their
significance or meaning

རྟེན།   མི་མ་ཡིན་གྱི་རྟེན་གས་ཤིག   a class of non-human

ལྟ་དགོངས།   ལྟ་བཤམ་གནས་ལུགས་ལ་གོམས་པའི་ཉམས་ལེན།   a practice meditating
on view or on the true nature of phenomena

ལྟག་པའི་རྩུང་སྒོ།   the gate of wind at the nape of the neck   མེ་བཙའ་རྒྱབ་སའི་རྩུང་
སྒང་སྒྲི།   རྒྱ་བ་གཡས་གཡོན་གྱི་ཕྱེ་རྩས་ཐིག་བཏབ་པའི་དཀྱིལ་མ།   a wind path and moxibustion
point: on the same level as the top of the right and left ears, at the centre back of the
head

ལྟང་གཙོད།   ལེགས་ཉེས་དབྱེ་བ།   to distinguish, to differentiate, to discriminate
between what is positive and what is negative

ལྟང་དབྱེ་བ།   ལེགས་ཉེས་འབྱེད་པ།   to analyse, to differentiate, to discern good and
bad, positive and negative

ལྟང་འཇོན།   ལེགས་ཉེས་གྱི་བཏང་བཞག་བྱེད་པ།   to reject or accept, to discard the bad
and adopt the good

ལྟངས།   དགོངས་འཆར་རམ་རྟོགས་ཚད།   opinions, suggestions; measure or level of
understanding

ལྟངས་འབྱུལ།   རྒྱགས་སྤོད་ལྟུང་པའམ་བསམ་འཆར་ལྟུང་པ།   to reply to questions, to
pass an examination

ལྟོ་གླང་།   ལྟོ་བརྒྱུང་གི་འབྲི་ཚུལ་གཞན་ཞིག   an alternative spelling for *lto glang*,
abusive language

ལྷོ་བརྒྱུང་། ལྷུང་འདེབས། depreciation, false accusation, disparagement, denigration

སྒ། རོ་མཚན། the male sexual organ

སྒ་པོན། གསྒྲིག་གམ་སྒྲོན་འགྲེའི་ལས་ཀ། preparations, preparative activity, a preliminary task

སྒ་མོ། རྟེན་འབྲེལ་མཚོན་རྟགས་མཐོ་ལ་བྱུག་པའི་ཕྱི་མར། a mixture of *rtsam pa* and butter smeared on the head as a sign or symbol of good fortune, of auspicious circumstances

སྒ་ཅི། སྒར་མ་མཆུ། the mChu constellation

སྒ་རོག། [Z] sTa rog རང་ལྷུང་གི་ས་ཆ་ཞིག་གི་མིང་། the name of a place in Zhang-zhung

སྒྲག་འགྲོས། སྒྲག་གི་འགྲོས་སྒྲབས་ཀྱི་གར། a dance imitating the gait of a tiger

སྒྲག་འདུར། ཆོ་དཔལ་བསྐྱེད་ཅིང་གཞོན་སྒྲི་འདུལ་བའི་གཏོ་རྟགས་ཤིག། one sort of *gto*, exorcist or ransom rituals designed to develop life force and to overcome *gzhon sri*, demons that harm young people

སྒྲག་ཞིག། sTag zhig བོན་གྱི་གཤུང་རུས་ཤིག། a lineage or family of Bon

སྒྲག་གླེར་ལི་གླེར། sTag wer li wer རང་ལྷུང་གི་མ་ཁའ་འགྲོ་མ་ཞིག་གི་མཚན། the name of a dakini or sky-goer of Zhangzhung

སྦང་། ཁྱོག་། a husband, a consort, a spouse

སྦང་ཆེན་དམུ་ཚ་གྱུར་མེད། Gyer med, son of dMu, of sTang chen ⇒ དམུ་
ཚ་གྱུར་མེད།

སྦང་ཞི་བྱ།[Z] སྦང་ཕྱག་ one thousand

སྦང་རི།[Z] འདུ་བྱེད་ཕུང་པོ། the aggregate of formation, conditioning, habitual
tendencies, karma-formation

སྦང་ས་ར། ལད་མོ་འཇ་ཡིན་སྒྲུལ། copy, mimic, imitation, pretense

སྦར་ཐག། ལུག་སྦར་བྱེད་ཀྱི་ཐག་པ་ལེབ་མོ་ཞིག་ a flat cord used to attach and keep
sheep in line

སྦི་ར། བམ་འོ། a human corpse

སྦ། མོ་མཚན། the female sexual organ

སྦ་སྦ།[Z] བོང་བྱེད། a city, a town

སྦྱང་རྒྱུང་མཐུ་ཆེན། sTong rgyung the Great Magician ⇒ མཁའ་སྤྲུལ་པ་མི་
བཞི།

སྦྱང་ཞི།[Z] སྦྱང་པ། empty, void

སྦྱང་རི་ཆེས་པ། གཏོ་བཙོས་རིམ་གྱོ་ལ་མ་ཁོ་བའི་རྩ་ཞིག་ a drum used during rituals

སྟོང་གོས། ⇒ ན་བཟའ་གོས་དུག

སྟོན་པ་གཤེན་རབ། ⇒ བདེར་གཤེགས་གཙོ་བཞི།

བསྟན་པ་རྣམ་གསུམ། the three periods of the teachings of Master gShen-rab

- ① སྟུ་བསྟན། the Doctrines of the Body   ② གསུང་བསྟན། the Doctrines of the Speech   ③ ཐུགས་བསྟན། the Doctrines of the Mind

ཐ།

ཐ་གི་[Z]   སྐད་ཅིག་མ།   one second

ཐ་ཅི།[Z]   མཐར་ཐྱིན་པ།   ultimate, to get to the ultimate goal, to arrive at one's destination, to get to the other side, to be fulfilled, to attain perfection

ཐ་ཅིལ།[Z]   འཆལ་བ།   to be immoral, crooked, irresolute; to be a rake; to disregard morals

ཐ་ཅེ་དེ་རྒྱ།[Z]   རྟོགས་པ་ཆེན་པོའི་ལྟ་བ།   a view of great realisation

ཐ་ཏན།[Z]   ཡན་ལག   branch, limb

ཐ་ཏིག་[Z]   མཐའ་དབུས།   perimeter and centre, extremity and middle, outskirts and centre; everywhere

ཐ་ཏོག་[Z]   ⇒   ཐ་ཏིག་

ཐ་ལྷན། ལྷན་མཆེད་རྒྱུ་ཤོས་ཀྱི་གོང་མ། the next to youngest child

ཐ་དོད།^[Z] ① ཕུང་པོ། a heap, an aggregate, a mass, a pile ② གློ་ཚ།
the lung channel

ཐ་མི་དད་གོ།^[Z] Tha mi dad ke ⇨ ད་མི་ཐད་གོ།

ཐ་ཅོ།^[Z] ⇨ ཐ་ཅོ།

ཐ་ཅོ།^[Z] ཆེན་པོ། big, large, grand

ཐ་ཅོན།^[Z] མཐར་ཐུག། ultimate, final, end, last

ཐ་ཆ་ཉི་མངས་སྒྲིམ།^[Z] ཐམས་ཅད་ལས་སྔ་བའི་རྒྱལ་པོ་སྟེ། མང་བཀུར་རྒྱལ་པོ་དང་དོན་གཅིག། the very first king of all; refering to King Mang bkur rgyal po

ཐ་ཆན།^[Z] ① ཐམས་ཅད། all, every ② གཅོང་དག། cleanliness, purity

ཐ་ཆར།^[Z] འབྲེལ་བ། a link, a connection

ཐ་ཆོན།^[Z] མཐར་ཐུག་པ། ultimate, final, last

ཐ་ཞི།^[Z] མཐའ། the edge, a limit, the periphery, the end, confines

ཐ་ཡུད།^[Z] ① ཡིད་དབང་། mental faculty, sense power ② སྤིད་པ།
existence, the world

ཐ་ར།^[Z] ཁད་དང་ཟིམ་པ་བཞིན། in gradual order, one after the other, according to the period, interval, moment, or distance

ཐ་རམས། སྒོ་ལུགས། a lock

ཐ་རི།^[Z] ཐར་པ། to escape, to be free, to be liberated

ཐ་རུད།^[Z] ⇨ **ཐ་རི།**

ཐ་ལ།^[Z] རྒྱ་གཙང་མ་འཕྲུལ་ལྗང་གངས་ཀྱི་རྒྱ། clean water; mineral water from rocky mountains and from glaciers

ཐ་ད།^[Z] ཕྲག་དོག། jealousy, envy

ཐག་བཅུགས། ཚར་གཅོད་པ། to eradicate, to cut off, to destroy

ཐང་གཅོད་པ། ⇨ **ཐང་ཤ་གཅོད་པ།**

ཐང་བཅད་པ། ཐག་བཅད་པ། to decide, to determine, to make a choice

ཐང་བ། ⇨ **སྤྲེད་ལོག།** the monastic shawl, one of the six articles of clothing of an ordained monk

ཐང་བབ།^[Z] རང་ཁྱེད་གི་ཚིག་གོ་ཟིམ་དང་མཐུན་པར་བསྐྱབས་པའི་སྒྲ་སྦྱར་ཞིག། a translation made into Tibetan, but in which the Zhangzhung syntax is maintained

ཐང་མ་མེ་སྒྲོན། Thang ma Me sgron མ་འོངས་ཚེ་ལོ་བརྒྱ་པའི་སྒྲོན་པ། The future

Master who will teach when the life span of human beings will be only ten years.

ཐང་མོ། ལྷ་སྤྱང་མི་མ་ཡིན་མོ་རིགས་ཤིག། a class of female non-human protector

ཐང་ལོག།^[Z] ཞང་ཞུང་གི་སྤྱི་སྤྱོད་གོ་རིམ་ལྡོག་ནས་རྒྱུ་བསྐྱེད་པ། to translate into Tibetan from Zhangzhung, using the opposite syntactical structure (as in Tibetan)

ཐང་ཤ་གཙོང་པ། ① དཀའ་སྤྱད་བྱེད་པ་ལམ་འབད་བརྩོན་བྱེད་པ། to engage in ascetic practice, or to make an effort, to try hard ② ཀོ་བ་སོགས་སྒྲོན་སྒྲུལ་གྱིས་འཐེན་ཞིང་འབུམ་རྒྱ་མེད་པ་བཟོ་བ། to stretch leather and other materials by working and extending them, alternately wet and dry, so that they will no longer retract

ཐང་ཀེ།^[Z] བདུད་བསྐྱེད་པ། to liberate or destroy demons

ཐང་དོ།^[Z] ① བསྐྱེད་པར་བྱེད་པའི་བད། an exclamation indicating banishment or destruction ② དྲག་པོ། fierce, strong, terrible

ཐང་ཅུང།^[Z] བདེན་སྒྲུ། words of truth, true speech

ཐང་ལྷུང། ཟན་ལས་བཟོས་པའི་སྤྱབ་གཤེན་གྱི་རང་ལྷུང། a ransom effigy, a substitute made of dough, modeled as a portrait image of the priest for whom the ritual is being enacted

ཐང་ལྷན། མི་ཕོ་བྱི་ཡི་མིང། the name of the Male Fire Dog year

ཐང་རོ། ཕན་པའི་སྤྱོད་པ། the power of beneficial, useful action

ཐར་ཤིན།^[Z] ཐུའམ་ཆོ་དང་གཡང་བཅས་ལ་འབྱུག་ referring to *phya* or life and good fortune

ཐལ།^[Z] དཔྱི་མགོ། the hip

ཐི་མར་ཐད་གེ།^[Z] Thi mar thad ke ཞང་ཞུང་གི་གྲུབ་ཐོབ་ཅིག་གི་མཚན། the name of a realised being of Zhangzhung

ཐིག་ལེ་ཉག་གཅིག་ the "single drop" རྫོགས་པ་ཆེན་པོའི་ལྷགས་ལ་རང་འབྱུང་གི་རིག་པ་འཕམ་མ་བཅོས་པའི་རིག་པ། natural intrinsic awareness, or unproduced, unfabricated mind in the rDzogs chen tradition

ཐིགས་པ། བརྩད་དམ་སྒྲིང་པོ། essence, heart, pith

ཐིས། རྩ་སྐབ་པའི་ཆོག་ a ritual for the preparation of the *dzwa* "bomb"

ཐིས་སྒྲགས། རྩ་སྐབ་བྱེད་གྱི་སྒྲགས། Spells recited during the preparation of the *dzwa* "bomb"

ཐིས་མོ་རུང་།^[Z] བོན་སྟོན་པའི་སྟོབ་དཔོན། a master of studies who teaches Bon

ཐུག་ལྷག་ མཐུ་དང་དམེད་མོ་བྱེད་པ་སྟེ། གོས་ཀྱི་ཐུབ་དབང་ཕྱོགས་སུ་རྒྱུ་ལ། to perform magic, sorcery, to make a curse a malediction; to shake the skirts of a robe in the direction of the enemy

ཐུག་དཀར། དཀར་ཕྱོགས་སྟོང་བའི་མི་མ་ཡིན་གྱི་རིགས། a good class of non-human being, a friendly class of non-human being

ཐུག་པ། ལྷགས་མོ་བྱ་ཡི་མིང་། the name of the Female Iron Bird year

ཐུགས་ཇེད་སྟོན་པ། the Compassionate Teacher ⇨ **དགོངས་རྒྱུད་དགུ།**

ཐུགས་རྟོལ། ཐུགས་ལས་རང་བཞིན་གྱིས་བྱུང་བའམ་ཤར་བ། to arise or appear naturally from the mind

ཐུགས་བརུང་། ལྷ་མ་དང་དཔོན་པོའི་ཐུགས་མཉམ་པར་བྱེད་པའམ་ཐུགས་དང་མི་འགལ་བར་བྱེད་པ། to please, or to not go against or be in contradiction with the lama or chief

ཐུན།[Z] ① ཁྲག་ blood ② ལུས་གྱི་རྩ། the body channel ③ དག་
བགགས་སྒོལ་བྱེད་གྱི་རྩམ་ཉུངས་དཀར་གྱི་ཐུན། རྩོལ་ཐུན། དུག་གི་ཐུན་སོགས། charmed
ingredients, white sesame seed, stones, poisonous substances used for the liberation of
evil enemy spirits ④ དུས་ཡུན། a period of time

ཐུན་སྒོམ། ཡུན་ཚད་ཐུན་བཅད་པའི་ལས་དང་པོ་བའི་སྒོམ། a beginner's meditation practice, divided into predefined sessions

ཐུན་རོགས། སྒོམ་རྒྱག་རོགས། an assistant who prepares and brings food for a meditator

ཐུབ་པ། མི་མོ་སྐལ་གྱི་མིང་། the name of the Female Fire Snake year

ཐུབ་མོ། རྒྱ་མོ་ཕག་གི་མིང་། the name of the Female Water Pig year

ཐེ་དེ་ལ། མ་རུང་བའི་སྒོད་ཆོག་ the de le! a terrible curse, an awful swearing

ཐེ་ཕྱན། ཐོ་ཕྱན། fine feathers, down

ཐེག་ཐང་། ཐེག་ཚད་དམ་འདེགས་ཚད། capacity, the ammont of weight that can be lifted or supported, ex. an elephant, electricity

ཐེར་བེར། ཐོ་ཡི་མཚན་མ། the male sexual organ, a sign of masculinity

ཐེབ། ཕྱག་ཆ་བྱེ་བྲག་པ་ཞིག་ an attribute, an instrument (hon.) of a deity

ཐེབ་བེར། ཐོ་ཡི་མཚན་མ། the male sexual organ, a sign of masculinity

ཐོ་ཐོ།^[Z] ཐོན། Bon

ཐོ་ཐོའི་ཐེག་པ། the Way of Tho tho ⇨ བྱང་གཏིར་ཐེག་དགུ།

ཐོ་ཐོའི་ཡི་ཡི།^[Z] ཐོན་གྱི་ལྟ་གྲུབ་སྟོན་པའི་གཞུང་ལུགས་ཡོད་ཚད། all textual sources that teach the view and doctrines of Bon

ཐོ་བ། ཉེ་བའམ་མི་རིང་བ། དཔེར་ན་ཉི་མ་རྒྱབ་ལ་ཐོ་བ། to be about to, to be on the point of, near, near by, near to or not far away from, ex. the sun is about to set

ཐོ་ཙོར།^[Z] མཐར་ཐུག་པ། the ultimate, the final, the last, the very last

ཐོ་ཡི།^[Z] ① ཐེག་པ་འཇམ་བོན་སྟོ། a vehicule, gate, or portal of Bon ② གཉིན་པོ། an antidote, a remedy, a correcting measure ③ སྒྱུ་རྩུ་ལྷུ་ལ་ལྡན་པ། a magical body, a body (hon.) with magical properties

ཐོ་ཡིག   ཐོན་པ་གཤེན་རབ་ཀྱི་སྐུ་ལ་བཀྲ་བའི་ཡི་གེ།   letters that adorn the body of Master
gShen rab

ཐོ་ཡེ།   དམོད་པ་   a fierce spell; a curse, a malediction, an imprecation, a fierce
mantra

ཐོ་སད།[Z]   ཡིད་ཀྱི་ལྷ།   gods of the mind, of mental processes, of the intellect

ཐོག་འགོལ།   འབྲུར་འཛོམས་ཏེ།   གཉིས་པོས་སྒྲིབ་པ་ཁ་ཐུག་བཅོམ་པ།   the direct
crushing, flattening, or evening out of elevations or bumps, to overcome obscurations,
as one meets them, as an antidote

ཐོག་བབས།   ཁ་ཐུག་གམ་གློ་བྱར་དུ་བྱུང་བ།   to meet, to arise suddenly, to bump into,
to come face to face with, lit. "thunderstruck"

ཐོགས་རྒྱགས།   འགོག་བྱེད་ཀྱི་གདོས་བཅས།   solid matter or material substance that
obstructs, stops, hinders

ཐོད་ཀྣལ་བ།   ① རྫོགས་ཆེན་གྱི་ལམ་སྐོར་ཞུགས་པའི་གང་ཟག་གི་ཉམས་ལེན་ལ་འཕེལ་འགྲིབ་ཅི་
རིགས་འབྱུང་བའི་རྣལ་འབྱོར་པ།   a person who enters on the path of the Great Perfection, a
yogin to whom all kinds of developments and obscurations occur during practice

② ཉན་ཐོས་ཐོད་ཀྣལ་བ།   a hearer on the path who crosses directly over, who passes
over in leaps and bounds, who skips the grade, who makes a quantum leap, who leaps
over the summit

ཐོད་རིང་།   དབུ་རྒྱན་གྱི་རིགས་ཤིག   a kind of crown or tiara, a head ornament

ཐོད་རལ། ལ་ཐོད་དམ་དབུ་རྒྱ། a turban, a head adornment made of cloth

ཐོན།^[Z] གངས་ཀ་སྟོང་། the number one thousand

ཐོལ་མ་གྱ། ཐོ་ཆོལ་ཚུལ་མིན་གྱི་སྟེང་། unbecoming, improper, non-sensical
behavior

མཐར་ཐུངས། མཐར་ཐྱིན་པ་ལམ་མཐར་ཐུག་པ། to reach the ultimate goal, to cross
over, to attain perfection

མཐུན་ཇམ། རིམ་གྱོ་བྱེད་སྐབས་མཆོད་སྦྱིན་དུ་འཐད་པའི་ཇམ་ཆ། substances that are
appropriate as offerings during rituals

མཐོ་ཐོག་སྤྱི་རྒྱུག་མཛོད་ཀྱི་བོན། the Bon of the Treasury of sPyi rgyug   ⇒
སྤོ་བཞི་མཛོད་ལྔ།

མཐོང་ལྔན། ལུ་ཕོ་སྤྱེལ་གྱི་མིང་། the name of the Male Water Monkey year

འཐུར་བ། ལྷ་སྤྱང་འཐུགས་པ་ལམ་ཁྲོས་པ། the unsettling or the anger of the gods and
protectors

འཐེར་བ། རུང་བ། to beat, to hit, to strike

ད།

ད་བུ།^[Z] དུས་ཚོད། time

དདོད།^[Z] རང་བཞིན། དེ་ཁོ་ན་ཉིད། nature, natural state, reality; absolute
suchness, thatness, absolute nature, the thing itself, nothing else but

དདོད་ཅི།^[Z] ① སྤྲུལ་པ། to incarnate, to manifest, to appear, to take the form
of ② བྱུང་བ། to appear, to arise, to happen ③ ཞེས་བྱ་བ། so-called

དདོད།^[Z] དེ་བཞིན། in the same way, likewise, in that way

དདོད་ཅི།^[Z] དེ་བཞིན་དུ་སྟོན་པ། to teach in that same way, to show in that way

ད་ཕྱིད། ད་ལྟ། now, at present

དཱ། རུས་མིང་ཞིག་ a family or clan name

ད་མི་ཐད་གོ། Da mi thad ke འད་འུང་གི་གྲུབ་ཐོབ་ཅིག་གི་མིང་། the name of a
realised being of Zhangzhung

ད་མིན།^[Z] འཁྲུལ་པ། to err, to go astray, to be confused, to be mistaken, to be
deluded

ད་ཆོ། རྒྱུ་ནས་པ་མ་ཤིབ་འཁྲུག་ an orphan, a child whose parents died when he or
she was small

ད་ཡ་གན།^[Z] བདུད་རྩི། nectar, amrita, elixir, ambrosia

ད་ར།^[Z] ① རང་ལ་རང་གསལ་བ། to clarify for oneself ② ཡུལ་ལམ་རྣམ་པ།
exterior phenomena, sense object, or appearance

ད་ར་མ་རྟའི། [Z] Da ra ma ha ti འད་འུང་གི་གྲུབ་ཐོབ་ཅིག་གི་མཚན། the name of a realised being of Zhangzhung

ད་རོག་ [Z] Da rog འད་འུང་གི་ས་མིང་ཞིག། a place name in Zhangzhung

ད་ལ་ད། [Z] གླུང་དོར་རམ་སྤང་གླུང་། accepting and rejection, adopting and abandonning

ད་ལ་ར། དལ་བ། slow, unhurried, gentle; ease, quietness, leisure

ད་ལོད། [Z] རྣམ་རྟོག། discursive thought, superstition

ད་ག། [Z] ལྷ་དང་མི། gods and human beings

ད་ས་རྟའི། [Z] Da sa ha ti འད་འུང་གི་གྲུབ་ཐོབ་ཅིག་གི་མཚན། the name of a realised being of Zhangzhung

ད་སངས་གྲིན། [Z] མངོན་སངས་རྒྱས་པ། to have attained enlightenment, to be clearly, manifestly enlightened

དག་ཚིག་ ཤོ་ལོ་ག་གསུམ་ལ་དག་ཚིག་གཅིག། one *dag tshig* is made up of three verses or *śloka* (in poetics)

དང་རྩེད། [Z] གཡས་གྲིཙ། the right channel

དང་བླླུག་ [Z] དབང་པོས་ཡུལ་གསལ་བའམ་སྒྲུང་བ། to perceive objects clearly using the sense faculties

དང་བ་ཡིད་རིང་། Dang ba yid ring འོལ་གླིང་རྩོམ་མོ་གླིང་དུག་གི་རྒྱལ་པོ་ཞིག་ a king
of the Six Lands of Hos mo, in 'Ol mo lung ring

དང་ཟམ། དང་འདོད། མཛོས་གཟབ་ཆེ་བ། དཔེར་ན་བུ་གསུམ་གྱི་མ་ཡིན་ཡང་དང་ཟམ་ཆེ།
charming, elegant, beautiful and well groomed, ex. even though a mother of three
children, she is elegant

དང་ར།[Z] ① མཚོ། a lake ② ཡུགས་ཐོག་གི་ལྷ་ས་ར། an enclosure for
cattle

དང་ར་ནི་ཏེ།[Z] མང་པོ་ཉུང་དུ་བསྐྱུ་ཞིང་ཉུང་དུ་གཅིག་དུ་བསྐྱུར་བའི་མཁུ་ཙལ་ལམ་རྣམས་པ།
the skill or magic power to reduce a large to a small quantity and then transform the
small quantity into a single element

དང་ར་གཡུ་བུན། Dang ra gYu bun ཞང་ཞུང་གི་ས་མིང་ཞིག་ a place name in
Zhangzhung

དང་ལ།[Z] རྩིང་བུ། a pond, a reservoir, a tank

དན་ཅི།[Z] བདེ་བ། pleasure, bliss, well-being, happiness, comfort

དན་པོ། མི་བཟང་པོ་དང་བརྟན་པོ། a good, reliable person

དམ་ཆུ་སྦྱད། དམ་བཅའི་དཔང་རྟགས་སུ་ལྟ་སྦྱང་བསྐྱབ་པའི་སྦྱབ་ཆུ་སྦྱད་པ། to pour water to
guardian-deities as a testimony of the vow that they have taken

དམ་བདར་བ། བདན་བདར་བརྗོད་པ། to utter

དར།[Z] དཔུང་པ། the shoulder

དར་ཅི་ཇི།[Z] རྩལ་ཕྱན། an atom

དར་བླ། ① ཨ་གསར་རམ་གསར་འགྲོགས་ཆེ་བ། fickle, changeable, losing interest
after a short time ② བརྩོན་འགྲུས་ཆེ་བ། very diligent, industrious

དར་བུ་ཁད། དཀྱིལ་འཁོར་ནང་གི་དར་ཚོན་གྱི་རྒྱན་ཆ། an ornament in a mandala made
of silk of different colours

དར་མ།[Z] Dar ma ཞང་ཞུང་གི་ཕྱོད་འཕྲེ་ཡི་ས་ཆ། the south of Zhangzhung, or a
place name to the south

དར་མ་ཁྲི་ཙོ།[Z] Dar ma Khri tse ལྷ་ཡི་རྒྱལ་པོ་ཞིག་གི་མཚན། the name of a king
of the gods

དར་མ་དིར།[Z] Dar ma dir ཞང་ཞུང་གི་སྒོ་དྲ་སྒང་དམ་སྒོ་དྲ་སྒང་གྱི་ས་ཆ། the higher and
lower regions of Zhangzhung

དལ་ཁ། འོ་ཏོག་ལ་གཞོན་པའི་སད་དང་སེར་བ། frost and hail that harm the harvest

དེ་རྒྱལ་གཤམ་རི།[Z] རྒྱན་དུ་གནས་པའི་ཐུགས་རྗེ། compassion that remains
continuously, compassion that is always present

དེ་ཁྱུ།[Z] འཁྱལ་པ། illusion, delusion, bewilderment, confusion

དེ་གྲུ།[Z] ཡིད། the mind, the mental faculty, the conceptual mind, the

thinking process, the cognitive process

དི་བྱི་[Z] བྱི་སྒྲོང་། the outer vessel, the world, the universe

དི་ཞི་[Z] སྒྲོང་པ། empty, void

དི་རོ་[Z] འགྱུར་བ་མེད་པ། immutable, unchanging, stable, steady

དིག་མ། ལྷགས་མ། a deaf and dumb person

དིང་གུའུ་ག།[Z] མི་འམ་ཅི་འེ་ནང་ག་སེས་ཤིག་ one sort of *kinnara*, or celestial musician

དིང་ར།[Z] སྒྲ། hair

དིང་ས།[Z] ད་ལྟ། now, at present

དིར་མ།[Z] Dir ma འད་འུང་གི་བྱང་ངམ་བྱང་གི་ས་ཆ། the north of Zhangzhung, or a place name in the north

དིལ།[Z] བྱ་བའི་ལས། activity, act, work

དིལ་བྱིལ།[Z] རོ་ཚ་མེད་པ་འམ་ཁྲིལ་མེད། shameless, immodest, without shame, immoral

དིས་བྱེ།[Z] བྱེད་ཀ། half

དིས་ཡུལ།[Z]   ཡིད།   mind, mental faculty, conceptual mind, thinking process,
cognitive process

དུ།[Z]   ལྷན་གྱི་མཚོད་པ་ཆང་ལ་སོགས།   liquid offerings such as beer etc.

དུ་ཁྲུན།[Z]   འཇིགས་པ།   fear, terror, apprehension, fright, danger; to be afraid,
to be terrified, to take fright

དུ་གྲུ།[Z]   དགྲུ།   the cardinal number nine

དུ་གྲུར།[Z]   གཏི་མུག   ignorance, stupidity, delusion, lack of discernment

དུ་རྒྱུ།[Z]   ① དམུལ་བ།   hell, infernal regions   ② ལྷག་བསྔལ།   suffering,
pain

དུ་རྒྱུ་མུན།[Z]   མུན་པའི་བསྐྱལ་བ།   an age of darkness, obscurity

དུ་རྒྱེག།[Z]   ① དང་པོ།   first   ② མཐུན་པ།   in agreement, in harmony,
harmonious, friendly

དུ་རྒྱེས།[Z]   འདུ་བྱེད་གྱི་ལས།   volitional action, karma, formation, formative
action

དུ་ཐོག།[Z]   རྒྱལ་མཁའ་ནས་བྱུང་བའི་ཐོག།   a thunderbolt from the sky

དུ་ཕྱར།[Z]   སྤར་བ།   a handful; to set alight; to raise, to increase, to incite, to
excite, to promote, to enhance

དུ་ལུང་།[Z] སྒྲིན། a cloud, cloudy formation

དུ་ལུང་།[Z] འཁོར་ལོ། a wheel, a cakra

དུ་མིག་།[Z] འོག་ལྟ། an erroneous view, a heretical view, a wrong view

དུ་ལུང་།[Z] སྒྲིན་ཚོགས། a bank of cloud, massy cloud formation

དུ་ལུང་།[Z] ཡོན་ཏན། good quality, skill, accomplishment, talent, attainment

དུ་ར།[Z] སེར་སྒྲ། avarice, covetousness, mean, meanness, miserly, miserliness, stingy, stinginess, greedy, greed

དུ་ཅུལ། ཅུ་གྲ། Turk, Turkish people

དུ་རི།[Z] ཕག་པ། the pig

དུ་ལོད།[Z] ཕྱིར་ཡོང་བའང་ཚུར་ལོག་པ། to return or to come back

དུང་ཁང་། ⇨ དུང་མཚ།

དུང་ཚོག་ ཚོག་གི་རིགས་ཤིག་ a type of helmet

དུང་མཚ། སྒྲན་པ། the brain, the head

དུད།[Z] ① སྒྲུ་མོང་། an animal, a beast of burden, a quadruped

② འོག་པའང་ཕྱོག་པ། to return, to turn back, to reverse, to inverse

བྱད་ཐུན།[Z]   འཁྲུལ་པ།   to be deluded, confused, in error, mistaken

བྱད་ཆུར།[Z]   རྩོལ་མེད་དང་སྒྲ།   animals and water spirits, naga

བྱད་ར།[Z]   ⇨   བྱ་ར།

བྱན།[Z]   ① ལུས་གྱི་ཚ།   the channels in the body   ② གཅན་གཟན།   a wild animal, a carnivore

བྱན་ཐུན།[Z]   མེད་པ་འམ་བསྐྱལ་པ།   to be without, to not exist; to be invisible, to be hard to perceive

བྱན་སྒྲ།[Z]   དགྲ།   the cardinal number nine

བྱན་སྒྲ་རྩུན།[Z]   ཐུག་འཚལ་བ།   གུས་པས་འདུད་པ།   to salute, to prostrate, to show respect, to bow down

བྱན་བྱན།[Z]   ཐུར་བྱ་བ།   to gulp down, to gobble, to eat quickly, of wrathful deities

བྱན་ཙོ།[Z]   བན་དེ་དམ་ཉམས།   a Buddhist monk who has degraded his vows

བྱན་ཞི།[Z]   འདུན་པ།   wish, prayer, aspiration, intention, strong desire, yearning

བྱན་རྟགས།   གྲུབ་རྟགས།   a sign of realisation

བྱན་ཉིང།[Z] Dun hing   སྒྲ་མདོག་དཀར་བའི་ལྷ་མོ།   a white goddess

དུབ་དུབ།^[Z] ཉན་མོངས། negative emotions, passions, afflictions, conflicting
obscuring emotions, *kleśa*

དུམ་པད། དུས་ཚོད་ཐུང་དུ་ཞིག a short moment in time

དུར་ར། ཡུལ་གཞན་དུ་མི་ཡོངས་པར་འཇུག་པ། to follow without being distracted by
another object (in meditation)

དུར་ཤོད།^[Z] Dur shod ཤ་གཟན་ནམ་གཟན་གཟན་གྱི་གླིང་། a region of wild and
carnivorous animals

དུལ་པང་།^[Z] བྱ་རྒྱངས། mist and vapour

དུས་ཀ། དུས་ཚོད། time, chronos

དུས་ཁྲི། གནོད་སེམས། malevolence, vindictive thought, ill-will, malice, rancour,
evil intent, harmful intention

དུས་ཏི།^[Z] དམུལ་བའི་དུ་སྒྲ། the sound of wailing or crying from the hell realms

དུས་གསུམ་སྟོན་པ། the Masters of the Three Times:

འདས་པ་གདོ་རྒྱལ་ཡེ་མ་ཁྲིན་ past, gTo rgyal Ye mkhyen,

ད་ལྟ་གཤེན་རབ་མི་བོ་ present, gShen rab Mi bo,

མ་འོང་པ་ཐང་མ་མེ་སྟོན་ future, Thang ma Me sgron

དེ་རྒྱལ།^[Z] དཔག་པ། mindfulness, awareness, attention, memory, faculty of
memorising

དེ་རྒྱུན།^[Z]   བདག་ཉིད།   essence, identity, essential nature, substance

དེ་ག།^[Z]   མདོག་   colour, aspect, complexion

དེ་ངེད།^[Z]   བདེན་པ།   truth; authentic, real, genuine

དེ་ཚྱ།^[Z]   རྒྱས།   time, chronos

དེ་ཅུ།^[Z]   རིམ་པ།   a step, a stage, a grade

དེ་ཅུ་ནམ།^[Z]   དེ་རང་དུ་གནས་པ་ལམ་དེ་བཞིན།   to reside or dwell exactly there, or
exactly in that way

དེ་ཉིག།^[Z]   ⇒   དེ་ཉོག།

དེ་ཉོག།^[Z]   ལབས་བྱ།   the fruit, the result

དེ་པ་རྟ།^[Z]   གྲུས་པས་འདུད་པ།   to bow down in respect, in reverence

དེ་ཐྱི།^[Z]   ཐྱེད་ཀ།   half, one half, a half

དེ་བྲ།^[Z]   མཐེ་ཐོང་།   the thumb

དེ་མིན།^[Z]   ⇒   ད་མིན།

དེ་མེ།^[Z]   འདུ་ཤེས།   consciousness, conscience, perception, idea, thought,
imagination

དེ་ཙན།[Z] འདུ་ཤེས། consciousness, conscience, perception, idea, thought,
imagination

དེ་ཙུག།[Z] ① རང་བཞིན། nature, essence, natural disposition ② དེ་ག་
རང་། exactly that, exactly as it is

དེ་ཞི།[Z] སྟོང་པ། empty, void

དེ་ལྷམ།[Z] བདེ་བ། happiness, bliss, ease, pleasure, comfort

དེ་ཟུ།[Z] མི་ལེན་པ། to not take

དེ་ཙུད།[Z] འབྲས་བུ། fruit

དེ་རེད།[Z] བོན། Bon

དེ་ལུད།[Z] ལྷན་གྲུབ། spontaneous, spontaneously produced, naturally present,
spontaneous existence

དེ་ཤོ།[Z] དབང་པོའི་སྟོད་ཡུལ། the realm of activity of all the sense faculties

དེ་སྟོད་བྱུང་ཅི།[Z] ལྷན་གྲུབ་ལྷན་གྲུབ་པའི་སྟོད་ལས། spontaneous activity

དེད་དཔོན། དགེ་བ་དང་། རྩོད་། དམག་སོགས་བྱ་བ་གང་ཡིན་པའི་འགོ་བློད་མཁུན།
a leader, a chief, a head of any kind of activity, ex. in the accumulation of virtue, in
commerce and trade, in military action etc.

དམས།   མདོདན་ལས་མི་གཡོ་བ།   to be unwavering in essential activity; to not go beyond and do something else, but keep to the task

དམས་བཅའ་བ།   སླིང་དོན་མི་གཏོང་བའམ་བཟུང་བ།   to hold on to, to not abandon or give up the essential meaning or objective, to hold on to the essential activity

དོ།^[Z]   མཚོ་དགྲིལ་དུ་ཡོད་པའི་གླིང་ཕྱན།   a small island or isle in the middle of a lake

དོ་བརྟེན།^[Z]   ཚིག་གིས་དོན་གོ་རིམ་མ་འབྲུག་པར་བཤད་པ།   to explain the meaning of words in the right order without mixing up or making a mistake

དོ་འཕགས། Do 'phags   བོན་གྱི་གདུང་རུས་ཤིག   a lineage or family of Bon

དོ་བོར།   ཤི་རྗེས་ལུས་རྟེན་མེད་པ།   to be without a body or bodily support after death

དོ་རིད།   དེ་རིང་དགོང་མོ།   this evening

དོ་སྤྲུལ།^[Z]   དངོས་མེད།   lacking substance, intangible, non-entity, non-solid phenomena, non-real, abstract, insubstantial

དོད་ཅི།^[Z]   སྐྱེ་མེད།   unborn, uncreated, without origination, non-arising, unoriginated, non-arising, ex. ghosts, permanence

དོད་ཐི།^[Z]   སྐྱེ་འཕེལ།   growth, increase, vitality, flourishing, multiplying

དོལ།   ① རུས་ཤིག   Dol, a clan name   ② ཡུལ་ཞིག   དཔེར་ན་དོལ་པོ།   a place name, ex. Dol po

དོས་བྱག^[Z]   དུང་འཕྲག་པའམ་ཚན་ཆེ་བ།   dense, thick, crowded, busy; large quantity, large size, very strong, division, cell, group

དོས་འཕྲག   དོ་རྒྱུ་འམ་འགྲན་རྒྱ་བྱེད་པ།   to rival, to compete with, to oppose

བྱག་སྟག^[Z]   མང་པོ།   many, numerous

བྱང་སྤོང་ཐེག་པ།   ⇨   **ལྷོ་གཏོར་ཐེག་པ་རིམ་དགུ།**

བྱན་པ་ནམ་མཁའ།   རང་ཁྱེད་ཡུལ་དུ་བྱང་བའི་སྟོན་པ་གཤེན་རབ་མཆོག་གི་ཐུགས་ཀྱི་བསྟན་པའི་གཞིར་དཔོན།   Dran pa Nam mkha' who was born in Zhangzhung and became custodian of the Mind Doctrines of the best Master gShen rab

བྱལ་པོ།   མིང་པོ།   brother, the term of address used by a sister

བྱི་གདའ།   གཞུང་ལུགས་ཀྱི་གནད་དོན་བྱི་བ་བྱིས་ལན་གྱི་ལམ་ནས་ཞིབ་དཔྱད་བྱེད་པ།   to examine in detail or to analyse through dialogue, or through question and answer sessions, on the essential points of a discipline, or a tradition

བྱི་ལོག་པ།   ར་ལུག་སོགས་ཀྱིས་རང་གི་ཕུ་བུ་བསྐྱར་བ།   for goats and sheep to abandon their young

བྱིན་ཅི།^[Z]   མཉམ་པར་བཞག་པའམ་རྩེ་གཅིག་ཏུ་བཞག་པ།   to remain in equanimity, in meditative equipoise, or to rest the mind in one-pointed concentration

དུག་སྟེན།^[Z]   དུག   the cardinal number six

བྱང་མུ།[Z]   གཡུང་བྱང་།   the swastika, everlasting, unchanging, changeless; a mystic cross; the supreme everlasting way

བྱང་ཟད་རི་རང་།[Z]   གཏོར་མ།   a sacrificial cake or offering

བློ།[Z]   གནོད་སྦྱིན་དང་བདུད།   harmful spirits and demons

བློགས་ཆད།   རྫོགས་ཆེན་གྱི་གཞུང་དུ་བྱུང་བའི་འདོད་ཚུལ་ཞིག་སྟེ།   སེམས་ཀྱི་གནས་ལུགས་
ཉམས་སུ་ལེན་པ་ལས་གཞན་དག་སྦྱོར་གྱི་བྱ་བ་གཞན་འཁོག་པ།   a point of view or position that
arises in the tradition of the Great Perfection, according to which, apart from
practicing the true nature of mind, virtuous activities with regard to others are stopped

བློད་མིན།[Z]   སྦྱི་མེད།   unborn, uncreated, without origination, non-arising,
unoriginated, non-arising

བློར་ཞེ།[Z]   མཉམ་པ།   equal to, the same, identical to

བློའིན།[Z]   ① ར་རྒྱལ།   pride, arrogance, conceit, egotism   ② ཁོང་ཁྱོ།
anger, wrath

བློར་པ།[Z]   བདལ་པ་འཕམ་ཁྲབ་པ།   to equalise to spread out, to pervade, to cover, to
encompass

བློ།[Z]   རྒྱ་ཁྲོན།   size, breadth, space

བློ་ཡི།[Z]   ཞེ་སྤང་།   anger, hate, hatred, aversion, aggression, animosity, rage,
malevolence

ལྷོ་ལུ།^[Z]   ལེ་ལོ།   lazy, indolent, slothful, inactive

ལྷོ་ཏེར།^[Z]   བག་མེད།   immodest, improper, wanton, heedless, indiscrete

གདགས་སྒོ།   མིང་གདགས་སའི་གཞིའམ་གདགས་གཞི་ལ་གོ   the basis of a name or designation, the object that is named, the signified basis

གདར་གཅོད་པ།   རྒྱུན་གཅོད་པ།   དཔེར་ན་འཁོར་བའི་གདར་གཅོད་པ།   to interrupt a current or flow, ex. to stop the continuous current of samsara

གདར་ཤ།   སྒོ་ངའི་སྒོ་ག་པགས་དང་སྒོ་ང་རྩའི་བར་གྱི་ཤུན་པ།   the fine membrane inside an egg shell, or the fine membrane that separates the yoke from the egg white

གདུགས་ཀྱི་ཐུང།   ཉིན་ཐུང།   midday, noon

གདུགས་ཀྱི་ཕྱེ།   རྒྱལ་པར་ཉི་མ་རི་རྩེར་ཤར་བའི་དུས།   the moment when the sun shines on the peak of a mountain, at dawn

གདུགས་ཀྱི་རྩོས།   ཉི་མ་ཤར་རྩོས་ཀྱི་དུས།   དཔེར་ན་ཉི་རྩོས།   the period of pleasant warmth when the sun shines, ex. from 8-10 am.

གདུང་བའི་སྒྲིང་ཁྲག།   རྒྱགས་ཀྱི་རྒྱུད་སྒྲིང་ནས་འབྱུང་བའི་དུད་འགོ་མོ་མོད་རིགས་ཀྱི་སྒྲིང་ཁྲག།   the heart blood of a kind of female animal that appears in the Tantra texts

གདུང་རུས།   རིགས་རུས་ཀྱི་ཞེས།   the honorific term for *rigs rus*, paternal clan or family line

གདུང་མོག། རྒྱལ་ཚབ། a regent, a substitute or stand-in for a sovereign ruler, or a lama, during his or her minority, or his or her representative

གདུང་མིན།[Z] གཞིད། sleep, drowsiness, torpor

གདོང་། gDong རུས་རིགས་ཤིག། a clan or family

གདོལ་ཐབས། ཕྱིང་སྟོང་། crude, coarse, rude behavior

གདོས་ཐག། འདོགས་བྱེད་ཀྱི་ཐག་པ། a rope or cord used for attaching an animal

བདག་མཚོག། རྒྱ་མོ་ལུག་གི་མིང་། the name of the year of the Female Water
Sheep

བདར་བ། ① བསྐྱལ་བ་བྱེད་པ། དཔེར་ན་ལྷ་སྐྱུང་བསྐྱལ་བ་ལྟ་བུ། to encourage, to incite, to invoke, ex. to invoke the protector deities during rituals ② བདེན་རྒྱུན་འབྱེད་པ། to distinguish between truth and falsehood or lies

བདེ་བདལ། སྒྲོམ་བྱེད་སྐྱབས་སེམས་བདེ་བས་བྱབ་པ། when the mind is pervaded by bliss during meditation

བདེ་ལྷན། མི་མོ་ལུག་གི་མིང་། the name of the year of the Female Fire Sheep

བདར་གཤེགས་གཙོ་བཞི། the four principal Well-Gone of Bon, those who have attained a state of bliss ① ས་ཏྲིག་ཨེར་སངས། Sa trig Er sangs ② གཤེན་ལྷ་འོད་དཀར། the god of gShen White Light ③ སངས་པོ་འབུམ་ཁྲི། Sangs po 'Bum khri ④ སྟོན་པ་གཤེན་རབ། Master gShen rab

མདའ་བཀྲ། འདོས་དང་གླུད་གྱི་ཡོ་བྱུང་པོ་རིགས་མཚན་རྟགས་སུ་མདའ་ཡི་བཟུགས་རིས།
a drawing of an arrow that symbolises the male, the masculine sex, used in rituals of
propitiation and ransom

མདའ་གཡབ་མེ་ཡོང་། མདའ་ལ་དར་སྒྲ་ལྔ་དང་མེ་ཡོང་གིས་བརྒྱན་པ་ཞིག   an arrow
adorned with the five-coloured silk ribbons and a mirror

མདུང་བྱིམ། ① མདུང་མང་པོ་གཅིག་ལ་གཅིག་བརྟན་གྱིས་གྱུན་དུ་སློང་བ།   to stack a
great number of spears supporting each other, so they are standing up   ② སྤང་ཚང་།
a beehive, a hive

མདེལུ་ཁ།   ⇨   **མདེལ་ཁ།**

མདེལ་ཁ། ཡེལ།   chapter, part, section

མདེལ་ཐུང་། ཡེལ་ཐུང་དུ།   a short chapter

མདོ་རིས། སྤང་པོ་ཆེའི་སྒྲ།   the trunk of an elephant, an elephant's trunk

མདོ་ཤོར། དོན་དག་མི་འགྲུབ་པ།   someone who hangs around doing nothing

འདབ་རྒྱས། ཤིང་པོ་སྒྲག་གི་མིང་།   the year of the Male Wood Tiger

འདམ་ཟན། ངང་པ་སོགས་འདམ་བྱའི་རིགས།   birds of the marshlands, such as the
goose or duck

འདར་བྱ་ཅན། མི་སྡིང་རྒྱང་ཅན་ཏེ་ཕྱོད་རྩྱགས་མེད་པའི་མི།   an person with 'heart wind',

who cannot stay still, agitated, nervous, excitable, unreliable

འདར་ཤ།[Z] ① མཚོན་ཆ་རྩོད་པོ། a sharp weapon ② དགྲ་བག་གསལ་སྒྲོག་པའི་
དགྲ་སྒྲགས། a powerful spell for repulsing enemy spirits ③ སྒོ་ངའི་པགས་པ་དང་སྒོང་
ཁུའི་བར་གྱི་ཤུན་པ། egg shell, the membrane between the yolk and the white of an egg

འདར་ཤ་ར་ཅི།[Z] བུད་མེད་ནག་མོ། a black girl or woman

འདལ། དལ་པོ་འཕམ་སྒྲོད་པོ། slowly, gently, relaxed, loose, decontracted

འདུ་ཉེད་ས། སྤུག་བསྐྱུལ། suffering, pain, misery, dissatisfaction

འདུར། funerary rituals and methods འདུལ་གཤེན་དང་སྲིད་གཤེན་ཟེག་པའི་གཞུང་ལས་
འབྱུང་བའི་གཤེན་པོ་བདེ་ལམ་ལ་བཀོད་པའི་ཐབས་དང་ཚེག་ 'Dur rituals and methods, found in
the gShen of Magic Transformations ('Phrul gshen) and the gShen of Existence (Srid
gshen) vehicles, for guiding a dead person onto the path of bliss

འདུར་སྒོ། the Funerary Portal, Funerary Rituals འདུར་གྱི་བོན་སྒོ་འཕམ་ཚེག་ Bon
methods or rituals concerning the dead, funerary and taming rituals

འདུར་སྒོ་བཞི། the Four Portals of Funerary Rituals ① བགྲ། རྒྱས་པའི་འདུར།
Splendid: funerals for old people ② བགྲོ་བྱ། གཞོན་པའི་འདུར། Little Splendour:
funerals for young adults ③ གྲི། གྲི་ཤི་སོང་བའི་འདུར། the Sword, funerals for
people who died a violent death ④ མཚུན། རྒྱུང་འདུར་རམ་བྱིས་པའི་འདུར། the
spirits of Ancestors: funerals for youths or small children

འདུར་བོན། the Bon of funerary rituals འདུར་གྱི་ཚེག་གའམ་འདུར་གྱི་བོན་དང་འདུར་གཤེན།

funerary rituals or the Bon of the funerary rites; the priest officiating at funerals

འདུར་ལྒྱུ།   འདུར་ཚོགས་བྱེད་སྐབས་གྱོན་རྒྱུ་ལྟེ་ཞིག་   a hat worn during funerary rituals

འདུར་གཤེན།   ① འདུར་བྱེད་པའི་བོན་གཤེན།   the Bon po priest who performs
funerary rituals   ② སྲིད་གཤེན་ཐེག་པ་ཉམས་སུ་ལེན་པའི་བོན་གཤེན།   a Bon po priest who
practices the vehicle of the gShen of Existence

འདུལ་གཤེན།   འགོ་བ་འདུལ་བའི་གཤེན་པོ་ལམ་སྒྲ་མ།   a Bon po priest or lama who
subdues, disciplines, overcomes living beings

འདོགས་འཛིན།   ཤིང་མོ་ལུག་གི་མིང་།   the name of the year of the Female Wood
Sheep

ད་ལྷི།   དར་སོགས་ཀྱིས་བརྒྱན་སྒྲངས་བྱུང་པར་བ་ཞིག་   a special way of adorning people
with silk etc.

ད་རོ།   འདུར་གྱི་ཚོགས་འདུས་བདུད་གཟུགས་མཚོན་བྱེད་ཅུ་ཡི་མི་གཟུགས།   an effigy made
with straw in the shape of a demon, for funerary rituals

དེ་རུས།   དེས་ཤེས་སྤྱོད་པ་ལམ་ཡིད་ཆེས་པ།   to know, to be certain, to be confident, to
believe, to trust, to have faith in

དེང་ལྷན།   འགལ་རྒྱུན་ལ་མི་སྒྲིག་ཅིང་བརྟན་པ་ཐོབ་པ།   to obtain stability, to be confident
in meditation, without fear of misfortune, adversity, calamity, hardship, trouble

དེངས།   གཤེང་གི་འབྲི་སྒྲངས་གཞན་ཞིག་   an alternative spelling for *gdeng*, confidence,

cheerfulness, trust, competence

དོ་ལྷགས། དོ་ལབ་ལེན། a magnet, a lodestone

དོས་ཅན། ས་མོ་ཕག་གི་མིང་། the name of the year of the Female Earth Pig

དོས་བཏག། རྒྱུད་དུ་བཀར་བའམ་བོར་བ། to expulse, to throw away, to throw out

ལྡ། lDa རུས་མིང་ཞིག། a clan name

ལྡད་རྟོ་རྟ། [Z] རྒྱལ་མཚན། a victory banner

ལྡ། [Z] ① རྟེས་པ་འམ་སེམས། conscience or mind ② བོན་གྱི་གདུང་རུས་ཞིག་གི་
མིང་། དཔེར་ན་ལྡ་བོན་གྱི་མ་ཚེ་རྒྱུད་ལྡ་བུ། lDe, the name of a Bon po clan or family, ex.
the Bon po priest of lDe, Gyim tsha rMa chung ③ ཡུལ་ཞིག་ དཔེར་ན་ལྡ་ཡུ་བོའི་ཡུལ་
ལྡ་བུ། a place name, ex. the valley of lDe yu bo

ལྡེ་རྩད། [Z] འཇམ་གསྐྱེད། coupling, the act of coupling, joining together, making
love, sexual intercourse

ལྡང་པོ། འཕུག་པོ། thick, heavy, close

ལྡམ་པོ། ① སྟོག་གཅོད་པར་བསྐྱེལ་མ་བྱེད་པ། to encourage, to tell another to take
life ② འཁྱྱོག་པོ་འམ་བྱང་པོ་མིན་པ། crooked, bent, winding, tortuous, not straight

ལྡམ་ཨོད། ལྷ་མོའི་རྩྭ་བརྒྱན་རྟེ། དར་དང་བྱ་སྟོ་སྟོགས་བརྩྭགས་པ། the ornament of the
top of a hat, ribbons, feathers etc.

ལྷོག   ⇒   ལུག་འཇུག་ལྷོག་གསུམ།

ལྷོང་།   ⇒   རུས་ཆེན་སྡེ་ལྔ།

ལྷོང་ཞིག   lDong zhig   ཐོན་གྱི་གདུང་རུས་ཤིག   a Bon po clan or family

སྤང་ཤོམ།   ཤོང་ཁྱོད་པ།   to be angry, to be furious

སྤྱག་པོ།   སྤྱགས་པོ་ཁྱི་ཡི་མིང་།   the name of the year of the Male Iron Dog

སྡེ་སྟོང་རྩུང་གསུམ་ལ་དྲུག   the Three Baskets and the Three Matched Ones, six in all (i.e. the three collections and the three corresponding capacities of disciples)

① དཀའ་སྦྱང་གྱི་སྡེ།   དབང་པོ་རབ་གྱི་ཆེད་དུ་རྟོགས་པ་ཆེན་པོ་བརྟུན་བྱའི་གཙོ་བོར་སྟོན་པའི་གཞུང་།   the collection on Hard Practice, the texts that teach the principal content of the Great

Perfection, intended for persons of highest capacity   ② སྤྱ་འགྱུར་གྱི་སྡེ།   དབང་པོ་ཐ་མའི་ཆེད་དུ་གནས་སྐབས་ཡན་བདེ་བརྟུན་བྱའི་གཙོ་བོར་སྟོན་པའི་གཞུང་།   the collection on Easy

Practice, the texts that teach the principal content of the Provisional Benefit and

Welfare, intended for persons of least capacity   ③ གཉིས་ཀ་མ་ཡིན་པའི་སྡེ།   དབང་པོ་འབྲིང་གི་ཆེད་དུ་མདོ་དང་གསལ་སྤྱགས་བརྟུན་བྱའི་གཙོ་བོར་སྟོན་པའི་གཞུང་།   the collection of

teachings that are neither hard nor easy, the texts that teach the principal content of the Sutra and Secret Mantra vehicules, intended for persons of middling capacity

སྤྱང་འཛིན།   རྒྱ་པོ་འབྲུག་གི་མིང་།   the name of the year of the Male Water Dragon

སྦྱ་སེ། [Z]   འཁོན་འཛིན།   quarrel, dispute, grudge, malice, enmity

སྦྱ་མ་ཆོག   མ་ཁྱེན་ཆོག་གསུམ་ལ་སྦྱ་མ་ཆོག་གཅིག   three *mkhyen tshig* make one *sdom*

tshig

བད་འཇལ་བ།   བོ་བད་སྒྲིད་པ།   to communicate, to understand (each other), to receive the message

བདེག་བཙོག་པ།   བརྟུང་བདེག་བྱེད་པ།   to beat and strike, to mistreat, to treat badly

ན།

ན་ཁན།   ལོ་ན་འཕར་བའི་རིམ་པ།   the progression of years, according to one's age, ex. when growing up

ན་བྱུག   the Six Na, in the mandorla surrounding the throne of Master gShen rab Mi bo   ① སྤང་ཆེན་འབྲིང་བ་ན།   the elephant, 'Gying ba na   ② ལྷ་སྐུ་ཕྱེད་ན།
the prince, Khye'u na   ③ རིགས་དྲགས་ཤ་ར་ན།   the wild deer or goat, Sha ra na
④ མི་རྩུང་བྱ་ར་ན།   the young lad, Bya ra na   ⑤ རྩ་མྱིན་པ་བྱ་ན།   the sea monster, crocodile, makara, Pa tra na   ⑥ བྱ་ཁྲུང་ཀ་རུ་ན།   the garuda, Ka ru na

ན་ནམ།   རས་སམ་གོས་ཆེན་གྱི་རིགས་ཤིག   one kind of cotton or brocade cloth

ན་མར།   རྒྱ་གཤེར་ཆེ་བའི་སྤང་ཐང་།   a wetland, a water meadow

ན་ཅོ།   ཆོག་ཆོགས་སམ་ཆོག་མི་འདྲ་བ་མང་པོ།   a verbose text; a loquacious person

ན་བཟའ་གོས་དྲུག   the six articles of clothing   ① ལྷ་དགོས།   རབ་བྱུང་པས་

ཚོགས་འཆད་སྐབས་གྲོན་རྒྱུ་ཕྱི་གོས་ཤིག   an outer robe or shawl worn by ordained monks
and nuns during teachings in the assembly   ② མུད་འོག་གཟན།   the monastic
shawl   ③ སྟོད་གོས།   འདུལ་བ་པའི་འགག་ཐུང་།   the short upper jacket or jerkin
④ སྟོད་ཤམ།   རབ་བྱུང་པའི་སྟོད་གྲོགས་སམ་ཤམ་ཐབས།   the lower garment, or skirt of
ordained monks and nuns   ⑤ པད་ལྷ།   རབ་བྱུང་པའི་ལྷ་མོ་པད་འདབ་ཅན་ཞིག   the lotus
petal hat of ordained monks and nuns   ⑥ པད་ལྷ་མ།   རབ་བྱུང་པའི་ལྷ་མ།   the lotus
boots of ordained monks and nuns

ན་ཡམས།   ཚིག་ཚོགས་སམ་ཚིག་མི་འདྲ་བ་མང་པོ་འདུས་པ།   a glossary, an assemblage
of numerous different words

ན་ར།[Z] Na ra   གླུ་ཡུལ་ཞིག   a land of the water spirits, the naga

ན་ར་ཀཱ།[Z]   མནའ་བསྐྱལ་བ།   to swear, to take oath

ན་རི་མ།   གཞོན་ནུ་མ།   a young woman

ན་རི་མ།   གཞི་མ།   order, stage, step, hierarchy

ན་ལི།   མི་རྟོག་ཆུ་སྒྲེས།   the lotus flower, a lily

ན་རྩ།[Z]   སྤྲིག་སྤྲིབ།   faults and failings, evil deeds and obscurations, veils caused
by negative actions

ནག་ཕྱན།   མདའ།   an arrow

ནག་འབྱམས།   གནས་ལུགས་རྟོགས་ན་དག་སྤྲིག་གང་བྱས་ཀྱང་མི་འགལ་ཟེར་བའི་འདོད་ཚུལ་ཞིག

one point of view or opinion that affirms there is no transgression or violation,
whatever the action, virtuous or non-virtuous, if one has attained full realisation of the
true nature of existence

ནག་ཞིག Nag zhig བོན་གྱི་གཤུང་རུས་ཤིག a clan or family of Bon

ནགས་ཚུར། ཚོན་མདོག་བཟང་དུ་གཏོང་བྱེད་ཀྱི་ཕྱི་ཞིག དཔེར་ན་གསེར་ལ་ནགས་ཚུར་བཏབ་པ།
varnish that embellishes a basic colour, ex. "to varnish gold with *nag tshur*"

ནངས། ལངས་པ། to arise, to rise, to well up, to stand up

ནན།[Z] ཡང་དག་པ། perfectly pure, perfect, correct, impeccable, true, authentic,
genuine

ནན་སྒྲོམ། ནན་ཏན་བྱེད་ནས་བསྒྲོམ་པ་ལམ་སྒྲོབ་དཔོན་ལ་མ་བསྟེན་པར་དཔེ་ཆ་ཁོན་ལ་བརྟེན་ནས་སྒྲོམ་
བྱེད་པ། to meditate diligently, intensively; to practice meditation based only on books,
without relying on a master

ནབ་བཟའ། ན་བཟའི་འབྲི་ཚུལ་གཞན། an alternative spelling for *na bza'*, clothes,
garments

ནམ་ཏིང་།[Z] འདེགས་པའི་རྒྱུང་། wind that holds up, raises, lifts, ex. the wind
energy that holds up Mt Sumeru

ནམ་མཁའ། ① མདོས་སྒྲུད་ཀྱི་ཡོ་བྱད་སེམས་མཚོན་བྱེད་ཅིག a thread-cross, a ransom
offering, an item used in ransom rituals to symbolise the mind, a spirit ② ཐོག་
རེག་བྲལ་བའི་བར་སྒྲུང་། space that is separate from, beyond reach, beyond contact and

sensation

ནམ་ཞི།[Z]   རང་བཞིན།   nature, self nature, way of being, natural disposition

ནམ་རན།[Z]   དཔྱད་པ།   to examine, to analyse, to investigate

ནམ་ལི།[Z]   ① རིམ་པ་བཞིན།   in order, in the right order, step by step,
gradually   ② གནས་པ།   to dwell, to stay, to reside

ནམ་ལུ།[Z]   གནས་ལུལ་ལམ་སྒྲོན་གནས།   dwelling place, residence, home

ནམ་ལུ་ཤེལ།[Z]   ཤེས་བྱའི་གནས་ལུགས་སམ་རང་བཞིན།   the real mode of existence,
the natural state, the true or essential nature of knowable phenomena

ནི།[Z]   མི།   a person, a human being

ནི་ཅི།[Z]   དེའུ་སྒྲེ་བསམ་སེའུ།   the vesicle of regeneration (a medical term)

ནི་ཅུ།[Z]   ཉི་ལུ།   twenty

ནི་ཏུང།[Z]   ⇨   ནི་ཟུན།

ནི་ནང་སྒྲུ་གུང།[Z]   རང་གི་སྒྲོན།   the inner vessel, recepticle

ནི་ནམ།[Z]   རྒྱལ།   West

ནི་ཟུན།[Z]   གཉི་ཟུག   ignorance, delusion, stupidity, lack of discernment

ནི་ཕྱི་རྟི།[Z]   ཞལ་ཟས།   food (hon.), offering cakes (hon. of *gtor ma*)

ནི་ཡེ།[Z]   ⇒   རྟི་པར།

ནི་སུམ།[Z]   བཞིས།   the cardinal number two

ནིག།[Z]   རྟོགས་པ།   realisation, direct experience, understanding, true perception,
intuition; to understand, to realise, to attain realisation

ནིས།[Z]   བཞིས།   the cardinal number two

རུ་ཅི།[Z]   བྱལ་པ།   to pervade, to cover, to encompass

རུ་ནིང་།[Z]   ནང་།   in, inside, interior

རུ་ལ།[Z]   འབུམ།   one hundred thousand

ནི།[Z]   མེ།   fire

ནི་ཁྲི།[Z]   འབྲས་བུ།   fruit, result

ནི་གུ་གོ་ཁོད་དཔལ། Ne gu Ge khod, the Glorious   རང་ཁྱེད་གོ་གྲུབ་ཐོབ་ཅིག།
a realised being of Zhangzhung

ནི་རྩུང་།[Z]   མེ་ཡི་ལྷ།   fire gods

ནི་ཅུ།[Z]   ① ཉི་ཤུ།   twenty   ② མེ།   fire

ནེ་ཅུ་ལྷེ་ས།[Z]   ཉི་ཤུ་ཙ་བདུན།   twenty-seven

ནེ་ཅུང་སང།[Z] Ne chung sad   ཇུང་ཁུང་གི་རྒྱལ་མོ་ཞིག་གི་མཚན།   the name of a
queen of Zhangzhung

ནེ་ཉི།[Z]   མེ་ཡི་བཅུད་ལས་གྲུབ་པའི་ཉི་མ།   the sun that is of the essence of fire

ནེ་ཉིང་ཕྱོད་ལམ།[Z]   མར་མེའི་འོད་གསལ་བ།   to light up with butter lamps, to
bring light using butter lamps

ནེ་ཉིང་ཤག།[Z]   བཅན་གྱི་མོ་མིགས་སམ་བཅན་བཟེ།   a kind of female *btsan* spirit, or
the spouse of a *btsan* spirit

ནེ་སྤངས།[Z]   མོ་ཉོག་གི་རིགས་ཤིག།   a species of flower

ནེ་སྤམ་ཉིང་།[Z]   རིན་པོ་ཆེའི་རིགས་ཤིག།   a kind of precious jewel

ནེ་ཚངས།[Z]   སྒྲོན་མེ།   a lamp, a light

ནེ་ཇུབ།   བཅོག་པའི་ཇིང་ཆུ།   a dirty or polluted pond, pool or tank

ནེ་ཐེར་རོ།[Z]   བཅན་གྱི་རྒྱལ་པོ།   a king of the *btsan* spirit

ནེ་ར།[Z]   མེ།   fire

ནེ་རི།[Z]   མེའི་རྩོད།   the heat or warmth of fire

ནེ་རི།   མེ་ཡི་ལྷ།   fire gods

ནེ་རམ་ཤག།[Z]   ⇨   ནེ་རྟིང་ཤག།

ནེ་རུ།[Z]   མེ་རི།   a halo of fire, a fiery enclosure

ནེ་བུ་ཆུང་། Ne'u chung   ལྷོན་པ་གཤེན་རབ་ཀྱི་སྲས་མོ་ཆུང་བ།   the younger daughter of Master gShen rab

ནེ་བུ་ཆེན། Ne'u chen   ལྷོན་པ་གཤེན་རབ་ཀྱི་སྲས་མོ་ཆེན་པ།   the elder daughter of Master gShen rab

ནེ་ཁྱི།[Z]   ①   མེ་རྩོད།   the warmth of fire   ②   སྤིད་པ་ཆགས་པ།   to coming into existence of the world, the universe

ནེ་ལམ་ན།[Z]   སྤེག་པའི་ལྷགས་ཀྱ།   a hook or instrument that is used during fire rituals

ནེ་ས་ར།[Z]   མེ་རྟོག་གི་རིགས་ཤིག།   a species of flower

ནེ་སུམ།[Z]   གསུམ།   the cardinal number three

ནེ་སྤྲས།[Z]   ས།   earth

ནེ་སྤྲས་སད་ཐེར།[Z]   ས་ཡི་རྒྱལ་མོ།   queen of the earth

ནོང་བུ།   སྤྲང་འབྲམས་ཀྱི་བུ་ཕུག།   a wandering child beggar

ཅི་ཤ་ལོག་པ། མོ་གཞོན་ཅིང་མོ་རྒན་པའི་བྱུང་ལུག་ a couple in which the man is young
and the woman is old

གནམ་ཕྱི་གུང་རྒྱལ། gNam phyi gung rgyal ལྷ་མོ་ཞིག་ a goddess

གནམ་སྒྲུན། གནམ་ལ་རྟེན་བཅའ་བའི་སྒྲུན་མོ། sman mo spirits who dwell in the sky

གནམ་གཡམ་ན། རྣམ་མཁའ་ལ་གནས་པའི་མི་མ་ཡིན། a class of non-humans who
reside in the sky

གནས་དག། སྒྲིབ་པ་རང་སར་དག་པ། obscurations or veils that are naturally
purified, that naturally dissolve

གནས་རིས་ཆེན་པོ་བཞི། the Four Great Holy Domains ① སྤྱིང་པ་ཡི་སངས།
Srid pa ye sangs, the World Primordial Enlightenment ② ཕུ་ཡི་གྲོང་ཁྱེར། Phywa
yi grong khyer, the City of the Phywa gods ③ བར་ལྷ་འོད་གསལ། Bar lha 'od gsal,
the paradise of the Gods of Space, Clear Light ④ འོག་མིན་གྱི་ལྷ་གནས། 'Og min
gyi lha gnas, Unsurpassed Dwelling of the Gods

གནུར་ལྗེ་བ། རྒྱ་ཆེ་བ་དང་། གཏིང་ཟབ་པ། vast, huge, large, big, extensive; deep,
profound

གནུར་ལྗེ། ⇨ **གནུར་ལྗེ་བ།**

གནེལ། རི་གསར་ན་བའི་ཕུ་གྲུ། the young of an antelope

མནལ་བ། ཉལ་བ། to lie down, to recline

མནའ་ཐོ།   མནའ་སྐྱེལ་བའི་དཔང་རྟགས།   witness or evidence of an oath or vow

མཚོག་འབྲུག།   རྩོལ་རྒྱུང་བའི་ཆོ་ན་ལུས་ཀྱི་རྩམ་འབྲུར།   movements of the body during
dance

མཚོལ།   བཙོག་གིས་བམ་བཙོག་གིས་གོས་པ།   impurities, defilements, pollution; to get
polluted, to catch or contract defilements or impurities

མ་རྩུང།   སྐན་རྩུང།   an oral tradition, an oral lineage

མ་རྩ།   རི་དྲགས་རྩ་བའི་རྩོ།   the horn of an antelope

མ་གསང་།   མ་གསང་པོ་སྒྲེག་སྒྲིན་པོ།   good ears, good hearing, sharp, quick
understanding, clever, rapid comprehension, ex. a dog

མག་འབྲས།   མག་ཐོན་པའི་འབྲས་ནད།   cancer, a swelling, a boil or a tumour that
produces puss, suppuration

མམ་འགྲོང་།   མི་དང་ལྷ།   human beings and gods

མི་པར།^[Z]   འགྲོ་བ་མི།   human beings

མིར།^[Z]   ⇨   **མིལ།**

མིལ།^[Z]   གངས།   snow, snow mountain, glacier

མིལ་ཞི།^[Z]   གངས།   snow, snow mountain, glacier

མོ་མཐོང་།   མ་འོངས་སྒྲོག་གྱུར་གྱི་དོན་དཔོག་པའི་རིག་པ།   མོ་པ་ལྟ་བུ།   insight,
knowledge, a neotic act that can fathom or infer future unknown, hidden, secret events,
ex. through divination

མོ་ལྷ།   མོ་ལུང་སྟོན་པའི་ལྷ།   the gods of divination and prophecy

སྐྱ་གཙོག་པོན་པོ།   བག་མ་ལེན་སྐབས་གཏོ་བྱེད་པའི་པོན་པོ།   priests who perform the
gto beneficial ritual for a wedding

སྐྱ་གཤིན།   སྐྱ་འབྲེན་བྱེད་པ།   to lead, to command, to direct, to guide

སྐྱང་གྲགས།   ཤེས་བྱའམ་ཡུལ།   objects of knowledge, phenomena

སྐྱང་ལྡན་གྱི་ཐེག་པ།   the Vehicle of Appearances   ⇨   **བྱང་གཏོར་ཐེག་**
དགུ།

སྐྱང་མ།   མེ།   fire

སྐྱང་ཕྱེད་ཐེག་པ།   the Vehicle of the Peak of Appearances   ⇨   **བྱང་གཏོར་**
ཐེག་དགུ།

སྐྱང་ཚོད།   སྐྱོ་ཡི་སྐྱང་ཚུལ་ལམ་ཤར་ཚུལ།   the way phenomena appear or arise in the
mind or intellect

སྐྱང་ཞིག།   བོན་གྱི་གཏུང་རྩ་ཤིག།   a clan or family of Bon

སྐྱང་གཞི་འོད་གྱི་ལུས།   བོན་ཉིད་འོད་གསལ་གྱི་བར་དོའི་སྐབས་སུ་སེམས་ཉིད་གྱི་རང་རྩལ་སྟེང་

འོག་ཕྱོགས་མཚམས་མེད་པར་འོད་ལཱ་ལྡན་བས་བྱུང་པ།   the all pervasive manifestation of five-coloured lights, above, below and in all directions, through the inherent potentiality, the natural play of the primordial mind, during the intermediary experience of clear light of Primordial Bon

སྤང་གཞིར་འོད་པོ། sNang gzher Lod po   དུས་རབས་བརྒྱད་པའི་ནང་དུ་བྱོན་པའི་ཚེ་གས་པ་
ཆེན་པོ་ཞིང་ཁྱེད་སྤྱན་རླུང་ལ་གྲུབ་པ་ཐོབ་པའི་སྤྱི་མ་གྲགས་ཅན་ཞིག།   a famous lama and realised
being of the Great Perfection Oral Transmission of Zhangzhung, who lived during the
eighth centuries CE.

སྤང་ཡོར།   གདོས་བཅས་ཀྱི་དངོས་པོ།   matter, substantial matter, coarse form, all
perceivable objects

སྤང་ལ་གྱུར་པོ། [Z]   མེ་ལོང་།   a mirror

སྤང་གཤེན།   ལྷ་ལ་མཆོད་པས་ཐུགས་དམ་བསྐྱང་ཞིང་འདྲེ་བགོགས་ལ་གླུང་རྒྱས་ཀྱིས་བརྒྱན་ཏེ་སྤང་
སྤྱིང་ཞིབ་དེར་བཅོས་པའི་བོན་པོ།   a priest who pacifies the world of appearances by making
offerings to content the gods, and presents of ransom substances to ghosts and demons

སྤང་གཤེན་ཐེག་པ།   the Way of gShen of Visible Manifestation   ⇨   ལྷོ་
གཏིར་ཐེག་པ་རིམ་དགུ།

སྤང་སེམས་དབྱེར་མེད།   the indivisibility, or union of the realm of appearances
and mind   ཚེ་གས་པ་ཆེན་པོའི་ལུགས་ལ་བྱི་ཡུལ་གྱི་སྤང་བ་དང་ནང་སེམས་ཀྱི་རིག་པ་གཉིས་པོ་སེམས་
ཉིད་ཀྱི་རང་བཞིན་ཡིན་པ་ལ་བྱུང་པར་མེད་པ།   to make no distinction in their ultimate nature
between external appearances, on the outside and primordial mind, on the inside in the
Great Perfection tradition

སྒྲུལ་ཕྱག་   ཡམ་ཕྱག་གམ་རྩམ།   the pocket formed at the front of a Tibetan robe,
by tying the girdle

སྒྲི་གྲང་།   ⇒   **གྲང་།**

སྒྲི་ཅེ།[Z]   མདུང་།   a spear, a lance

སྒྲི་ལ།[Z]   བདུན་པ།   seventh

སྒྲི་ལ་ཚེ་ལ།[Z]   མི་སྒྲི་པོ།   a "blue" man, a "blue" person

སྒྲི་ས།[Z]   བདུན།   the cardinal number seven

སྒྲི་ས་གྲེ་ས།[Z]   རྩ་ག།   the cardinal number six

སྒྲི་ས་ཅེ།[Z]   བདུན།   the cardinal number seven

སྒྲི་ཀུན།[Z]   བྱི་སྒྲོང་།   the external vessel, the container, the world, the material
universe

སྒྲི་ཏུ་ས།[Z]   སྒྲིག་པ།   an evil or negative action

སྒྲི་ཚེ་ལ།   མི་སྒྲི་པོ།   a "blue" man or a "blue" person

སྒྲི་བྱུ་འཕྲང་།   ཆ་ཤས།   a part, a piece, a morcel, a bit

སྒྲི་མ་ངེས་ཅན།   མི་གཅོང་བ་ལ་འཛོམ་བཀའ་བཞེས།   a person who avoids, refrains

from, shies away from impure action, speech and thought

སྒྲུལ་ཅི།   ལྷུང་ནད་གསོ་བའི་ཟས་བཅུད་ཀྱི་དྲི།   the smell or odour of essential
substances used to cure wind sickness

བརྒྱལ་པ།   ① བཅའ་སྒྲིག་ཏད་སོ།   focus, reference point, concept, aim
② སྒྲིང་པོ་འཇ་བཅུད།   heart, kernel, essence, essential nutriment, potency

བསྐྱལ་ས།   ① འཛོག་པ།   དཔེར་ན་ཤིང་རྩོག་འཛོག་པ།   to attain, to reach, to catch
hold of, to pick, to pluck, ex. to pluck fruit   ② བརྩི་བ།   རྒྱང་པས་བསྐྱལ་ས།   to
trample, to squash, to stamp on, ex. to trample underfoot

བསྐྱལ་བ།   རྩོག་གི་འབྲུ་ལའད།   an explanation syllable by syllable in the Tibetan
language

པ།

པ་ཅི་རྩིང་།[Z] སྐྱབ་ལྟམས་པ། to give birth, to have a baby (hon.)

པ་ཏ་མ་རུ།[Z] གུ། water spirits, *naga*

པ་ཏ་ཡ།[Z] རྒྱག་འཆོལ་བ། to salute, to prostrate, to do prostrations

པ་ཏ་ཡེ།[Z] སྐར་མ་ས་ག། the Sa ga constellation

པ་ཏ་གྱི་གན།[Z] ལྷན་དུ་སྐྱེས་པའི་གདོན། demons born simultaneously with a person

པ་ཏི་ཡ།[Z] སྐར་མ་མེ་བཞི། the Me bzhi constellation, 'Four Fires'

པ་རི།[Z] སྐར་མ་ནམ་གུ། the Nam gru constellation, 'Sky Boat'

པ་རུ།[Z] དམར་པོ། red

པང་ལྗང་།[Z] མངོན་རྟོགས། a clear realisation, a clear visualisation of the diety during the development stage of meditation; an iconographic description of a diety

པད།[Z] བགས་པ། skin, hide, foreskin; bark, peel, rind

པད་ཁྱུག་ མཆོད་པོས་དང་པད་ཁྱུག་སའི་ཁྱུག་མ་ཞིག་ a bag in which to keep the monastic robe and the lotus-petal hat of an ordained monk

པད་ཐེར།   ⇒   གཞི་སྐྱར།

པད་ལྗ།   ⇒   ན་བཟའ་གོས་དྲུག

པད་ཤུག།   རས་ཆ།   cloth, cotton cloth, textile, tissu

པད་ལྗམ།   ⇒   ན་བཟའ་གོས་དྲུག

པར་ནི་ཁ་ཤོན།^[Z]   མེ་ཏོག་རིགས་ཤིག   a species of flower

བིར།   རྒྱ་གནས་སེམས་ཅན་ཞིག   bir, a mythic creature that lives in water, its face
appears on the capitols of pillars

བུ།^[Z]   ①   མགོ   the head   ②   བརས།   copper   ③   འབུམ་ཕྲག   one
hundred thousand

བུ་ཏར།^[Z]   མགོ   the head

བུ་ཏལ།^[Z]   ⇒   བུ་མར།   copper

བུ་ཐོ།   བརས་ཀྱི་མཚམས་ཐོ།   a copper sign for marking territorial limits for hermits
and people in retreat

བུ་མར།^[Z]   བརས།   copper

བུ་ཅ།^[Z]   མཚེད་པ།   offerings

དུ་ཙམ།^[Z] སྤྱི་བོ། the top of the head, the crown of the head

དུ་རི།^[Z] ཀུན་གཞི། the fundamental base, the mental continuum, the 'all-ground', one of the eight consciousnesses, the primordial base, the universal ground of emptiness, the storehouse of all consciousnesses in the cycle of existences and in the purified sphere beyond

དུ་ལི།^[Z] དབང་ཐང་། power, prosperity

དུ་ཉང་།^[Z] བསམ་ལེགས། well-intentioned, kind, good-hearted, well disposed, ex. a good king

དུ་ཨི།^[Z] ལུས་གཡོན་གྱི་རྩ་དམར་པོ། the red channel on the left side of the body

དུར་ལང་།^[Z] མིག་རྩ་ལམ་གྲུད་པའི་རྩ། the ocular channel, the ocular nerve; or the cerebral channel

དུས་པམ།^[Z] མེ་ཏོག་ཅིག། a species of flower

པུ་ཅེ། ① སྟོན་པ་གཤེན་རབ་ཀྱི་བསྟན་པ། the teachings of Master gShen rab

② དཔེ་སྟེན། a box for keeping books

པུ་ཅེ་རྣམ་གསུམ། ⇨ **བསྟན་པ་རྣམ་གསུམ།**

པོ་ཡ།^[Z] སྤང་། the ox, the bull

པོར་ཉང་། སྒྲིགས་བམ། a volume, a book (the long loose leaf volumes of Tibet

and India)

བ་གྱིན།[Z]   བླ་གྱིན།   blood

བ་ཏི་སི་ར།[Z] Pra ti sa ri   རང་ལྷུང་གི་ཡུལ་ཞིག།   a place in Zhangzhung

བ་ལྷུང།[Z]   ① ལྷུང།   the body (hon.)   ② རྡོ་རྒྱུ།   the 'lord of stones', a
thunderbolt, the *vajra*   ③ དབུ་རྒྱུན་ཞིག།   a head ornament

བ་མི།[Z]   མེ་མ།   a nit, the egg of a louse

བ་མོ།[Z]   བ་བ།   fine, delicate, subtle, minute, delicate, complex

བ་མོ་ར།[Z]   སྦྱི།   a louse, a louse and its eggs

བ་ཅེ།[Z]   སྦྱི་རྒྱུ་མེ།   the joint of a finger, finger joints

བ་སེ།[Z]   སྦྱི་གཏེན་པ།   to take life, to kill, to murder

བ་ཞི།[Z]   ① སྦྱི་གྱི་སྒྲུབ་ས་ལྷ་སྦྱི་བ་དང་བསྐྱུ་བ།   during meditation, to emanate and
re-absorb a visualised diety   ② བ་མོ།   fine, subtle, delicate, minute

བ་ཤ།[Z]   སྦྱི་གི་ཤ།   the meat of a louse

བྱི་བླ་མ་མ།[Z]   དམ་སྦྱི་མོ།   a female malevolent spirit, a violation demon, a
demon violator of vows, a vow-breaking transgressor

ཐི་རི།[Z]   ཐིན་ལས།   action, activity

ཐི་དི།[Z]   ཡི་དྲགས།   a *preta*, a hungry ghost, a starving spirit, a tormented spirit,
one of the beings of the six realms

ཐི་འི།[Z]   མི་མ་ཡིན་གྱི་རིགས་ཤིག།   a class of non-human

ཐི་པར།[Z]   ⇨   ཐི་དི།

ཐིང་རྒྱུད།[Z]   ཡི་དྲགས།   *preta*, a hungry ghost, a starving spirit, a tormented
spirit, one of the categories of beings of the six realms

ཐིང་རྒྱུས།[Z]   རྩ་དང་རྒྱུད་པ།   blood vessels and ligaments

ཐིང་དུད།[Z]   དུད་འགྲོ།   an animal, a creature, a four-legged creature

ཐོག་མ།   མྱོད་ཅིག།   a receptacle, a vessel

དཔའ་རྟེན།   ལྷགས་པོ་སྟག་གི་མིང།   the name of the year of the Male Iron Tiger

དཔའ་ཁྲོམ།   མི་ལ་མགོན་སྐྱབས་བྱེད་མཁན་མི་མ་ཡིན་ཞིག།   a non-human who protects
human beings

དཔའ་པོ།   ས་པོ་འབྲུག་གི་མིང།   the name of the Male Earth Dragon year

དཔའ་པོ་འབྲུ་ལྔ།   the Five Heroic Seed Syllables   ① ཨྲྀ།   om   ② རྩྀ།
ram   ③ ཡྲྀ།   yam   ④ ཁྲྀ།   kham   ⑤ སྲྀ།   srum   བདུད་བྱུང་པས་

བཀའ་སྒྲོམ་མེ་ལ་སྲིབ་སྐྱབས་ཡིག་འབྲུ་ལྔ་འདི་སྲིབ་མ་ཐུབ་པས་དཔའ་བོ་འབྲུ་ལྔ་ཞེས་གྲགས། they are called the five heroic seed syllables because they were the only ones out of 60 000 that would not burn when the demon Khyab pa lag ring tried to burn the box containing the teachings of Master gShen rab

དཔལ་ཆེན། མེ་ཕོ་འབྲུག་གི་མིང་། the name of the year of the Male Fire Dragon

དཔེ་དོན་རྟགས་གསུམ། the three: example, meaning and sign; metaphore, underlying meaning and evidence, used during meditation practice, according to different textual sources དཔེ་ནམ་མཁའ། དོན་བོན་ཉིད། རྟགས་སེམས་ཉིད། the metaphore: the sky; the meaning: ultimate Bon, emptiness; the evidence: primordial mind

དཔེ་བུམ། དཔེ་ཆ་འཛུགས་འཛིན་སྟེང་། a receptacle in which to put books

དཔོ། dPo གཤུང་རུས་ཤིག་ a lineage or clan

དཔོ་བཟའ་ཐང་མོ། སྟོན་པ་གཤེན་མི་བོའི་བཅུན་མོ་ཞིག་ Lady dPo, Thang mo, one of Master gShen rab's queens

དཔོན་གསལ། ལྷ་མ། lama, master, spiritual teacher

དཔོན་གསལ་མན་ངག་ལུང་གི་བོན། the Bon of the Oral Transmission of the Masters ⇨ སྟོན་བཞི་མཛོད་ལྔ།

དཔྱད་བུ་ཁྲི་ཤེས། dPyad bu Khri shes སྟོན་པ་གཤེན་རབ་མི་བོའི་སྐུའི་སྲས་ཤིག་ one of Master gShen rab's sons

ཐ། ⇨ བོན་གྱི་གཤུང་བརྒྱད་ཆེ་བླག་

ཐ་ཇི་ཐོམ་དཀར་པོ། ཞང་ཁུང་སྐན་རྒྱུད་ནས་འབྱུང་བའི་གྲུབ་ཐོབ་ཅིག་གི་མཚན། sPa ji
phrom, the White, the name of a realised being appearing in the Oral Transmission of
Zhangzhung

ཐ་ལག་ ཡན་ལག་ branch, limb, member

ཐར་མ། ཐུ་སྤྱང་མི་མ་ཡིན་གྱི་རིགས་ཤིག་ one kind of non-human divine protector

ཐྱ།[Z] ① གསེར་སྤང་གཅིག་ལ་ལོ་གསུམ་བསྐྱབས་པའི་བྲ། dzwa magical substance
prepared over a period of three years from one *srang* measure of gold ② དྲུང་འགོ་
སོགས་གྱི་ཐྱ། the hair of animals etc.

ཐྱ་ཐྱག་ ཁ་དོག་ཐྱ་མཚན་ལེགས་པའི་བྱ་དང་རི་དྲགས་སོགས། birds and wild animals with
fine coloured and textured feathers or skins

ཐྱ་ནི།[Z] ཡི་དམ། a tutelary deity, a chosen deity, a personal deity for
meditation; a vow, an oath, a promise

ཐྱ་ཕུན། ཐྱགས་པ་སྤུ་ཅན། pelt, animal skin, fur skin

ཐྱགས་མ། ཅིག་ཆར་རམ་སྐྱགས་མ། simultaneous, instantaneous, accompanying

ཐྱང་ཡིང་། རྩབ་གྱི་རིགས་ཤིག་ a type of armour, a coat of mail

ཐྱང་ཤི།[Z] དབང་ཤོ། sense faculty, intellectual capacity

སྤྱངས།^[Z]   སྟོན་པ།   the teacher, the master, he or she who shows the way

སྤྱངས་ཀྱིན།^[Z]   སྟོན་པ།   the teacher, the master, he or she who shows the way

སྤྱངས་སོ།^[Z]   བོན་སྟོན་མཁན་སྟོན་པ།   the Bon masters

སྤྱངས་སོ་རྩུང་བ།   སྤྱག་གཟིགས་གི་ཡིག་རིགས་ཤིག   a type of calligraphy from sTag
gzig

སྤྱངས་སོ་ཆེ་བ།   སྤྱག་གཟིགས་གི་ཡིག་རིགས་ཤིག   a type of calligraphy from sTag
gzig

སྤྱན་པོ།   རྒྱག་མོག་སྟེ་མི་གསལ་བ།   cloudy, murky, indistinct, hazy, dirty, not clear

སྤྱར་སྤྱངས།   མི་རོ་མེ་ལ་བསྐྱེད་པའི་ཞེས།   an honorific term for cremation of the
human body

སྤྱི།   རུས་མིང་ཞིག   sPe, a clan name

སྤྱིང་བ།   མི་འཇིགས་པ།   fearless, without fear

སྤྱོད་དག   རང་ལ་བདོག་པོའི་དངོས་རྩིས་ཡོད་དོ་ཅོག་མཆོད་སྤྱིན་དུ་གཏོང་བ།   to give away as
offerings all of one's possession

སྤྱོད་སྤྱད་ཞེན་གསུམ།   རྫོགས་ཆེན་ལུགས་ལ་གོལ་ས་གསུམ་སྟེ།   སྤྱིབ་པ་རྣམས་གཉིན་པོས་
སྤང་ན་གོལ་བ།   སྤྱད་ཅིང་བསྐྱར་ན་འང་གོལ།   རང་ཁ་མར་ཞེན་ན་གོལ་བར་འདོད།   the three
pitfalls, potential errors, or ways of going astray in the Great Perfection tradition are

said to be : going astray by avoiding obscurations or veils through the use of antidotes (sutrayana); going astray by gathering (the obscurations) and transforming them (tantrayana); going astray by frivolous, ordinary attachment (conventional)

སྤོང་ལམ། སྤོང་པ་ནམས་གཉིན་པོ་སྤོང་བ་ཆེན་གྱིས་སྤོང་བར་བྱེད་པའི་ལམ། the path of avoiding obscurations through powerful antidotes

སྤྱི་སྒྲིག་པ། སྤྱི་མོང་གི་ལས་དབང་། the power of shared or ordinary karmic activity

སྤྱི་རྒྱུག་པ། སྤྱི་མོང་ངམ་ཡོངས་གྲགས་པ། common, shared, ordinary or well known

སྤྱི་གཙམ་པ། སྤྱི་དོན་ལ་ནམ་པར་གཙམ་པ། ལྷ་བའི་སྤྱི་དོན་གྱི་ཁྱད་པར་བཤད་པ། to give a general overview, or to give a general exposition of the view

སྤྱི་ཐའི་ཐེག་པ། ⇨ བྱང་གཏིར་ཐེག་དགུ།

སྤྱི་སྦྲངས། ① གཞི་གཅིག་ལ་ལེགས་ཆོག་ས་ཀུན་ཆང་བའམ་འདུས་པ། to be well assembled, to be gathered together on a common base, on a single ground ② བོན་གྱི་སྒྲགས་ཀྱི་རྒྱུད་སྤེལ། a collection of tantra of the Bon secret teachings

སྤྱི་ཕུད། ① མཆོག་ཏུ་གྱུར་པའམ་གུས་བཀུར་གྱི་གནས། the best or most excellent place, a place of honour, of veneration ② སྤྱི་དང་པོའི་འཛིག་རྟེན་གྱི་མིང་། sPyi phud, the name of the first group of a thousand worlds in the Trichiliocosm

སྤྱི་ཐུག་པ། ① འཕེས་བྱ་སྤྱི་ལ་ཁྱབ་པའི་གནས་ལུགས། the actual way of being, the essential nature that permeates, in general, all knowable phenomena ② སྤྱི་བོ་རུ་རུ་སྤྱུག་པའི་ཐུག་པའི་ཐུག་པ། a vase for pouring libation on the crown of the head

སྤྱི་བཅའ་།   སྤྱི་ཡི་དབང་ལ་བཏོས་པ།   དཔེར་ན་སྤྱི་བཅའ་ཁམས་གསུམ་སེམས་ཅན་ཞེས་པ།   to
observe general rules and regulations, ex. the living beings in the Three Worlds in
General in contrast to the sgos btsan, the Specific

སྤྱི་གཞི།   འགོ་བ་ཀུན་གྱི་སེམས་རྒྱུད་ལ་བྱུང་པའི་གནས་ལུགས།   the actual way of being,
the essential nature that permeates the mental continuum of all living beings

སྤྱིན་ཆེན།   ས་མོ་བྱ་ཡི་མིང་།   the name of the year of the Female Earth Bird

སྤྱིན་ལུགས།   ཤིང་ཕོ་སྤྱེལ་གྱི་མིང་།   the name of the year of the Male Wood
Monkey

སྤྱལ་པའི་སྟོན་པ།   the Master of Transformations   ⇨   དགོངས་བརྒྱུད་
དགུ།

སྤྱི།[Z]   སྤྱིང་།   an island, a continent, a realm

སྤྱི་ཁུ།[Z]   སྤྱིང་ཕན་ཞེས།   an island, an isle

སྤྱི་ལྷུམ།[Z]   ལྷོ་སྤྱིང་གི་གཡོན་གྱི་སྤྱིང་ཕན་ཞེས།   the isle to the left of the continent to
the south of Mt Sumeru

སྤྱི་ཏང་།[Z]   སྤྱིང་ཆུང་།   a small island, an isle

སྤྱི་ཞི།[Z]   སྤྱིན་པ།   cloud

སྤྱི་ཡིང་བིང་།[Z]   སྤྱིང་བཞི།   the four continents around Mt Sumeru

པ།

པ་བ། ལྷགས་པའི་རྟེན་ཅན་གྱི་སྤྱི་རིམ་སྤྱབ་པའི་བོན་པོ། a lay Bon priest who practices healing rituals based upon spells

པ་བོང་། ལྷགས་མོ་ཕག་གི་མིང་། the name of the year of the Female Iron Pig

པ་ལྷ། ⇨ **འགོ་བའི་ལྷ་ལྔ།**

པང་ཞི། མ་སྒྲིབ་པ་འམ་སྒྲིབ་པ་མེད་པ། unsullied, unveiled, unobscured, unpolluted, without blemish, without obscurations

པན་བདེ། ཤིང་པོ་ཁྱིའི་མིང་། the name of the Male Wood Dog year

པམ་ལྷུང་། ① རིགས་དྲུག་ནང་ཚན་གྱི་ལྷ་ཡི་སྤྱད་བསྐལ། the suffering of the gods, or devas, amongst the six realms of living beings ② སྒོམ་པ་ཉམས་བྱེད་གྱི་སྒྲོན་ནམ་ཉམས་པ། the fault or defect of letting one's vows deteriorate or decline

པམ་ཤི། གདུང་རུས་ཤིག Pham shi, a clan or lineage

པར་ཐུད་ཚུར་ཐུད། མཚན་དགྱིལ་ལམ་མཚན་ཐུད། དཔེར་ན་ནམ་གྱི་པར་ཐུད་ཚུར་ཐུད། midnight, ex. half way through the night

པར་མ་ཚུར་ཐུད། ⇨ **པར་ཐུད་ཚུར་ཐུད།**

པས་མ་ལོང་། རྣམ་གཡེང་དང་ལེ་ལོ། distracted, lack of concentration, lazy, indolent

ཐིང་ཆེན།   གནལ་པའི་རོལ་ཆ་ཞིག   an ancient musical instrument

ཐུཏལ།^[Z]   ཟངས་དང་ལྷགས།   copper and iron

ཐུ་ཡི།^[Z]   ཐུ།   water spirit, naga

ཐུ་ལུ།   ཟུར་ཤིང་ངམ་ཟུར་ར།   a wooden frame for transporting things, a rucksack, a knapsack, made of willow or cane

ཐུ་ཐེར།   མོ་ལུང་སྟོན་པའི་ལྷ་རིགས་ཤིག   one sort of deity that provides prophecy and divination

ཐུག་ལྷ།   ཁྱིམ་ཆང་ལ་སྤྱོད་གྲོགས་བྱེད་པའི་ལྷ་རིགས་ཤིག   one sort of diety that accompanies a family, in the interior of a dwelling

ཐུགས་ཚད།   ཅུ་བ་ཚད་པ།   འོན་མཐར་ཐུག་པར་རྟོགས་པ།   to uproot, to deracinate, to cut off at the root; to realise, to understand completely

ཐུང་ནི།^[Z]   དབང་ཐང་།   power, influence, prosperity

ཐུད་མོད།   གསེར་སྐྱུམས་སམ་ཆང་ཐུད།   the 'golden beverage', an oblation, libation, liquid offering; first beer offering

ཐུད་དུད།   གུས་བཀུར།   respect, reverence, honour, esteem, homage

ཐུད་གཏལ།   ལྷ་འཁོར་སའི་རྟེན་སྐྱེན་ཐུད་དམ་ཆང་ཐུད།   a medicinal first offering, or first beer offering as a support of the place where the deities gather in the mandala

ཐུལ་ཐུག་ འཚམས་པའམ་རན་པ། appropriate, suitable, moderate, fitting, just the right amount

ཐུར་རྩིམ།^[Z] ཐུར་པ། a ritual dagger

ཐེ་ག། ཡ་མཚན་པའམ་ཉ་ལས་པའི་བད། an exclamation of surprise or astonishment, or complaint

ཐེད་པ། ① འབྲགས་པ། to pierce, to transpierce, to bore, to prick ② ཐྱོར་བ། to scatter, to destroy, to smash

ཐོ་བསྐྱུང་། རབ་གནས་སྐབས་སུ་མཁོ་བའི་རྩིས་ཆ་ཞིག་ a necessary object for consecration rituals

ཐོ་རྟེང་། མདོས་དང་སྤྱད་ཀྱི་རྩིས་ཐོ་ཡི་འདྲ་གཞུགས། an image or model of a man, used for rituals of ransom and exorcism

ཐོ་གཏོང་། མིའི་ཐོ་རིགས་བསྐྱུ་བའི་ཆེད་དུ་ཐོ་ཡི་གཞུགས་རིས་བཏོད་པ། a drawing of a man, used as a substitute for a boy or a man

ཐོ་མ་རྟོག་དགུ། ཐུ་ཐོ་རྟོག་ the crow or raven

ཐོ་ཡང་། ⇨ **ཐོ་ཡི།**

ཐོ་ཡང་ཁ་ཅེ།^[Z] མི་ཁ་རྟོག་དགའ་པོ། a person with a white complexion

ཐོ་ཡི།^[Z] ཐོ་བ། a hammer, a cudgel

ཕོ་ལང་། བཀའ་གི་རིགས་ཤིག། one sort of Bon po bell

ཕོད། འགྲན་ཚོལ་བ། to search for competition, opposition, a rival; to compete with an excellent opponent

ཕྱ། མི་ཚེར་གཉིས་ལས་གཙོ་བོ་མི་ལ་ལྟེན་ཏེ་ལེགས་ཆའམ་སྤྲིང་པོ། བརྩད། རྒྱངས་མ། the excellent part or essence, the quintessence, the subtle essence, that is useful in human society, rather than wealth

ཕྱ་བྱེད་པ། ཚོ་བམོད་དབང་ཐང་འཕེལ་བའི་གཏོ་བཅོས་བྱེད་པ། to perform a *gto* ritual to avert misfortune and to develop long life, merit and influence or power

ཕྱ་ཇེ། the lord of the Phywa gods མི་ལ་ཕྱ་དང་གཡང་གླེར་བའི་མི་མ་ཡིན་ཞིག། a non-human who gives blessings and good fortune to human beings

ཕྱ་ཐག། ཕྱ་དང་གཡང་གི་ལྷ་རང་གནས་ནས་ས་ལ་འབབ་སའི་ཐག་པ་ཞིག། a cord for the Phywa and g-Yang gods to descend from their dwelling place upon the earth

ཕྱ་བྱ་གཡང་དཀར། མོ་དང་ཕྱ་འབབ་པའི་སྐབས་སུ་འཛོད་པའི་ལྷ་ཞིག། Son of Phyva, White Fortune, a god called upon during dice and mirror divination

ཕྱ་གཞི། ཕྱ་དང་གཡང་གི་རྟེན། the base or support of *phywa* and *g-yang*, of blessings and good fortune

ཕྱ་འོ།   ⇨   ཕྱེ་འོ།

ཕྱ་ཡི་གྲོང་བྱེར།   ⇨   གནས་རིས་ཆེན་པོ་བཞི།

ལྷ་གཤེན་ཐེག་པ།   ⇨   ལྷོ་གཏོར་ཐེག་པ་རིམ་དགུ།

ལྷ་གསལ།   ལྷ་གཡང་གི་ལྷ།   gods of the *phy*a and *g-yang*

ལྷ་གཙང་།   ① ཡིག་ཚང་།   office, archives, library, collections of texts

② གོ་གནས་ཀྱི་ཆེད་རྟགས།   a mark of high status, a diploma

ལུ་མ།   ལུ་མ་ཐའམ་གཡང་ས།   an edge, an extremity, a cliff, a precipice, an abyss

ལུ་མ་ལ་ཡར།   མཐའ་འམ་གཡང་དུ་ལྷུང་བ།   to fall into nothingness, or into the
abyss

ལུ་ར་ཆད།   ལྷོགས་ལྷུང་།   bias, partiality, prejudice, taking sides, sectarianism

ལུ་ར་བུ།   ལྷ་པའི་སྟོད་གོས་ལུ་རུང་ཅན་ཞིག།   a monk's upper garment with sleeves

ལུ་ལ་བ།   ① མེད་བཞིན་དུ་ཡོད་པར་བརྩུང་བ།   to hold non-existent as existent

② ཡན་པ།   unoccupied, vagrant, indifferent, procrastinating   ③ བཟང་ངན་དང་

ཕན་གཞོད་མེད་པ།   absence of distinction between good and bad, beneficial and harmful

ལུ་ལ་ཆད།   ལྟོང་པ་རྒྱུང་པའམ་ལྟོང་པ་ལས་གཞན་མེད་པ།   only emptiness, nothing but
emptiness

ལྷི་ཅི།^[Z]   ལྷི་མ།   later, coming, next, following

ལྷི་ཆེས།   མ་འོངས་པའི་འཆར་གཞི་འམ་ལྷི་ག།   plans or preparations for the future

ཕྱི་ཏུ། རྗེས་མ་ཕྱི་མ། དཔེར་ན་རྒྱུ་བ་ཕྱི་ཏུ། the next, the following, the last, ex. the coming month

ཕྱི་ནམ།^[Z] ཕྱི། outer, outside, next, behind; future, later, following

ཕྱི་ནུ།^[Z] ཕྱི་ནང་། outer and inner, outside and inside

ཕྱི་འཁྲུག་། ཉིན་རྒྱུ་བ་མ་ཕྱི་རོ། afternoon

ཕྱིས་བུ། སྤྲོད་ཅིག་ a vessel, a receptacle

ཕྱི་ཟླ་སྤུ། བ་མེས་གྱི་འབྲི་ཚུ་ལ་གཞན་ཅིག་ an alternative spelling for *pha mes*, ancestors

ཕྱི་འོ། ① ཞུ་བོ། lame, crippled ② ལུང་མ་བསྟན་པ། undetermined, indefinite, neutral, unexpected, vague, indifferent, oblivious, ineffectual, neither virtuous nor evil

ཕྱིད་ཚོད། ཚུམ་ཕུད་དམ་ཕྱི་ཕུད། the first offering of roasted barley flour, or ordinary flour

ཕྱི་ཉིལ།^[Z] བད་སྟོན་དམ་བད་སྟོར་བ། to communicate, to send a message, to convey a meaning successfully, to explain, to get through

ཕྱི་ཡི།^[Z] འགྲུམ་ས་ཡས་སམ་མཐའ་མེད་པ། limitless, boundless, omnipervasive, without limit, without boundaries, endless

ལྷོ་སང་།[Z]   གསལ་བ།   clear, lucid, bright

ལྷོ་སངས།[Z]   ① རྣམ་མཁའ་འཇམ་ཡངས་པ།   the sky or immense, vast, vast
expanse, infinite   ② ཕྱི་མོ།   the peak, the top, the tip

ལྷོད་དེ་བ།   ཅི་བསམ་འདི་བསམ་མེད་པ་སང་ངེས་སྤྱོད་པ།   to remain transparent and
serene, in a state of pure pristine clarity, without thought of any kind whatsoever

ལྷོད་པོ།   སྒྲོམ་བྱེད་སྒྲུབས་སེམས་བརྟན་པོ་མེད་པའི་གནས་སྤངས་ཤིག   an unstable state or
condition during meditation

ལྷོ་ཏུ།[Z]   གཡེང་བ།   to be distracted, unconcentrated, excited

ལྷོ་ཐུན།[Z]   ལས་སྦྱར་རམ་མཐའ་འཇུག་གི་ཆོ་གའི་ལས།   the activity of summing up or
the concluding part of a ritual

ལྷོ་སངས།[Z]   ཕྱི་མོ།   the peak, the top, the summit, the tip

ལྷོང་ཅོ།[Z]   འཁོར་བ།   the cycle of existence

འཕང་བགྲ།   མོ་རིགས་མཆོན་རྟགས་སུ་འཕང་གི་གཟུགས་རིས།   a drawing of a spindle
that symbolises the female or feminine sex, used in ransom and other rituals

འཕང་བ།   ཉམས་པ་འཇམ་ཞན་པ།   to degenerate, to decline, to weaken, to fade away

འཕན་པོ།   བུ་མང་པོ་དང་རྒྱག་པོ་ཡོད་པའི་མི་ཆང་།   a family where there are many
children and the best, most able people

འཕན་ཆོང་། ཆོང་ཆོག goods, merchandise

འཕན་ཡུལ་རྒྱས་པ་འབུམ་གྱི་པོན། ⇨ སྒོ་བཞི་མཛོད་ལ།

འཕར་པོ་འཕར་རུང་། ① གཏོ་བཙོས་སྒྱ་རིམ་ལ་མཁོ་བའི་དུང་། a conch shell needed during the gto rituals for healing and averting misfortune ② སྒོན་པའི་ཆོམས་ལས་སྒྱལ་པའི་དུང་ཞིག a conch shell transformed magically from a tooth of the Master

འཕུ་རྩོམ་བྱེད་པ། གཞན་ལ་འཕུ་སྒྲིབྱེད་པ། to criticise, to ridicule others

འཕུམ། གཡང་ས། an abyss, a precipice, a cliff

འཕྱ་སྒྲིན། [Z] མཐའ་བྲལ། without limit, limitless, endless, infinite

འཕྱ་བ། མི་མ་ཡིན་གྱི་རིགས་ཤིག a class of non-human

འཕྱ་ར། སྒྲིག་འཛེས། graceful, elegant, charming, beautiful

འཕྱ་སངས་སང་། [Z] སེམས་གྱི་གནས་ལུགས་རྟོགས་པ། to understand, to realise the true nature of mind

འཕྱར་ས། སྒྲོ་འདོགས། postulate, imputation, exaggeration, elaboration, false assumption, speculation, intellectual conjectures, superimposition

འཕྱས་པ། འཕྱས་པ། to radiate, to shine forth, to spread, to proliferate, to emit

འཕྲང་ལཔར། དཀའ་གནད་རེ་རེ་བཞིན་བགྲོལ་བ། to untie, to loosen, to unravel, to

explain difficult points one by one

འཇིག་ དྲིམ་པ་ཟེ་བ། to have doubts, fears, misgivings, apprehensions

འཕྲུག་པ། ① མཐུན་པ། to be in harmony, in agreement, in accord with
② བོང་བ། to hold, to contain, to be able to fit inside, to comprehend, to hold in mind

འཕྲུལ་གཤེན་ཐེག་པ། ⇨ ལྷོ་གཏིར་ཐེག་པ་རིམ་དགུ།

འཕྲུལ་གཤེན་སྒྲུང་ལྔན། ⇨ དགོངས་རྒྱུད་དགུ།

འབྲེད་ཉལ། འདབ་ཆགས་བྱ་རིགས། an epithet for birds who "lie in space"

བ།

བརྟོང་གི་སྟོན་པ། ⇨ **བར་སྒྲུང་ཁུ་བྱུག་དང་དོན་གཅིག་** similar in meaning to the "Cuckoo of Space"

བ་བླུན།[Z] མི་འཁྲུལ་པ་འཇམ་འཁྲུལ་མེད། not confused, unmistaken, undeluded, authentic, genuine

བ་ག་ར། སྒོ་ག་ཆགས་སྟོམ། the spider

བ་རྟི། ཕྱི་སྟོན་ཟེ་མ་ཁན། birds that eat grain, grass, fruit; not carnivore

བ་སྐུམ།[Z] ཕ་འཇམ་ཨ་ཕ། father, daddy

བ་ནམ་སྐྱལ་པོ། [Z] Ba nam skyol po ཅང་ཅུང་གི་སྐྱལ་པོ་ཅིག་གི་མཚན། the name of
a realised being of Zhangzhung

བ་བ་དེ། [Z] བདུད་ཅི། elixir, nectar, ambrosia

བ་པ་ལི་སེག། [Z] Ba wa li seg རྒྱུ་ལྷ་འི་རྒྱལ་པོ། king of the gods of the wind

བ་རི་ནི། [Z] སྐར་མ་བྲ་ནི། the Bra nye constellation

བ་ལ་ཤོ། [Z] ཟན་ནམ་རྩམ་པ་བྲ་མ་ཁན། an eater of tsampa dough, or of *rtsam pa*

བ་ལི་ཡ། [Z] སྐར་མ་ནག་པ། the Nag pa constellation

བ་ལ། [Z] ནུང་། a conch, a conch shell

བག་བཞི། མི་ཡི་རྒྱུ་ལག་བཞི། the four limbs of human beings, arms and legs

བག་རྩ་ཚ་པོ། ལས་ཀ་ཞིབ་ཚགས་དོད་པོ། careful, meticulous, precise work,
energetic

བང་མ་སངས། བྱ་བྱ་སྐྱེས་ནས་མངལ་ནད་མ་བླག་པ། after childbirth, a womb that
becomes infected

བད། [Z] བགས་པ་འམ་ཤུན་པ། skin, peel, membrane

བན་མ་བུན་མ། ⇨ བུན་ནི་ལོང་ངེ།

བན་བ།^[Z] བླན་པོ། natural, spontaneous, massy

བམ་རིལ། མི་ཡི་མགོ་ཞིག། the head of a human corpse

བར་གྲོང་། རྣམ་མཁའ་དབྱིངས། space, the realm of space, the realm of the sky,
the expanse of space

བར་སྒྲུང་ཁུ་བྱུག། the Cuckoo of Space ⇨ **དགོངས་བརྒྱུད་དགུ།**

བར་པོ་སོ་བརྒྱད། སྒྲོན་པ་གཤེན་རབ་མི་པོའི་རྒྱལ་མཁའ། Bar po So brgyad, the royal
fortress of Master gShen rab Mi bo

བར་གཡིན། ⇨ **གཡིན་ཁམས་སྡེ་གསུམ།**

བར་ས། the intermediate realm སྤིད་གཤེན་པའི་གཞུང་ལས་འབྱུང་བའི་འཁོར་བ་དང་མུང་
འདས་གཉིས་གྱི་བར། the intermediate realm between the cycle of existence and beyond
suffering, that occurs in the textual corpus of the gShen of Existence

བར་ལྟ་འོད་གསལ། ⇨ **གནས་རིས་ཆེན་པོ་བཞི།**

བི་ལྷུ་མ།^[Z] མངོན་རྟོགས་སམ་མ་བྱིན་པ། clear understanding, full comprehension,
knowledge, wisdom, cognition; to know

བི་ང་།^[Z] བཞི། the cardinal number four

བི་ཅི།^[Z] འགོང་པོ། a shape-shifting demon, a spirit that causes mishap

བི་ཅི་ཏ།^[Z]   ཞི་བའི་གར།   a peaceful dance

བི་ནི།^[Z]   ཡུལ་གྱི་རྣམ་པ་འཕེལ་གནས་ཚུལ།   the aspect, appearance, circumstances, of objects, external phenomena

བུ་ལེ།   བུ།   a boy child, a child, a boy, an infant

བིང་ང་།^[Z]   ⇨   བིང་།

བིང་ཆེན།   ① གནའ་བོའི་རྩལ་ཆ་ཞིག   an ancient musical instrument   ② འགོ་མཇུག་ལ་དོང་ཅི་དགུ་ཡོད་པའི་དབུག་པ་ཞིག   a stick, club, rod, wand, mace or pole with a nine-pointed vajra at either end

བིར་པ།^[Z]   བརྒྱ་པ་ག   one hundred

བུ་རྟོག།^[Z]   མཛད་དུ་བྱུང་བ།   excellent, superb, marvellous, wondrous

བུ་རྟོང་།   མདོས་དང་སྤྱད་གྱི་རྩལ་བུ་ཡི་འདྲ་གཟུགས།   an image of a child or boy, used as an offering substance during ransom and exorcist rituals

བུ་ན་སྟུ།^[Z]   སྐར་མ་ན་བས་སོ།   the Nabs so constellation

བུ་ལུ།   བུ་རྟོང་པོའམ་གཞན་གྱིས་བརྒྱག་མི་ཐུབ་པའི་པོ་རྟོང་།   a wild, brave, admirable young man or lad; an uncontrollable, independant, indomitable young man

བུག་ར།^[Z]   སྐར་མ་ལྷ་མཆོམས།   the Lha mtshams constellation

བུན་ནི་ལོང་ངེ།   གཏན་གཏན་མེད་པ་འཕམ་འཛིག་ལ་ཁད་གྱི་སྒྲུང་བ་ཞིག   an impression of
uncertainty, or imminent, impending destruction or disappearance

བུམ་འཛིན།   ས་མོ་ལུག་གི་མིང་།   the name of the year of the Female Earth Sheep

བུམ་རིལ།   མི་མགོ་ཁྲིན་པ།   a fresh human head

བུར་ཐང་།   བུ་རམ་གོར་མོ།   a round lump of raw cane sugar

བུར་ལང་།   མིག་ཅུ།   the optical channel

བེ།^[Z]   རྩོག་ལ་འཕ།   slate

བེ་བ་ལིག་མིག།^[Z]   རྒྱུ་གི་ལྷ།   gods of the wind

བེ་ཡིག་^[Z]   འདོར་དུ་མི་རུང་བ།   not to be thrown away, eradicated, rejected,
abandoned, discarded; must be kept

བེ་ཡིང་།^[Z]   རྒྱུང་།   wind, energy

བེག་ཅུ།   འབོལ་གདན་གྱི་རིགས་ཤིག   a kind of pillow or cushion

བེམ་རྩོ་བརྒྱུབ།   གཞོད་པ་བསྐྱལ་བ།   to inflict harm, to harm; to bring harm, to
inflict wrong doing

བེར།   བོས་རྒྱ་གམ་དབྱིབས་ཅན་ཞིག   a robe in the shape of a cloak or cape; a great
robe

བོང་ངེ། [Z]   གཏོར་མ་དང་སྨྱན་གཟིགས།   a sacrificial offering cake, or a costly offering to the gods

བོན།   Bon   ① སངས་རྒྱལ་གྱི་བསྟན་པ་འཛམ་པའི་ཕྱུ་ཚོ་རྣམ་གསུམ་ལས་བསྟན་པ་འེག་རབ་གྱི་བསྟན་པ།   the teachings of the Awakened One, or the teachings of Master gShen rab, amongst the three groups of teachings in the *pe'u tse*   ⇨   **བཟུཅ།**   ② ཤེས་བྱ།
phenomena, knowledge, knowable phenomena

བོན་སྦྱང་།   ① གཡུང་རྒྱུང་བོན་ལ་སྦྱང་གོགས་སམ་རྟོགས་རམ་བྱེད་པ།   to accompany, to help, to aid, Everlasting Bon   ② གཡུང་རྒྱུང་བོན་གྱི་བཀའ་སྦྱང་།   the protector deities of Bon

བོན་གྱི་གདུང་རྒྱུད་ཆེ་བྱུག   the six great lineages or clans of Bon   ① གཤེན།
gShen   ② བུ།   Bru   ③ ལུ།   Zhu   ④ སྤ།   sPa   ⑤ མེ་ལུ།
rMe'u   ⑥ ལྷུང་།   Khyung

བོན་ཅན།   རོས་གཟུང་གི་གཞི།   the base, basis or foundation of identification, recognition

བོན་ཉིད།   བོན་གྱི་གནས་ལུགས།   the true or essential nature of Bon, the mode of being of Bon, the true essence, the natural state of Bon

བོན་ཉིད་འོད་གསལ་གྱི་བར་དོ།   the intermediary state of the clear light of Bon
ལུས་སེམས་བྲལ་བའི་རྗེས་སུ་བར་དོའི་སྒྲུང་བ་སྦྱ་འོད་ཟེར་གསུམ་གྱི་རྣམ་པ་དུ་མ་ཤར་བའི་སྐབས།   after separation of the body and mind (in death), when many apparitions occur, such as visual apparitions, sounds and rays of light, these three

བོན་པ། ① བཤད་པའམ་སྒྲགས་བརྒྱུ་བ། to explain or to recite spells ② ཉན་
པའམ་ཐོས་པ། to listen or to hear

བོན་པོ། ① གཡུང་རླང་བོན་གྱི་སྒྲོར་ཞུགས་པའི་གང་ཟག། a person who has entered the
gate of Everlasting Bon ② བཤེན་རབ་མི་བོ་བོད་ལ་མ་བྱོན་གོང་གི་གཤོད་མའི་བོན་ལ་སྦྱོད་མཁན།
a practitioner of original or primordial Bon, before the arrival of Master gShen rab Mi
bo in Tibet

བོན་དབྱིངས། ⇨ **བོན་ཉིད།**

བོན་རི། The Bon Mountain ཀོང་པོ་ཁུལ་དུ་ཡོད་པའི་སྟོན་པ་གཤེན་རབ་ཀྱིས་བྱིན་གྱིས་བརྒྱབས་
པའི་གནས་རི་ཞིག། a holy mountain in Kong po, blessed by Master gShen rab

བོན་གཤེན། བོན་གྱི་གྲུབ་ཐོབ་དང་སྤྲུལ་མ། realised beings and lamas of Bon

བོམ་ཡོར། གཏན་ཆོགས་འགོད་སྐབས་གཞི་འཛིན་ས་མེད་པ། when proposing a logical
argument, to have neither basis nor foundation on which to rest the reasoning or proof

བྱ་གྱི། མཆོད་རྟེན་རྩེའི་རལ་གྱིའི་དབྱིབས་ཅན། a summit of a stupa in the shape of a
sword

བྱ་ཆ། ལས་བྱ་རྒྱ། things to be done, action to be undertaken, work that must be
done

བྱ་ཉལ་བ། བྱ་རྩེད་མཁན་གྱི་སོ་པ། a spy who is standing watch, on guard

བྱ་བཏང་པ། འཛིག་རྟེན་གྱི་བྱ་སྦྱོད་སྟོས་བཏང་བའི་རྣལ་འབྱོར་པ། a yogin who has

renounced mundane activity

བྱ་དང་། སྒྲ་སྒྲ་རྟེན་སའི་ཐག་དང་དང་། སྒྲ་སྒྲ་གསོ་བའི་རི་འགོའི་དོ་བཅུགས། a tethering rope in the place of the support for the *sgra bla*; a pile of stones on the crest or top of a mountain where the *sgra bla* is taken care of

བྱ་ན། བྲབ་གྱི་རིགས་ཤིག one type of armour or coat of mail

བྱ་སྒྲུང་། ཡིབ་ནས་བལྟ་བ། to look while in hiding, to conceal oneself and spy upon someone or something

བྱ་ཚོ། གཟེམ་སྟེ་སྟོ་ལྷགས། a lock

བྱ་བཟང་། བྱ་ཁྲུང་། the garuda, or *khyung* bird

བྱ་ཟ། ① བྱ་ཁྲུང་གི་ཟ། the horns of the garuda or *khyung* ② མཚོ་དྲུག་རྟེན་ཅུའི་
ཁྲུང་པུའི་དབྱིབས་ཅན། a summit of a stupa that has the shape of garuda horns

བྱང་ཆུབ་སེམས། the enlightened or awakened mind ① རྫོགས་ཆེན་ལྷགས་ལ་
སེམས་ཉིད་ཐིག་ལེ་ཉམ་གཅིག the single or unique drop of the primordial mind in the
tradition of the Great Perfection ① ཐིག་ཆེན་སེམས་བསྐྱེད། the cultivation or
generation of the mind of enlightenment

བྱང་གཏིར་ཐིག་དབུ། the Nine Ways of the Northern Treasure ① རང་ལྡན་
ཐིག་པ། གཙོ་བོར་འདུལ་སྲིམས་བསྐྱུང་སྟེ་ཉོན་མོངས་གྱི་དབུ་བཙོམ་པའི་ཐབས་ལ་འདུག་པའི་ཐིག་པ། the
Way of those with self, the vehicle or path upon which the disciple maintains,
principally the rules of discipline, as a means to overcoming the afflicting or negative

passions ② ལྷ་ལྟན་ཐེག་པ། གཏོ་བོར་རྟེན་འབྲེལ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་དོན་རྟོགས་པར་བྱེད་དེ་འཁོར་བ་
སྤོང་བའི་ཐབས་ལ་འཇུག་པའི་ཐེག་པ། the Way of Appearances, the vehicle or path upon
which the disciple realises the meaning of the chain of twelve factors of interdependant
arising, or the twelve causations, as a means to free him or herself from the cycle of
existences ③ བཞིན་ལྟན་ཐེག་པ། ཕར་ཕྱིན་བཅུ་ཉི་ཉམས་ལེན་གྱིས་ས་བཅུར་བགྲོད་དེ་སངས་རྒྱུས་
པའི་ཐབས་ལ་འཇུག་པའི་ཐེག་པ། the Way of those with Attachment, the vehicle or path
upon with the disciple proceeds to the ten stages of spiritual perfection, by practicing
the ten perfections, as a means to enlightenment ④ ཐོ་ཐོ་ཐེག་པ། གཏོ་བོར་སེམས་
ཅན་ཐམས་ཅད་ལ་ཚད་མེད་པའི་སྤྱིང་རྒྱུ་སེམས་བསྐྱེད་དེ་བྱང་རྒྱུ་བ་པའི་ཐབས་ལ་འཇུག་པའི་ཐེག་པ།
the Way of Tho tho, the Treasury, the vehicle or path upon with the disciple
principally generates immeasurable compassion or the mind of enlightenment, as a
means to realise the mind of enlightenment, bodhicitta ⑤ སྤྱི་ཐོ་ཐེག་པ། གཏོ་བོར་
འཕན་ཡུལ་རྒྱས་པ་འབྲུག་གྱི་བོན་ཉམས་སུ་ལེན་པའི་ཐེག་པ། the Way of the General Treasury, the
vehicle or path upon which the disciple practices principally the Bon of the Vast One
Hundred Thousand of 'Phan yul ⑥ ཡ་ཐོ་ཐེག་པ། ཆབ་དཀར་དང་ཆབ་ནག་གི་བོན་རྣམས་
གྱུར་སྒོ་བཞི་ལྟོ་རྣམས་ལེན་བྱེད་པའི་ཐེག་པ་ཞིག the Way of the Best Tho, the vehicle or
path upon which the disciple practices the Bon of White Waters and the Bon of Black
Waters, through the Four Portals of Gyer ⑦ ལྷ་ཕུ་ཐོ་ཐེག་པ། ཡི་དམ་ཞིབ་དང་ཁྲོ་བོ་སྒོ་མ་
སྤྱབ་གྱི་སྒོ་རྣམས་བྱང་རྒྱུ་བ་བྱོན་པའི་ཐེག་པ། the Way of the Divine Peak, the vehicle or path
upon which the disciple proceeds in the mind of enlightenment, via meditation and
practice on the peaceful and wrathful tutelary deities ⑧ ལྷ་ཕུ་ཐོ་ཐེག་པ། དབྱིངས་
ཤེས་དབྱེར་མེད་གྱི་གནས་ལུགས་ཉམས་སུ་སྤངས་ཏེ་ཡི་དམ་ལྷ་ཡི་གོ་འཕང་སྤྱབ་པའི་ཐེག་པ། the Way of
the Peak of Appearances, the vehicle or path upon which the disciple practices the
indivisibility of the primordial realm and the world of knowable phenomena, through
attainment of the state of the tutelary deity ⑨ ཡང་ཕུ་ཐོ་ཐེག་པ། རྫོགས་ཆེན་གྱི་ཐེག་པ་
སྟེ། གཤིས་གྱི་གནས་ལུགས་ཉམས་སུ་སྤངས་ཏེ་ཕྱང་པོ་ལྷག་མེད་དུ་སངས་རྒྱུ་བ་པའི་ཐེག་པ། the

Way of the Tip of the Peak, the Way of the Great Perfection, the vehicle or path upon which the disciple practices the fundamental or ultimate nature of existence to attain Enlightenment leaving no bodily residue

བྱང་ལྗེམ། ཅི་དོག་རྒྱུ་གིས་སྐྱོད་པའི་ལྗེམ་ལྷག་གི་ནམ་པ། the supple swaying movement of fruit, flowers and branches in the wind

བྱང་ལུག།^[Z] ལྷགས་བདེ་བའམ་སྒྱུར་བ། eloquent, fluent, oratorical, rapid in speech

བྱད་ཐག། གནོད་བྱད་ཀྱིས་འཛིང་བ་མཚོན་བྱད་སྐྱད་པ་ལྗོན་དམར་ཞིག། a blue and red thread that symbolises being bound up by harm, or harmful intentions

བྱད་ཞགས། ⇨ **བྱད་ཐག།**

བྱན་ཆུང་པ། ཁོང་དུ་ཆུབ་པ། to integrate, to assimilate, to digest

བྱན་ཆུབ་པ། བྱལ་དུ་ཐྱིན་པ། perfect, to reach the highest degree, to attain highest perfection

བྱབ་ཚད། རལ་གྱི་རྩོ་ཅན། a sharp sword

བྱམས་ཀྱ་བ། བྱང་ཆུབ་པ་འམ་རང་དབང་ཐོབ་པ། to attain enlightenment or freedom, ex. in meditation, in any kind of activity

བྱི་ཀྲ།^[Z] སྒོག་པ། garlic, leek, allium

བྱི་ནལ། གཉིན་ཚན་བར་ལོག་གཤམ་བྱས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་བྱང་བའི་ཕུ་གྲ། a child born of

incestuous rape

བྱི་སྦྱ||[Z]   སེམས་ཅན།   living beings, sentient beings

བྱི་ཡིང།   འབྲི་རྒྱ་རིགས་ཤིག   a sort of armour or coat of mail

བྱིང་བ་སྦྱག་ཅེ།   རྒྱལ་པོ་གཞན་ཁྲི་བཅན་པོའི་སྦྱ་མ་ཁར་ཐོག་མ།   Bying ba sTag rtse, the first citadel or fortress of king gNya' khri btsan po

བྱི་ཡིང།   འབྲི་རྒྱ་རིགས་ཤིག   a sort of armour or coat of mail

བྱིན་ཏེ།   ལྷ་སྤུང་གི་རིགས་མི་མ་ཡིན་ཞིག   a class of non-human protector diety

བྱིན་པོ་ཆེ་བ།   གལ་ཆེ་བ།   important

བྱུར།   མི་མ་ཡིན་གྱི་རིགས་ཤིག   a class of non-human, spirits

བྱུ་ཅི།   འབྲུ་ཡི་བྱུ་བྲག་པ་ཞིག   a type of grain

བྱུ་མ་གཡུང་རྩུང།   གངས་ཏེ་སིའི་ཉེ་ཕྱུགས་སུ་ཡོད་པའི་བོན་སྡེ་དུ་མ་ཞང་སྐད་ནས་བོད་སྐད་དུ་བསྐྱར་བའི་གནས།   Eternal Sand, the name of the place near Mt Ti se, where many Bon texts were translated from the language of Zhangzhung into Tibetan

བྱུ་བྲལ།   བཟོར་སོང་བ།   to get scattered, to be dispersed

བྱུང་ལེན།   ཤིང་བཟོའི་ལག་ཆ་སྤྱར་ལེན།   a plane, a carpenter's tool

ཕྱོ།[Z]   གཙང་མ།   clean, pure

ཕྱོ་ཕྱོ།[Z]   དག་པོའི་འཕྲིན་ལས་ཀྱི་བརྟ།   an exclamation made during wrathful activity

བྱ་ཡང་།[Z]   དཀྱིལ་འཁོར།   a mandala, a magic circle, the microcosm

བྱག་གུ།   ⇨   བྱེ་གུ།

བྱག་དགོན་དཀའ་ཐུབ་ཀྱི་སྒྲ།   ⇨   འཁོར་སྒྲ་བཞི།

བྱག་ཐེའུ།   གཤོག་སྒྲ།   a feather, a plume

བྱག་དམར་ཆད་གཤིག   ཞང་ཞུང་གི་ས་ཆ་ཞིག   Red Rock Chad gshig, a place
name in Zhangzhung

བྱང་ང་།[Z]   སྟོང་ཁིབ།   an upper garment for covering the bosom or chest

བྱལ་བ།   མེ་མོ་བྱ་ཡི་མིང།   the name of the year of the Female Fire Bird

བྱི་བཀོལ།   འགྲིབ་པ་དང་འཕེལ་བ།   to darken, to dim, to diminish; to increase, to
flourish, to develop

བྱི་ཅི།[Z]   འབྲལ་མེད།   not separate from, inseparable, constant, never apart

བྱིང་རྒྱུད།[Z]   ① དེ་སྒྲང་གི་སྒྲ།   the sound of a lute, viol or fiddle   ② བྱ།
དབྱངས་སྐྱེ་བའི་སྒྲ།   a melody or the sound of crying, or wailing

བློང་ངམ།[Z] ① བང་རིམ། step, rung, layer ② མངོན་རྟོགས་སམ་ལམ། a clear understanding, or visualisation, or path

བྱ། ⇒ **བོན་གྱི་གཏུང་རྒྱུད་ཆེ་བྱུག**

བྱམ།[Z] འགྲུག་པ། to summon, to call, to seduce, to make come

བྱམས་པ། གམ་པའི་འབྲི་རྩུལ་གཞན་ཞིག an alternative spelling for gram pa, shore, bank

བླེ་གྲུ། བླག་རི་རྒྱུད་ཏུ། a small rocky cresty or hill

བླེ་བླེལ།[Z] འབྲེལ་བ། link, connection, relation; to join together, to link, to make a connection, to relate to

མཁ། ① ཆོ་སློག་གི་རྟེན། the basis of life, life force, vital energy, the individual soul in Bon ② བག་ཆགས། karmic imprint, impression, habitual tendency, subtle inclination

མཁ་བྱངས། ཐོག་མའི་བྱང་བྱངས། the original source, the ultimate origin

མཁ་གཙ་ཆེན་པོ། རྩུག་ a husband, a man, a male person

མཁ་ལྷུང། མཁ་ཆབ་གྱི་ལྷུང། a ransom used to replace, or used as a substitute for the individual soul of a person

མཁ་རྟགས། མི་སོ་སའི་མཁ་གནས་སའི་རྟེན་གཡག་དང་ལྷུག་ལྷ་བྱ། yak or sheep etc., that are

the support, the totem, the place of residence of the soul of an individual

སྒྲ་དགས།   གསང་མཚན་དང་བཏགས་མིང་།   a secret name, or nickname

སྒྲ་རྩོ།   a soul stone   སྒྲ་གནས་སའི་རྩོམ་བྲག   a stone or a rock where the individual soul of a person resides

སྒྲ་པོན།   མཚན་གནས་ཀྱི་སྒྲ་མ།   a lama who acts as a chaplain or residential priest, for a donor

སྒྲ་མེད་ཐེག་པ།   ⇨   ལྷོ་གཏེར་ཐེག་པ་རིམ་དགུ།

སྒྲ་མཚོ།   a soul lake   སྒྲ་གནས་སའམ་རྟེན་སའི་མཚོ།   a lake where the individual soul of a person resides, or that is dependant upon it

སྒྲ་རི།   a soul mountain   སྒྲ་རྟེན་གྱི་རི།   a mountain as the support of the individual soul of a person

སྒྲ་ཤིང་།   a soul tree   སྒྲ་གནས་སའི་ཤིང་།   a tree as the support of the individual soul of a person

སྒྲ་གསས།   ① སྒྲ་འཚོ་བའི་ལྷ།   a deity that protects one's soul   ② དཔོན་གསས།   a bonpo priest

སྒྲོ་དངོས།   སྒྲོ་ཡི་རྣམ་པའི་བྱད་པར།   special or particular capacity of the intellect

སྒྲོ་རིག།   ① སྒྲོ་ཡི་གསལ་འདེབས།   a reminder, a clarification, a pointing-out

instruction, concerning something already learnt   ② ཟུར་རྟེན་དང་མཚུངས།   similar
to *zur rdeg*, branches, limbs, sections

སྒྲོ་རྩོལ།   སྒྲོ་མྱོངས་པ།   to be confused in mind, to be ignorant, to be stupid, to be
dull; a fool, an idiot

སྒྲོས་བཏགས།   ⇨   སྒྲོས་བྱས།

སྒྲོས་བྱས།   སྒྲོས་བཏགས་པ་ཙམ་ལས་རང་ས་ནས་སྤོང་པའི་བོན།   Bon that, apart from
mental constructs or concepts, is empty in itself, empty on its own ground

བླ་གྱི།[Z]   རྒྱལ་བའི་གསུང་རབ།   the Word or teachings of the Victorious Ones

བླ་ར་རྩིས།[Z]   ⇨   བླ་ར་ཀན།

བླ་ར་མུ་གུང་།[Z]   འང་ཁུང་གི་ཡུལ་ཞིག   Bha ra mu gung, a place name in Zhang-
chung

བློ།[Z]   ལས་ལ་བསྐྱལ་བའི་བར།   bhyo! a sign or exclamation encouraging or
inciting someone to act

དབང་ལྔན།   མེ་པོ་སྤྱེལ་གྱི་མིང་།   the name of the Male Fire Monkey year

དབང་པོ།   ས་པོ་རྩ་ཡི་མིང་།   the name of the Male Earth Horse year

དབང་ཟེར།   སྒྲོད་འཕོག་དམར་པོ།   a red upper, outer garment

དབང་ལྷ། དབང་གནང་སྐབས་གྱོན་རྒྱུ་ལྷ་མོ་ཞིག་ a hat worn during the giving of
initiation

དབང་ལྷ། དབང་གི་ཆོག་གནང་བའི་སྐབས་སློབ་དཔོན་གྱིས་གསོལ་བའི་ལྷ་མོ་ཞིག་ a hat worn
by the master of ceremonies during the giving of the initiation ritual

དབང་རལ། དབང་ཐོབ་པའི་རྒྱགས་སུ་རལ་པ་ལ་འདོགས་པའི་རྩ་ཤིག་ a substance that is
attached to a lock of hair as a sign of having received initiation

དབའ། རུས་མིང་ཞིག་ dBa', a clan name

དབལ། ① རྫོན་པོ། sharp, pointed ② རྩལ་པ། coarse, rough
③ རྒྱལ་པོ། strong, terrible, fierce, wrathful, awesome ④ མི་མ་ཡིན་གྱི་རིགས་ཞིག་
a class of non-human being, or spirit ⑤ རྩལ་པ། heat

དབལ་ཁ། རི་རྩུང་གསུམ་གཉིས་བར་གྱི་ལ་ཉག་ a cleft-shaped pass between two
triangular mountains

དབལ་རྩ། རྩད་གྲིབ་སེལ་བྱེད་གྱི་ཐོན་གྱི་ཆོག་། a Bon ritual that eliminates or clarifies
disease defilement

དབལ་དར། དར་ཆ་རྩུང་གསུམ་ཞིག་ a triangular flag

དབལ་ཐོན། རྒྱལ་པོ་སྤྲགས་གྱི་ལྷ་སྐབ་པའི་ཐོན་གཤམ། a Bon priest who practices the
visualisation of the deities of the Fierce Mantra

དབལ་མོ། རྒྱལ་པོའི་ལྷ་མོ་རིགས་ཤིག་ a class of fierce goddesses

དབལ་གཤོས། དག་པོའི་གཏོར་མ་འཕ་གཏོར་མ་རྩུར་གསུམ། sacrificial offering cakes
for the fierce deities, triangular sacrificial offering cakes

དབལ་གསལ། ① ⇨ **གསལ་མཁར་མཆོག་ལྔ།** dBal gsas, one of the
five excellent gSas fortresses ② དག་པོའི་ལྷ། a fierce deity

དབུ་བསྐྱུང་བཞེས། མནའ་བསྐྱུང་བའི་ཞེས། the honorific term for taking oath

དབུ་ཡོགས། ལ་ཡོགས་གྱི་ཞེས། the honorific term for retribution, the ripening
of negative deeds done towards others

དབའ་ས་ཁ། dBen sa kha སྤྱི་ལོ་ ༡༠༧༢ ལོར་གཡས་རུ་གཙང་གིས་ཆར་བྱ་རྩེ་གཡུང་
རྩུང་རྒྱ་མས་ཕྱག་བཏབ་པའི་དགོན་ཆེན་ཆགས་གནས་ཤིག ད་ལྟ་ཞིག་ལུང་མ་གཏོགས་གཞན་གང་ཡང་མེད།
the place name of a great monastery founded in 1072 CE, in the Left Horn, in gTsang,
by Lord Bru, g-Yung drung bla ma, at present there are only a few ruins remaining

དབུལ། བུད་མེད། a woman, a female

དབྱིལ། བོན་གྱི་གདུང་རུས་ཤིག dByil, a lineage or clan in Bon

དབྱིལ་སྟོན་བླུང་རྟོད་ཙལ། བོན་གྱི་གཏོར་སྟོན་གཙོ་བོའི་གསལ་ཤིག Khyung rgod rtsal,
Master of dByil, one of the main treasure revealers of Bon

དབྱེན། དབེན་པ་འཕ་མེད་པ། free from, empty, devoid of, non-existent

དབ། ⇨ **མེ་བླུང་དབ།**

དབྱ་འཕགས། གདུང་རུས་ཤིག dBra 'phags, a lineage or clan

འབབ། ལག་རྟགས་སམ་ལེགས་སྐྱེས། a present, a gift, an award, a contribution

འབན་གཏོར། གཏོར་མའི་རིགས་ཤིག a type of sacrificial offering cake

འབན་ཚོགས། ཟས་སྒྲུ་མང་ལས་གྲུབ་པའི་ཚོགས་མཚོད། a ritual offering feast made using all kinds of food

འབའ་བྲ།[Z] འབུམ་ཕྱག one hundred thousand

འབའ་རི།[Z] ⇨ འབའ་བྲ།

འབར་ར།[Z] འོད་ཟེར། rays of light

འབུ་བདོ། རྣལ་ཏན། insistant, firm, diligent, assiduous, persistant

འབུབ་དབྱེལ། ཁྲམ། armour or coat of mail

འཁོ་ལ།[Z] རི་ཁོང་། a rabbit or hare

འབྲུམས་གཟར། སྤྱིན་སྟེག་གི་ཡོ་ཆས་གཟར་བུ་ཡུ་རིང་ཞིག a utensil for fire offerings, a ladle with a long handle

འབྲུང་ལྔ་འུ་མོ། the five groups of goddesses of the elements ① རྣམ་མཁའ་འུ་མོ། goddesses of space ② རྒྱུང་གི་འུ་མོ། wind goddesses ③ མེ་ཡི་འུ་མོ། fire goddesses ④ རྒྱུ་ཡི་འུ་མོ། water goddesses ⑤ ས་ཡི་འུ་མོ། earth

goddesses

འབྲུང་ལྔན།   ཤིང་ཕོ་བྱ་བའི་མིང།   the name of the year of the Male Iron Bird

འབྲུང་།   མ་ཡི་རྒྱུད་དམ་བུང་བྱུངས།   the maternal lineage or its origin

འབྲུང་རྒྱས།   རྒྱལ་ཟས་སམ་གཏོར་མའི་རིགས་ཤིག   དཔེར་ན་འབྲུང་རྒྱས་ཨུ་ཀུ་དང་ཁྲ་བོ།
a type of ritual offering cake, ex. the 'Brang rgyas 'u kyu, and the Khra bo,
Multicoloured One

འབྲས་རྒྱེད།   མེ་ཕོ་བྱི་ཡི་མིང།   the name of the year of the Male Fire Dog

འབྲས་བདག།   ལྷགས་མོ་ལྷག་གི་མིང།   the name of the year of the Female Iron
Sheep

འབྲས་བུའི་བོན།   the Bon of Fruition   འབྲས་བུ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་གོ་འཕང་བསྐྱབ་པའི་ཐབས་
རྣམས་བརྗོད་བྱའི་གཙོ་བོར་སྟོན་པའི་བོན།   the Bon taught principal content of the methods for
attaining the state of fruition, Enlightenment or Liberation

འབྲི་གུ་།   ⇨   སྟོན་མའི་སྒོ།

འབྲི་མིག།   རྒྱ་མིག་གམ་རྒྱ་འགོ།   a spring or a source

འབྲི་བྱ།   བོར་ཐིག་གམ་རྒྱུ་མ་པོར་བྲིས་པའི་གཟུགས་རིས།   a drawing of a circle or a sphere

འབྲུ་བཙོམ།   ⇨   འབྲུ་བཙར་བ།

འབྲུ་བཅར་བ།   རྒྱུ་ལྟ་བུ་ལྟར་འགྲུ་བཅར་པ།   to explain or comment each syllable (in a text or teaching), lit. to visit each syllable

འབྲུ་ཐུས།   ⇨   **འབྲུ་བཅར་བ།**

འབྲུ་ནལ།   ⇨   **འབྲུ་བཅར་བ།**

འབྲུ་གཞོམས་པ།   ⇨   **འབྲུ་བཅར་བ།**

འབྲུག་རྩ་ཐྱོན་པོ།   ཡིད་ཀྱི་ཁྱེའུ་རྩུང་གི་ཆེབས་རྩ་ཞིག   Blue Dragon Horse, the name of a mount belonging to Yid kyi khye'u chung

འབྲུག་སྐྱག།   འབྲུག་སྐྱགས་ཀྱི་ཤོས།   a garment made of the skin of a dragon

འབྲུམ་ཆེན།   འབྲུམ་ནད་བྱི་བྲག་པ་ཞིག   a type of pox, or smallpox

འབྲེལ་སྟ།   གཞུང་ལུགས་ཀྱི་རྒྱུ་ལྟ་བུ་ལྟར་འགྲུ་ལ་འབྲེལ་བ་ཡོད་པ།   the words and meaning of a text or a tradition, that are closely or intimately linked, 'above and below'

བ།[Z]   རྩུ་གནས་སྐྱལ་པ།   frogs or toads that live in water, water frogs

བ་ཅི།[Z]   བདུད།   a class of demon

བད།[Z]   གསོད་པའི་བད།   *rbad*, a sign or exclamation at the moment of killing

ལྷང་།[Z]   སྟོ་བ།   the stomach

སྐྱུ་མ།   སྐྱུ་མའམ་བྱང་འབྲེལ།   accompanying, side by side, a pair united,
coupled, conjoined

སྦད།[Z]   སིལ་བྱར་གདུབ་པ།   to chop into fine pieces, to dice

སྦར་ཤད།   འཛིན་བྱེད་གྱི་ཕྱག་ཆ་ཞིག   an attribute or ritual instrument that is shaped
like the claws of an eagle

སྦིད་པ།   རྒྱུ་གཏུ་མངགས་པ།   to give a secret assignment, to commission secretly,
to send on a secret mission

སྦྱགས་ཆད།   ཉམ་ཐག་ཏུ་གྱུར་པ།   to be exhausted, worn out

སྦྱན་མ།   རྒྱན་མ།   false, not authentic, dishonest, fake, fraudulent

སྦོ་ཀ།   མཚོར་པ།   the spleen

སྦོ་དམར།   རང་ཁྱེད་གི་ཡུལ་ཞིག་གི་མིང་།   sBo dmar, the name of a place in Zhang-
zhung

སྦྱིན་འགྱུར།   མི་མོ་ཡོས་གྱི་མིང་།   the name of the year of the Female Fire Hare

སྦྱིབ།[Z]   མིད་པ།   the throat, the oesophagus, the gullet

སྦྱན་བཏང་བ།   བརྟག་ཏོང་བ།   to make a sign, to send a signal, to signal

སྦྱོན་པ།   ① རྩེས་གཙོད་གཏོང་བ།   དཔེར་ན་ར་མདའ་སྦྱོན།   to pursue, to follow; ex. to

pursue a robber   ② འགྲག་པ་དང་འབོད་པ། དཔེར་ན་གྲོགས་སུ་སྒྲོམ། to summon, to call, to seduce ex. to invite as a friend   ③ རོགས་བྱེད་པ། to help, to assist

མ

མ་གཏང་།[Z]   འགྲག་པ་མེད་པ། unobstructed, unimpeded, unceasing, without interruption

མ་གོད་པ།   ① ཐྱོགས་ལྡང་མེད་པ། དེས་སུ་མ་ཆད་པ། unbiased, without prejudice, without taking sides, non sectarian, impartial   ② ཟད་མཐའ་མེད་པ། inexhaustible, unending, endless

མ་བྱི་བེ།[Z]   བདག་མེད་པ། selfless, selflessness, without self, egolessness, lack of intrinsic independent existence

མ་ངག།   མན་ངག་གི་འབྲི་རྩུལ་གཞན་ཞིག་ an alternative spelling to *man ngag*, instruction, advice

མར་ངོར་བྲ་ཕུད།   ཞང་ཞུང་གི་མཁས་གྲུབ་ཅིག་གི་མིང་། Mar ngor pra phud, the name of a scholar-yogin of Zhangzhung

མ་ཏང་།[Z]   ① འབད་རྩོལ་མེད་པའི་འབྲིན་ལས། effortless activity, action free from effort and striving   ② གནས་མིང་ཞིག་ Ma tang, the name of a holy site

མ་ཐ།[Z]   མ་རྒྱུད། the Mother Tantra

མ་ཐར།^[Z] མཐར་ཕྱིན་པ། to reach the other side, to reach the ultimate goal, to perfect, to attain perfection

མ་བདུད། ས་ཡི་བདུད། earth demons, demons of the ground

མ་ནིང་།^[Z] མི་འགག་པ་འམ་འགག་པ་མིང་པ། unobstructed, unimpeded, unceasing, without interruption

མ་ནིང་ཞི།^[Z] མི་བདེ་བའི་གཞི། the basis or foundation of unhappiness, pain, sorrow, adversity

མ་ནེ་ཡི།^[Z] སྐར་མ་སྐྱག། the sKag constellation

མ་པང་། ① ཞི་ལྷ་མ་པང་དབྱིངས་ཆེན། the peaceful deity, Ma pang Great Primordial Space ② མཚོ་མ་པང་། the lake Ma pang, or Manasarowar

མ་གླ། མི་མ་ཡིན་ཚུད་གྱི་རིགས། non-human beings of the *chud* class of spirit

མ་མ།^[Z] མི་མ་ཡིན་གྱི་རིགས་ཤིག། a class of non-human being, or spirit

མ་མིག། ① མིག་དབང་། the visual faculty, the eye faculty, the organ of sight, the eye ② ལྷ་མེད་པ་འམ་མཐའ་མེད་པ། without limit, limitless, boundless, endless ③ མིག་ཤེས། visual consciousness, sight consciousness ④ ཞང་ཞུང་གི་ས་ཆ་ཞིག། Ma mig, a place name in Zhangzhung

མ་མིག་གྱིན།^[Z] མིག་ལོང་། blind, a blind person

མ་མིང་།[Z]   མིང་།   name, designation, appellation

མ་མེན།[Z]   མེད་པ།   to be without, to be non-existent, to be inexistent, to not have

མ་མེན།[Z]   འཕེལ་འགྲིབ།   rise and fall, flourishing and decline

མ་རྩྭ།[Z]   ར་གན་དང་ཟངས་མ།   brass and copper

མ་ཅོ།[Z]   མི་བསྐྱུ་འཕ་བསྐྱུ་བ་མེད་པ།   infallible, unfailing, honest, unbeguiled, guileless, not false

མ་ལ།[Z]   གསེར།   gold

མ་ལ་ན།[Z]   སྐར་མ་མོན་གྱ།   the Mon gru constellation

མ་སང་།   མི་མ་ཡིན་གྱི་རིགས་ཤིག   a class of non-human being, spirit

མ་སུདྲི།[Z]   སྐར་མ་བྲེ།   the Bre constellation

མ་སོ།   ① མར་སྐྱེའམ་སྐྱད།   an extremity, the end, the lower part, the lower section, the bottom part   ② ཁའི་མ་སོ།   the lower range of teeth

མ་ཏ་ཤ།[Z]   སྐར་མ་མཚུ།   the mChu constellation

མ་དྲི།   ⇨   མ་ཡ།

མ་ལྗ། ⇒ འགོ་བའི་ལྗ་ལྗ།

མ་ཡ།[Z] མ་བཅོས་པ་འམ་བཅོས་པ་མེད་པ། unfabricated, unmade, uncontrived, primordial

མང་།[Z] ① འ མམ་ meat, flesh ② དམར་པོ། red

མང་ཁར།[Z] དམར་པོ། red

མར་ཁྱ་གེ་རུ།[Z] ཡི་གེའི་སྒྲ་ཡི་ངོ་བོ་འམ་རང་བཞིན། the essential sound or self nature of a written letter

མང་ཐུན།[Z] འ མམ་ meat, flesh

མང་བེར།[Z] བྱང་མཇུག། the middle finger

མར་མར།[Z] གསེར། gold

མང་ཅོ།[Z] ལྷུས་ངན་པའི་སེམས་ཅན། a class of living beings with ugly, unpleasant bodies

མང་ཐེར།[Z] ཐུགས་ཀ་འམ་བྲང་། the heart, the chest, the breast, the bosom

མང་རུམ།[Z] གཡོན་རུ། the left channel of the body

མང་ས།[Z] ① འ མམ་ meat, flesh ② མཆོར་པ། the spleen ③ བྲག་ blood

མར་པ།   གདུང་རུས་ཤིག   Mar pa, a clan or lineage

མར་ཞི།[Z]   ① གསེར།   gold   ② རུབ་གླིང་གི་གཡས་ཀྱི་གླིང་ཕྱན།   the isle to the right of the continent to the west of Mt Sumeru

མར་རུང་།[Z]   གསེར་རི།   a golden mountain, a mountain where gold is found

མལ་གྲོས།   མཚོ།   a lake

མི་ཁོམ།[Z]   གཞན་དོན།   for the good, for the benefit, for the sake of others, for the welfare of others, in the interest of others, altruistic

མི་དིང་།[Z]   རོམ་དུ་མེད་པ།   unsatisfied, dissatisfied, unsatisfiable, discontented; to not be sated, to not be assuaged

མི་དོད།[Z]   མི་སྐྱེའམ་སྐྱེ་བ་མེད་པ།   unborn, uncreated, unproduced, non-arising, non-origination

མི་འདུམ་པ།   མི་མཐུན་པ།   disharmony, in disaccord, in conflict, conflictual, unharmonious, in disagreement

མི་སྦྱམ།[Z]   ① མན་ངག།   oral instruction, advice, pith instructions or precepts
② ལ་མ།   mother

མི་སྦྱམ།[Z]   ལ་མ།   mother

མི་པོ།   མིའི་རྗེ་པོ་འམ་མིའི་མཚོགས་ཀྱི་གུར་པ།   དཔེར་ན་གཤེན་རབ་མི་པོ།   a lord of men, or

the best of men, ex. gShen rab Mi bo

མི་མིག_[Z]   མེད་པ།   to not have, to not exist, inexistent, without

མི་བབྱད་པ།   ① ཁྲོག་དུམ་ཆེ་བ།   ferocious, furious, angry, enraged, raging

② ལྷ་ཆེ་བའམ་མཐའ་ཡས་པ།   huge, vast, endless, limitless

མི་ཡིང་ཏིལ་ཏལ།_[Z]   ལྷ་རྒྱལ་གཙུག་ན་རིན་ཆེན་མིང་།   Mi ling til tal, the name of
the king of naga or water spirits

མི་སྦྲུལ།_[Z]   ཆགས་པ་མེད་པ།   non-attachment, non-desire, free from passion,
free from sexual desire

མིག་ཅི།_[Z]   མིག   the eye

མིག་སྟོང་།_[Z]   འགྲུབ་མེད་ཀྱི་མིག   the eye of flesh, the physical eye

མིང་རྟོག།_[Z]   མ་བཅོས་པ་འམ་བཅོས་པ་མེད་པ།   unfabricated, unmade, uncontrived,
primordial

མིང་ནམ།_[Z]   མེད་ཁམས།   the realm of non-existence

མིང་ནིང་།_[Z]   མེད་པའམ་སྟོང་པ།   to not exist, to be empty, to be void

མིན།_[Z]   ① མི།   human beings   ② ⇨ མ་མིན།

མིན་ཞི།_[Z]   ཕྱོགས་མེད་དམ་མཐའ་མེད།   without direction, without end, impartial,

unbiased, limitless

སུ[Z]   རྣམ་མཁའ།   the sky, ether, space, the heavens

སུ་ཁ་ཐུ།[Z]   རྣམ་ཐུད།   midnight

སུ་ཁོར།[Z]   ① ཁོར་ཡུག་གམ་སུ་ཁུད།   the surroundings, the environment, the horizon, horizons   ② རྣམ་མཁའ་འོད།   light from the sky, light from heavens

སུ་ཁྱུ།[Z]   མཚན་ཉིད་དམ་ངོ་བོ་མཚོན་བྱེད།   an example or metaphor used for defining characteristics, attributes or properties, or the essence

སུ་ཁྱུང་།[Z]   འགྱུར་བ་མེད་པ།   unchanging, immutable, constant

སུ་ཁྱི།[Z]   ① རྣམ་མཁའ།   the sky, space, ether, the heavens   ② སེམས་དང་
མངན་སེམས།   mind; a mind with evil intentions   ③ བོད་རྒྱལ་གཉིས་པའི་མཚན།   Mu
khri, the name of the second king of Tibet

སུ་གུང་།[Z]   མཛོད།   a treasury, a store-house, a depository

སུ་རྒྱུང་།[Z]   ① འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་སམ་སྟོང་པའི་ཁམས་ལའང་འཇུག།   referring to the realm of the physical world, and also to the realm of emptiness, the realm of the void
② བསྐྱལ་པ་ཞིག་གི་མིང་།   Mu rgyung, the name of an eon or *bskal pa*   ③ ཐུགས་
སེམས་ཉིད་གྱི་རྒྱ།   the mind or mental continuum, the mind stream, the primordial mind

སུ་འགྱུར།   ལུགས་སྟེལ་བཟུང་བའམ་འགྱུར་བ།   to change or transform a custom or a tradition

སྤྲུལ་པ།^[Z] རྟོན་འབྲེལ། an auspicious sign; the twelve interdependant causations

སྤྱུ་ཅེ།^[Z] ཆེན་པོ། big, large, great

སྤྲུལ་པ་ལ། གོ་རིམ་དུ་འབྲེལ་ཆགས་པ། to be linked in order, to be joined together in an orderly way

སྤྱུ་ཆེ་ལྷུ་མ་དུག། ཡབ་སྟོན་པ་གཤེན་རབ་དང་ཡུམ་ལྷ་བཟའ་གུང་དུག་གཉིས་ཀྱི་སྲས་སུ་འབྱུངས།
སྟོན་པ་འི་རྒྱལ་ཆབ་དང་གསུང་གི་བསྟན་པ་འི་གཉེར་དཔོན་མཛད། Mu cho ldem drug, he was born
as the son of the Master gShen rab and Lady Phywa Gung drug; he became the regent
of the teacher, and the chief guardian or custodian of the Doctrines of the Speech

སྤྲུལ་པ།^[Z] གནམ་ལྷགས་ཁོལ་མ། molten meteorite iron

སྤྱི་ཏི་ཧ།^[Z] ལྷ་ཡི་རྒྱལ་པོ་ཞིག་གི་མཆོན། Mu ti ha, the name of a king of the water
spirits or naga

སྤྱིང་།^[Z] ① མ་རིག་པ། ignorance, the deluded mind, non-awareness
② མང་པོ། many, numerous, a lot

སྤྱིང་།^[Z] མཐོ་རིས། heaven, paradise

སྤྲུག་པ།^[Z] མཐའ་རྒྱུག་པ། to reach the ultimate goal, to reach the limit

སྤྱུ་ཆེ།^[Z] མ་རིག་པ། ignorance, the deluded mind, non-awareness

སྤྱི་ཞེ།^[Z] མཉམ་པ་ཉིད། equanimity, evenness, equality, sameness, impartiality

སྙུང་མ་མིག^[Z]   སྙུང་མེད་པའི་དམ་ཚིག་གམ་སྙུང་མི་དགོས་པའི་དམ་ཚིག་   a vow or
promise that need not be kept, that is not necessary to keep or uphold

མུ་སྤུང་གསལ་ཏང་།^[Z]   རང་ཁྱེད་སྤུང་ཐོབ་ཅིག་གི་མཚན།   Mu spung gsal tang, the
name of a realised being of Zhangzhung

ལྔ་ལྔ་ལྔ་།   **ལྔ་ལྔ་།**   a beggar, a tramp, a destitute person

མུ་ཕུ་དུམ་པ།^[Z]   རང་ཁྱད་གི་ཕུའ་ཞིག་གི་མིང་།   Mu phyä dum pa, a place name in Zhangzhung

མུ་ཕོ་^[Z]   མཁའ་ལ་ལྷིང་བའམ་འཕུར་བ།   to glide or to fly in the sky

ལྷ་མེར། [Z]   ① གསེར།   gold   ② གསེར་ཇུ་སྟེ་ཞུང་ལྷ་གི་མཁུ་སྒྲུབ་པའི་སྐབས་མེང་
 སྟོང་པའི་གསེར།   dzwa gold used during magical practices in Zhangzhung   ③ ཇོག
 thunder, lightning

ལྷ་མའ་ཆལ་ཆེལ། [Z]   གསེར་དྲ་ཁོལ་མ།   liquid boiling *dzwa* gold

ལྷ་མི།^[Z]   རྫོང་འཛིན་པ།   to keep warm, to keep the heat in, to hold the heat

ལྷ་མིན།^[Z]   རང་དུ།   in, inside, interior

ལྷ་ལྷན།^[Z]   མི་མ་ཡིན་གྱི་རིགས་དུ།   the dMu class of non-human, or spirit

ཕྱ་མེད།^[Z] **སྐྱེ་བ་མེད་པ།** unborn, uncreated, unproduced, non-arising, non-origination

མུ་ཙུ།^[Z]   རྣམ་མཁའ།   the sky, space, ether, the heavens

མུ་ཙུག།^[Z]   ① བགྲ་ཤེས།   good fortune, auspicious; fortunate, lucky

② འགྱུར་བ་མེད་པ།   unchanging, changeless, stable

མུ་ཙོ།^[Z]   རྩེ་མོ།   the top, the peak, the tip

མུ་ཙོ།^[Z]   སྒོང་།   space, vast expanse, sphere; the middle, the centre of space

མུ་བླ།^[Z]   བོད་མ།   previous, past, before; highest, earliest

མུ་ཡ།^[Z]   གཏོར་མའི་མཉམ་དུ་བཤམ་རྒྱུའི་མཚོད་ཇུས།   offering substances displayed together with sacrificial cakes

མུ་ཡང་ཁང་།^[Z]   བསྐྱར་བ།   དཔེར་ན་སྐད་བསྐྱར་བ།   to change, to transform, to translate, ex. to translate from one language into another

མུ་ཡི།^[Z]   ① རྣམ་མཁའ།   the sky, space, ether, the heavens   ② དབྱིངས་སམ་རང་བཞིན།   realm, sphere or nature, self nature   ③ གསུང་རང་བཞིན་མེད་པ།   speech of emptiness

མུ་ཡི་གུང་སངས།^[Z] Mu ye gung sangs   སྒོན་བསྐྱལ་ཞིག་གི་མིང་།   the name of an era of the Enlightened Ones

མུ་ཡི་ཐིན་སངས།^[Z] Mu ye thin sangs   སྒོན་བསྐྱལ་ཞིག་གི་མིང་།   the name of an era of the Enlightened Ones

སུ་ཡེ་ཕུ་སངས།[Z] Mu ye phyang sangs སྒོན་བསྐལ་ཞིག་གི་མིང་། the name of an era of the Enlightened Ones

སུ་ཡེ་སུ་རྟོག།[Z] གླེན་མེད་པར་ཕྱིན་པའམ་པ་རྟོག་པ། to go over to the unsurpassable (state), or to go over to the other side (beyond the cycle of existences)

སུ་རི།[Z] བྱ་གུར། a tent decorated with tassels or lattice-work or other ornamentation

སུ་རི་ཕྱོད།[Z] དབྱིངས་སུ་བསྐྱོད་པ། to move in space, in the primordial sphere

སུ་རིལ།[Z] སྒོང་། an egg

སུ་ལ།[Z] རྣམ་མཁའ། the sky, space, ether, the heavens

སུ་ལ་གལ།[Z] འཇིག་རྟེན་ཞིག་གི་མིང་། Mu la gram, the name of one world

སུ་ལ་ཙ་མེད།[Z] Mu la tsa med རང་ལྷུང་གི་ཕྱ་མོ་ཞིག་གི་མཚན། the name of a goddess of Zhangzhung

སུ་ལ་མ་རྟོག།[Z] Mu la ma hos རང་ལྷུང་གི་གྲུབ་ཐོབ་ཅིག་གི་མཚན། the name of a realised being of Zhangzhung

སུ་ལ་ཟེར་ཐང་།[Z] Mu la zer thang རྣམ་མཁའའི་ལྷ་མོ། goddesses of the sky

སུ་ལ་ཡི།[Z] སྐར་མ་རྒྱ་སྒྲུང་། the Chu smad constellation

མུ་ལ་ཏ་རྒྱལ།[Z] Mu la ha rgyal རང་ལྷུང་གི་གྲུབ་ཐོབ་ཅིག་གི་མཚན། the name of a realised being of Zhangzhung

མུ་ལི།[Z] རྒྱུང་དམར། 'red wind', a strong or violent wind

མུ་ལེ།[Z] ① མཚོ་ལྗན་པོ། the name of a blue lake ② གཡལ་འགྲུག་པའི་བད། an exclamation of good fortune

མུ་ལེ་རྩམ་གྱིང་། ཤིང་ཞིག a species of tree

མུ་ས་ཏ།[Z] སྐར་མ་རྩ་ལྟོང། the Chu stod constellation

མུ་སངས།[Z] སངས་རྒྱལ། enlightened, awakened, liberated, the Enlightened One, the Buddha

མུ་ཏ།[Z] མཚོད་ཇུས། offering substances

མུ་ཏི། ① དབྱིངས་ཉིད། the ultimate realm or sphere, the pure realm, the ultimate realm of reality ② དཀར་གསུམ་མངར་གསུམ། the three white and three sweet substances

མུ་ཡུར།[Z] འབྲུག། the dragon

མུ་ཡུན།[Z] འབྲུག། the dragon

མུག་ཁོར།[Z] རྩ་མཁན། a potter

སུང་གི་[Z]   སྤྲོད།   a vessel, a container, a receptacle

སུང་ནོམ།[Z]   འཁྲུལ་བ།   confusion, error, bewilderment, hallucination

སུན་དྲི་[Z]   ① བདེན་པ།   truth, true, veritable, authentic, honest   ② བཏང་
སྒྲུལ་ས།   impartiality, equanimity, even-mindedness, indifference

སུར།[Z]   ① གྲུ།   water spirits, naga   ② ཟུར།   a slope, downhill, a
declivity

སུར་ཁིར།[Z]   གསལ་བ།   clear, lucid, transparent; to be clear, to be lucid

སུར་དྲི་[Z]   སྦྲུལ།   a snake, a serpent

སུར་ནི།[Z]   གསེར་ཞགས།   a golden noose

སུར་མཛེ།[Z]   མཛེན་ད།   leprosy

སུར་ཞག།[Z]   ① མི་ཁདྲོག་དམར་པོ་ཅན།   a person with a red complexion
② ཞགས་པ།   a noose, a lasoo

སུར་ཟངས།[Z]   གྲུ།   a water spirit, naga

སུལ་ཞི།[Z]   རྩོད།   warmth, heat

སེ་མེ།   མེས་པོ་འཕམ་སྒྲོ་སྒྲོ།   grandfather, grandpa

མེརི། རང་ཁྱེད་འཇམ་ལུས་ཉེར་བཞིའི་ཐུགས་དམ་མཛད་པའི་སྤྲུགས་ཚོག་དང་། དེའི་ཡི་དམ།
Me ri, a Tantric ritual practised by the twenty-four yogins, Rainbow Bodies of Zhang-
zhung; the tutelary diety of that practice

མེད་ཁམས། ལྷོད་པའི་ཁམས་སམ་འཇིག་པའི་ཁམས། a realm of non-existence,
between the period of destruction and the beginning of a new cycle of creation and
existence

མེལ་ཕྱེ། བྱར་བྱེད་པ། to spy, to watch, to stand guard

མོ་བླུ་ཆེམ།^[Z] རྣམ་མཁའ་ནས་ཐོག་འབབས་པ། thunderbolts falling from the sky

མོ་ཉོང་། མདོས་དང་སྤྱད་ཀྱི་རྩེས་བྱད་མེད་ཀྱི་འབྲུག་ཐུགས་པ། an image of a girl or a
woman used as materials for ransom or exorcism rituals

མོ་གཏོང་། བྱད་མེད་བསྐྱབས་བའི་ཆེད་དུ་བྱད་མེད་ཀྱི་འབྲུག་ཐུགས་བཀོད་པ། to use an image of
a girl or a woman as a substitute of a girl or a woman

མོ་དེལ། མོ་འདེབས་བྱེད་ཀྱི་དེལ། pebbles used during divination

མོ་བོན། མོ་འདེབས་མཁན་གྱི་བོན་པོ། a Bon priest who performs divination

མོ་སྒྲི།^[Z] ཡོད་མེད། existence and non-existence, to have and not to have, to
exist and not to exist

མོ་བཅུན། བྱུངས་བཅུན་ཞིང་རིགས་བཟང་བའི་བྱད་མེད། a girl or woman of noble
descent and of good family

མོག་ཅི།^[Z] མ་རིག་པ། ignorance, the deluded mind, non-awareness

མྱོང་བ། ས་མོ་སྐུལ་གྱི་མིང་། the name of the Female Earth Snake year

མྱོས་རྒྱལ། ས་མོ་ཡོས་གྱི་མིང་། the name of the Female Earth Hare year

དམར་ཁྲིད། མན་ངག་སྐྱས་གསང་མེད་པར་གསལ་པོར་བཤད་པ། to explain clearly without hidden, secret oral instructions

དམར་ཐག་ཆོད་པ། ① ཐེ་ཆོམ་མེད་པ། without doubts, hesitations, certain, unquestionable ② མཐའ་ཆོད་པ། decisive, certain, absolutely sure, unquestionable ③ ཉི་མ་རྒྱབ་དུས། the moment when the sun sets

དམར་བ། གཅེས་པའམ་ཕྱགས་ནོར། the most beloved person or thing, the most essential, valuable, most cherished, most precious, most valued wealth

དམར་ལམ། གཏོར་འབུལ་གྱི་ཆོག། rituals for offering sacrificial cakes

དམིགས་ངན། མིག་འབྲི་རྩྱགས་སུ་བརྟུ་བ། to look with piercing, malevolent eyes

དམིགས་བཅའ་བ། ཆེད་དོན་བཅའ་བ། to seek the essential meaning, point

དམུ།^[Z] ① སྟོན་པ་གཤེན་རབ་མི་བོའི་གདུང་རུས། dMu, the lineage or clan of Master gShen rab Mi bo ② རྣམ་མཁའ། the sky, space, ether, the heavens ③ མི་མ་ཡིན་གྱི་རིགས་ཤིག། a class of non-human being, or spirit

དམུ་སྐས། རྒྱལ་པོ་གཉའ་ཁྲི་བཅོན་པོ་གནམ་ནས་ས་ལ་བབས་དུས་རང་གི་ཨ་ཁྱེད་དམུ་ཡིས་ལྷག་

རྟུ་ལ་ཐུ་ལ་བའི་རྟུ་ལ། the dMu ladder, offered as a gift to king gNya' khri btsan po
when he descended from the sky onto the earth, by his maternal uncle dMu

དམུ་ཁབ། འགོ་བའི་ལྷ་ལྷ་སྒྲིབ་པའི་མཛོལ་གྱི་བཙེག་ a contamination or impurity that
veils the Five Gods of the Body

དམུ་ཁབ། རང་བྱུང་གི་ཁབ་བམ་ཁབ་བཙན་པོ། dMu armour, 'spontaneously produced'
armour, or excellent, strong armour

དམུ་ཏན།[Z] ཏེན་པ། to rely on, to adhere to, to lean on; to support, to uphold,
to hold up

དམུ་ཏིང་།[Z] རྣམ་མཁའི་གཡུ་མདོག་ the turquoise colour of the sky

དམུ་ཏོག།[Z] ཕྲག་དོག། jealousy

དམུ་ཏོར།[Z] རྣམ་མཁའ། the sky, space, ether, the heavens

དམུ་ཐག། གཞུང་ཁྲི་བཙན་པོ་དམུ་ཡི་གནམ་ནས་མར་མི་ཡུལ་དུ་ཡོང་སའི་འོད་གྱི་ཐག་པ་ཞིག་ the
dMu cord, a cord of light by which gNya' khri btsan po descended from the heaven of
dMu, down to the land of human beings

དམུ་ཐུག།[Z] ཐུག་ poison, venom

དམུ་ནིར་དུ་ཏ།[Z] མཐའ་ལས་འདས་པ། boundless, limitless, infinite, endless,
beyond limit

དམུ་མར།^[Z] གསེར་གྱི་དོག་ a golden top or crest ornament

དམུ་མར་རྒྱེལ་སད། dMu mar rkyel sad འོག་མིན་གནས་གྱི་ལྷ། a god who dwells
in the heaven of 'Og min

དམུ་ཅ་ཏྲ་ཏི། ⇒ འཛམ་གླིང་མཁས་པའི་རྒྱན་བྱུག་

དམུ་ཅ་གྱུར་མེད། ཞང་ཞུང་གི་གྲུབ་ཐོབ་ཅིག་གི་མཚན། the name of a realised being
of Zhangzhung

དམུ་ཅ་སྒ། dMu tsha sGa ⇒ རུས་ཆེན་སྡེ་ལྔ།

དམུ་ཇོང་། དག་ཡིས་བརྒྱུག་སྟོར་དཀའ་བའི་མཁར་ཞིག་ a dMu fortress, an impenetrable
fastness, a fortress that enemies can destroy or overcome only with great difficulty

དམུ་ཞ། ལྷང་པ་ཞེས། crippled, lame

དམུ་ཞག་ གཡང་རྟེན་གྱི་ཞག་ butter or grease that is a support for good fortune

དམུ་བླ།^[Z] འོད་འཁོར་རམ་འོད་འཁྲིལ་ཅན། a ring or wheel of light, a swirling
light

དམུ་ཡད། ① མར་ཁ། liquid butter, ghee ② ཟས་བཅུད། the essence of
food, the excellent taste of food, nourishment, vitamins ③ བདུད་རྩི། nectar,
ambrosia, amrita ④ དངོས་གྲུབ། realisation, attainment, spiritual attainment,
magical powers

དམུ་ར། ① མཁའ་འམ་དབྱིངས། the sky, space or pure realm, the ultimate
sphere of reality ② བཤེན་རབ། the Bon priest, the excellent gShen

དམུ་ར་ཏ་ཏན། [Z] dMu ra ta han བཤེན་རབ་མི་བོ། Master gShen rab Mi bo

དམུ་རི། [Z] ① རོ། taste ② མཁའ། the sky, space, ether, the heavens

དམུ་རི་ཚྭ་ད། [Z] སེམས་ཉིད་ཀྱི་རང་བཞིན་ལ་སྒྲིབ་པ་མེད་པ། the ultimate nature of
primordial mind, without any obscurations or veils

དམུ་རི་སྐྱུག་པོ། dMu ra sMug po ཀོང་པོ་བོན་རི། the Bon po sacred mountain in
Kong po

དམུ་ཅུ། [Z] འཁོར་ལོ། a wheel, a cakra, sacred diagram for protection and
liberation

དམུ་ཅུ་རྩུ་ད། [Z] བཀའ་རྩོན། a rainbow

དམུ་ལུགས། རང་བྱུང་ངམ་མ་བཅོས་པ། natural, spontaneous, unfabricated,
unmade

དམུ་སྐྱུ་མ། སྦྲིད་པ་འགྲེང་བ། དཔེར་ན་མི་ལྟ་བུ། an erect being, ex. a human being

དམུ་ཏར། [Z] སྟོང་པ། empty, void

དམུ་ཉིང་ནིང་། [Z] ར་མ་མཁའ་ལྷ་མོ། goddesses of the sky

དམུ་ཉིར། [Z]   དངོས་པོ་མེད་པ།   unsubstantial, without substance, materiality,
immaterial, non-substantial, non-material, non-thing

དམུ་ཡུན། [Z]   འབྲུག   the dragon

དམུར་སོང་། [Z]   བརྗོད་པ།   forbearance, patience, tolerance

དམུས་བྱང་།   ① མི་ལོ་བརྒྱད་ཅུ་ལོན་པ།   a person aged eighty   ② ཡིད་ཐང་ཆད་
པ།   exhausted in mind, mentally worn out, mentally worn out, mental fatigue

མ། [Z]   ① ཡ་མཆུ།   the upper lip   ② ག་དྲུང་རུས་ཤིག   rMa, a clan or
lineage

མ་སྒྲིལ།   མི་ཡི་འཁོར་ལོ།   a wheel of fire

མ་ཅི། [Z]   འཐིབ་པ་འཕམ་འཐོམས་པ།   to gather (of clouds), to be overcast, to be
confused, distracted

མ་སྟོན་སྲིད་འཛིན།   བོན་གྱི་གཏེར་སྟོན་གཙོ་བོའི་གྲས་ཤིག   Master rMa Srid 'dzin, one
of the principal treasure finders of Bon

མ་འདངས། [Z]   མེ།   fire

མ་གཡང་།   མ་རྒྱལ་པོམ་ར་སོགས་མ་རིགས་རྣམས་ཀྱི་གཡང་།   the good fortune of the
rMa entourage, ex. rMa rgyal Pom ra, the mountain deity

མ་ལོ།   ⇨   མཚན་ལྡན་བྱེད་བཞི།

མང་པོ། བུ་རྒྱུད་ཞན་པ་དང་དགོན་པའི་མི་ཚང་། a family with few and weakling
offspring

མང་བ། རིགས་རྒྱུད་མེད་པའི་མི། a person without a lineage or clan

མད་གོས། ⇨ ན་བཟའ་གོས་ཏུག

མད་འོག། ⇨ ན་བཟའ་གོས་ཏུག

མར་པ། བཀའ་མ། clean, pure, immaculate

མི་སྐྱན། དམི་གྲིབ། contamination, impurity, defilements or obscurations
brought about by violent quarrels or killing in the same family, or religious community

མིད་བཏང་བ། སྐད་ཆ་འདྲི་བ། ལན་བཏང་བ། to ask, to ask a question, to
question; to reply, to respond, to give a reply

མེུ། rMe'u ⇨ བོན་གྱི་གཏུང་རྒྱུད་ཆེ་ཏུག

མོད་བཅུགས། ① ཚད་བཅུགས་པ། to keep as a measure, to keep a limit, to
limit ② རེ་བཅོལ་བྱེད་པ་དང་སྒྲོན་ལམ་འདེབས་པ། to express a hope, a wish; to pray, to
aspire to ③ རྟེན་དུ་བཞག་པ། to put as a support, to leave as a base ④ མོ་
འདེབས་པ། to make a divination

སྐུ་དུ། [Z] དམ་ཚིག། binding word, commitment, vow, promise, pledge, spiritual
obligation

སྒྲིལ། བཙོག་གྲིབ་གོས་པ། to be contaminated by impurities, impure veils,
defilements

སྒྲོད་ཤམ། ⇒ **ན་བཟང་གོས་ཏུག**

སྒྲོན་མོ། མགོན་སྐབས་བྱེད་པའི་མི་མ་ཡིན་མོ་རིགས་ཤིག། a class of non-human or spirit
protecting female deities

སྒྲུ།[Z] ① བཟང་པོ། good, excellent, fine ② མཐོ་པོ། high, lofty,
elevated ③ སྒྲིན་པ། ripe, fruition ④ རང་ལྷུང་གི་ཡུལ་ཞིག། sMar, a land or
valley in Zhangzhung

སྒྲུ་སྐད། རང་ལྷུང་སྒྲུ་ཡུལ་གྱི་སྐད། the language of the land of sMar yul, in
Zhangzhung

སྒྲུ་ཐུང་། རང་ལྷུང་སྒྲོ་པའི་ཡིག་རིགས་ཤིག། a style of calligraphy of the Portal of
Zhangzhung

སྒྲུ་ཆེན། རང་ལྷུང་སྒྲོ་པའི་ཡིག་རིགས་ཤིག། a style of calligraphy of the Portal of
Zhangzhung

སྒྲུ་སྒྲག། རང་ལྷུང་གི་ཡིག་རིགས་ཤིག། a style of calligraphy of of Zhangzhung

སྒྲུ་ཞི།[Z] ⇒ **སྒྲུ་རོ།**

སྒྲུ་ཡིག། རང་ལྷུང་སྒྲུ་ཡུལ་གྱི་ཡི་གེ། a style of calligraphy from sMar yul in
Zhangzhung

སྒྲུང་རོ། དགའོད་དང་བཀྲ་ཤིས་སོ། virtue, good fortune, auspicious

སྒྲུག་པོ་ལྗོང་། ⇒ **རུས་ཆེན་སྒྲིལ།**

སྒྲིལ་འདེབས་པ། བསྒྲུར་འདེབས་བྱེད་པ། to censure, to blame, to abuse

སྒྲིབ། ① ཇི་མས་སྒྲག་པ། to be infected, defiled, polluted by a smell, a defilement ② ཡིད་ལ་འཐད་པ། དཔེར་ན་སྒྲུང་ན་སྒྲིབ། to be attractive, to be pleasing to the mind ③ རྒྱ་རྩིས་ནས་བཤད་པའི་སྒྲིབ་དགུ་ཡི་སྒྲིམིང་། the general term for the nine numbers as described in Chinese astrology

སྒྲོན་རྒྱལ་འཕགས་པ། sMon rgyal 'Phags pa གཤུང་རུས་ཤིག་ a lineage or clan

སྒྲོར་རེར། ཅི་ཡང་མི་ལ་བ་པ་འཇམ་མི་བསམ་པའི་སྒྲོད་རྒྱལ་ཞིག་ to remain without saying a word, without thinking any thoughts

སྒྲི། མི་མ་ཡིན་གྱི་རིགས་ཤིག་ a class of non-human being, or spirit

སྒྲུང་། བྱང་རབས་སམ་ལོ་རྒྱུས། genealogy, history, archtypal myth

སྒྲུན་མ། འབྲུ་ཡི་ཕུད། the first and best offering of grain

སྒྲིག་རྒྱུ། སྒྲིག་རྒྱུ་འབྲི་རྒྱལ་གཞན་ཞིག་ an alternative spelling for *smig rgyu*, mirage, optical illusion

ཙ

ཙ་ཀ་[Z] རྟེན་འབྲེལ་བརྒྱུ་གཉིས་ཀྱི་བརྒྱུད་པ་སྟིང་པ། becoming, coming into being, the eighth of the twelve links of interdependant arising, or interdependant origination, or the chain of causations

ཙ་ཀ་ཤ་ར།[Z] སྤམ་མམ་ཕག་གི་སྟིང་། the heart of an otter, or a pig

ཙ་ན།[Z] སྒྲན་པ། the brain

ཙ་མ་ར།[Z] གཡག་གམ་འཁྲོང་། a yak or a wild yak

ཙ་ལུན་ཏ།[Z] བྲག། blood

ཙ་མེད། བུ་མོ། a girl, a young girl

ཙ་མོ། ཉ་ཡི་རིགས་ཤིག། a species of fish

ཙ་ར།[Z] བཙན། a type of spirit

ཙ་རང་།[Z] ལག་ངར་རྩལ་པ་ཁ་བྲག་གང་རྩུང་དང་བཙས་པ། the two connected bones of the forearm, radius and ulna

ཙ་ཡ། ལུས་ཀྱི་རྩ། the body channels

ཙ་ག།[Z] སྟེང་ཀ། half

ཅག་གོར། [Z]   འཁོར་ལོ།   a wheel, a cycle, cakra

ཅང་རི། [Z]   གྲང་པའི་ཚུ་ཞིག་གི་མིང།   the name of a channel or vessel in the brain

ཅང་རི་ཕུར་ལང་། [Z]   མིག་དབང་ངམ་མིག་གི་དབང་སྣོད།   the eye, the visual or eye faculty, the physical eye

ཅང་རི་ཅ་ན། [Z]   གྲང་པ།   the brain

ཅལ། [Z]   རྒྱ་མཚལ།   vermillion, vermillion pigment, Chinese vermillion

ཅོ་། [Z]   སྒྲིང་།   the heart, essence, pith, kernel

ཅོ་ཅོ་ཇ་ལ། [Z]   མཛེ་ནད།   leprosy

ཅོ་ལང་ལ།   སྤེན་པའི་ཡུལ།   Tsi lang la, the land of the *srin po* demons

ཅུག་གི   ཡུད་ཅམ།   an instant, a brief moment

ཅུག་ཅོ། [Z]   འཕུལ་འཁོར་བསྐྱར་བ།   to perform the yogic movements of the '*khrol*
'*chor* cycle

ཅོ། [Z]   ① ཚོ   life, time   ② གནའ་བ།   the antelope; the wild sheep, the
burrhel, ovis nahur

ཅོ་བར། [Z]   སོར་གང་།   a measure, the width of a finger

ཙ་བླ། རི་དྲགས་རྩ་བ། the wild antelope

ཙ་ས། ⇨ ཙ་བླ།

ཙག་[Z] ཙེག་ the dot punctuation mark between syllables in Tibetan writing

ཙན་ཙན།[Z] གདོད་མའམ་ཡི་སྲིད། primordial, original, primordial existence

ཙ། ⇨ ཏ།

ཙོ་མེན་གྱི་ར་ཆེན། ཏུས་རབས་བརྒྱད་པའི་ནང་བཞུགས་པའི་ཞང་ཞུང་གི་གྲུབ་ཐོབ་ཅིག་གི་མཆན།

Tso men, the Great Gyer, the name of a realised being of Zhangzhung who lived in the eighth century CE.

གཙང་མ་གཙུག་ལྷན། རབ་བྱུང་གི་ཁྲིམས་ཉིར་ལྔ་སྟུང་བའི་གྲ་པ། a monk who upholds or maintains the twenty-five rules of a *rab byung* ordained monk

གཙང་སོ། དམུལ་བའི་མ་ཐའམ་དམའ་ཤོས། the bottommost or lowest hell realm

གཙཱིགས། ཆེན་གསལ། an insignia, a mark of rank, a mark of honour, an emblem of rank, a sign of status

གཙུག་ མི་མ་ཡིན་གྱི་རིགས་ཤིག་ a class of non-human being, or spirit

གཙུག་རུམ་འབར་བའི་ནགས་ཆེལ། གཡུང་རྒྱུང་གཙུག་གཤེན་རྒྱལ་བའི་སྐུབ་གནས་གྱི་རི་
ཞིག་ the Forest of Flaming gTsong rum, a holy mountain where g-Yung drung gTsong
gshen rGyal ba practised

བཅད་པོ།   བཅན་པོ།   lit. 'mighty one'; emperor, king

བཅན་བཅུན།   ① མི་མ་ཡིན་གྱི་རིགས་ཤིག།   a class of non-human being, or spirit
② ཆེ་བ་དང་བཅུན་པའི་མིང་གྲགས་ཅན།   a person famous for greatness, decency, honour;
having a noble character, venerable

བཅའ།   ① མེ་ལེན་པའི་རྩ་སྒྲ་བ།   edelweiss stamens, used as tinder
② ལྷགས་གྱི་གཡལ།   iron rust

བཅའ་རྒྱ།   གཅེས་སྤང་།   protection, taking care of, upbringing, nurturing

བཅོ་སྤང་།   རྩ་འཕེན་པ།   to throw, to shoot the *dzwa*

རྩ་དཀར།   མི་རྒྱུད་ཕོ་རུ་འཕེལ་བའི་རྩ།   a channel that allows for the procreation of
boys in a family

རྩ་དཀར་སྒྲེལ་བ།   མི་ཕོའི་རིགས་རྒྱུད་སྒྲེལ་བ།   to multiply the boy children born
into a family

རྩ་འགགས།   རྒྱན་ཆད་པ་སྟེ།   དཔེར་ན་མན་ངག་རྩ་འགགས་སུ་སོང་བ།   to interrupt a
current, to dry up, to stop, ex. an oral transmission that is completely cut off

རྩ་ལྔ།   the five channels   ① རོ་མ།   ཕོ་ལ་གཡོན་དང་མོ་ལ་གཡས་སུ་གནས་པའི་རྩ།
ro ma, the channel that is situated on the left side in males, and on the right side in
females   ② རྒྱུང་མ།   ཕོ་ལ་གཡས་དང་མོ་ལ་གཡོན་སུ་གནས་པའི་རྩ།   *rkyang ma*, the
channel that is situated on the right side in males, and on the left side in females
③ རྩུང་རྩུག   ཕོ་ལ་མདུན་དང་མོ་རྒྱབ་ཏུ་གནས་པའི་རྩ།   *nyung zug*, the channel that is

situated to the front in males, and to the back in females ④ རྩུང་མེན། རོ་ལ་རྒྱུབ་
 དང་མོ་ལ་མདུན་དུ་གནས་པའི་རྩ། *nyung men*, the channel that is situated to the back in
 males, and to the front in females ⑤ ཡ་བ། རོ་མོ་གཉིས་ཀར་དབུས་ལ་གནས་པའི་རྩ།
a ba, the channel that is situated in the centre, in both males and females, *avadhuti*

རྩ་ནག། མི་རྒྱུད་མོ་རིགས་འཕེལ་བའི་རྩ། the "black channel", the channel that gives
 multiple female offspring in a family

རྩ་ནག་སྒྲོམ་པ། མི་མོའི་རིགས་རྒྱུད་གཅོད་པ། to cut off the female lineage, to
 interrupt the procreation of female children

རྩ་བྲལ། གཞི་རྩ་མེད་པ། free from foundation and root, unfounded and
 unoriginated, rootless and groundless

རྩ་ལྷུན། ཐེག་ལེ་དམར་པོ་འཕྲ་བ་མཚན། a red drop of light; the mensis, menstruation

རྩ་མོ། ⇒ **ཅ་མོ།**

རྩ་གསུམ།[Z] སྒྲིན་མཚུབ། the fourth finger, ring finger

རྩང་པོ། གཙང་པོའི་འབྲི་རྩུལ་གཞན། an alternative spelling for *gtsang po*, river

རྩང་སོ། ⇒ **གཙང་སོ།**

རྩལ་དབང་། རྩོགས་ཆེན་གྱི་ལུགས་ལ་རིག་པ་ངོ་སྤྲོད་གྱི་དབང་། the 'introduction to the
 nature of mind' initiation in the tradition of the Great Perfection

ཙི། བོན་གྱི་གདུང་རུས་ཤིག། rTsi, a clan or lineage in Bon

ཙ་ལྷུང། ལྷུང་མ་གྱི་སྒྲིགས་མ། dried up leaves or grass, straw

ཙིས་འགོ་ལྔ། བཀའ་བརྟན་གྱི་ཁྱད་པོན། special aspects of the *bKa' brten* canon of Bon ① རྟོགས་གར་གཏོགས་པ། the tradition to which they belong ② རྒྱུད་གང་ལས་བརྒྱས་པ། the scriptures from which they were they gathered ③ མཛད་པ་པོ་གང་གིས་མཛད་པ། the author by whom they were they written ④ མཚན་ཇི་ལྟར་གསོལ་བ། how they were given their name ⑤ རོན་ཆེད་ཅིའི་ཕྱིར་མཛད་པ་ལྟའོ། the reason why they were written

ཙིས་པོ་ཆེ། འགངས་ཆེན་ནམ་རྩ་ཆེན། imporant, crucial

ཙེ་རྒྱལ། ⇨ **ཙེ་མོ་བྱུང་རྒྱལ།**

ཙེ་རྩེ། རྒྱལ་མཁར་གྱི་བདག་པོ་འཕུ་རྩེ་པོ། the owner or lord of a royal fortress

ཙེ་འདུ་རྟེད། [Z] འདུ་པོའི་གར། a fierce or wrathful dance

ཙེ་མོ་བྱུང་རྒྱལ། ① མཆོག་ཏུ་གྱུར་པ། ཕུལ་དུ་བྱུང་བ། ཡང་རྩེར་མོན་པ། excellent, the best, perfect, to reach the summit, to attain perfection ② ཙེ་མཐོ་པོས། the highest peak

ཙེ་ལྷ། མཁར་གྱི་ལྷ། the gods of fortresses

ཙེ་ཆིབས། ཕུལ་དུ་ཕྱིན་པ་འཕུ་ཡང་རྩེར་མོན་པ། to attain perfection, to reach the summit

བཅུལ་བ།   སེལ་བའམ་དག་པར་བྱེད་པ།   to clear, to clarify, to purify, to cleanse

ཚ།

ཚ།[Z]   མཁྲིས་པ།   the gall bladder, bile, the bile vesicle

ཚ་ཅིལ།[Z]   ཚ་གང་།   temperature, heat and cold

ཚ་ལ་རྒྱུང་།[Z]   འང་འུང་གྲུབ་ཐོབ་ཅིག་གི་མཚན།   Tsha la rGyung, the name of the realised being of Zhangzhung

ཚ་ལ་རྒྱུང་ནི། Tsha la rGyung ne   འང་འུང་གི་ལྷ་ཞིག་གི་མཚན།   the name of a deity of Zhangzhung

ཚང།[Z]   ⇨   ཚང་སྒྲང་།

ཚང་སྒྲང།   སྤྱི་གཙུག་གི་སྒྲ་ཚེས།   a clump of hair on the crown of the head

ཚང་རྒྱུང།   དབུས་ཀྱི་རི་རྒྱལ་ལྷན་པོར་རི་བདུན་རྩེ་ལ་མཚོ་ལྷགས་རི་ཉི་ལྔ་རྒྱུང་གཅིག་གིས་བསྐོར་ལ་
ཟེན།   the central peak of the world mountain, Mt Sumeru, with the seven concentric
ranges of mountains and oceans, and the sun and moon revolving around its summit,
called *tshang rgyung*, the universe

ཚང་སྒྲང་།[Z]   མི།   fire

ཚང་སྒྲུགས།   འགོན་པོ་ལམ་ཐྱེད་ལ་ངལ་གསོས་ཏེ་ཟས་ལ་རོལ་བ།   for travellers to make a

halt to rest and enjoy food half way through a journey

ཚང་ས། འགྲིག་པ་འཇམ་འཐད་པ། to suit, to agree, to correspond, to be right; to be consistent, to follow logically, to be tenable, to be reasonable

ཚངས་ཏིང་ [Z] ས་ཡི་གོ་ལ་འཛིན་པའི་རྒྱུ་། wind or energy that maintains the celestial path of the earth

ཚངས་སྣང་ནེ་རམ། [Z] མེ་ཡི་ལྷ། fire gods

ཚངས་སྣང་སང་མེ་པ། [Z] མེ་ལྷའི་རྒྱལ་པོ། the king of the fire gods

ཚངས་པ་གཙུག་ཕུད། Tshang pa gTsong phud གཤམ་རབ་མི་བོའི་སློབ་མ་ཞིག། one of Master Shen rab Mi bo's disciples

ཚངས་བྱུག། སྤྱི་བོའི་རྩ་ཡི་ཁྱུང་བྱ། the fontanelle, the aperture of the crown channel, the aperture of Brahma

ཚད་མེད་འོད་ལྔན། Measureless Light ⇨ **དགོངས་བརྒྱུད་དགུ།**

ཚད་བཙུག་པ། ① འགྲན་ཚད་པ་འཇམ་དོ་བསྡོམ་། to compete, to measure against, to be in competition, to contest ② དཔང་བཙུག་པ། to establish a witness, to witness

ཚན། ལྷུས་རྒྱ། ablution water, cleansing water

ཚན་ཆབ། ① ལྷུ་གཙང་མ། clean, pure water ② ལྷུ་བ་རྒྱ། miraculous water

ཚར།[Z]   རེག་བྱ།   tangible objects, objects of touch

ཚར་ཅི།[Z]   མཚན་མ།   sign, mark, characteristic

ཚར་ཤིན།   ཚེ།   life, length of life; time

ཚལ།[Z]   ཚེ་ལྷ།   fat, grease

ཚས།[Z]   ཤལ་ཚེ་ལྷ།   fat from meat, animal fat

ཚས་ལྷུམ།[Z]   ལྷ་འལྷུམ།   magic, magical transformation, miraculous power,
magical display, magical illusion, psychic power

ཚེ་བ།   ལྷུ་ར་ཅི།   glue, gum

ཚེ་ཤ་ཆད་པ།   ཡི་ཐང་ཆད་པ།   to be exhausted, to be worn out, to be tired in mind

ཚིགས་པ་ལྷ་སྤང་།   མེ་བཙའ་རྒྱལ་སའི་རྒྱུང་སྤང་སྟེ་གཞུང་ནས་མར་བཅིས་པའི་ཚིགས་པ་ལྷ་པ།
the 'wind passage' in moxibustion, ie. on a level with the fifth vertebra from the nape of
the neck on down

ཚུལ་མིན།[Z]   ཚུལ་ཁྲིམས།   discipline, morality, ethical behavior, ethical
discipline, morality, moral precepts

ཚུལ་ཤག།[Z]   རེག་བྱའི་ལྷ་མོ།   goddesses of touch, sensation

ཚདེ།   ར།   the goat

ཚོད་མིག   ཚོ་ཚད་དམ་དུས་ཚོགས།   the period of life, a life time, a period

ཚམ་འབྲང་།   བྲུག།   armour, coat of mail

ཚོར་ནད།   རྟ་ལ་ཕོག་པའི་ནད་ཞིག།   a disease or sickness that occurs in horses, an equestrian disease

ཚོལ་རྒྱ།[Z]   མཁལ་མ།   the kidneys

ཚོས།[Z]   ཚོལ།   fat, grease

མཚན་ལྔ་ཁྱེད་བཞི།   the Four Perfect Young Boys   ① ཡིད་ཀྱི་ཁྱེད་ལུང་།   the Young Boy of Mind   ② གཏོ་བུ་འབུམ་སངས།   the Ritual Boy, 'Bum sangs   ③ རྩ་ལོ།   rMa lo   ④ གཡུ་ལོ།   g-Yu lo

མཚལ་བྲག།   རྒྱ་མཚན།   menstruation, the menses

མཚལ་གྱི་སྒྲུང་མ།   སྒྲོན་མ།   a lamp

མཚུན།   ཚོ་འཕོས་པའི་ཕ་རྒྱུས་ཀྱི་སྒྲུ།   soul of an ancestor, of a family member who has passed away

མཚུན་ལྷ།   ཕ་མེས་ཀྱི་དུར་སར་ཡོད་པའི་སྒྲུ་ཡི་ལྷ།   gods of soul that dwell in the ancestors' cemetery

མཚེ་མི།   mTshe mi   གཤམ་ཁྱིམ་བཙན་པོའི་སྐུ་གཤེན་ཞིག།   a priest of gNya' khri btsan po

མཚོ་སྐྱན།   མཚོ་ལ་གནས་པའི་རྒྱ།   water spirits that reside in a lake

མཚོ་རོ།^[Z]   གཡུ།   turquoise

མཚོན་པ།   ལུགས་མོ་སྤྱལ་གྱི་མིང་།   the name of the year of the Female Iron Snake

འཚམས་བོན།   གཉེན་སྒྲིག་མཐུན་སྡེབས་གྱི་ལས་སྦྱོར་ལ་མཁས་པའི་བོན་པོ།   a Bon priest
who is skilled in the art of match-making, in marriage, and in acting as middle-man
between spirits

འཚོང་པ།   ལས་དོན་གང་འཚམས་བྱུང་པ།   to accomplish work, a project, partially, to
a certain degree, not completely, just about satisfactorily

འཚོ་བ།   མེ་མོ་ཕག་གི་མིང་།   the name of the Female Fire Pig year

འཚོམ་པ།   རྒྱལ་བཞིན་པའི་སྐབས་སྒོ་བྱར་དུ་བཀག་པ།   to stop suddenly while running,
of horses

ཇོ

ཇོ་གད།^[Z]   ཆང་ཕུད།   the first, best offering of barley beer

ཇོ་གོ།^[Z]   གཟའ་བདུད།   the demon of the eclipse

ཇོ་ཅི།^[Z]   རྒྱལ་སྤྱལ་པའི་སྤྱ།   the reincarnation of a lama

ཇ་དྲུང།[Z]   ལྷག་མ།   extra, leftover

ཇ་ཡི།[Z]   བརྗེད་པར་བྱེད་པའི་གདོན།   demons that causes forgetfulness, amnesia

ཇ་ཡ།[Z]   ཐར་བར་བྱེད་པའམ་གཙོད་པར་བྱེད་པའི་བད།   an exclamation signifying liberation, cutting off, ex. the cutting of chains

ཇག་ཅི།[Z]   ཟག་པ།   outflowing, downflowing, drip, excrement, sully
influence, subject to defilement, decay

ཇག་མེད།[Z]   འཛིན་མེད།   སྒོ་མ་གྱི་སྐྱབས་སུ་སྒོ་ལ་འཛིན་པ་མེད་པ།   during meditation,
to leave the mind free of all clinging to external phenomena

ཇད།[Z]   ཟད་པ།   to be used up, exhausted, worn out, extinguished, spent,
consumed

ཇན།[Z]   ① ཚད་གཞི།   a measure, gauge, standard, size, criteria, rate
② རླན།   false, falshood, a lie, not authentic, untrue

ཇད་མིན།[Z]   བཅོལ་དུ་མེད་པ་དཔག་དུ་མེད་པ།   beyond searching, beyond the quest,
immeasurable; cannot be found, measured, estimated

ཇན་སྒྲིག།[Z]   སྒྲུལ་པ།   to manifest, to emanate, to transform, incarnate;
magical emanation, magical creation, manifestation, emanation, reincarnation

ཇོན།[Z]   འཇུགས་པ།   to establish, to set up, to implant, to erect, to insert, to
found

ཇི་[Z] ⇨ ཅི།

ཇོ་མཉན་གྱུར་ཆེན། Dzo men, the Great Gyer ཇང་ཇུང་གྲུབ་ཐོབ་ཅིག་གི་མཚན། the name of a realised being in Zhangzhung

དྲ། སྤགས་ཀྱིས་བསྐྱབ་པའི་མཐུ་རྒྱལ་བྱེད་ཀྱི་རྩམ། a substance developed using gold etc., and through the recitation of spells, for performing magic, for casting spells or curses

དྲ་དབལ། རྩོམ་པས་ཆེ་བའི་མཐུ་རྩམ་ཤིག་ དཔེར་ན་གསེར་དྲ་དང་ཤིག་ལྟ། acute and powerful substances for casting magic spells, ex. golden *dzwa*, or lice *dzwa*

མཛེལ་གད། ཟུང་མོ། a game, play

འཛམ་གླིང་མཁའ་སྤྱོད་ཀྱི་དྲུག་སྤྱལ། the Six Ornaments amongst scholars in the world
 ① དམུ་ཚ་ཏཱ་ཏེ། སྤྱག་གཟིག་གི་མཁའ་སྤྱོད་པ། Tra he, son of dMu, a scholar from sTag gzig
 ② ཁྲི་ཐོག་སྤར་ཚ། སྤྱག་གཟིག་གི་མཁའ་སྤྱོད་པ། Khri thog, son of sPar, a scholar from sTag gzig
 ③ འགྲུ་ནི་ལི་སྤར་ཡ། སྤྱག་གཟིག་གི་མཁའ་སྤྱོད་པ། 'Gu hi li spar ya, a scholar from sTag gzig
 ④ ལྷ་བདག་སྤགས་གྲོ། རྒྱ་གར་གྱི་མཁའ་སྤྱོད་པ། Lha bdag sNgags grol, a scholar from India
 ⑤ ལེགས་ཏང་རྨང་པོ། རྒྱ་ནག་གི་མཁའ་སྤྱོད་པ། Legs tang rMang po, a scholar from China
 ⑥ གསེར་ཐོག་ལྷུ་འབྱུང་མས། ཁོ་མ་ལ་མཁའ་སྤྱོད་པ། gSer thog lCe 'byams, a scholar from Khrom

འཛིང་གཉེར། ཁྲོ་ཞལ་གྱི་རྩམ་པ། an angry or wrathful expression

ཇི་གོར། མིག་གཞིན་སྤྱབས་ཤར་བའི་འོད་གོར། light effects that appear when the eyeballs are pressed

ཉེགས་པ། ཤིང་མོ་སྤང་གི་མིང་། the name of the Female Wood Ox year

ཉེགས་པ་ཆེན་པོ། the Great Perfection ① འཁོར་འདས་ཐོན་ཀླན་གྱི་འབྱུང་གཞིར་གྱུར་
པའི་སེམས་ཀྱི་ཡིན་ལུགས་གསལ་སྟོང་དབྱེར་མེད་གྱི་ཐོན་དབྱིངས་སམ་སྐྱ་གསུམ་ལྷན་གྱིས་གྲུབ་པའི་ཐེག་ལེ་ཉག་
གཅིག the realm of Bon that is the actual or original nature of mind, the origin of all
phenomena in samsara and nirvana, where clarity and emptiness are in a state of
indivisible unity; the unique drop that is spontaneously produced containing the three
bodies ② ཉེགས་པ་ཆེན་པོ་གཏན་ལ་འབབ་བྱེད་གྱི་དཔེ་གཞུང་། the texts that systematise
the Great Perfection

ཕྱོ

ཕྱ་ཅི། ཕྱ་མིན་གྱི་སྐད། the language of a class of non-gods, the *asura*

ཕམང་།[Z] སྐྱའམ་ལུས། body (both hon. and ordinary terms)

ཕམང་ཀར།[Z] བྱ་མིགས་མོ་ཞིག a species of female bird

ཕམ་པོ། སྟོང་སངས་སམ་སྐྱིབ་གཡོག་མེད་པ། perfectly empty, nothingness,
transparent and empty; without blemishes, or veils, immaculate

ཕམ་ལེ། སྐྱིབ་གཡོགས་མེད་པར་གསལ་བ། to visualise as perfectly immaculate

ཕྱི་སྦྲུལ།[Z] འོག་གཡེམ་མམ་འབྲིག་ཆགས། rape or passionate sexual union

ཕྱིག་ཞི།[Z] སྐར་མ་ stars

ཐྱིག་ཡ།^[Z] ⇨ ཐྱིག

ཐྱིང་།^[Z] འཛིན་པ། clinging, holding on to, seizing

ཐྱིག་^[Z] སྐར་མ་ stars

ཐྱིག་རྒྱ།^[Z] འདོན་པ། a measure, a fathom, the measure between the fingertips of outstretched arms, four cubits, *khru*, equal one 'dom

ཐྱིག་གིང་།^[Z] སྐར་མ་རྒྱུང་དུ། small stars

ཐྱིར།^[Z] རྒྱལ་པོ་དང་རྒྱལ་བ། a king; victory, victorious

ཐྱིར་གྱུར།^[Z] བཤེན་རྒྱལ། king of the gShen priests

ཐྱིར་ཐང་།^[Z] བར་གྱི་རིགས་ཤིག་ a kind of dance

ཐྱིར་མ། མགོན་སྐྱོབས་བྱེད་པའི་མི་མ་ཡིན་གྱི་རིགས་ཤིག་ a class of non-human protector deity, or spirit

ཐྱིར་ཞི།^[Z] ① རྒྱལ་པོ། a king ② རྒྱལ་མཆན། a banner of victory

ཐྱིར་བཟེ་ར་ཙ། We ze ra tsa རྩོག་ལ་དབང་བྱེད་པའི་རྒྱལ་པོ། a king who has power over life and death, lord of life and death

ཐྱིར་བཟེར། མི་མ་ཡིན་གྱི་རིགས་ཤིག་ a class of non-human, or spirit

ཐེང་རོ།[Z]   རྒྱལ་པོ།   a king

ཐེང་ཇིམ།[Z]   མདའ་དང་གཞུ།   the arrow and the bow; bow and arrow; bows and
arrows

ཞ།

ཞ་ལོན། ཚད་ལོན་པ། to reach a certain point, to attain the right measure, to come up to the mark, to have enough

ཞག་ཐེམ། ཆེད་ཡུད་ཚད་ཞག་པའི་དུས་ཚྭ་གས་པ། དཔེར་ན་ས་ལ་ཞག་ཐེམ། this short life, the days used up one by one, ex. the days disappearing on the earth

ཞག་གསུམ་རྩེས་བཞི། མི་གི་དབུགས་ཆད་ནས་བརྩིས་པའི་ཞག་གསུམ་དང་ཕྱི་ཉིན་བཅས་བཞི། the first three days, and the following fourth day, after a person's breath has stopped, after he or she has died

ཞང། Zhang ① གཞུང་རུས་ཤིག་ a clan or lineage ② ཡུལ་ལམ་ལུང་པ། the valley or a place, or residence of a person

ཞང་པོ་སྒོ། Zhang po sGo ⇨ རུས་ཆེན་གྱི་ཡུ།

ཞང་ཞུང་སྒོ་ཡུག་བར་གསུམ། the three : the gate or entry, the middle region, and the inner region of Zhangzhung ཡུག་པ་རྟག་གཟིགས་འོ་མོ་ལུང་རིང། the inner region, the Long Valley of 'Ol mo lung ring, in sTag gzigs བར་པ་རྒྱ་མཁར་བར་ཆོད། the middle region, rGya mkhar bar chod སྒོ་པ་ཁྲུང་ལུང་དབུལ་མཁར། the gate or entry, the Silver Fortress of Garuda Valley

ཞང་ཞུང་སྒྲོན་རྒྱུད། the Oral Transmission of Zhangzhung ཞང་ཞུང་ནས་དར་བའི་ བོན་གྱི་རྩོགས་ཆེན་གྱི་གཞུང་ཞིག་ a textual source on the oral tradition of the Great Perfection of Bon that spread from Zhangzhung

ཁང་ལྔ།   ⇨   འགོ་བའི་ལྔ་ལྔ།

ཁམ་གོ།[Z]   རོ་བོའམ་མཚན་ཉིད།   essence, nature, characteristic, attribute,
defining characteristic

ཁལ་འདུ།[Z]   ཐུག་པ་འམ་རྟོག་པ།   to touch, to feel

ཁམ་རྩ།[Z]   རང་བཞིན།   self nature, nature, essence

ཁམ་བྱེ།[Z]   ① རྟོག་པ།   an object of touch   ② རྩ་པ།   the leg, the foot

ཁལ་འཛོ།   ① རོ་བོའམ་པའི་ཞེས།   an honorific term, to know, to recognise
② གསོན་པོར་གནས་པའི་ཞེས།   the honorific term, to be alive, ex. at the time when he
was alive

ཞི།[Z]   གནས་སམ་རྟེན་གཞི།   a place, a spot, a base, a foundation

ཞི་སྟེ།[Z]   དཔག་མེད།   measureless, immeasurable

ཞི་ཕྱེད།[Z]   སྤྱི་ཡི་རྒྱལ་པོ་ཀུན་གྱི་རྒྱལ་པོ།   the king of kings, a king of all lesser kings

ཞི་བྱ།   བྱ།   a boy

ཞི་ལ།[Z]   རྒྱུད་འདས་སམ་རྒྱུ་དན་ལས་འདས་པ།   to go beyond suffering, to pass
beyond grief, to transcend sorrow or suffering

ཞིག་པོ། Zhig po   གཤུང་རུས་ཤིག   a clan or lineage

ཞིང་རི།[Z]   ལྔམ་པོ།   spherical, round

ཞིན།[Z]   འཛིན་པ།   to hold, to seize, to uphold

ཞིམ་ཅི།   ཇི།   odour, smell, perfume

ཞིམ་ཆོ།[Z]   ཕྱི་མར།   butter from the female yak, 'bri, and from cows that eat the flowers in the meadows of Tibet

ཞིམ་ཞན།[Z]   བཞཞན་པ་འཇམ་པ་རྩོལ་པོ།   the other, the other party, the opposite side, the opponent

ཞིམ་ཞལ།[Z]   ① བཞཞལ་བ།   to measure, to weigh, to evaluate, to ponder, to examine; to repay (kindness)   ② ཆོར་བའཇམ་ལུས་ཀྱི་ཆོར་བ།   to feel, to perceive, bodily sensation

ཞུ། Zhu   ⇨   བོན་གྱི་གདུང་རྒྱུད་ཆེ་བྱུག

ཞུ་བུམ།   ཞུ་མོ་ཞིག   a type of hat

ཞུག་པ།   ⇨   ཞུག་འཇུག་ལྗོངས་གསུམ།

ཞུག་ངམ།   མེ་ཐན་ཆེན་པོ།   a great calamity due to fire

ཞུག་འཇུག་ལྗོངས་གསུམ།   རྟགས་ཀྱི་རྩལ་གསུམ་ཏེ།   ཞུག་པ་ལྗོངས་བོན།   འཇུག་པ་རྗེས་བྱུང་།   ལྗོངས་པ་ལྗོངས་བྱུང་བཅས་སོ།།   the three premises, the three-fold criteria of a logical argument or syllogism: the premise or proposition Bon; the pervasion or the positive

concomitance; and the refutation

འཇགས་སྒྲིང་།   མར་མེ།   a butter lamp

འཇགས་ཤང་།   གྲུ་མར་བསྐྱེས་པའི་བསང་གྲུ།   fumigation flour mixed with barley flour
and butter

འུང་།[Z]   འུང་།   the khyung bird, or garuda

འུང་ཞག་[Z]   འུང་།   the khyung bird, or garuda

འུག་[Z]   ① རྩོག་   a helmet   ② རུས་པའི་ནང་དུ་ཡོད་པའི་རྩང་།   marrow, the
marrow in the bone

འུག་དཀར་གེ་ཅུ།   རྩོག་གི་རིགས་ཤིག་   one type of helmet

འུག་ཅི།   འུ་ཅུ།   coral

འུམ་[Z]   རྩང་།   marrow

འུར་[Z]   འཇིག་པ།   to deteriorate, to decline, to be destroyed, to disintegrate, to
collapse

ཞི་འགོ་མས་པ།   སེམས་རྒྱུད་དཀྱིག་པ།   to disturb, to agitate, to trouble the mind of
others

ཞི་ལྔ།   ལྔ་མའི་ལྔ་མའམ་ཐོག་མའི་ཐོག་མ།   the beginning of beginningless (ex. time);

before the very first (ex. moment)

- ཞི་བཅད།** ① དཀའ་སྤྱད་དམ་སྤྱིང་རྩལ། asceticism, hardship, austerity, trials;
persiverance, fortitude, endurance, will-power, steadfastness, determination
② སེམས་ཐག་བཅད་པའམ་དམ་བཅའ་བརྟན་པོ། determined, decisive, firm in vows, stable

ཞི་ཐུགས། སེམས་ཀྱི་དམིགས་ཡུལ་ལམ་གཏད་སོ། a deep life-long objective, a mental perspective, an aim, a reference point, a focus

ཞི་བཙོག་པ། ཟས་སམ་འཁོར་བ་ལ་ཞེན་པ་ལོག་པ། to be revulsed, to be disgusted by food or samsara

ཞི་ལུ། རྩེ་མའི་སོན་ཞིང་ཁ་ལ་བཏབ་ཇེས་སྡོལ་ཅུང་ཙམ་ཐོན་པ། the tiny shoots that appear after planting turnip seeds in a field

ཞོག་དཀར་གེ་རུ། རྩོག་གི་རིགས་ཤིག་ one kind of helmet

ཞོག་ལུག་གེ་རུ། རྩོག་གི་རིགས་ཤིག་ one kind of helmet

གཞན་སྣང་། སེམས་ཉིད་ཀྱི་རྩལ་ལས་བྱུང་བའི་སྣང་རྒྱུ། impressions or appearances that arise from the creative play, the potency, the energy of the primordial mind

གཞའ་པང་སད། གཞའ་ཚོན་གྱི་ལྷ། rainbow gods

གཞི་སྒྲུབ། ལྷུང་བཟེད། a monk's begging bowl

གཞི་སྣང་། གཞི་ལས་འཕར་བའི་སྣང་བ། appearances that arise from the base, the

primordial base

གཞི་སྒྲུང་ཆེན་པོ། བོན་ཉིད་འོད་གསལ་གྱི་བར་དོའི་སྐབས་སུ་སྒྲོང་པའི་ཆོ་འཕྲུལ་སྒྲུང་འོད་དང་
ཟེར་གྱི་རྣམ་པ། the magical sound of emptiness, the display of light and light rays,
during the experience of the clear light of Bon-itself, in the intermediate state

གཞུང་པ། སྐྱུངས་པ། the spinal cord

གཞུང་བསྟངས་། ཆོ་གའི་ཞལ་ཕྱེས་ཏེ་འདོན་པའི་དོན། to recite prayers from the
beginning of a ritual, right through to the end

གཞོལ་པ། ① ཡིབ་པ་གཏང་པ། to hide, to cover over, to conceal, to secrete
② འཛོག་པ་འཇམ་སྲིག་པ། to burn, to scorch, to singe

བཞེན་འདེབས་པ། ① འཕྲུལ་རྒྱག་གམ་འཕེན་པ། to push, to drive, to jostle; to
shoot, to fire, to fling ② མེ་ལ་སྲིག་པ། to burn in fire

བཞེད་ལྗན་གྱི་ཐེག་པ། the Vehicule of gShed ldan ⇨ བྱང་གཏིར་ཐེག་
དགུ

ཟླ

ཟླ། མཁལ་མའི་ནད་ཅིག་ a disease of the kidneys

ཟ་འགྲམ།[Z] སིག་བརྩར། a file for metal

ཟ་བུག the Six Za, at the back of a throne, or surrounding the mandorla, three on either side, making six སེང་གའི་ཁ་ནས་བྲམ་ཟེ་ཟ་བ་གཉིས། two brahmins being consumed in two lion's mouths གཡུ་འབྲུག་གི་ཁ་ནས་སྐུ་ཕྱག་ཟ་བ་གཉིས། two naga children being eaten by two turquoise dragons བྱ་ཁྲུང་གི་ཁ་ནས་ཐུ་སྲིན་ཟ་བ་གཉིས་སོ། two mythic water creatures, *makara*, being eaten by the *khyung* or garuda

ཟ་བྱི[Z] རྒྱ་གམ་གྱི་དབྱིབས། crescent shaped, or in the form of a cloak or cape

ཟ་ར།[Z] རྩ་མོ། wealth, riches

ཟ་རང་མེ་འབར། Flaming Za rang ལྷག་གཟིག་གི་གྲུབ་ཐོབ་ཅིག་གི་མཚན། the name of a realised being of sTag gzig

ཟ་བུ།[Z] ཞལ་དུ་བཏབ་པ་འམ་མཚོད་པ། to offer into the mouth of wrathful deities

ཟ་རེས། ① ཟས་ལ་ལོངས་སྤྱད་པའི་ཡུན། the period of enjoyment of a meal

② ཟ་བའི་རེས་མོ་བབ་པ། when one's turn to eat comes

ཟག་ཅི།[Z] ཟག་པ། outflowing, downflowing, drip, excrement, sullyng influence, subject to defilement, decay

ཟག་ཅི།[Z] ནས་འབྱ། barley grain

ཟང་མ། ① ཡང་དག་པ་འམ་ལག་འམ། དཔེར་ན་རྒྱ་བོན་ཟང་མ། གཡུང་རྒྱུང་བོན་ཟང་མར་སྤྱོད། unpolluted, unsullied, pure, perfect, true, genuine, ex. the pure Bon of Cause, to practice purely Eternal Bon ② རྒྱུང་པ། one, single, alone, lone

ཟངས་ཡག   རྩོད་པའི་བྲག་རི་དང་གླི་མ་དུང་སོགས།   sharp rocky mountains, sword, lances etc.

ཟད་ཏི^[Z]   སེར་སྒྲ།   avarice, covetousness, miserliness, meanness

ཟད་ཟེད།   རིའི་སྒྲང་ཟེ།   the crest of a mountain, a mountain ridge

ཟབ་དཀར།   གསང་སྒྲགས་ཀྱི་ཤོན་སྒྲ།   the Bon Portal of Secret Spells

ཟར་བྱ།   ① ཐང་ཚོལ་གྱི་ཐིགས་པ།   drops of liquid sap, gum from pine trees, rubber trees   ② ལ་ཚར།   fringes, threads; a branch of a whole; minor ingredients in a medicinal compound, an appendix

ཟི་ལོང་པ།   བྱུར་ཟིང་ལོང་བའམ་ཚབ་རྩལ།   uproar, tumult, clamour, hurly-burly, hubbub; disturbed, agitated, restless, nervous

ཟིན་ཙུ།^[Z]   ལུ་གོ།   famine

ཟིལ་ཐིག   ཐིག་ལེ་དཀར་པོ་འམ་པོ་ཡི་བྲུ་བ།   white drops, white drops of light; sperm

ཟུར།^[Z]   བྲག   a rock, a cliff

ཟུར་རྟེག   ཆ་ལག་གམ་ཡན་ལག   sections, limbs, branches

ཟུར་སྟོང་།   ཟུར་དུ་ཡོང་ནས་སྟོང་གྲོགས་བྱེད་པ།   to accompany as a minor or secondary companion, to accompany incidentally, or separately

ཕུར་ནམ།^[Z]   དབང་པོ།   དཔེར་ན་མིག་གི་དབང་པོ་ལྟ་བུ།   a sense organ, ex. the eye organ, the organ of vision

ཕུར་མིན།   ལྷ་མིན་གྱི་སྐད།   the language of a class of non-gods, the Titans, *asura*

ཕུར་རྩུང་།^[Z]   དབང་པོ་ལྔའི་སྤྱི་མིང་།   a general name for the five sense organs

ཟེད་ཤོམ།   ཁག་ཚོད་མེད་པའི་སྡོད།   a vessel without a lid

ཟེར་སྐ།   སྐུ་འཛིན།   leader, guide, commander, head

ཐོ་བྱི་བ།   ལུས་ཁམས་ལྱི་བ་སྟེ་འགྲུལ་དགའ་བ།   a heavy body, hard to move, difficult to displace, to move

ཐོ་དོར།   ཡུལ་ལྷ།   a territorial god, a mountain deity, a local guardian deity

ཐོ་ལ།   རྒྱ་མོ་སྤང་གི་མིང་།   the name of the year of the Female Water Ox

ཐོམ་བདོགས།   ལུས་ཁམས།   the body, physical energy, physical nature, the nature of the body

ཐོམ་ཤང་།^[Z]   ལྕགས།   iron, ferrous metal

ཐོར་ཏིར།^[Z]   སྒོན་པོ།   blue

ཧྲེ་ཐེམ།   ཆེའི་ཡུན་ཚད་ཀྱི་རྒྱ་བའི་མཇུག་རྫོགས་པ།   དཔེར་ན་གནམ་ལ་རྒྱ་ཐེམ།   a short life span disappearing month by month, until it is all used up, ex. the moon dissolving in

the sky

ཟླ་པང་སད།   ཟླ་བའི་ལྷ།   moon god, god of the moon

ཟླ་ལྗེས།   དཀར་གསུམ་སྟེ་ཞི་འོ་མ་ལྗུང་བ་དང་གསུམ།   the 'three whites', yoghurt, milk
and cheese

ཟླ་རི།^[Z]   ཟླ་བ།   the moon

ཟླ་རི་སད།   ཟླ་བའི་ལྷ།   god of the moon, moon god

ཟླ་རི་ཐུ་ཞི།^[Z]   ཟླ་བ་ཉ་གང་།   the full moon

ཟླ་སྒྲིག་^[Z]   རྫོགས་པ་འཇམ་ཚད་མ་ཡོད་པ།   to be perfect, to be complete, to have all, to
have everything

ཟླ་གསང་།   དངོས་གྲུབ།   realisation, attainment, siddhi, magical powers

གཟུང་གཏད།   དམིགས་གཏད་དམ་ཡུལ་ལ་འཛིན་སྟངས་ཞུགས་པ།   to enter into
observation, concentration on an object, or a way of observing an object

གཟུགས་འགྲོས།   གཡག་ལུག་ར་སོགས་ཀྱི་གཟུགས་བརྟན།   images of yak, sheep,
goats etc., ex. engravings on wooden ritual sticks, *par shing*

གཟུངས་སོ།   ཚད་མའི་འདུག་སའམ་ཡུལ།   a premise or an object of valid cognition

གཟེ་མ།   ① ལྷ་སྐྱུང་མེ་རིགས་ཤིག   a class of female protector deities   ② རྫོན་

པོ། sharp, pointed ③ ལྷག་ཆའི་བྱེ་བྲག་ཞིག་ an attribute of a deity ④ ལྷག་སྟེང་། a lock, an iron lock

གཟེ་མོ། ཟས་ལ་བྱོ་བ་ཆེན་པོ། delicious food, tasty sustenance, tasty food

གཟེ་ཞགས། འཆིང་བྱེད་དམ་ཞགས་པ། a lasso, a noose or a rope to tie up; taught, well-held, not floppy

གཟེམ་བག། འཛོམ་བག། modest, shy, bashful, unassuming, restrained, controlled

གཟེར་བུ། ① འཛོར་བུ། a small wooden or iron nail ② རྫོགས་ཆེན་གྱི་དཔེ་ཆ་ ཞིག་གི་མཚན། the name of a book on the Great Perfection

བཟང་རྟོག། དག་ཕྱོགས་ཀྱི་རྟོག་པ་ལམ་སྒྲུམ་སེམས་བཟང་པོ། virtuous thoughts, good intentions; well intentioned

བཟང་བཟའ་རིང་བཅུན། bZang bza' Ring btsun ⇨ དགོངས་རྒྱུད་དགུ།

བཟོད་དགའ། ཤིང་མོ་བྱ་ཡི་མིང་། the name of the Female Wood Bird year

འོ།

འ་བུ། ང་རང་། I, me, myself, we; term of modesty

འ་མོ། གཙོ་མོ། the chief, the most important female

འཚོའི་དུང་། གཞིའི་གནས་ལུགས། the basic, essential, fundamental manner of
being, the basic condition, the ground of the natural state

འཇ། A zha ① གཏུང་རུས་ཤིག་ a clan or family name ② ཡུལ་ཞིག་གི་མིང་།
the name of a geographic location, of a land

འཇ་གསང་བ་མདོ་སྡུད། A zha gSang ba mDo sdud གཤེན་རབ་མི་པོའི་སློབ་མ་གཙོ་
གས་ཤིག་ one of Master gShen rab's chief disciples

འབྲ། གཙོ་པོའི་འཁོར་རམ་རྒྱུ་འཛིན། the main entourage, the principal followers

འི་རུ། [Z] ཡི་དྲགས་ཀྱི་རིགས་ཤིག་ a class of hungry ghost, a type of *preta*

འཁྲུང་། [Z] སྒྲ། sound

འུ་སངས། [Z] 'U sangs རང་ཁྱེད་གི་ཡུལ་སྡེ་ཞིག་གི་མིང་། the name of a locality, a
town in Zhangzhung

འུད། [Z] མ་ཁྲུང་བ། cheeks

འུབ་རྒྱུ་པ། ① བྱལ་དུ་ཕྱིན་པ། རང་དབང་ཐོབ། to be perfect, to attain
liberation ② ཀུན་ལ་ཁྲུབ་པ། all pervasive, to permeate everything, to spread
everywhere, to pervade all

འུར་གླང་། [Z] རྒྱུང་གྲགས། a distance of approximately 2 miles, a furlong; 500
spans (from fingertip to fingertip, with arms outstretched); within reach of hearing

བུལ་ཐང་། གཡོག་པོའམ་ཁལ་རྒྱལ་མཁན། a servant or someone who performs obligatory service

འོ་བོན། 'O Bon འབྲོག་པའི་འོ་ཞོ་འཕེལ་བསྐྱེད་གྱི་ལས་སྦྱར་ལ་མཁས་པའི་བོན་པོ། a Bon po priest who is skilled in the activity of increasing the production of milk amongst the nomads

འོ་རེ། རང་རེའམ། རང་ཅག we, ourselves, us

འོག་གོས། བླ་པས་བྱོན་པའི་ནང་གོས། the under garment, a vest worn by a monk

འོག་མིན་གྱི་ལྷ་གནས། ⇨ **གནས་རིས་ཆེན་པོ་བཞི།**

འོད་འབར། རྒྱ་པོ་སྟག་གི་མིང་། the name of the year of the Male Water Tiger

འོན་གསང་། ཕག་ནས་རྒྱ་ཉན་བྱེད་པ། to listen secretly, in secret

འོར་ཆེ། བཀའ་རྒྱིན་ཆེ་བ། to be kind, to be gracious; kind, gracious; thankyou, thanks, please; an expression of thanks, gratitude, appreciation

འོར་མོ། དམུལ་གནས། a hell realm, the hell realms

འོན་ཀོན། འོ་མའི་ཁ་གྱི་དང་རྩམ་པ་བསྐྱེས་པའི་བྲེ་མར། dough made by mixing cream and roasted barley flour

འོལ་བྲུག་ཐང་པོ། 'Ol drug Thang po སྟོན་པ་གཤེན་རབ་ཀྱི་སྐུ་ཡི་སྲས་ཤིག one of Master gShen rab's sons

འོལ་མོ་ལུང་རིང་། 'Ol mo lung ring སྟོན་པ་གཤེན་རབ་ཀྱི་འཁྲུངས་ཡུལ་དང་གཡུང་རྒྱུད་
 རོན་ཐོག་མར་དར་སའི་ཡུལ། the Long Valley of 'Ol mo, the land where Master gShen rab
 was born and where Eternal Bon spread for the first time

ཡ།

ཡ་ག་ཙ་སད། [Z] Ya ga tsa sad འཇིག་རྟེན་སྐྱོང་བའི་ལྷ། god protectors of the world

ཡ་གད། ① ཁང་པའི་བྱ་འདབ་འོག་གི་ཤིང་བརྟེགས་དང་། ཁང་པའི་ཁ་བད། the eaves of
 a house ② སྐྱས་པ། a ladder, a knotted trunk of a tree, stairs

ཡ་གབ། གོ་ཆ་དང་རྩྭ་ག ། armour and helmet

ཡ་གོང་། Ya gong རུས་རིགས་ཤིག ། the name of a clan or family

ཡ་ངལ། Ya ngal གཏུང་རུས་ཤིག ། the name of a clan or family

ཡ་ཆ། ཡ་མཚན། amazement, surprise, astonishment, marvellous

ཡ་ཆར་གྱུར་པ། སོ་སོར་གྱེས་པ། to separate, to divide, to split up, to part

ཡ་ཐོའི་ཐེག་པ། the Ya tho Vehicule ⇨ བྱུང་གཏིར་ཐེག་དགུ།

ཡ་བདུད། གནམ་གྱི་བདུད། sky demons

ཡ་ཤོ། ① བྲམ་པ། a liar, a swindler, a cheat, a charlatan, a hypocrite, a

deceitful person   ② ཤན་པ། a butcher, a slaughterer, a killer

ཡ་བ།^[Z]   རྒྱུ་ལྷ། wind gods

ཡ་བག་ཤ་ར། Ya bag sha ra   གངས་དཀར་གྱི་མའི་མིང་རྟོང་པ། an old name for the
White Snowy Mountain, Ti se, before the time of gShen rab Mi bo

ཡ་མ།   ① བདུད། a class of demons   ② ལྷ་རིགས་ཤིག་ a class of deities,
gods

ཡ་མ་ཡི།^[Z]   གཡས་གཡོན། right and left

ཡ་མིག་^[Z]   ཡམས་ནད། an epidemy, an infectious disease, a contagious disease,
pestilence

ཡ་མིན།^[Z]   རྩོག་པ། erroneous, wrong, inverted, upside down

ཡ་ཙ།^[Z]   ① རལ་གྲི། a sword   ② མདུང་། a lance, a spear

ཡ་བཞི་རུང་བརྒྱད།   ལྷོན་པ་གཤེན་རབ་ཀྱི་འཁོར་རྟེ།   རི་རི་ལ་ཕོ་མོ་གཉིས་རེ་དབྱེ་བས་བརྒྱད།
the four divisions and the eight paired groups in the entourage of Master gShen rab,
each of the four divisions being divided into two, males and females, men and women,
altogether making eight groups   ① བསྟོན་གནས། the group that upheld one-day
precepts   ② དགེ་བསྟོན། the lay devotees who upheld five precepts   ③ གཙང་
གཙུག་ the group who upheld purity   ④ རྩང་སྤོང་། the ascetics

ཡ་ལད།   ལུབ། a shield, armour

ཡ་སོ། ① ཡར་གྱི་སྒྲིལ་མོ་འཇ་སྟོང་ངོས། the topmost point, the tip, the point; the upper face, the top part ② ཁ་ཡི་ཡ་སོ། the upper row of teeth

ཡག་གྲུང་།[Z] གཡག་གམ་འབྲོང་། a yak or a wild yak

ཡག་གྲུང་གུ་མ།[Z] འབྲོང་གི་རྩ་ཕྱེ། the tip of the horn of a wild yak

ཡག་ས་ཁ། ཤེས་རྟོག་ words of good fortune, auspicious speech, praise, congratulations

ཡང་།[Z] སྤྱི་རྒྱུང་། exterior wind, external wind, energy

ཡི། ⇒ དཔའ་བོ་འབྲུ་ལ།

ཡང་གོང་། ཡང་རྩེ་འཇ་མོག་མའི་མོག་མ། the topmost peak, the topmost roof, the top of the top, the very beginning

ཡང་རྒྱ།[Z] ཁོར་ཡུག་ environment, surroundings

ཡང་ཅི།[Z] སྟོང་པའཇ་སྤྱད་པ། to act, to behave, to perform

ཡང་རྩེ་དཀར་པོ། སྤིང་གི་དགྱིལ་ན་ཡོད་པའི་རྩེ་དཀར་པོ་ཤིན་ཏུ་སྤྲ་བ་ཞིག་ the extremely fine white channel that is situated in the heart centre

ཡང་སྟོན། Master Yang ཡ་ངལ་གྱི་གཏུང་རྒྱུད་ལས་སྟོན་པའི་སྤྲ་མ་ཞིག་ a lama from the Ya ngal clan or lineage

ཡང་ནི་ལི།^[Z]   རང་རྒྱུ་ངམ་དབུགས།   interior wind or breath, respiration

ཡང་ནི།^[Z]   འདུ་ཤེས།   perception, awareness, conscience, consciousness,
apprehension, discernment

ཡང་མ་ཡང་སྒྲིང་།   ཕྱི་མེད་ཕྱི་མེད་མ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཡང་ཕྱི།   the peak amongst peaks,
the highest peak, the highest peak of all

ཡང་ཐུས་ཆེན་པོ།   ① རྫོགས་ཆེན་གྱི་གཞུང་ལས་བྱུང་བའི་གནས་ལུགས།   the principal
mode of abiding according to the Great Perfection tradition   ② བ་མེས།
forefathers, ancestors

ཡང་ཕྱི་ཐེག་པ།   the Vehicule of the Highest Peak   ⇨   **བྱུང་གཏིར་ཐེག་**
དགུ།

ཡང་ཡིན།   གཞིས་ཀ་ཡིན་པ་འདོད་པ།   དཔེར་ན་བདེན་པ་ཡིན་ལ་བདེན་མེད་ཡང་ཡིན་པ་འདོད་པ།
to accept, to propose a dual interpretation, the possibility of phenomena being both A
& B, ex. to accept a proposition as being both true and untrue, to be and not to be, to
exist and not to exist

ཡང་ཡི།^[Z]   ཡིངས་བ།   to be distracted, to wander, to lack concentration

ཡངས་སོ།   རྒྱ་ཆེ་བ།   ཀླན་ཤོང་བ།   vast, huge, wide, enormous, big; able to
contain all

ཡར་ཁྱོག།^[Z]   རྒྱ་ཤོ་མེད་པ།   to be not narrow, crowded, tight, closed in, or
confined

ཡར་སྒྲི།[Z]   ཚད་མེད་པ།   immeasurable, measureless, limitless, unlimited,
boundless

ཡར་གཡེན།   ⇨   **གཡེན་ཁམས་སྡེ་གསུམ།**

ཡས།   ① གདོན་བགགས་བརྒྱུད་གྱི་གདོར་རྩལ།   ritual offering substances given as
presents to beguile harmful and obstructive demons   ② མཚོད་སྒྲིན་གྱི་མདོས་བྱུང།   a
ransom or substitute thread-cross made as a ritual offering

ཡས་སྟགས།   མཚོད་རྩལ།   offering substances

ཡས་བདུད།   ⇨   **ཡ་བདུད།**

ཡི་ཀུན།[Z]   ཀུན་འབྱུང་བ།   the origin, the source, the original source of all

ཡི་གེ་འཕྲུལ་སྒྲག།   འཕྲུལ་གྱི་ཡི་གེ་བཞི་བརྒྱུ་སྒྲས་པའི་ན་བཟའ་ཞིག   a robe adorned
with forty magic letters

ཡི་མུ།[Z]   ① ཡོད་པ།   to exist, to be present (in space), to have, to possess
② ཡོན་ཏན།   quality, accomplishment, acquirement

ཡི་ཡོང་།[Z]   ཡོངས་རྫོགས།   completely, perfectly, entirely, without exception

ཡིག་གན།   lit. 'old writing'   རང་ཁྱེད་གི་ཡིག་རིགས་ཤིག   a style of writing in
Zhangzhung

ཡིད་གྱི་བྱེད་ཅུང་།   the Young Boy of Mind   ⇨   **མཚན་ལྔ་གྱི་བྱེད་བཞི།**

ཡིན་སྣང་ཤར་གསུམ། the Three Bodies, Being, Apparition & Manifestation

① ཡིན་པ་བོན་སྒྲ། the Bon Body of Ultimate Being   ② སྣང་བཟློགས་སྒྲ། the Perfect Body of Appearances   ③ ཤར་བ་སྒྲུལ་སྒྲ། the Manifest Emanation Body

ཡིབ་པ།   ① གཤམ་པ། to conceal, to hide, to hide away   ② རུལ་བ། to rot, to become putrid, to decompose, to decay

ཡུ་རྩི།[Z]   ཆང་། barley beer

ཡུ་བྱ།   ང་རང་། me, myself, I, term of humility

ཡུ་ཚྲིག།[Z]   མུང་བྱའི་ཚྲི། taste, to be experienced

ཡུགས།   མནོལ་གྲིབ་དང་གདོན། contamination, filth, dirt; harmful demons

ཡུགས་ལྗད།   མནོལ་གྲིབ་དང་གདོན་བཀར་བ། to put aside, to separate from, contamination, filth, pollution, dirt; harmful demons

ཡུལ་མཆོག་གནས་བཞི།   ⇨   **གཡུང་རྩུང་གནས་བཞི།**

ཡ།   ① ཡན་པར་བྱེད་པའི་མི་མ་ཡིན་གྱི་རིགས་སམ་ལྷ་རིགས། a class of non-humans or gods that is beneficial, helpful, useful   ② ཐོག་མའམ་གདོད་མ། original, first, primordial

ཡི་གྲོལ།   ཤེས་བྱ་ཐམས་ཅད་རང་གི་གནས་ལྷགས་ངང་དུ་གདོད་མ་ནས་གྲོལ་བ། the natural state of being of all knowable phenomena, free, liberated, unfettered from the beginning of primordial time

ཡེ་ཟླ་ལ་བྲུ།^[Z] ཟླ་ཞིང་བདག་མེད་པ། empty and self-less

ཡེ་ཉིད། ཡེ་ཤེས་ཀྱི་གནས་ལུགས། the natural state of primordial wisdom

ཡེ་ཉིད་ཀྱི་སྟོན་པ། the Master of Primordial Wisdom ⇨ དགོངས་རྒྱུད་
དགྲ།

ཡེ་ཐུན།^[Z] ཉོན་མོངས་འཛུམ་པ། to overcome, to defeat, the negative passions

ཡེ་ཐུམ།^[Z] ཤངས་སམ་ཟུ། the nose (hon. and non-hon.)

ཡེ་གནས་སྲིད་བྱ་རྒྱུད། ཐང་མ་མེ་སྟོན། Thang ma Me sgron, the Young Boy of
Primordial Existence, the future teacher, see དུས་གསུམ་སྟོན་པ།

ཡེ་མུ་མེད། ཡེ་ནས་མུ་མཐའ་མེད་པ། limitless, boundless, infinite since the
beginning of primordial time

ཡེ་མེད། མོག་མ་ཉིད་ནས་མེད་པ། inexistent since the beginning of beginningless
time

ཡེ་སྟོན་རྒྱལ་པོ། King Ye smon འགོ་བ་མི་ཡི་ཐོག་མའི་འབྱུང་ཁུངས་ཀྱི་ལྷ་ཞིག། a god
of the primordial origin of mankind

ཡེ་ཅེ། འདབ་ཆགས་བྲ། a species of bird, the hawk, the falcon

ཡེ་ཇོགས། བོན་ཐམས་ཅད་ཡེ་ནས་ཇོགས་པ་ཆེན་པོའི་རང་བཞིན་ཡིན་པ། the Great
Perfection natural state of all phenomena since the beginning of primordial time

ཡེ་ཡིན། ཡེ་ནས་སམ་གདོད་མ་ནས་ཡིན་པ། to be, since primordial times, or since
the beginning of beginningless time

ཡེ་ཡོད། རྒྱུ་མ་ཉིད་ནས་གནས་པའམ་ཡོད་པ། to dwell or to exist since the
beginning of beginningless time

ཡེ་ཤེས་གཞུག་མའི་ཙུ། ⇨ **ཡང་རྩེ་དཀར་པོ།**

ཡེ་ཤེས་ལྷ་ཡི་སྟོན་པ། the Master of the Wisdom Gods གཤེན་ལྷ་འོད་དཀར།
God of the gShen, White Light

ཡེ་གཤེན ལྷ་ཡུལ་ནས་བབས་པའི་གཤེན་རབ་མི་བའི་འཁོར། the entourage of Master
gShen rab Mi bo, descended from the land of the gods

ཡེ་གཤེན་ཐེག་པ། the Way of the Primordial gShen ⇨ **ལྷོ་གཏིར་ཐེག་**
དགུ།

ཡེ་སངས་རྒྱས་པ། རྒྱུ་མ་ཉིད་ནས་སངས་རྒྱས་པའམ་སྒྲིབ་པ་དག་པ། awakened or
purified since the beginning of beginningless time

ཡེ་སྤིད། རྒྱུ་མ་འམ་གདོད་མ་ནས་ཡོད་པ། existant since primordial times, or since
the beginning of beginningless time

ཡེ་ཡ།[Z] ཡང་དག་པ། pure, immaculate, perfectly pure

ཡོད་པོ། སྒྲིམ་བྱེད་སྐབས་སེམས་བརྟན་པོ་མེད་པའི་གནས་སྤངས་ཤིག a state during
mediation when the mind is unstable

ཡེབ་རྩི། རྩོན་མ། false, a lie, fake, not authentic

ཡེལ་མོ།^[Z] གནམ་ཡེལ། a canopy

ཡོ་ག། ཚང་མའམ་གུན། all, every

ཡོ་གལ། ཡོ་བའམ་འཕྱོག་པ། crooked, bent, twisted, crafty, devious

ཡོ་ཕྱི་རྒྱལ་བཞད། Yo phyi rGyal bzhad སྟོན་པ་གཤེན་རབ་མི་བོའི་ཡུམ། the mother
of Master gShen rab

ཡོ་མོ། རྟ་མོ་དང་མ། a mare, a female horse

ཡོ་ལ་བྱུང་པ། ཐམས་ཅད་ལ་བྱུང་པ། all pervading, all pervasive, all permeating,
omnipresent, universal, all encompassing

ཡོ་ས་རུ་མ།^[Z] བོ་སྟོ། a male *sri* demon

ཡོ་སེ།^[Z] བུད་མེད། a girl, a woman

ཡོགས། མི་མ་ཡིན་གྱི་རིགས་ཤིག། a class of non-human, or spirit

ཡོང་ཡེ། དུས་ནམ་པ་གུན་རུ། always, at all times, forever

ཡོད་ཁམས། སྤྱིད་པའི་ཁམས་སམ་འཛིག་རྟེན་གྱི་ཁམས། the realm of existence, the
worldly realm

ཡོལ་ཆེན།   མི་ཐོད་གྱི་ཐོར་པ།   a bowl made from a human skull

ཡོས་ནལ།   གཉིན་ཚན་བསྐྱབས་པའི་བུ་ཕུག།   a child born of a union between blood relatives, born of incest

གཡག་གིང་།   སྒོ་ཡི་འདན་བུ།   a stopping bar on a door, a bolt, a lock; the door handle

གཡང་།   རྩི་གྱི་སྤྱིང་པོ་འཇ་དྲངས་མ།   the essence of wealth, the vital essence of riches

གཡང་སྒྲན།   གཡང་འཛོད་གྱི་ཚེ་ག་འདོན་ཏེ་གཡང་ལེན་བྱེད་པ།   to recite a ritual to bring the essence of wealth, and thus to obtain or get the essence of wealth

གཡང་ཟ།   ཡང་བ།   འཇིགས་སྐྱུག།   terror, fear, fright, horror; terrifying, fearsome, horrible, horrendous, fearful, frightful

གཡང་ལུགས།   ① ཕུ་གཡང་སྐྱབ་སྐྱབས་ཕྱི་གོས་སུ་གྱོན་ཆས་ཤིག།   an outer garment worn during the performance of *phy*a and *g-yang* rituals that bring good fortune and wealth   ② ཕྱི་ལ་ཁྲིང་གོས་སུ་གྱོན་གོས་ཤིག།   a loose overcoat, without a belt

གཡང་གསས།   གཡང་གི་ལྷ།   gods of wealth and good fortune

གཡའ་སྒྲན།   གཡའ་རི་ལ་བཞུན་པའི་སྒྲན་མོ།   *sman mo* goddesses who dwell in the slate mountains

གཡར་དུ་ལེན་པ།   ཁས་སྐྱངས་པའམ་དམ་བཅས་པ།   to promise, to take oath, to

swear

གཡུ་ཚོད།   མིག་མ་བཏོད་པའི་གཡུ།   a turquoise without the threading hole

གཡུ་བརྟོན།   གཏོ་ཡི་རིམ་གྱོར་རྟོན་བྱེད་གྱི་རྩལ་གཡུ།   a turquoise offered as a ritual substance, a present, during rites of substitution

གཡུ་བྱུན།   རྒྱུང་།   wind

གཡུ་འབྲང་། [Z]   བདུད་རྩི།   nectar, ambrosia, amrita

གཡུ་ལུང་ཤེལ་གྱི་བྲག་ལུག Turquoise Valley Crystal Cave   ཡུམ་བཟང་བཟའ་རིང་
བརྩུན་གྱིས་གསང་སྤྲུགས་སྒྲུབ་པའི་གནས།   the place where the mother, Lady bZang Ring
btsun, practised the Secret Spells

གཡུ་ལོ།   Turquoise Chignon   ⇨   མཚན་ལྷན་བྱེད་བཞི།

གཡུ་ལོ་ཐེབ་ཅེ་གོར་མོ།   མོ་ག་གི་རིགས་ཤིག   a type of helmet

གཡུང་རྩུང་།   ① འགྱུར་བ་མེད་པ།   unchanging, immutable, changeless, eternal
② འགྱུར་མེད་མཚན་བྱེད་གྱི་བརྟན་གསལ་ལྷན་མཚན་ཞིག།   the swastika; an attribute symbolising
eternity

གཡུང་རྩུང་དགུ་བཅེགས།   the Nine-stacked Swastika   སྟོན་པ་གཤེན་རབ་མི་བོས་
བོན་གསུངས་ས།   འོ་ལ་མོ་ལུང་རིང་གི་རི་ཡི་གཙོ་བོ་ཞིག   the place where Master gShen rab Mi
bo taught Bon; one of the principal mountains in 'Ol mo lung ring

གཡུང་རྩུང་རྒྱ་གྲམ།   **གཡུང་རྩུང་བསྐྱེལ་མ།**   the swastika cross, the crossed
swastika

གཡུང་རྩུང་ཐེག་པའི་ས་བརྒྱ།   the Ten Levels of the Eternal Vehicule   **བོན་གྱི་**
ས་བརྒྱ།   the Ten Levels or Stages of Bon

གཡུང་རྩུང་གནས་བཞི།   the Four 'Holy Sites' of Eternal Bon   ① **དཔོན་གསལ་**
སྐྱ་མ།   the priests or lamas   ② **སངས་རྒྱལ།**   the Awakened Ones, the Buddha
③ **གཡུང་རྩུང་གི་བོན།**   the teachings of Eternal Bon   ④ **གཤེན་རབས་དང་བཞི།**
followers of Master gShen rab

གཡུང་རྩུང་བོན།   **སྟོན་པ་གཤེན་རབ་མི་བོས་གསུངས་པའི་པཱུ་ཙོ་རྣམ་གསུམ་གྱི་བསྟན་པ།**   the
three scriptures taught by Master gShen rab Mi bo

གཡུང་རྩུང་གཙུག་གཤེན་རྒྱལ་བ།   Eternal gTsug gShen, the Victorious
⇒ **ཡིད་ཀྱི་ཁྱེུ་ཆུང་།**   Yid kyi Khye'u chung, another name for the Young Boy
of Mind

གཡུང་རྩུང་ཡོངས་ཇོགས།   **དོན་དང་ཡོན་ཏན་ཡོངས་སྟུ་ཚང་བའམ་འདུས་པའི་བོན།**   the
Bon teachings in which all meanings and qualities are perfectly assembled

གཡུང་རྩུང་སེམས་དཔའ།   **ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་སེམས་བསྐྱེད་རྒྱུད་ལ་ལྷན་པའི་སྐྱེས་བུ།**   a
holy person in whom the aspiration to enlightenment of the Great Vehicule has been
integrated in his mental continuum

གཡུང་རྩུང་གསང་དབང་།   **གསང་བའི་དབང།**   the secret initiation

གཡུང་རླུང་ལྷ། the gods of Eternal Bon   ལྷ་ཡི་རིགས་ཤིག་ a class of deity

གཡིན།   མི་མ་ཡིན་གྱི་རིགས་ཤིག་ a class of non-human being, spirits

གཡིན་ཁམས་སྟེ་གསུམ། the Three Realms of g-Yen   ① ཡར་གཡིན།

གནམ་ལ་གནས་པའི་མི་མ་ཡིན། the High g-Yen, the realm of non-humans who dwell in
the heavens   ② བར་གཡིན། བར་སྒྲང་ལ་གནས་པའི་མི་མ་ཡིན། the Middle g-Yen, the
realm of non-humans who dwell in intermediate space   ③ ས་གཡིན། ས་ལ་གནས་
པའི་མི་མ་ཡིན། the Earth g-Yen, the realm of non-humans who dwell on the earth

གཡོ་བྱེད་གོག་ཅོ།^[Z]   ལུས་དབང་ངམ་ལུས་ཀྱི་དབང་པོའི་སྡོད། the body or vessel, the
physical faculty

ར།

ར།[Z] ① ལག་པ། hand, arm ② བུ་ངམ་གྱི་བརྒྱ། the number, one hundred

ར་ཚོད། རྒྱལ་བའི་བཀའ་ལ་མི་བརྩི་བར་རང་འདོད་བྱེད་པ། to act selfishly, to disregard, to disrespect the word or the teachings of the Victorious Ones

ར་རྩི། རྩེ་རུ་རང་། the *the'u rang* class of demons

ར་མིག་པ།[Z] གན་མ་ལྷག་ས་ཞུན་མ། melted meteorite metal

ར་ཅ།[Z] རྒྱལ་པོ། a king, a ruler, a sovereign, raja

ར་ཚུག་པ།[Z] འཛ་པ། deaf, a deaf person

ར་ཅོ། རྩ་བ། the ear

ར་ཅོ་ཇ།[Z] རྩ་བ་ལ་གཟེར་བ། to spike the ears, to aim carefully at the ears; to hook on, to put on

ར་རི་ཅན། རིང་ཐུང་མ་མཉམ་པའི་བྲག་ཚུལ་ཞིག་ དཔེར་ན་སྒྲ་རིང་ཐུང་ཕྱོར་བ། to cut unevenly, in different lengths, ex. to cut the hair unevenly

ར་ཡན།[Z] མེ་ཏོག་ཅིག་ a species of flower

ར་ཡོ་ཇ།[Z] ལྷུ་ར་དུ་བྱོན་པའི་བརྟ། a call, an exclamation meaning 'come quickly'

ར་ལ་ཁྱུང་། Ra la Khyung རང་ལྷུང་གྲུབ་ཐོབ་ཅིག་གི་མཚན། the name of a realised being of Zhangzhung

ར་སངས། Ra sangs རང་ལྷུང་རྒྱལ་པོའི་རུས་རྒྱུད་ཅིག་ a family or clan of the kings of Zhangzhung

ར་ཡུན།[Z] ཡོན་མཁའ་དུད། the adam's apple, the glottis

རང་རྒྱུང་། ཁོན་དང་གཅིག་ལུ། by itself, by oneself, alone

རང་ཁ་མ། ཐ་མལ་བ། ordinary, common, general

རང་གྲོལ། ① རྫོགས་པ་ཆེན་པོའི་ལྷགས་ལ་སྤང་བ་གང་ཤར་ཐམས་ཅད་ཡི་ཤེས་ཀྱི་རང་རྩལ་ལས་མི་འདའ་བ། a state in the practice of the Great Perfection in which all phenomena that appear are nothing else but the natural play of wisdom ② རང་སར་ནས་གྲོལ་བ། liberated in its own place, on its own ground

རང་གཤད་ས། རང་རྒྱུང་ཡི་ཤེས་ཀྱི་རང་རྩལ། the natural play of inherent wisdom, the inherent energy of self-existent wisdom, the inherent potentiality of intrinsic wisdom

རང་ལྷན་ཐེག་པ། the Vehicule of Rang Idan ⇨ བྱང་གཏིར་ཐེག་དགུ།

རང་སྤང་། ① སེམས་ལ་ཤར་བའི་ཚོར་སྤང་། the sensation of mental projections, the perception of the arising of mental concepts ② སེམས་ཉིད་ཀྱི་རོལ་བ་ལས་བྱུང་བའི་སྤང་བ། appearances, manifestations that arise from the natural play of the primordial mind

རང་ཡན།   རང་དགར་གཏོང་བའམ་ལྷོད་ཡོངས་སུ་བཞག་པ།   to leave the mind at ease, as it is; to leave the mind in a relaxed state and let it wander; to let people wander

རང་རིག།   ① རྫོགས་ཆེན་ལུགས་ལ་སེམས་ཉིད་འཇལ་བྱེད་ཀྱི་རིག་པ།   the logic that investigates the primordial mind in the tradition of the Great Perfection   ② རང་གི་ཤེས་པ་ཉམས་སུ་སྦྱང་བའི་རིག་པ།   the intrinsic awareness that allows the practitioner to experience his or her own primordial cognitive state

རང་ཤར།   ① རྩོལ་བ་ལ་མ་བཟོས་པར་རང་བཞིན་དུ་བྱུང་བ།   effortless emergence, to arise spontaneously without effort   ② རང་ལ་ཤར་བ།   when one's own primordial mind appears to oneself

རང་ཤི།[Z]   ཡེ་ཤེས།   wisdom, primordial wisdom

རང་ས་བྱིན།   ① གཞན་དབང་དུ་མི་འགྱུར་བ།   to not come under the influence or power of others, to maintain independence, to be free   ② དངོས་པོའི་ཡིན་ལུགས་ལས་མི་གཡོ་བར་གནས་པ།   during mediation, to remain motionless, unmoving, immobile, according to the manner of being of matter

རངས།[Z]   སྒྲིན་མེད་དམ་དུངས་མ།   faultless, blameless, perfect, pure, unsullied

རངས་ཐོ།   ཆང་མའམ་ཐམས་ཅད།   all, every

རན་ཐང་།   རན་ཚོད།   sufficient, enough, just the right amount

རད་ན།[Z]   རིན་ཆེན།   of great value, precious

རབ་ཀླུ་ན། ལྷགས་པོ་འབྲུག་གི་མིང་། the name of the year of the Male Iron Dragon

རབ་རྒྱལ། ས་པོ་བྱི་བའི་མིང་། the name of the year of the Male Earth Bird

རབ་འབར། མི་པོ་སྦྲག་གི་མིང་། the name of the year of the Male Fire Tiger

རི། ⇒ **དཔའ་པོ་འབྲུ་ལ།**

རམ་མི།^[Z] རྩོད། warmth, heat

རལ་རྩ། རལ་རྩ། a sword

རལ་འཁོར། ས་པོ་སྤྱེལ་གྱི་མིང་། the name of the year of the Male Earth Monkey

རི་ཁྲོད་པ་ཆེན་པོ། the Great Hermit (1030-1096) རྫོགས་པ་ཆེན་པོ་ལ་གྲུབ་པ་ཐོབ་པའི་
རྣལ་འབྱོར་པ་ཞིག་གི་མཆན། the name of a realised yogin of the Great Perfection tradition

རི་དགོན། རི་ཁྲོད་དམ་དབེན་གནས། a hermitage or a solitary place

རི་ཏ།^[Z] སྐར་མ་སྟོན། the name of the constellation sNron

རི་བིལ།^[Z] བཞག་པ་སྟེ་རྒྱ་གཞུང་གི་ཤ། the flesh that is closest to the spine

རི་པོ། ཤིང་མོ་ཡོས་གྱི་མིང་། the name of the year of the Female Wood Hare

རི་འི་བུ། རྣལ་འབྱོར་པ་འགའ་ཞིག་རི་ཁྲོད་ཁོན་ལ་བཞུགས་པས་རི་འི་བུ་ཟེར། child of the
mountain, mountain boy, said of certain yogins who dwell only in the mountains

ཇི་རུང་།[Z]   ཇི་རུང་།   the excellent mountain, Mount Sumeru

རིག་སྒྲ།   རྒྱ་མཚན་སྒྲ་བའི་ངག་   words that express a logical, coherent argument

རིག་པ།   ① རྫོགས་པ་ཆེན་པོའི་ལྷགས་ལ་སེམས་ཉིད་ཀྱང་དག་དང་ཐམི་དང་པའི་ཚུལ་གྱིས་མཇུག་
བའི་རིག་པ།   intrinsic awareness that becomes accessible, in the Great Perfection
tradition, when the mind itself rests in a state indistinguishable from transcendent
original purity   ② སྒྲོ།   the intellect, the intellectual faculty

རིག་པའི་རྩལ།   ① དོན་གནད་ལ་བསམ་སྒྲོ་ཟབ་མོ་གཏོང་བྱུང་པའི་སྒྲོ།   a mind that can
reflect deeply on essential meanings   ② གནས་ལྷགས་རྫོགས་པའི་རིག་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རྩལ་
པའམ་ཆོ་འཕྲུལ།   the wisdom capacity or magical play of the mind that has realised the
true nature of existence

རིང་རྒྱུད།   རྒྱ་རབས་ཀྱི་བརྒྱུད་པ་རིང་པོ་ནས་བྱུང་བའི་བརྒྱུད་ཚུལ་ཞིག་   a transmission
lineage of masters that has developed over a long period

རིམ་སྒྲིམ་པ།   ① རྫོགས་ཆེན་གྱི་ལམ་སྒྲོར་ཞུགས་པའི་གང་ཟག་ལ་སྒྲོན་འགྲོ་བས་གསྐྱུང་རིམ་
བཞིན་བསྐྱབས་ཏེ་དངོས་གཞི་རྫོགས་པ་ཆེན་པོ་ལ་འཇུག་པའི་སྒྲོབ་མ།   a person who, having entered
the path of Great Perfection, and having gradually completed the accumulations and
purifications of the preliminary practices, has become a student of the principal
practices of this tradition   ② ཉན་ཐོས་རིམ་སྒྲིམ་པ།   a listener, a hearer of the
teachings, one who develops on the gradual path by listening to the teachings, a
śravaka

རི་སྒོང་ཙོག་ཕུའི་སྒྲེ།   the Group of Hermitage Sitters   ⇨   ལའོར་སྒྲེ་བཞི།

རུ་ཁྲོད།   རུ་བའི་ཁྲོད་དེ་འབྲོག་མེ།   a nomad camp

རུ་མ།   ཕྲག་དོག   jealousy, envy

རུ་འཕུར་བ།   གཏུག་རྩུབ་དང་ཕྲག་དོག་ཆེ་བ།   སློ་ཐུང་བའམ་སྒྱ་ཐུང་བ།   very cruel,
vicious, savage and jealous; short-tempered, easily angered

རུ་ཚོད། [Z]   ① རང་བཞིན།   nature, natural, natural disposition, spontaneous,
intrinsic   ② དབུས་སམ་དགྱིལ་མ།   middle, central

རུ་ལྔ་ད།   མི་མོ་གྲང་གི་མིང་།   the name of the year of the Female Fire Ox

རུ་ནས་ཆོག་པ།   གཞི་རྩ་ནས་མེད་པར་གྱུར་པའམ་ཁ་ཕྲོགས་ཆོག་པ།   དཔེར་ན་འཁོར་བ་རུ་ནས་
ཆོག   to disappear completely, to be eradicated, to be effaced; to repulse, to push back,
to reject, ex. to reject the cycle of existences from the root

རུ་འཛུར།   ⇨   རུ་འཕུར་བ།

རུ་ཡུགས།   དག་ཕྲོགས་སུ་གཡོབ་བྱེད་དར་དང་ཕུག་ཆ།   banners and weapons to wave
and flaunt in the direction of the enemy

རུ་ཤན་དབྱེ་བ།   ⇨   ལ་ཤན་དབྱེ་བ།

རུ་སྐལ།   རུས་པ།   bones

རུ་སྒྲོགས།   རུ་ཙོ་ལས་བཟོས་པའི་སྒྲོགས།   a ladle made from the horn of an animal

བྲྱ།[Z] འབྲིབ། to write, to draw, to paint; to prepare; to diminish, to lessen, to decrease

རུས་ཆེན་ལྗེ་པུ། the Five Great Clans ① སྤྱག་པོ་ལྷོང་། sMug po lDong
 ② སེ་ཁྱུང་དབྲ། Se khyung dBra ③ ཨ་ལུག་འགྲ། A lcag 'Gru ④ དམུ་ཚ་
 སྤ། dMu tsha sGa ⑤ ཞང་པོ་སྒོ། Zhang po sGo

རེ།[Z] ① ཁྲོ་ཤོ། multicoloured, piebald, variagated, mottled, spangled
 ② རོ། དཔེར་ན་རོ་མང་ར་བ། taste, ex. sweet

རེ་བྲིམ། གཡག་གི་ཕྱི་དཔ་ལས་བཟོས་པའི་སྤྲ་གུར། a tent made from woven yak hair

རེ་བྲིམ་པ། འབྲོག་པ། a nomad

རེ་བྱལ། ཕྱི་དཔའི་རྒྱ་གུར། a crescent shaped cloak made from woven yak hair

རེ་ཐོགས། རུས་ཡུན་རིང་དུ་འགོར་བ། to delay, to tarry, to hold up, to keep waiting
 for a long time

རེ་བྲ། རས་ཆ་དང་སྤྱམ་བུའི་ངོས་སུ་བྲིས་པའི་རི་མོ། a drawing made on the surface of
 cotton or wool

རེ་མང་། ⇒ ཉེ་མོ།

རེ་ཤག། རོ་ཡི་ལྷ་མོ། goddesses of taste

རེངས་པ། དྲན་མེད་དུ་བརྒྱལ་བ། to faint, to fall unconscious, to be concussed

རོ་སྒྲུབ་སྒྲུབ་མེད་པ། རྒྱང་སྒྲུབ་མེད་པ། equanimity, without rejection and acceptance, without abandoning and taking up

རོ་འདོན། ① ཟས་ལ་རོ་དང་བློ་བ་འདོན་པར་བྱེད་པ། to bring out the taste and deliciousness of food ② བོགས་འདོན་པ་ལས་གོང་འཕེལ་དུ་གཏོང་བ། to heighten, to intensify, to strengthen, to enhance, to jump up to the next stage; to develop, to raise, to make progress

རོ་མ། ⇨ རྩ་ལྔ།

རོད་ངན། ཁ་དོག་ངན་པ། a bad colour, an unbecoming colour, an unhealthy appearance

རོམ་པོ། སེར་བ། hail, hailstones

རོལ་དུ་ཁྱིད་པ། རྟ་ཞོན་ནས་སེམས་ཅན་གཞན་ཞིག་ཟུར་དུ་ཁྱིད་པ། to lead another animal while riding a horse

རྩང་སྒྲིལ།[Z] རི་བདུན། the seven mountain ranges surrounding Mt Sumeru

རྩང་མར།[Z] གསེར་རི། a mountain made of gold

རྩང་ཐེར། རི་རྒྱལ་ལམ་རི་ཡི་རྒྱལ་པོ། the king of mountains, Mount Sumeru

སྒྲོང་།[Z] སྒྲ། sound, noise

སྒྲུབ་ཆེ། རྒྱགས་པ། fat, stout; inflated, full up, conceited, haughty, self-

infatuated

ལྷ་སྒྲོ་མོ། ⇒ ལྷ་ག་པའི་ལྷ་སྒྲོ་མོ།

ལྷ་ཐུང་། རྩ་ལ་རྒྱ་བའི་ཐུང་། blood that flows in the veins or arteries

ལ།

ལ་དོར་བ། ① ཐག་ཚོད་པ། to decide, to determine; to resolve, to be convinced, to resolve, to settle decisively ② མཐའ་ཚོད་པ། to resolve, to fully understand ③ ལ་བཀྲལ་བ། to go over the pass, to reach the pass

ལ་བོ། ① ལྷ་པོ་སྒྲིག་ཏུ་མ་འབྲུལ། to chat, to talk, to converse, to hold a conversation ② ལ་ཆེན་པོ། a high pass

ལ་ཚོང་། ཚོང་། trade, barter, commerce

ལ་ཁྲ་བ། ཐག་ཚོད་པ། to decide, to determine; to resolve, to be convinced, to resolve, to settle decisively

ལ་བཟློ་བ། ⇒ ལ་ཁྲ་བ།

ལ་བུ། ལྷ་བ་སྒྲི་སྒྲུ་མ་བུ་འི་གོས། a woolen robe, a chuba

ལ་རི།^[Z] ལྷ་ག་ the tiger

ལ་ཤན། དབྱེ་བའམ་བྱུང་པར། a division, a distinction, a category, a difference, a specificity

ལ་ཤན་དབྱེ་བ། སྡེ་ཚན་མ་འདྲིས་པར་དབྱེ་བའམ་སོ་སོར་འབྱེད་པ། to not mix up categories or distinctive groups; to divide up, to distinguish, to put into categories

ལ་ཤུམ།^[Z] མཐའ་མ། the last, the final, the end, the ultimate

ལ་སིང་། དར་རས་ཤིག། a type of silken cloth

ལ་སོང་།^[Z] སོ་སོ་བ། distinct, individual, specific, separate

ལ་རྟ། གཡག་གམ་འབྲོང་། the yak, or wild yak

ལང་གློ།^[Z] མཆོར་པ། the spleen

ལང་ངེ།^[Z] གཡོ་ཚུལ། effort, endeavour, diligence that is dishonest, crafty, hypocritical, deceitful

ལད་ལྟོས། གཞན་ལ་ལད་མོ་བྱེད་པ། to imitate, to copy, to mimic, to emulate

ལན་དོས། བཟང་ངན་གྱི་ལན་འཇལ་བ། to recompense, to return, to reciprocate, to repay good and evil

ལན་ཐུན། སྐལ་ལན་བྱ། a plait of hair, a lock of hair

ལན་ཐོན། ལན་བསྐྱབས་པའམ་ལན་འདེབས་པ། to respond, to reply

ལམ་བྱེད།   ལམ་དུ་བྱེད་པ་སྟེ།   དཔེར་ན་རྩི་ལམ་ལ་བརྟེན་ནས་ཉམས་ལེན་བྱེད་པ།   to take as
the path, ex. to practice dream yoga, to take dreams as the path

ལས་གྱི་ལྷ།   ཆོ་རབས་ནས་རང་གི་ལས་དང་དམ་ཚིག་མཐུན་པའི་ལྷ།   the god who watches
over one's own karma and vows to make sure they are in harmony during the
succession of existences

ལས་སོགས་པ།   ལ་སོགས་པ།   et cetera, etc.

ལི།^[Z]   ལྷུང་།   wind, vital energy, breath

ལི་ཀ།^[Z]   འཕྲུལ་གྱི་རྩྭ་ཆ།   a magical substance

ལི་སྒྲང་།^[Z]   ལྷུང་སྒྲ།   the sound of the wind

ལི་ལྷུམ།^[Z]   ལྷུང་གི་འཁོར་ལོ།   a whirlwind

ལི་ཅི།^[Z]   ལྷུང་།   wind, vital energy

ལི་ཐུན།^[Z]   རང་ལྷུང་།   interior wind, interior vital energy

ལི་སྒྲང་།^[Z]   ལྷུང་།   wind, vital energy

ལི་ཐུད།^[Z]   ལྷུང་།   wind, vital energy

ལི་ཐུ་ཏ་ར།^[Z]   ལྷ་དབང་བརྒྱ་བྱིན།   the god, Mighty Indra

ལི་མུ།[Z]   རྒྱུ།   conditions, circumstances

ལི་མུན།[Z]   རྒྱུ་ཤིན་པ།   wind, vital energy

ལི་མུར་གཙུག་ཕུད། Li mur gTsug phud   ཞང་ཞུང་གི་མཁས་གྲུབ་ཅིག་གི་མཚན།   the
name of a scholar-yogin of Zhangzhung

ལི་ཞི།[Z]   ལྷ་ཡི་ཚ།   the nose channel, the nasal channel

ལི་ཟེར།[Z]   རྒྱུ་གི་རྒྱལ་པོ།   the king of wind, the king of vital energy

ལི་ཡང་།[Z]   ① ཕྱི་རྒྱུ་ཤིན་པ།   external wind, energy   ② ཕྱིང་པ།   felt

ལི་ལོ།[Z]   རོངས་སྤྱོད།   enjoyment, pleasure, possessions, wealth, riches

ལི་ཤག།[Z]   གཟུགས་གྲི་ལྷ་མོ།   goddesses of form

ལི་ཤུ་སྟག་རིང་། Li shu sTag ring   བོན་གྱི་མཁས་གྲུབ་ཅིག་གི་མཚན།   the name of a
scholar-yogin of Bon

ལིག།[Z]   ཆགས་པ་འཇམ་སྲིད་པ།   to become, to develop, to come into existence;
coming into existence

ལིག་སྐྱུ་ཤིམ།[Z] Lig skya shim   མི་མ་ཡིན་སྲིད་ཇི་འབང་དགར།   a non-human, Lord
of Existence, 'Brang dkar

ལིག་རྒྱལ།[Z]   སྲིད་པ།   existence, becoming, the world

ཡིག་རྒྱུ་[Z] ལྷང་སྤྱི། phenomena, the world of appearances, the world of manifestations, phenomenal existence, the universe

ཡིག་མི་རྒྱུ་[Z] Lig mi rkya ① དུས་རབས་བདུན་པར་ཕེབས་པའི་ཨང་ཁུང་རྒྱལ་པོ། a king of Zhangzhung who lived in the 7th c. CE ② ཨང་ཁུང་རྒྱལ་པོའི་གོ་གནས་ཀྱི་སྤྱི་མིང་། a general title for the kings of Zhangzhung

ཡིག་མིན་རྒྱུ་[Z] ① སྤྱིད་པ། existence, the world ② ཡིག་མིན་རྒྱུ་ an alternative spelling for Lig mi rkya

ཡིག་སྤྱུ་[Z] ཡོད་པའམ་སྤྱིད་པ། to exist, to be, to come into being

ཡིག་ཞི།[Z] ① བཟང་པོའམ་ལེགས་ཆ། good, excellent, fine, superb ② ལྷེ་བའམ་ལྷེ་ཙུ། the umbilicus, the navel; the umbilical channel, the navel channel ③ རྩ་ཙུ། the ear channel, the auditory channel ④ སྤྱིད་པ། to exist, to be, to come into being; existence, the world

ཡིག་ཁྱུར།[Z] ཆགས་པའམ་གྲུབ་པ། to become, to be realised, to come into being, to attain

ཡིང་།[Z] ཡོང་ཁ། entrails, intestines

ཡིང་བྲི་བིང་།[Z] གྲུ་བཞི། square, rectangular

ཡིང་ལང་།[Z] རྒྱུང་སྒྲ། the sound of the wind

ལུག་རྟི།[Z] ལུག། sheep

ལུང་།[Z]   སྒོ་བ།   lungs

ལུང་རྩ།[Z]   མཆིན་ཅུ།   the liver channel, the liver vein

ལུང་ཐུན།[Z]   ⇨   ལུང།

ལུང་དུན་སེག།   ལྗེ་དབང་ངམ་ལྗེ་ཡི་དབང་པོའི་སྒོད།   the tongue, the physical container
of the tongue, the organ of taste

ལུང་འདྲན་གསལ་བ། Lung 'dren gSal ba   སྒོན་པ་གཤེན་རབ་མི་བོའི་སྐུ་ཡི་སྐས་ཤིག།
one of Master gShen rab Mi bo's sons

ལུང་རྣམ་པ།   གནད་དོན་བཀའ་ལུང་ལྟར་ནན་ཏན་གྱིས་བསྐྱབ་པ།   to accomplish or to
realise through persistence, through endeavor, through intensive perseverance, in
accordance with the essential meaning, the pith teachings

ལུང་སེག།[Z]   ① རྩུང་།   wind, vital energy   ② ལུས་ཀྱི་ཅུ།   the body
channel, the central channel

ལེ་འདའ།   ལས་བྱས་ཟིན་པ་ལ་མ་འབྲིག་པའི་སྒྲོན་བརྗོད་པ།   to criticise someone for not
having correctly accomplished a task, their job, work

ལེ་ལོ།[Z]   མཐུ་རྩུ་ལ་ཆེ་བ།   powerful, strong, skillful in magic

ལེ་བསོར།   རེས་མོས་བྱེད་པ།   to alternate, to do alternately, to do one by one

ལེག་ཐུན།[Z]   གཤེན་རབ་ཀྱི་བཀའ།   the word of Master gShen rab

ལེགས་ཏང་མང་པོ། Legs tang rMang po ⇒ འཇམ་གླིང་མཁས་པའི་རྒྱན་
དུག།

ལེགས་ལྷན་རྒྱལ་བ། Legs ldan rGyal ba ལྷོན་པ་གཤེན་རབ་མི་བོས་དྲང་སྲོང་གི་བྲིམ་ས་
ཉེས་བརྒྱ་ལྔ་བརྒྱ་ལུ་སའི་སྲོང་དཔོན་ཆེན་པོ་ཞིག། a master from whom Master gShen rab Mi bo
received the 250 rules of the ascetic order

ལེག་ཟུར།[Z] ཡེ་སྲིད། primordial existence

ལེན་གོ།[Z] ལས་དང་སྟུང་པ། act, action, activity; conduct, practice, behavior

ལེབ་རྒྱན། ① རྩད་རིགས་ཤིག། a kind of sickness, disease ② དར་རས་ཤིག།
a type of silken cloth

ལེབ་ལུ། མཆོད་སྦྱིན་གཏོང་མཁན་གྱི་སྦྱིན་བདག། a donor or benefactor who makes
offerings and donations

ལེབ་ལྷ། Le'u lha འཛོལ་སྦྱར་བའི་སྦྱིན་བདག་གི་ལྷ། the god of the donor who
provides sustenance

ལེབ་ལྷ་ལོག། འཛོལ་སྦྱར་བའི་ཡོན་བདག་ལ་ལོག་ལྷ་སྦྱེས་པ། for a donor who provides
sustenance, to have wrong views about, to have mistaken views about, to look askance
at the lama

ལོ་སྒྲིམ། ཟངས་གྱི་རིགས་ཤིག། a type of copper alloy

ལོ་སྤ།[Z] གནའ་སྤ་མོའམ་སྤིང་པ་དང་པོ། in ancient times, long ago, at the

beginning of the world, at the beginning of the universe

ལོ་ཏར།[Z]   དུས་ཀྱི་སྐྱེང་མཐའ།   the smallest division of time

ལོ་རྒྱུ།[Z]   ལོ་རེ་རེ་ནས།   every year, yearly, annual

ལོ་འདོད།   སྙན་བྲགས་འདོད་པ།   to desire fame, to wish to be famous, well know

ལོ་ཐོམ།   བསེ་སྟེ་ཟངས་ཀྱི་བྱེ་བྲག་པ་ཞིག།   a type of copper alloy

ལོ་ཐོམ་ཡང་ཤམ་ཅན།   རྩོག་གི་རིགས་ཤིག།   a type of helmet

ལོ་མིན།[Z]   སློ་རྒྱུང་།   small-minded, narrow-minded, unintelligent, of lower intelligence; timid, fearful, not brave

ལོ་བལྟར།   སྟེ་ཚོད།   vegetables

ལོ་སྟུན།[Z]   སློ་རྒྱུག།   gloomy, languid, sluggish, depressed in mind

ལོག་འབྲས།   གླུ་ཡི་འབྲས་ནད་ཀྱི་ནང་གསེས་ཤིག།   a type of tumourous disease from the water spirits, or naga

ལོག་ཞི།[Z]   སྟོང་པ་འཇམ་ཆགས་པ།   to desire, to lust after

ལོང་འདོགས།   ① འཁོར་བ་ལ་ཡུན་རིང་དུ་བརྒྱུད་པ།   to traverse, to cross the cycle of existences over a long period   ② ལོང་ཁོམ་ཡོད་པ།   to have the time to, to have leisure, free time, spare time

པོངས་པ།   རྒྱལ་འཆོས་སམ་ཡིན་བྱལ་བྱེད་པ།   to pretend to be, to act as if

པོན་བྱ་བ།   སེམས་ཀྱི་རིལ་ཡུལ་ལ་འཕྲོབ་བཀག་པ།   to block, to prevent the mind from wandering to external objects, to stop the mind from being distracted by external phenomena, to curb the flow of thoughts to external objects

པོས་སོ་ཡོ།   ཆང་མཁམ་ཡོད་དོཅོག།   all, everything, everyone without exception

ལ་ཅན།   དབང་བཅན་པ།   powerful and mighty

ཤ།

ཤ་ཉལ།   འཕྲད་ཉལ་ཏི་མ་གཟབ་པའི་ཉལ་སྒྲངས་ཤིག།   to recline, to lie down carelessly,
to lounge

ཤ་པ།   ཤ་མཚན་ཏི་སྒྲིབ་སོགས་ལུས་ཀྱི་རྟགས།   moles and beauty spots, marks on the
body

ཤ་འབལ།[Z]   ལྷ་རེ།   an axe, a hatchet

ཤ་མ་རྟ།[Z]   སྐར་མ་མགོ།   the mGo constellation

ཤ་ཞིག་པ།   དད་པ་དང་ངེས་འབྱུང་སྐྱེས་སྐྱབས་ལུས་ཀྱི་ཚོར་སྣང་བྱུང་པར་བ་ཞིག།   a special
sensation felt when faith arises, or when revulsion to the world of samsara arises

ཤ་ཡ།[Z]   ① དག་པ།   pure, unsullied, immaculate; to purify, to cleanse

② བཤགས་པ། to confess, to apologize, to lay open

ཤ་རག། རྒྱུགས་པོའམ་ཤག་པོ། a friend, a male friend, a companion

ཤ་རི་དབུ་ཆེན། Sha ri Big Head ⇨ མཁས་པ་མི་བཞི།

ཤ་ཤན།[Z] རྩན་པ། memory, one-pointedness, vigilance, concentration

ཤ་ཤོ། མི་གཙང་བའི་གནས། an unclean place, a dirty, filthy place

ཤག་[Z] ① ལུང་མེད་དམ་བཟུ། woman, wife ② ལུས་རིགས་ཤིག་ Shag, a clan name

ཤག་ཤག་[Z] གཤམ་པའམ་དུམ་བུར་གཏོང་བའི་བར། an onomatopoeia for sawing

ཤང་།[Z] སྤང་ངམ་ཅུ་ཐང་། a meadow, a prairie, grasslands

ཤང་མོ།[Z] ཆན་མོ། an old woman, an old lady

ཤང་ཟུར།[Z] རྒྱས་ཆལ། a forest, woods

ཤང་ཟེ།[Z] ① ཆད་པོ་དང་ཆན་མོ། an old man and an old woman ② ཆ་ཤི། old age and death

ཤང་ལང་། རལ་གྱི་སྡོམ་ཆེ་བཞིག་ a sword with a broad blade

ཤད། Shad ལུས་རིགས་ཤིག་ a clan name

ཤད་པུ་ར་ཁུག[Z] Shad pu Ra khug ཞང་ཁུང་གི་གྲུབ་ཆེན་ཞིག་གི་མཚན། the name of
a realised being of Zhangzhung

ཤན།[Z] ① རྣམ་ཤེས། conscience, consciousness, conscious principle
② གུ་གཟེངས། a boat, a ship, a vessel

ཤམ་པོ་ལྷ་རྩེ། Sham po Lha rtse འོ་ལ་མོ་ལུང་རིང་དུ་ཡོད་པའི་སྟོན་པ་གཤེན་རབ་ཀྱི་བོན་གསུང་
སའི་གཙུག་ལག་ཁང་། a temple in 'Ol mo lung ring where Master gShen rab taught Bon

ཤལ་ཆེན། དམག་འབུགས། a battle, war

ཤི་འགག། ཤི་མ་ཁན་གྱི་མཚུག་མའམ་མཐའ་མ། the very last person or living being in
a group to die, when a class of living creatures becomes extinct; when many members
of the group die in series, the last one to die

ཤི་སུན།[Z] སྟེན། a small monkey

ཤི་ཟླ།[Z] ཟེར། rays

ཤི་ཤན།[Z] ⇨ ཁིར་ཞི།

ཤི་ཤིན།[Z] དྲན་པ། memory, one-pointedness, vigilance, concentration

ཤི་ཤོན།[Z] ① དར་རས་སམ་ན་བཟའ། cloth or clothes, clothing ② གཡམས་
ཅ། the right channel

ཤིང་རྩུང་མི་རྟག་པའི་སྒོམ་པའི་སྡེ། the Group of Meditators on Impermanence

who sit under Trees   ⇨   འཕོང་ལྗེ་བཞི།

ལྷིང་འབྲས།   ས་མོ་གླང་གི་མིང་།   the name of the year of the Female Earth Ox

ལྷིང་ཤོན།   དར་རས་དང་གོས་ཆེན་གྱི་མིང་།   textiles: cloth, tissue, silk brocade

ལྷན།[Z]   མཆིན་པ།   the liver

ལྷིམ།[Z]   ཇི།   smell, odour, perfume

ལྷིམ་ཐོད།[Z]   སྒོམ་ཇིའམ་སྒོམ་ངད།   the smell of incense, the perfume of incense

ལྷིམ་ཙེ།[Z]   གཤེན་རྗེ།   the lord of death, Yama

ལྷིས།[Z]   ཕྱོགས་སམ་ཁ་ཁ་ཕྱོགས།   direction, bearing, orientation, course

ལུ་གེ   Shu ge   བོན་གྱི་གདུང་རུས་ཤིག   a Bon po clan or family

ལུ་ནིག།[Z]   གནོད་བྱེད་ཀྱི་བགེགས།   a class of harmful demons

ལུག་མགོན།   ང་མེས་ཀྱི་དུས་ནས་མགོན་སྐུ་བས་བྱེད་པའི་མི་མ་ཡིན་གྱི་ལྷ་སྤང་ཞིག   an
ancestral protector deity of the family

ལུན།[Z]   ལིང་ཀུན།   asafoetida, ferula asafoetida, devil's dung, food of the gods

ལུལ་ཁ།   འགོ་ཁའམ་འགོ་རན་པའི་དུས།   the moment of departure, when it is time to
leave, just as one is about to depart

ཕལ་ཐྱོད།   བཞིས་སུ་ཐྱོད་པའམ་ལུས་པ།   to stay at home, to remain at home, to stay at the base, to be left at base camp

སེ།^[Z]   ① སྒྲིང་།   the heart, the essence, the kernel   ② དཀར་པོ།   white

སེ་རྒྱ།^[Z]   ཐུགས་རྗེ།   compassion (hon.)

སེ་ཁོར།^[Z]   ཤར།   east

སེ་ཏིང་ཤག།^[Z]   ལྷ་ཡི་མོ་འམ་ལྷ་ཡི་བཟའ།   a female *phywa* deity, or the spouse of a *phywa* deity

སེ་པོ།^[Z]   དཀར་པོ།   white

སེ་ཐུན།^[Z]   ① སྒྲིང་།   the heart, the essence   ② ཐུགས།   the heart (hon.), the mind (hon.)   ③ ཡིད་དབང་།   mind, imagination, mental faculty

སེ་ཙུ།^[Z]   ① བསོད་ནམས།   merit, meritorious karma, meritorious action
② ལྷ་ཚོ།   long life   ③ ཤེས་རབ།   wisdom, knowledge, insight, sublime knowing

སེ་ཅོ།^[Z]   རྣམ་ཤེས།   conscience, consciousness, conscious principle

སེ་རྩ།^[Z]   ཁྲག།   blood

སེ་མེར།^[Z] She wer   ལྷ་ཡི་རྒྱལ་པོ།   the king of the *phywa* dieties

ཤེས་པ།[Z]   མཐུན་པ་ལམ་ཤེས་པ།   to know, to realise, to conceive, to cognize;
knowledge, understanding, cognition, perception

ཤེ་ཟ།[Z]   རྒྱ་བ།   the ear, hearing, audition

ཤེ་ཡེ།   ལུག་གི་སྤྲིང་།   a sheep's heart

ཤེ་ལོང་།[Z]   ཤར།   east

ཤེག་ཤག།[Z] Sheg shag   ཡིད་གྱི་ལྷ་མོ།   a goddess of the mind

ཤེ་ཤེན།[Z]   ཤེས་པ་ལམ་སྒོ།   awareness, conscience, intellect, knowledge, idea

ཤེན་ཅོ།[Z]   ཇི།   smell, odour, perfume

ཤེལ།[Z]   བསྟན་པ།   to show, to teach, to show the way; teachings, doctrine

ཤེལ་ཞི།[Z]   གསལ་བ།   clarity, lucidity, brightness; clear, lucid, bright,
luminous, distinct, cognizant

ཤེལ་ཞིག། Shel zhig   བོན་གྱི་གདུང་རུས་ཤིག།   a Bon po clan or lineage

ཤེས་རབ་རྒྱལ་མཚན། Shes rab rGyal mtshan (1356-1415)

ཡབ་རྒྱལ་རྒྱལ་དང་ཡུམ་རིན་ཆེན་སྐུན་གཉིས་ཀྱི་སྐུ་སྤྱི་ལོ་༡༣༥༦ལོར་མདོ་སྐད་རྒྱལ་རོང་དུ་སྐྱུ་འབྱུངས།
སྐུ་ན་ཆེར་སོན་པ་དང་གཡལ་རུ་དབེན་ས་ཁར་ཕེབས་ནས་བོན་གྱི་ནང་གསལ་གསུམ་ལ་སྦྱངས་པ་མཐར་ཕྱིན་མཛད།
དེ་རྗེས་གྲུ་ས་གོང་མ་བཀྲ་ཤིས་སྐུན་རིན་པོ་ཀྱི་ཕྱག་བཏབ།   བསྟན་པ་ལི་གསལ་བྱེད་དུ་འཕུལ་སྒྲོན་ནམ་ལྔ་རྗེས་
བཞག་མཛད།   མཐར་སྤྱི་ལོ་༡༤༡༥ལོར་སྐྱུ་གཤེགས།   Born in rGyal rong, mDo smad, son of

his father, Klu rgyal and his mother, Rin chen sman. When he grew up he went to dBen sa kha, in g-Yas ru, south-western Tibet, and attained perfection in the outer, inner and secret practices of Bon. He founded the upper monastery bKra shis sMan ri, and wrote the five main works called 'Phrul sgron, the Magic Lamp, as his legacy.

ཤེས་རིག་རྒྱལ་པོ། "King of the Wisdom Mind" རྩོགས་པ་ཆེན་པོའི་ལྷ་བརྟོགས་པའི་
རང་རིག་ཡེ་ཤེས། the wisdom of intrinsic awareness of one who has understood the
view of the Great Perfection

ཤོད་འདེབས། ① རྟག་རྒྱག་པ། to rob, to steal, to burgle ② སྤང་པ་གཏོང་བ།
to bring down, to disgrace, to despise, to slander

ཤོད་མ། ① འཇམ་བྱུང་མ་རྒྱན་མ། a robber, a thief, a burglar, a bandit
② གཞན་སྤང་པའི་གཏམ་ངན་བཤད་པ། to say bad things about others, to bring bad news,
to bring ill tidings, to spread spiteful rumours

ཤོད་མས་འདེབས་པ། ① དམའ་བར་བྱེད་པ། གམ་པར་བྱེད་པ། དབང་དུ་སྤྱད་པ།
to lower, to defeat, to overcome, to overpower ② བཀའ་དང་མན་ངག་སོགས་བཀྱར་བའི་
ཞིང་ལ་སྤྱད་པ། to speak badly about the teachings and oral instructions that are within
the realms of respect, honour and reverence ③ རྟག་པ་རྒྱག་པ་དང་རྒྱན་མ་བརྒྱབ། to
rob, to steal, to thief

ཤོད་ལ་གཞོད་པ། ① དབང་དུ་སྤྱད་པ། to overcome, to defeat, to bring under
one's power, dominion ② རྒྱུ་འོག་སོགས་སུ་གཞོན་པ། to trample underfoot, to
crush, to tread down, to stamp on

ཤོན།[Z] ཞང་ཞུང་གི་གར་རྩེད་ཅིག a traditional dancing from Zhangzhung

ཤོལ་མོ། འཇི། དཔེར་ན་ཤོལ་མོ་སྟོང་དུ་འཕེལ་བར་ཤོག། a female milch yak, ex. 'may the milch 'bri multiply in their thousands'

གཤག་འབྱིན། ཤིང་གཤོག་བྱེད་གྱི་ལག་ཆ་ཞིག། a tool to split wood

གཤང་། བོན་གྱི་ཆོ་གའི་སྐབས་སུ་དགྲོལ་བའི་རོལ་མོའི་ཕུག་ཆ་ཞིག། the Bon po bell, an instrument used during Bon rituals

གཤམ་འོས། འཐད་པ་འཇམ་འགྲིག་པ། to be in agreement, to be fine, to be tenable, to be logically consistent; reasonable, acceptable, proper, agreeable

གཤམ་ཡ། མཁྲིས་ནད་ཅིག། a disease of the gall bladder

གཤེད་འདུར། ① ཤི་གཤེད་འདུལ་བའི་ཆོ་ག། rituals to overcome the messenger of death
② གཤེད་འདུལ་བ། to overcome the messenger of death

གཤེད་པོ། སློག་ལེན་ནམ་སློག་གཅོད་པའི་བདུད། demons that comes to take life, or to kill

གཤེད་ཕྱལ། ① སློག་ལེན་གྱི་འདྲེ་དང་གཤེན་པོའི་རྣམ་ཤེས་ཁ་ཕྱལ་བ། to eliminate, to separate, to cast away the spirits of life-taking demons and messengers of death, from the dead person's spirit
② འདུར་གྱི་ཆོ་ག་ཞིག་གི་མིང་། the name of a funerary ritual

གཤེན། gShen ① མགོན་པ་འཇམ་སྐྱོབ་པའི་བད། protector or guardian ② ⇨
བོན་གྱི་གཤུང་རྒྱུད་ཆེ་དུག། one of the Six Great Clans of Bon

གཤེན་འགྲོས། the Pace of the gShen གཤེན་གྱི་གར་འཆམ། a ritual dance

performed by the gShen priests

གཤེན་རྒྱལ།   གཤེན་རབ།   the best of the gShen priests, Master gShen rab Mi bo

གཤེན་ཆེན་ལྷ་དགལ།   Great gShen Klu dga' (996-1035)   དུས་རབས་བཅུ་པར་ཟེབས་པའི་ཐོན་གྱི་གཏིར་སྟོན་གཙོ་བོ་ཞིག།   one of the principal treasure-finders of Bon, who lived during the 10th c. CE

གཤེན་བཟེན་ཆུང་།   Lady gShen, Ne'u chung   སྟོན་པ་གཤེན་རབ་མི་པོའི་སྲས་མོ་ཆུང་བ།   the younger daughter of Master gShen rab Mi bo

གཤེན་བཟེན་ཆེན།   Lady gShen, Ne'u chen   སྟོན་པ་གཤེན་རབ་མི་པོའི་སྲས་མོ་ཆེན།   the elder daughter of Master gShen rab Mi bo

གཤེན་རབ་མི་བོ།   ལྷག་གཟིག་འོལ་མོ་ལུང་རིང་གི་དབུས་རྒྱལ་ས་བར་པོ་སོ་བརྒྱད་དུ་ཡབ་དམུ་རིགས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་རྒྱལ་པོ་ཅོད་དཀར་དང་ཡུམ་ཡོ་ཤེ་རྒྱལ་བཞེད་མ་གཉིས་ཀྱི་སྲས་སུ་ཤིང་གྱི་ལོར་སྐྱུ་བཞུམས། མཛད་པ་ཆེན་པོ་དུག་ཅུ་ཙུ་གཅིག་གིས་རྣམ་ཐར་བསྐྱེད་ཏེ་སྟོན་བཞི་མཛོད་ལྔ་དང་། ཐེག་པ་འདུས་པོན་གྱི་བཀའ་འཁོར་བསྟོར། ཉོས་བཟུང་རྒྱལ་མེད་མ་ལ་སོགས་ཁབ་ཀྱི་དམ་པར་བཞེས་ཏེ་འགྲོ་བའི་དོན་དུ་སྐྱུ་ལས་རྒྱལ་བའི་གཤུང་སྲས་བཅུ་སྟུལ། དགུང་གངས་སུ་མ་ཅུ་སོ་གཅིག་ཐོག་ཁྲིམ་སྤང་གི་ཚུལ་བསྟན་ཏེ་དབེན་པའི་གནས་སུ་དཀའ་ཐུབ་རྣམ་གསུམ་གྱིས་ལོག་ཆོགས་བདུད་ཀྱི་སྡེ་རྣམས་ཞི་བས་བརྟུལ་བར་མཛད། དེ་ནས་འདུལ་བའི་འཁོར་སྡེ་བཞི་ཡ་བརྒྱད་དུ་ཕྱིས་ཏེ་འདུལ་བྲིམས་སྡེ་བཞིའི་སྟོལ་བཅུ་གས། དེ་རྗེས་གཡུང་དྭང་དགུ་བརྟེན་གས་ཀྱི་རི་ལ་དགོན་པར་མཛད་དེ་ངེས་དོན་སྐྱ་ན་མེད་པ་རྫོགས་པ་ཆེན་པོའི་ཐོན་བསྟན། མཐར་རྒྱལ་ཚབ་ལུ་ཆོ་ལྷུ་མ་དུག་གསུང་གི་བསྟན་པའི་གཏིར་དཔོན་དུ་ལུང་བསྟན་པ་དང་། བེའུ་ཙེ་རྣམ་གསུམ་གྱི་བསྟན་པ་རྗེས་སུ་བཞག་སྟེ་དགུང་གངས་བརྒྱུད་ཅུ་གྲུ་གཉིས་ཐོག་ཆུ་ཡོས་ལོར་སྐྱུ་ཞི་བར་གཤེགས།   Master gShen rab Mi bo was born in the year of the Wood Bird, in the capital, Bar po so bgyad, in the centre of the Long Valley of 'Ol mo in sTag gzig. His father was rGyal Bon White Turban, king of the dMu clan, and his mother, Yo phyi rgyal bZhed ma. His life story is filled with

sixty-one great actions. He taught five main teachings, known as the Four Portals and the Treasury, and turned the wheel of the teachings of Bon, through the Nine Vehicules. He took as his principal spouse Lady Hos rGyal med ma, and for the sake of living beings, produced ten princely manifestations as his sons. At the age of thirty-one, he abandoned domestic life, and went to perform the three kinds of ascetic practices in hermitages and lonely places, and thus overcame in peaceful manner, the hordes of heretical demons. Then he established the tradition of the Four Communities of the Discipline, dividing his entourage into four groups, divided again into male and female, making eight altogether. Then he stayed in a hermitage on the Mountain of the Eternal Nine-Stacked Swastika, and taught the Bon of the unsurpassable definitive, and ultimate truth of the Great Perfection. Finally he prophesied his son, Mu cho lDem drug, as his regent (or successor) and custodian of the Doctrines of Speech. Leaving the three *pe'u tse* of his teachings as a legacy, he passed away at the age of eighty-two, in the year of the Water Hare.

གཤེན་རབས།   སྟོན་པ་གཤེན་རབ་གྱི་རྒྱུ་སུ་འཇུག་མཁམ།   the masters who followed and upheld Master gShen rab Mi bo's teachings after he passed away

གཤེན་ལྷ་འོད་དཀར།   the god of gShen, White Light   ⇨   **བདེར་གཤེགས་གཙུག་པོ།**

གཤེ་སྟོན།   ལུགས་སྟོན་དང་མཛད་སྟོན།   custom, tradition, way (ordinary and hon. terms)

བཤད་བརྒྱུད།   ལྷ་མ་རིམ་པར་བཤད་བྱིད་བརྒྱུད་པའི་གདམས་ངག།   oral instructions transmitted through lineages of lamas

བཤན་ཐོག   བཤན་པས་བེད་སྤྱོད་པའི་གྲི།   a knife used by a butcher

བཤའ་མེར།   རླུང་།   wind, vital energy

བཤལ་ཆགས།   ཡ་མོ་ཅན་དང་མིག་རྒྱུ་ཅན།   animals with upper teeth and uncleft
hooves, ex. horses, mules

བཤལ་ཆགས་གྲི་ག།   རྩ་ལ་མོགས་པའི་ཡ་མོ་ཅན་གྲི་ག།   the meat of animals with
upper teeth, ex. horses

ས།

ས་ཏ་པ་ར།[Z]   སྐར་མ་ཁུམས་སྟོང།   the Khrums stod constellation

ས་ཏི།[Z]   སྐར་མ་ནག་པ།   the Nag pa constellation

ས་རྩིག།[Z]   ཤེས་རབ།   wisdom, knowledge

ས་རྩིག་ཨེར་སངས། Sa trig Er sangs   ⇨   བདེར་གཤེགས་གཙོ་བཞི།

ས་ཐེག   སྟོབས་ཆེ་བའི་བད་སྟེ།   ས་གཞི་འདེགས་རྩུས་པ།   a term meaning powerful,
strong, ex. able to hold up the earth

ས་དེ་སྒྲ་ཡ།[Z]   རྩལ་ཁྲིམས་ཉམས་པ།   the degradation of discipline or morality

ས་མ་ཡ།[Z]   དམ་ཚིག་གམ་གསང་བའི་བད།   *samaya*, refering to vows or what is

held secret

ས་འཛིན།   ས་པོ་སྤྲུག་གི་མིང་།   the name of the year of the Male Earth Tiger

ས་གཡེན།   ⇨   **གཡེན་ཁམས་སྡེ་གསུམ།**

ས་བླུག།_[Z]   ས་བོན།   seed, mantra, syllable

ས་རལ།   རྒྱ་པོ་བྲི་ཡི་མིང་།   the name of the year of the Male Water Dog

ས་ལེ།_[Z]   གསལ་ལ་བ།   clear, lucid, bright; to clarify, to clear up, to explain, to elucidate

ས་ར་ས་སིལ་མ།_[Z]   མེ་ཏོག་གི་རིགས་ཤིག   a species of flower

ས་ལེ་འོད།   གཤེན་ལྷ་འོད་དཀར་གྱི་ས་བོན།   the seed mantra of the god of gShen,
White Light

སང་རྟོ།_[Z]   གྲུ་ཤོ་མ་པ་འཇམ་ལུན་སྤུ་མ་རྩོགས་པ།   excellent, superior, sublime, glorious,
plenty, rich, abundant, all that is desired

སང་གོ།_[Z]   སང་ག།   the lion

སང་རྒྱུང་།_[Z]   ①   ཡོད་ཁམས་སམ་སྤྱིད་པ།   the realm of existence, the world, the
universe   ②   ལམ།   a path, a way, a road, a highway

སང་ངེ།_[Z]   དག་པ་འཇམ་གཙང་མ།   pure, clean, unsullied, impeccable

སངས་པོ་འབུམ་ཁྱི། Sangs po 'Bum khri ⇨ བདེར་གཤེགས་གཙོ་བཞི།

སད།[Z] ལྷ། a god, a divinity, a deity

སད་ཁྱུམ།[Z] ལྷ་ཡི་ཁམས། a divine realm, a dimension of divine energy

སད་ཁྱི།[Z] ལྷ་ཡི་སེམས། deity mind, the minds of deities

སད་གོ།[Z] ལྷ་མ་བདུད་དམ་ལྷ་དང་བདུད་གཤིས་ཀྱི་ཡིན་པ། god and demon at the same time; simultaneously divine and demonic

སད་བྱེར།[Z] ལྷ་པོ། a Bon priest of the gods

སད་ཉིང་ཤག།[Z] ལྷ་མོའམ་ལྷ་ལྷོ་བཟའ། a goddess, a female deity, or the spouse of a deity

སད་ནེ།[Z] ལྷ་ཡི་གཙུག་པོ། the elder brother of a god

སད་ནེ་གཤུ། Sad ne ga'u རང་ཁྱེད་གི་གྲུབ་ཐོབ་ཅིག་གི་མཚན། the name of a realised being of Zhangzhung

སད་ནེ་བྱེར།[Z] Sed ne gyer བོན་གྱི་སྟོན་པ། a Bon po master, a master of Bon

སད་དོ།[Z] ལྷ། a god, a deity, a divinity; gods, deities

སད་དོ་སྤྱད་ས་སོ།[Z] Sad do sPungs so ལྷ་ཡི་སྟོན་པ། a master or teacher of the gods

སད་མིན།[Z]   ལྷ་མིན།   a non deity

སད་སྐྱུར།[Z]   ལྷ་མོ།   goddesses, female dieties of the Sad class

སད་ཐེར།[Z]   ལྷ་ཡི་རྒྱལ་པོ།   king of the gods

སད་ཅུ།[Z]   ལྷ་གནས་སམ་ལྷ་ཡི་ཞིང་ཁམས།   the residence or paradise of the gods

སད་ལ།[Z]   ལྷ་སྐུ་སམ་ལྷ་ཡི་བུ།   the son of a god, a prince of the gods

སྒྲི།[Z]   སྐྱམ་གྱི་མཆོད་པ་སྤྲེལ་ཟས་དང་ཚོགས་མཆོད།   dry offerings, such as sacrificial cakes and other food offerings, *ganacakra* offerings

སང་རྒྱུད།[Z]   ལམ།   way, path, road, highway

སམ་ཡུད།[Z]   སྤྱི་གཙུག་   the crown, the top of the head, the fontanelle

སྒྲི་ཐུར།[Z]   སྒྲོམ་པ།   *samwara*, vow, oath, binding promise

སི་ལ།[Z]   ངང་ཉིད་དམ་རང་བཞིན།   the way things are, natural, the natural state of phenomena, of being

སིང་མ།   ཆང་ཕུད།   the first, best offering of barley beer

སུན་བཏོན།   སུན་ཕུང་བ།   to defeat an adversary in logical debate, to refute, to disparage, to undermine

སུབས་པ། ① ལྷུ་ལ་བྱིང་བའམ་རྒྱབ་པ། to sink into water, to be submerged

② གྲིས་པའམ་མི་མངོན་པར་བྱས་པ། to have effaced, to have made disappear

སུམ།[Z] གསུམ། the cardinal number three

སུམ་ལྡན་གྱི་སྒྲ་མ། a lama who possesses perfectly the three qualifications ①

སོ་ཐར་གྱི་སྒྲོམ་པ་འདོགས་པ་དང་། who is able to confer vows the Monastic ② གསལ་

སྤྲུགས་གྱི་དབང་བཞི་མཆོས་པ། who is able to bestow the four initiations of the Secret

teachings ③ རྒྱུད་བཤད་ཅིང་གནས་ལུགས་ངོ་སྤྲོད་པ། who can explain the treatises and

introduce a disciple to the ultimate true nature of mind and phenomena according to

the Great Perfection teachings

སུམ་པ། Sum pa ① གདུང་རུས་ཤིག་ a clan name ② ཡུལ་མིང་ཞིག་ the name of a land, a country

སུམ་པ་གླང་གི་གྲིམ་ཤོད། Sum pa Glang gi Gyim shod རྒྱུང་པོའི་ཡུལ་མིང་ཞིག་ the name of a locality in Khyung po

སུམ་སྤང་། the "third alley" མི་བཙའ་རྒྱུབ་སའི་གནད་དམིགས་ཏེ། གཞུང་ལྷག་ནས་མར་བརྩིས་པའི་རྒྱུབ་རུས་གསུམ་པའི་ཆོགས། a moxibustion point, the third cervical vertebra, counting down from the nape of the neck

སུར་ཡ། སློན་ནད་ཅིག་ a disease of the lungs

སེ།[Z] Se ① དཔུང་པ། the shoulder, the upper arm ② རུས་རིགས་ཤིག་ a clan name

སེ་ཁོལ། སེ་ཁོལ་གྱི་འབྲི་ཚུལ་གཞན་ཞིག an alternative spelling for *se gol*, a second in time, a twinkling, the snapping of fingers

སེ་ཁྱུང་དབྲ། Se Khyung dBra ⇨ **རུས་ཆེན་ལྗེ་ཡ།**

སེ་སྟོ།^[Z] ཁང་པ། a house

སེ་མོ།^[Z] གན་མོ། an old woman, an old lady

སེ་ཞིག། Se zhig གཏུང་རུས་ཤིག a clan or family name

སེ་ལ། འབྲི་ཡི་རིགས་ཤིག a species of female yak

སེ་སང་ནེ་ག། Se sad Ne gu སང་ནེ་གཏུང་དང་རུས་མཉམ་དུ་བྱུང་བའི་ཁང་ཁུང་གི་གྲུབ་ཐོབ་ཅིག་གི་མཚན། a realised being of Zhangzhung who was a contemporary of Sad ne ga'u

སེག།^[Z] ① སེ་ཁྱེ་རུབ་སྟན་པའི་ཁོང་ཁྲིའི་རྩམ་འགྱུར། an expression of anger, baring one's teeth ② ཡིད། the mind, the intellectual faculty, the imagination ③ དབྱགས། breathe, respiration

སེག་གི།^[Z] དམེ། an example

སེག་གོ།^[Z] བུང་ཕོ། a heap, a pile, an aggregate, an accumulation

སེ་བྱུན།^[Z] རང་རླུང་། interior wind, interior vital energy

སེག་རི།^[Z] དབྱགས། breathe, respiration

སང་གེ་རྒྱལ་བསྐྱེད། Seng ge rgyab bsol འཇ་གསང་བ་མདོ་སྤྱད་གྱི་བཞུགས་གནས།
the residence of A zha gSang ba mdo sdud

སང་སྐྱབས། སང་གེ་འཇོ་སྐྱབས་སྤྱད་གྱི་གར། a dance that imitates the gait of a lion

སེལ། ① གནོལ་གྱི་བསེལ་བའི་ཚོགས། a ritual to eliminate or clear up pollution or
obscurations due to taboos ② སྐྱོན་ནམ་ལྷན། fault, crime, defect, shortcoming,
flaw, blemish, impurity, adulteraton, stain

སོ་རིས། སོ་ནམ་མཁའི་ཁོང་ལས་གྱི་འཚོ་ཐབས། livelihood earned from agriculture,
from working the land

སོ་ལྷ།[Z] ཁང་བཟང་ངམ་གཞུང་ཡས་ཁང་། a palace, a mansion, a celestial mansion,
a divine abode

སོ་འཇུགས་པ། སོ་ལྷ་བྱེད་པ། to spy, to spy upon, to watch, to be on guard

སོད་དེ།[Z] སྤུལ་དུ་ཕྱིན་པ། perfectly accomplished, to reach the highest degree of
perfection, noble, excellent

སྤད་སྤོད། ལྷུ་སྤོགས་ལྷ་བྱ་བུ་དང་ས་མ་མིད་པ། cloudy, unclean, muddy, turbid, like
impure water

སྤྱི་བོན། སྤྱི་གཞོན་གྱི་ཚོགས་མཛད་པའི་བོན་པོ། a Bon priest who performs rituals to
suppress the *sri* demons

སྤྱི་ལུ།[Z] གུས་འདུད། respect, reverence, honour, bow down

སྤྱིང་ངེ།   མི་ཡོངས་པའི་དོན་ལ་རྒྱུན་སྤྱིང་བ།   to prolong a period of one-pointed
concentration, to prolong the flow of absence of distraction

སྤྱིང་པ་སྒྲོམ་གྱི་བྱང་བ།   སྤྱིང་པ་ཆགས་རབས་གྱི་བཀོད་པ་འབྲི་སའི་བྱང་བ་ཞིག   a wooden
slip on which is written or drawn the stages of the coming into existence of the world,
the universe

སྤྱིང་པ་སྦྱོང་ཅིས་གྱི་བོན།   སྦྱང་སྤྱིང་སྦྱོང་བ་བྱུང་གྱི་ཆགས་རབས་གཏན་ལ་ཡབ་པའི་བོན་སྤྲེའིག
a class of Bon teachings that establishes the coming into being of the universe, the
container and the living beings contained within

སྤྱིང་པ་ཡེ་སངས།   Srid pa Ye sangs   ⇨   གནས་རིས་ཆེན་པོ་བཞི།   one of
the Four Great Sacred Domains

སྤྱིང་གཤེན་ཐེག་པ།   the Way of the gShen of Existence   ⇨   ལྷོ་གཏེར་
ཐེག་པ་རིམ་དགུ།

སྤྱི།   Srum   ⇨   དཔའ་བོ་འབྲུ་ལ།

སྤོག་ལྷ།   ⇨   འགོ་བའི་ལྷ་ལ།

སྤྲ་འབྲུར་གྱི་སྤེ།   ⇨   སྤེ་སྤྱོད་རྒྱུང་གསུམ་ཡ་དྲུག

སྤར་ཏུར།   ⇨   སྤས་དུར།

སྤ་ནན།^[Z]   འོག་མ།   lower, below, younger

ཐོག་མེད་[Z]   མོག་པ།   the shoulder blade, the scapula

ཐོག་མེད་[Z]   ས།   earth, the earth, the ground, soil

ཐོག་མེད་[Z]   ས་ཡི་ལྷ།   gods of the earth

ཐོག་མེད་[Z]   ས་བརྒྱུད་ལས་གྲུབ་པའི་སྐར་མ།   stars that are produced from the
essence of earth

ཐོག་མེད་[Z]   ① ཀླུ་པའི་བརྒྱ།   the thigh   ② ས།   the earth, earth, ground

ཐོག་མེད་[Z]   ས་རྩལ།   dust, dust particles

ཐོག་མེད་[Z]   ས་ཡ།   a million

ཐོག་མེད་[Z]   ས་གཞི།   the earth, a base, a foundation, foundations

ཐོག་མེད་[Z]   ས་བོན།   a seed, a syllable, a mantra

ཐོག་མེད་[Z]   ཐོག་མེད་   the moon, a month

ཐོག་མེད་[Z]   ལང་མོར་ཉི་མེད་པ།   to get into a bad habit, to indulge, to be spoiled, and
then become disgusted

ཐོག་མེད་[Z]   རྒྱུ་མེད་མོ།   the end, ex. the text or the teaching is finished,
completed.

མྱེ་མེ།^[Z]   གཞོན་ནུ།   young, youth, adolescent

སྐྱངས་མལ།   ཉི་མའི་ལོག་ཁྲིམ།   the spring and autumn equinoxes

སྐྱངས་བཟང་།   ཉི་མ་གཟའ་སྐར་བཟང་བའི་དུས་དགེ་བ་ཅན།   an auspicious time when
the sun and the planets have reached an harmonious conjuncture

སྐྱངས་མེ།^[Z]   ཕྱ།   male, masculine, a man

སྐྱངས་ཁྲིམ།   ཉི་ཁྱེ་འཕྲག་ཕྱོག་མཚམས་ཀྱི་དུས་སམ་གནས།   the conjuncture when the
sun and moon are engaged and the periods of day and night are equal

སྐྱངས་སྐུ་ཚུད་པ།   ཉི་ཁྱེ་རིང་ཐ་དང་ཐུང་ཐའི་དུས་སམ་གནས་སྐུ་སྤྲེགས་པ།   the moments
when the sun and moon reach the longest or shortest periods of rotation, during the
spring and autumn equinoxes

སྒོང་འཕྲོ།   རོང་བསྐྱོད་ཀྱིས་གཞན་ནོར་བསྐྱུ་ཐབས།   a means of cheating another out of
his or her wealth, or of ransoming their wealth through praise

སྒོད།   དགོར་ནོར་དང་ལོངས་སྒོད།   དཔེར་ན་རྒྱལ་སྒོད།   wealth, possessions, riches, ex.
the king's wealth

གསང་སྒྲོམ།   དཔེན་གནས་སྐུ་ཟབ་མའི་དོན་གཞན་ལ་གསང་སྒྲེ་ཉམས་སྐུ་ལེན་པ།   to practice
the profound meaning, in secret, in a solitary place

གསང་ཐེས་འཕར་མ་དགུ་སྒྲོར།   རྩ་ཕྱིར་ཕྱོག་བྱེད་ཀྱི་ཚོགས་ཀྱིས།   a ritual that is used
to recuperate *dzwa* substances

གསང་བ་འདུས་པ། the Assembly of Secrets ⇒ དགོངས་རྒྱུད་དགུ།

གསལ་འདེབས། བླ་བསྐྱལ་བྱེད་པ། to remind, to call to mind, to make someone remember

གསས།[Z] ལྷ། the class of gods

གསས་མཁར། a fortress ལྷ་མཁར་དང་ལྷ་ཡི་རྟོན་མཁར། a divine fortress, a fortress that is the abode of a god

གསས་མཁར་མཆོག་ལྷ། the Five Excellent gSas Fortresses (= tutelary deities)

① དབལ་གསས། Wrathful gSas ② ལྷ་གོད། Wild God ③ གཙོ་མཆོག་ Main Excellent ④ གེམོད། Ge khod ⑤ སྤར་པ། Ritual Dagger

གསས་ཆེན་ཅུ་བཞི། the Four Great gSas ① གར་གསས་བཅན་པོ། Dancing gSas the Mighty ② གསས་རྩེ་མའ་པོ། gSas Lord rMang po ③ གནམ་གསས་དབྱིངས་རུམ། Sky gSas Matrix ④ རྟོན་གསས་ཁམ་པ། Wild gSas Tawny

གསས་མདའ། ལྷ་མདའ། an arrow of the gods

གསས་མདུང་། ལྷ་རྟོན་སའི་མདུང་། a lance that is a support of a god

གསས་རྩོ། ལྷ་རྟོན་གྱི་རྩོ། a stone that is a support of a god

གསས་གཞི། མཆོད་ཁྲིའམ་ལྷ་གཞི། an altar for making offerings, a divine base for the gods

གསལ་དམག ལྷ་དམག the army of the gods

གསལ་ཚན། ལྷ་ཚུ། water for washing, during rituals to the gods

གསལ་བཤོས། ལྷ་ཟས་སམ་ལྷ་བཤོས་ཏེ་དཀར་གྱི་གདོར་མ་རྒྱུ་པེ་ཞིག white and round sacrificial cakes offered as victuals for the gods

གསེག་གཤང་། གཤང་། the *gshang* bell of Bon po priests

གསེང་བུ། བུ་ག། a hole, an aperture, an opening

གསེར་ཁྲོད། བལྟ་བུལ་མ་བུས་པའི་གསེར། a gold nugget, gold that is not yet smelted

གསེར་སྦྱིམས། གསེར་དང་སྦྱར་བའི་མཚོད་པ་ཆང་ངམ་ཇ། beer or tea offered to the gods as a golden drink during rituals

གསེར་ཐོག་ལྷུ་འབྲུམས། gSer thog lCe 'byams ⇨ འཛམ་གླིང་མཁས་པའི་རྒྱན་བུག

གསེར་ཏྲ། གསེར་ལས་བཟོས་པའི་མཐུ་རྒྱས་ཤིག a magical *dwva* substance made from gold

གསོ་བསྐྱལ། གསོ་སྦྱོང་བྱེད་པ། to look after, to take care of, to nourish, to rear, to bring up

བསྟོ། bswo ① གསང་སྤྱགས་ཀྱི་སྦྱབ་གཞུང་ནས་འབྱུང་བའི་ལྷའི་ས་བོན། a seed syllable or

seed mantra from the texts or sources on the practice of Secret Teachings ② ལྷ་

འཛོད་པའི་ཚིག་སྒྲ། an exclamation used to invoke the gods ③ ལྷགས་གྱི་འགོ་འདྲན།

the first syllable of a mantra, the leading syllable

བསྟོ་སྒྲ། ⇒ བསྟོ།

བསྐྱ་བཅོ། བསྐྱ་བྱིད། deception, seduction, luring

བསྐྱོད། ཡོ་བྱད། attributes of dieties, objects, articles, utensils, implements,
necessities

ཏ།

ཏ་གེ།[Z] མེད་བྱ་བྱུང་བ་ལམ་མཚོག་ཏུ་གྱུར་པ། excellent, perfect, marvellous, wonderful, superb

ཏ་གིང་།[Z] འདེགས་སྟོབས་ཆེན་པོ། strong, powerful in upholding, in uplifting, in holding up

ཏ་ཅི།[Z] རྒྱལ་པ་ལམ་གྱུ་བ་མཐའི་སྒོ་སྟོབས། the courage or strength of mind that comes from paths, or doctrines

ཏ་ཏན།[Z] རྒྱལ་པ་ཆེན་པོ། the great path, the Great Vehicle

ཏ་ཏིང་ཤག། སྲིན་མོའམ་སྲིན་གྱི་བཟའ། a demoness, the wife of demon

ཏ་ཀྲ།[Z] བུད་མེད། girls, women

ཏ་དམ།[Z] ཡི་ཉིད་དམ་ཡི་ནས་སྟོང་པ། empty or void from the beginning, from the beginning of beginningless time

ཏ་ར།[Z] ཡི་ཤེས། wisdom, primordial wisdom, intrinsic wisdom

ཏ་ར་ཅི་པར།[Z] Ha ra ci par བོན་གྱི་གྲུབ་མཁས་གྲུབ་ཅིག་གི་མཚན། the name of a scholar-yogin of Bon

ཏ་ལ། ① ཁྲོང་མ། awesome, wrathfully awesome, menacing, intimidating

② ཐུགས། the heart, the mind (hon.)

ཉ་ལ་གོ[Z]   བདུད་འདུལ་བ།   to overcome, to defeat, to subdue demons

ཉ་ལ་ར་ཅ།[Z] Ha la ra tsa   སྟོན་པ་ཞལ་བཞུགས་པའི་སྐབས་སུ་འོ་མོ་ལུང་རིང་དུ་ཡོད་པའི་ཕྱག་
དོག་ཆེ་བའི་རྒྱལ་པོ་ཞིག   a very jealous king who lived in the Long Valley of 'Ol mo
during the lifetime of Master gShen rab Mi bo

ཉ་སངས་གྱིན།   ཡེ་སངས་རྒྱལ་པའམ་ཡེ་ནས་སྦྱིབ་པ་དག་པ།   awakened from the
beginning; eternally pure, purified, immaculate; primordialy awakened, pristinely pure

ཉ་སིག[Z]   བླ་མོ་བགད་པ།   to laugh

ཉ་རིག[Z]   དག་འབ།   to like, to love, to enjoy

ཉ་རྟེ་མ།[Z] Ha he ma   དབྱངས་གྱི་ལྷ།   gods of melody

ཉ་ལྷ།[Z]   རྟོགས་ལྷན།   realised, a realised yogin

ཉད་དེ་བ།   ⇨   རྟུན་དེ་བ།

ཉབ།[Z]   བ་སྐང་།   the ox or bull, cattle

ཉབ་པོ།   ཉམ་འདོད་བྱེད་པ།   to be greedy, brazen, avid, rapacious

ཉར་འགྲོག   རོན་ལ་མི་བརྟག་པར་བཞུན་ཟེར་གྱི་རྟེན་སུ་འབྱེད་བ།   to follow what others say
without verifying the content, to be credulous, gullible, naive

ཉས་རྟི།[Z]   རྒྱབ་བན་སྐང་སྟོན།   the continent to the West of Mt Sumeru, the world

mountain

ཉམ་བུ།[Z]   བ་ལང་།   the ox or bull, cattle

ཉི་པ།[Z]   འཕང་ངམ་དཔངས།   elevation, height, projection

ཉི་པང་།[Z]   དཔག་མེད།   fathomless, measureless, immeasurable

ཉུམ་མྱི།[Z]   ལྷ་ཟེར་དུ་འདུ་བའམ་སྤྲད་པའི་བད།   an exclamation signifying the spontaneous or voluntary dissolution of deities into rays of light in meditation

ཉུར་པ་བྱེད་པ།   སློག་ལ་གཞོན་འཆོག་ཏོང་བ།   to harm life, to kill

ཉེ་བཅུ།[Z]   ཉུབ་ཀྱིས་འཕུང་བའམ་རྩབ་པ།   to drink down hurriedly, to gulp down, to inhale, to draw in

ཉེ་ཏན།[Z]   སྤོང་པའམ་སྤོང་པ་ཉིད།   emptiness, void, vacuity

ཉེ་དུ་ཅུ།[Z]   ཕྱི་ཡི་གར།   an outer dance

ཉེ་ཏར།[Z]   བཏང་སྟོམས།   equanimity, evenness, stability in concentration, perfect impartiality

ཉེ་ཏོར།[Z]   སྤྲོན་པ།   to give, to bestow, to donate

ཉེ་བག།[Z]   གོ་ཐུབ།   to open up the mind, to open up horizons, to open up

རྟེ་ག།   ⇨   ཐེ་ག།

རྟེ་རྟེ།^[Z]   བདེ་བའི་དགའ་བ།   the joy of bliss, the delight of happiness,
contentment

རྟེ་རྟེ་ཕྱོད།^[Z]   རབ་རྟེ་དགའ་བའི་བད།   an exclamation of great joy

རྟེ་མེང་།   ཟས་ཀྱི་གླིང་ག་ཟུགས།   pollution, impurities contracted from food

རྟོན་དོང་།   རླུ་ནག་འཁྲིགས་པའི་དོང་ཁུང་།   a hole or cave completely wrapped in
darkness

རྟོམ་གཟར།   སྤྱིན་སྲིག་གི་གཟར་བུ་ཞིག   a ladle used in fire offering rituals

རྟོས།^[Z]   ① བོན་གྱི་གསང་མཚན།   a secret name of Bon   ② རུས་དང་ཡུལ་ཞིག་
གི་མིང་།   Hos, the name of a clan and a location

རྟོས་ཁང་།   ལྷ་ཁང་།   temple, chapel

རྟོས་གུར།   བོན་འཆད་ཉན་བྱེད་པའི་གུར།   a tent in which Bon is taught

རྟོས་ཆ།   བོན་གྱི་ཡོ་ཆས།   utensils, implements, tools used in Bon rituals

རྟོས་རྩ།   འདུལ་བ་པའི་ཕྱག་ཆ་ཞིག་རྟོམ་ཁལ་བསིལ།   a staff used by upholders of
monastic discipline

རྟོས་བ་རྒྱལ་མེད།   Lady Hos rGyal med   སྤྱོན་པ་གཤེན་རབ་ཀྱི་བརྩུན་མེ་ཞིག   one of

Master gShen rab's wives

མྱེད།[Z]   ① རྩ།   a horse   ② རྩྭ།   a wild ass, the Asiatic wild ass, a hemione, an onager; Latin equus hemionus pallas

མྱེད་པ།   རྩལ་སྒྲོབས་ཆེ་བ།   highly skilled, powerful and skilled

མྱི་དོ།[Z]   འཕྲིན་པ་འཇ་གཡུགས་པ།   to throw, to cast away, to discard

མྱི་ཙ།[Z]   བྱའམ་ཁྱེད།   a boy, a young lad, a small boy child

མྱི་ཙ་ཙ་མེད།[Z]   བྱམ་བྲལ་ལམ་བྱ་དང་བྱ་མོ།   brother and sister, son and daughter, boy and girl

མྱི་རྩམ།[Z]   རྩམ།   intestines, entrails, bowels; sausages

མྱིག།[Z]   རྩལ་བའམ་ཞི་འཇམ།   calm, disciplined, gentle, quiet, soft

མྱིག་གོ།   གཤེས་རྒྱུད་འཇམ་པོ།   of gentle character, nature, disposition

མྱིང་ནི་མུར་ཏིང་།[Z] Hring ni Mur ting   ཞང་ཞུང་གི་སྤྱབ་ཐོབ་ཅིག་གི་མཆོན།   the name of a realised being of Zhangzhung

མྱིབ།[Z]   རྩེབས་མ།   ribs

མྱིལ་ཕྱོད།[Z]   བྱེན་དུ་འགྲོ་བའི་བད།   a sound, an exclamation meaning: "stand up and walk", "walk upright"

ཧྲིས་པ་གྱེར་མེད། [Z] Hris pa Gyer med འདྲ་ལྡན་གྱི་གྲུབ་ཐོབ་ཅིག་གི་མཚན། the
name of a realised being from Zhangzhung

ཐུག། [Z] གུས་པས་འདུད་པ། ཐུག་འཚལ་བ། to bow down in respect, to salute, to
prostrate

ཕྱི་ཡེ། [Z] འཛིག་བྱེད་དམ་སྟོང་བྱེད། the agent or tool used to destroy, annihilate, to
empty out

དྲུ་མ། [Z] ① རྣམས་ལྡན་ནམ་སྐྱེ་འགྲོ། sentient being, living beings ② སྤང་
བྱུངས་སྐྱིབ་པ། what is to be avoided, veils, pollution

ལྷ་ཁྲལ། དགེ་བའི་ཁྲལ་ལམ་འབུལ་བ། lit. 'divine tax', taxes or impositions from the
monastic community, virtuous offerings, tax of virtue, virtue tax

ལྷ་ཚོད། ལྷ་ཡི་རིགས་ཤིག a class of deities, lit. 'wild gods'

ལྷ་ཆ། ལྷ་གསོལ་བྱེད་གྱི་ཡོ་ཆས། an implement, an instrument, a tool used to
supplicate deities

ལྷ་གཏན་ཤེལ་སྟོང་། ལྷ་དང་གཏན་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་ལས་བྱུང་བའི་སྟོང་ཞིག a type of egg
that appears in stories and legends about the gods and *gnyan* mountain gods

ལྷ་བདག་སྔགས་གྲོ། Lha bdag sNgags grol ⇨ འཛམ་གླིང་མཁའ་ས་པའི་
རྒྱན་དྲུག one of the Six Ornaments among scholars in the world

ལྷ་པོན། འཇམ་དམ་སྐྱེལ་པའི་པོན་པོ། a Bon priest who performs life confirming, or

life enhancing rituals

ལྷ་བོན་སྣོ་བཞི། the Four Portals of the Bon of the gods   ⇨   **གྱུར་སྣོ་བཞི།**

ལྷ་སྒྲི།[Z]   མཐའ་ཡས་པ།   limitless, boundless, infinite, without limit, without end

ལྷང་ངེ།   འཕགས་པའི་བད།   an onomatopoeia suggesting: nobility, an elevated or exalted state

ལྷན་ནེ།[Z]   མི་གཡོ་བའི་བད།   an onomatopoeia suggesting: immobility, perfect stability, unshakability, an unwavering, unmoving state

ལྷམ་མེ།[Z]   མངོན་སུམ་པའི་བད།   an onomatopoeia suggesting: manifest, clearly visible

ལྷ་ཕྱེད་ཐེག་པ། the Vehicule of the Divine Peak   ⇨   **བྱང་གཏིར་ཐེག་དགུ།**

ལྷགས་པ།   སྒྱགས་པ།   to vomit, to sick up

ལྷད་པ།   ལྷད་པ་སྒྲེ་མྱེ་རུ་འཕྱར་བ།   to overflow, to boil over, to surge, to exude

ལྷན་གྲུབ།   འབྱུང་རུང་མ་འགག་པ།   spontaneously, unobstructedly produced, naturally unobstructedly existent

ལྷེ་ལུང་།[Z]   ལེ་ལོ།   lazy, indolent, slothful; laziness, torpor, indolence

ལྷོ་གཏིར་ཐེག་པ་རིམ་དགུ། the Nine Ways of the Southern Treasure   ① ལྷོ་

གཤེན་ཐེག་པ། གཙོ་བོར་མེ་ཕྱིས་གཏོ་དཔུང་བཞི་ལ་བརྟེན་ནས་སེམས་ཅན་ལ་ཡན་པའི་ཐབས་སྒྲུ་རྩོགས་ལ་
འཕྲུག་པའི་ཐེག་པ། the Way of the gShen of Predication, the way that uses various
methods that are useful for living beings, principally divination, astrology, ransom
rituals and astrology ② སྤྱང་གཤེན་ཐེག་པ། གཙོ་བོར་གྱིར་སྒྲོ་བཞི་ལ་བརྟེན་ནས་སེམས་ཅན་ལ་
ཡན་པའི་ཐབས་སྒྲུ་རྩོགས་ལ་འཕྲུག་པའི་ཐེག་པ། the Way of the gShen of Visible Manifestation,
the way that employs various methods useful for living beings, based principally upon
the Four Portals, see *gyer sgo bzhi* ③ འཕྲུལ་གཤེན་ཐེག་པ། ཡི་དམ་གྱི་ལྷ་དང་སྤྱད་མའི་
མཐུ་དཔུང་བསྐྱེད་ཏེ་བོན་གྱི་བསྟན་པ་དང་སེམས་ཅན་ལ་གཞོན་འཛོལ་གཏོང་བའི་དབང་བགཏགས་སྒྲོལ་བྱེད་གྱི་ཐབས་
ལ་འཕྲུག་པའི་ཐེག་པ། the Way of the gShen of Magical Power, the way that uses
methods to liberate, or kill enemy demons that harm the teachings and living beings,
by using the power of the tutelary deities and protector deities ④ སྤྱིང་གཤེན་ཐེག་པ།
གཤེན་པོའམ་ཤི་བའི་བླ་ཡིད་སེམས་གསུམ་བདེ་གནས་ལ་འགོད་པའི་ཐབས་ལ་འཕྲུག་པའི་ཐེག་པ། the Way
of the gShen of Existence, the way that employs methods to lead the soul (*bla*), spirit
(*vid*) and mind (*sems*) of the deceased, or of spirit-ghosts, to states of peace, to peaceful
locations ⑤ དག་བསྟེན་ཐེག་པ། སྤྱད་ཁྲིམས་གྱི་གཙོ་བོ་རྩ་བ་བཞི་དང་ཆང་བཅས་སྤངས་ནས་བྱང་
ཆུབ་བསྐྱེད་པའི་ཐབས་ལ་འཕྲུག་པའི་ཐེག་པ། the Way of the Virtuous Lay Practitioners, that
uses methods to realise the mind of enlightenment, principally following rules and
precepts, avoiding the basic four negative actions, and beer or alcohol ⑥ དྲང་སྤྱོད་
ཐེག་པ། སྤྱད་ཁྲིམས་གྱི་གཙོ་བོ་རྩ་བ་བཞི་དང་ཡན་ལག་ཉིས་བརྒྱ་ལྔ་བརྒྱ་བསྐྱེད་པའི་སྒྲོ་ནས་བྱང་ཆུབ་བསྐྱེད་
པའི་ཐབས་ལ་འཕྲུག་པའི་ཐེག་པ། the Way of the Sages, the way that employs methods to
realise the mind of enlightenment, principally through upholding rules and precepts,
including the four basic ones, and the two hundred and fifty ancillary rules ⑦ ཅལ་
དཀར་ཐེག་པ། ལྷ་ཡི་རྣལ་འབྱོར་རམ་བསྐྱེད་རིམ་བསྒྲོམ་བྱའི་གཙོ་བོར་བྱེད་པའི་སྒྲོ་ནས་བྱང་ཆུབ་བསྐྱེད་པའི་
ཐབས་ལ་འཕྲུག་པའི་སྤྲགས་གྱི་ཐེག་པ། the Way of the White A, the path of the higher secret
teachings, that uses principally deity yoga or meditation practices of the generation
stage, in order to realise the mind of enlightenment ⑧ ཡེ་གཤེན་ཐེག་པ། མ་བཙོས་
སེམས་གྱི་གནས་ལུགས་སམ་རྫོགས་རིམ་བསྒྲོམ་བྱའི་གཙོ་བོར་བྱེད་པའི་སྒྲོ་ནས་བྱང་ཆུབ་བསྐྱེད་པའི་ཐབས་ལ་

འཇུག་པའི་སྤྲུལ་སྤྱི་ཐེག་པ། the Way of the Primordial gShen, the path of the secret teachings that employs methods, principally via meditation practices on the true nature of mind, or the perfection stage, to realise the mind of enlightenment ⑨ གླ་མེད་ཐེག་པ། རྫོགས་ཆེན་གྱི་ཐེག་པ། the Unsurpassed Way, the path of the Great Perfection

ཨ།

ཨ་གྲོ།[Z] བཅའ་མ། pure, clean, immaculate, stainless

ཨ་དགར།[Z] lit. the white A ཡིད་དམ་སེམས། the spirit or mind

ཨ་དགར་ཐེག་པ། the Way of the White A ⇨ ལྷོ་གཏིར་ཐེག་པ་རིམ་དགུ།

ཨ་དགར་ཤག།[Z] white A, shag! སྤྲིག་པ་དག་ཅེས་པའི་བརྟ། an exclamation inferring the purification of evil actions

ཨ་ཁིང་། སེམས་དྲག་གམ་སེམས་ཀྱི་སྒྲིབ་པ། morosity in mind, sadness in mind, mental veils or obscurations

ཨ་ཁྲིད། A khrid ① ཡི་གེ་ཨ་ལ་བརྟེན་ནས་གནས་ལུགས་སྒྲོམ་པའི་ཐབས། a method based upon the letter A, of meditating upon the true nature of phenomena or existence ② བོན་གྱི་རྫོགས་ཆེན་གྱི་ཁྲིད་ཡིག་ཅིག། a text that contains the practical teaching of the Great Perfection of Bon

ཨ་སྒ།[Z] སྒྲན་ཆར། medicinal beer, medicinal alcohol

ཨ་ལཱ་ག་ཀྲུ། A lcag 'Gru ⇨ རུས་ཆེན་སྡེ་ལྔ།

ཨ་ཏི།[Z] Ati ① རྫོགས་ཆེན་ནམ་གླ་མེད་གྱི་ཐེག་པ། the Vehicule or Path of the Great Perfection, or the Unsurpassable Way ② དོན་ནམ་སྤྲིང་པོ། the essence, the true meaning, the heart

ཨ་ཏི་མུ་ཐེར། A ti Mu wer ཞང་ཞུང་གི་ལྷ་ཞེས། a Zhangzhung deity

ཨ་ཏོ།[Z] ⇨ ཨ་ཐོ།

ཨ་ཐུན།[Z] A thun ① བོན་སྐྱ། the Body of Bon ② ཡི་དམ་གཙོ་མཆོག་གི་ ཡིག་འབྲུ་ས་བོན། the seed syllable or mantra of the tutelary deity, gTso mchog, see *gsas mkhar mchog lnga*

ཨ་ཐོ། a tho ལྷ་གཅིག་གམ་གང་ཡང་རུང་བ། one kind, or any kind will do

ཨ་ད་ར།[Z] ལྷ་ད་མེད་པ་འཕ་དག་པ། unadulterated, unsullied, pure

ཨ་དྭ་རང་།[Z] A dha rwang རི་རབ་ཁ་ཁྱེར། the edge or rim of Mt. Sumeru

ཨ་འབྲན་རང་།[Z] རི་རབ་ལྷན་པོ། the massy mountains, Mt. Sumeru

ཨ་དག། ཟན་རྟོག། a lump or ball of barley dough

ཨ་ནུ།[Z] ① ལྷ་འིག་རྩུང་པོ། the younger brother of a god ② རུས་རིགས་ཤེས།
A nu, a clan or family name

ཨ་ནུ་ཕྱག་ཐག། A nu Phrag thag འད་ནུང་གི་གྲུབ་ཐོབ་ཅིག་གི་མཆོན། the name of a realised being of Zhangzhung

ཨ་བརྩ། མར་ལ་སྒྲུབ་པའི་རྩ་མ་པའི་བཟན་དོག། a lump or ball of barley dough with butter kneaded in

ཨ་པར། གསང་བའི་དམ་ཚིག། a secret vow, commitment, samaya

ཨ་བ། ⇒ **ཙ་ཕ།**

ཨ་པོ། རྩོམ། lord, master, noble, venerable

ཨ་བྱི།^[Z] འཕྲུལ་གྱིངག། a magic word, magic speech

ཨ་མུ་ཡི།^[Z] རྣམ་མཁའ། the sky, the heavens, space

ཨ་མོ། ⇒ **འ་མོ།**

ཨ་མུ། ལྷན་ཅིག་གམ་དུས་གཅིག། simultaneous, at the same time, concomitant

ཨ་ཙ། A zha འ་ཙའི་འབྲི་སྤངས་གཞན་ཞིག། an alternative spelling for A zha

ཨ་ཞིན།^[Z] བསྟན་འཛིན། upholder of the teachings

ཨ་ཡ།^[Z] ① མྱིག་པའི་འབྲས་བུ། the result of an evil or bad action

② འཇོད་པའི་བད། an exclamation of regret

ཨ་ཡུ།[Z]   རྒྱུ་   time, moment, life, life span

ཨ་རི།[Z]   ཡུད་ཅམ།   a short moment, a moment

ཨ་ལོ་ག།   མར་མེ།   a butter lamp, a lamp, a light

ཨ་ལོང་།   ཤངས་སྒོ་འམ་སྒོ་སྒོ།   the nostrils (hon. and ordinary)

ཨ་ཤི།   ① གཤིན་པོ།   the spirit or ghost of a dead person   ② ཟུང་ན་གྱི་སྒྲ།
an exclamation of suffering, of pain

ཨ་ས།[Z]   ས་གནི།   the earth, the base, the foundation

ཨ་སང་།[Z]   དབྱངས་སམ་ངག།   a melody, a word; song, speech

ཨ་སད།[Z]   དབྱངས།   melody, song

ཨག།[Z]   ① མགྱིན་པ།   throat, neck   ② ངག་གམ་དབྱངས།   voice, speech,
melody

ཨག་ཁྱོ།[Z]   གཙང་མ།   clean, pure, immaculate

ཨག་ཁར།[Z]   ཁ་གསལ་ལོ་འམ་གོ་བདེ་པོ།   clearly explained, easy to understand

ཨག་གུམ་གྱིར།[Z]   རྒྱལ་གཙང་མ་ནས་གསུང་བའི་བོན།   Bon taught by one with a
clean, pure mouth

ཡག་ཐམ།[Z] ངག་དམ་པའམ་སྒྲ་བ་བཅད་པ། to keep silent, to keep secret, to not speak to or tell others

ཡག་པར།[Z] ཁ་དགྲི་བ། to distinguish, to separate out, to divide

ཡག་ཙྰ།[Z] ངག་ཞི། peaceful speech, a quiet voice, a gentle voice

ཡག་ཙྰར།[Z] ངག་འབྲུལ། vain speech, idle gossip, irrelevant, disconnected, meaningless talk

ཡག་ཙྰའི་བྲུང་བ། རྒྱག་བྲུང་། the curved bones below the nape of the neck

ཡག་གྲེར།[Z] རྣམ་པར་རྒྱལ་བ། all-victorious, to gain victory from all points of view, conquering

ཡག་གྲི།[Z] ① སྒྲ་བའམ་འགྲད་པ། to speak, to talk, to explain, to describe

② ཁ་བྲིས། the circumference, the edge, the limit, the rim, the crest, the width

ཡག་ཤོ།[Z] ངག། speech, words, talk

ཡག་ཤོན་ར།[Z] མེ་དྲོག་ཅིག་གི་མིང་། a species of flower

ཡག་གྲིན།[Z] ① རྒྱག་པ། dumb, mute, deaf and dumb, stupid, dull, an

idiot ② ལྗེ་མིག། a key

ཡལ་ར། ཙྰ་རྒྱུང་འཕུལ་འཁོར་སྐབས་གྱོན་རྒྱུ་འཕུལ་ཤམ་རྒྱུང་དུ་ཞིག། shorts, a loin cloth, culottes worn during the practice of yoga

ཡང་བྲག་མ།   རུང་།   a conch shell

ཡང་གླིང་།[Z]   རྣམ་པར་རྒྱལ་བ།   all-victorious, to gain victory from all points of view, conquering

ཡན་ཐར།   གཅོད་གདན།   a cutting board

ཡར་མོ།[Z]   རྩེ་ལེབ།   a flat stone

ཡར་མངས།[Z]   རྩེ་བ།   to speak, to talk, to explain

ཡི།[Z]   ལྗང་ཁུ།   green

ཡི་ཐི།[Z]   རྣིང་པོ།   the essence, the heart, the kernel

ཡི་ཇ།[Z]   འཛམ་བུ།   the rose-apple tree, engenia, Latin. *syzygium*

ཡི་ཇ་སྤྱི་ལིང་།[Z]   འཛམ་བུ་གླིང་།   Rose-Apple Continent, the continent to the south of the world mountain, Mt Sumeru, the world

ཡི་ཤོད་ན། I' sho da na   རང་ཁྱེད་གི་ཡུལ་མིང་ཞིག   the name of a location in Zhangzhung

ཡི་མང་།[Z]   རྣིང་ཇེ།   compassion

ཡིན་ཏིང་།[Z]   རྩ།   a sound

ཡུ་[Z] སྒྲི། the intellect, the mind, intellectual faculty

ཡུ་རྒྱལ། རྟན་ཏན་ནམ་བཟོན་འགྲུས། insistant, persistant, assiduous, industrious, earnest, diligent

ཡུ་དྲག་[Z] ① སྒྲིབ་པའམ་ཉོན་མོངས། veils, obscuration, *klesā*, negative passions
 ② སྒྲ་མི་སྒྲན་པའམ་སྒྲ་མི་སྒྲན་པ། an unpleasant sound, an unpleasant or displeasing voice
 ③ དུག་ poison, venom

ཡུ་དྲག་གླང་ར།[Z] U' dug Glang ra བྱང་སྒྲ་མི་སྒྲན་གྱི་གླིང་། the continenent to the North of the world mountain, Mt. Sumeru, sGra mi snyan, Unpleasant Sound

ཡུ་མིག་[Z] དམུས་ལོང་། blind from birth, a person born blind

ཡུ་མུ་ཏ། མི་ཏོག་བྱེ་བྲག་པ་ཞིག་ a species of flower

ཡུ་མུ་ན།[Z] སྒྲོ་མོངས། dull, dull-witted, confused, thick

ཡུ་རྩལ་[Z] ① གསོ་བ། to feed, to nourish, to take care of, to restore, to revive
 ② དུས་ཀྱི་ཐང་། དཔེར་ན་ཐང་གཅིག་ a moment of time, ex. one second, a moment, one minute

ཡུ་ཅ་ཏ་ཡ་ཕཎ།[Z] 'u tsa ta ya phat! རྣམ་ཤེས་སྒྲོར་བའམ་འདྲིན་པའི་བད། an exclamation, a mantra used to transfer consciousness, or to lead a conscious principle elsewhere

ཡུ་ཡ།[Z] ① གསང་བ། secret, mystery, hidden, esoteric ② དངོས་གྲུབ།

attainment, realisation   ③ མཚོད་རྒྱུ།   offering substances

ཨ་ཡུག།[Z]   སྒྲོ་གྲིས།   intelligence, intellect

ཨྱ་ཡག་ཨྱག།[Z]   ངག་གསང་བའམ་དམ་པ།   secret or sacred speech

ཨྱ་ཡི།[Z]   གསང་བ་ཆེན་པོ།   a great secret, very secret

ཨྱ་སིང་།[Z]   བྲགས་སྒྲུན།   fame, celebrity, reknown; well known, famous,
reknowned

ཨྱང་།   ཅན་དན།   santalwood

ཨྱན།[Z]   ཅུང་།   a conch shell

ཨྱན་ཏིང་།[Z]   སྒྲ་དབྱངས།   melody, song, melodious sound

ཨྱན་ཞི།[Z]   ཅུང་།   a conch shell

ཨྱན་སིང་།[Z]   བྲགས་པའམ་སྒྲུན་པ།   fame, celebrity, reknown

ཨྱར་མོ།[Z]   གནམ་ལྗུགས།   meteorite metal

ཨི་ཀ། 'E ka   སྒྲགས་གྱི་དམ་ཚིག།   a Tantric oath

ཨི་ཀོ།   ཡིན་ས་ཡིན་པའམ་ཐོག་མ་ནས་ཡིན་པ།   to be... from primordial times, to
be...from the beginning

ཨིགྲོང་། ① སྤོང་ཉིད་ཀྱི་གྲོང་། the realm of emptiness, the void, vacuity

② མེ་རྩུ་མོགས་ཀྱི་རྒྱབས་གཡོ་བའི་དགྱིལ་མ། a vortex of whirling fire or water

ཨི་ཡུད།[Z] དགོངས་པ། mind, thought, insight, intention, viewpoint, opinion
(hon.), to think, to reflect, to consider

ཨིར་སངས།[Z] Er sangs བྱམས་མ། the Bon po female deity, Byams ma, the
Loving Mother

ཨི་མོར།[Z] གསང་བ། secret, hidden, concealed; to keep secret

ཨོད་གླུང་།[Z] གསུང་། speech, voice (hon.)

ཨོམ་མོང་།[Z] གསུང་། speech, voice (hon.)

ཨུ་ཐ།[Z] མངས་རྒྱས། enlightened, liberated, awakened; the Awakened One,
the Enlightened One

ཨུ་ལྷ། རོ་བ། the stomach

